

Yhteiskuntavastuun raportti

2008

SISÄLLYSLUETTELO

Raportin sisältö	2	Jätehuolto ja kierrätys	51
Pääjohtajan katsaus.....	4	Kehitys tuotekaupassa.....	53
Tärkeimmät saavutuksemme vuonna 2008	5	K-ympäristökauppoja 510	54
Perustietoja Kesko-konsernista.....	6	Sidosryhmäyhteistyö ja -viestintä	54
Yhteiskuntavastuun keskeiset tunnusluvut 2006-2008	8	Ympäristöriskit, -vahingot ja -onnettomuudet	54
Yhteiskuntavastuun visio.....	10	• Case-esimerkit.....	55
Vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet	12	SOSIAALINEN VASTUU	60
Keskon vastuullisuusohjelma vuosiksi 2008-2012	13	Sosiaalisen vastuun keskeisiä tuloksia 2008	60
Sidosryhmäanalyysi	16	Henkilöstöjohtaminen.....	61
• Case-esimerkit.....	19	Tavoitteet ja tulokset.....	61
Hallinnointiperiaatteet	24	Työsuhteet ja vaihtuvuus.....	61
Keskon vastuullisuustyötä ohjaavat johtamisjärjestelmät, tavoitteet ja saavutukset vuodelta 2008	26	Keski-ikä ja työsuhteen pituus.....	62
Toimintaamme ohjaavat sitoumukset, politiikat ja		Rekrytointi ja työkierto.....	62
periaatteet	26	Keskon työnantajakuva.....	63
Arvot	26	Painopiste esimiestoiminnassa.....	64
Vastuulliset toimintatapamme	27	Henkilöstötutkimus	64
Johtamisjärjestelmät.....	27	Tasa-arvo	65
Tavoitteemme ja saavutuksemme vuonna 2008	28	Osaamisen kehittäminen ja koulutus	66
TALOUDELLINEN VASTUU	30	Terveys ja turvallisuus	67
Taloudellisen vastuun keskeisiä tuloksia vuonna 2008 ..	30	Palkat ja muut edut	68
Keskon taloudellisen vastuun periaatteet	31	Eläkkeet.....	69
Kesko pörssiyrityksenä.....	31	Toiminta työnantajajärjestöissä	69
Kesko kestävän kehityksen indekseissä	32	Yhteistyö henkilöstön edustajien kanssa	69
Investoinnit ja kauppaverkosto.....	33	• Case-esimerkit.....	70
Kesko kestävän kehityksen indekseissä	34	VASTUULLINEN HANKINTA.....	72
Työpaikkojen kehitys.....	35	Vastuullisen hankinnan keskeisiä tuloksia	
Maksetut palkat, henkilösivukulut ja verot.....	35	vuonna 2008	72
Työeläke- ja sairausvakuutusjärjestelmät.....	35	Keskon riskimaatouonti.....	73
Tavaroiden ja palvelujen toimittajat	36	Vastuullisen hankinnan johtamiskäytännöt.....	73
Omat merkituotteet.....	38	Sosiaalisen vastuun periaatteet	74
Taloudellisen hyödyn jakautuminen	38	Valvonnan tulokset.....	75
Taloudellisen hyödyn jakautuminen		Tavarantoimittajien koulutus ja tukeminen	76
Suomessa maakunnittain.....	39	• Case-esimerkit.....	77
Kanta-asiakasjärjestelmä.....	39	MUITA VASTUULLISUUDEN OSA-ALUEITA	79
Taloudellinen tukeminen	40	Tuoteturvallisuus.....	79
• Case-esimerkit.....	41	Ruokakeskon tuotetutkimusyksikön toiminta	80
YMPÄRISTÖVASTUU	44	Yksityisyyden suoja.....	80
Ympäristövastuun keskeisiä tuloksia vuonna 2008.....	44	Markkinointi- ja kilpailusäännökset.....	81
Ympäristöjohtaminen Keskossa	45	Suhteet politiikkaan.....	81
Ympäristöjärjestelmien kattavuus	45	Suhtautuminen väärinkäyttöksiin	81
Ympäristöjohtamisen tavoitteet ja saavutetut tulokset....	45	• Case-esimerkit.....	83
Kiinteistötoiminnot	46	Raportin vertailu Global Reporting	
Kuljetukset	50	Initiativen suosituksen	85
Kuljetusten CO ₂ -päästöt.....	50	Riippumaton varmennusraportti	90
Liikematkustamisen CO ₂ -päästöt.....	51	Yhteiskuntavastuun yhteyshenkilöitä	92
Yhteenveto konsernin hiilidioksidipäästöistä.....	51	Termien selitykset.....	93
Materiaalien käyttö.....	51		

Kesko on Global Reporting Initiative'n (GRI) rekisteröity yhteisöjäsen. Tuemme GRI:n työtä sen kehittäessä maailmanlaajuisesti hyväksyttyä kestävän kehityksen raportointisuositusta yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa.

RAPORTIN SISÄLTÖ

Kesko on raportoinut vastuullisesta toiminnastaan Global Reporting Initiativen (GRI) laatimaa kestävän kehityksen raportointisuositusta noudattaen vuodesta 2000 lähtien. Kesko julkaisee yhteiskuntavastuun raportin vuosittain ja tämän vuoden raportti on Keskon yhdeksäs. Tänä vuonna olemme yhtenäistäneet esitystapaa ja otsikointia vastaamaan paremmin GRI G3:n vaatimuksia.

Keskon raportointi on aina ollut hyvin kattavaa, sillä useat sijoittajat ja kestävän kehityksen arviointia tekevät laitokset käyttävät Keskon raporttia pääasiallisena tiedonlähteenä arvioidessaan yrityksen suorituskykyä vastuullisuuden eri osa-alueilla. Samoin kuin edellisvuonna, mukana on kuitenkin myös runsaasti case-esimerkkejä, jotka havainnollistavat Keskon käytännön tekoja kestävän kehityksen hyväksi. Esimerkkien avulla haluamme tehdä raportistamme lukijajstäväällisemmän ja tavoittaa entistä laajemman lukijakunnan.

Keskon yleiset hallinnointiperiaatteet ja riskienhallinta esitetään vain Keskon vuosikertomuksessa. Tämä raportti keskittyy esittelemään vastuullisuusasioiden hallinnointia Keskoissa, toimintojemme vaikutuksia yhteiskuntaan sekä vastuulliseen toimintaan liittyviä riskejä ja mahdollisuuksia. Osiota Kesko pörssi-yhtiönä on lyhennetty. Laajempaa tietoa Keskoista pörssi-yhtiönä löytyy osoitteesta www.kesko.fi/sijoittajat. Aiempien vuosien käytännön mukaan jotkut tiedot löytyvät vain Keskon verkkosivuilta osoitteesta www.kesko.fi/vastuullisuus.

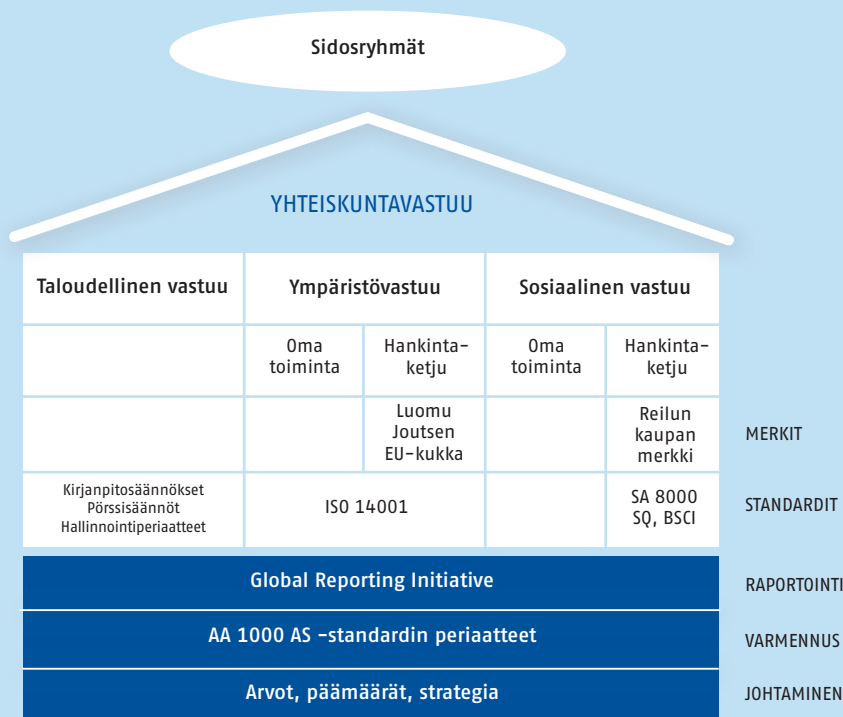
Poikkeamat GRI:n suosituksesta ja puutteet perustunnuslukujen esittämisessä mainitaan raportin lopussa julkaistavassa vertailussa (sivut 85–89). Vertailussa esitetään GRI:n edellyttämää itsearviointimme siitä, miten täydellisesti olemme ohjeistusta noudattaneet. Myös varmentajamme mielipide arvioinnista verrattuna GRI:n suosituksen noudattamiskriteereihin on esitetty vertailun yhteydessä. Yhteenvetona voidaan todeta, että Kesko on soveltanut GRI-raportointiohjeita A+-tason laajuudesta.

Raportin rakenne

Raportin alussa esitellään perustiedot Keskoista, Keskon tärkeimmät tunnusluvut vuosilta 2006–2008 sekä lyhennetty versio Keskon yhteiskuntavastuun visiosta ja siihen liittyvästä strategiasta (koko teksti verkossa osoitteessa www.kesko.fi/vastuullisuus).

Sen jälkeen kerrotaan toiminnan vaikutuksista, riskeistä ja mahdollisuuksista keskittyen vähittäiskaupan kannalta olennaisimpiin asioihin sekä luodaan katsaus Keskon näkemykseen tulevista kehityssuunnista. Keskon vastuullisuusohjelma vuosiksi 2008–2012 liittyy kiinteästi toiminnan vaikutuksiin, riskeihin ja mahdollisuuksiin ja siksi se esitetään tässä yhteydessä.

Seuraavaksi esitetään analyysi Keskon sidosryhmistä täydennettynä havainnollisilla case-esimerkeillä. Tarkemmat tiedot tärkeimmistä sidosryhmistä, niiden odotuksista ja Keskon toiminnasta odotusten täyttämiseksi on esitetty osoitteessa

www.kesko.fi/vastuullisuus samoin kuin tiedot Keskon tärkeimmistä vaikuttamisalueista.

Raportissa selvitetään Keskon vastuullisuusasioihin liittyvät hallinnointiperiaatteet sekä Keskon yhteiskuntavastuun ohjausryhmän ja muiden vastuullisuustyötämme johtavien ryhmien roolit. Lisäksi raportti esittelee yleiset vastuullisuustyötämme ohjaavat johtamisjärjestelmät, sitoumukset sekä tulokset vuodelta 2008 tavoiteasetantaan verrattuna.

Tuloksemme esitetään tarkemmin raportin taloudellisen vastuun, ympäristövastuun ja sosiaalisen vastuun osioissa. Raportti kuvaa myös muita vastuullisuuden osa-alueita, kuten tuoteturvallisuutta ja yksityisyydensuojaa edistävää toimintaamme. Raportin lopussa on tärkeimpien termien selitykset ja luettelo keskeisistä yhteyshenkilöistä.

Raportoinnin kattavuus

Raportointi kattaa Keskon kaikki toiminnot. Mahdolliset poikkeamat ja rajoitukset on raportoitu kyseessä olevien luku- ja yhteydessä. Kesko noudattaa raportointikokonaisuuden ja raportoitavien tietojen määrittelyssä GRI:n Boundary Protocol -protokollan suosituksia.

Ulkomaisten tytäryhtiöiden osalta tunnuslukujen kattavuus ei vielä ole kotimaan toimintojen tasolla. Raportointivuonna 2008 saatiin energiankulutus-, jäte- ja kuljetustilastoinnit lähes kaikista toiminnoista, lukuun ottamatta Rautakeskon Venäjän ja Valko-Venäjän toimintoja.

Tietoja K-kauppiasta

Kesko toimii tiiviissä, ketjusopimuksiin perustuvassa yhteistyössä K-kauppioiden kanssa. Raportissa esitetään K-kauppoja koskevia tietoja silloin, kun ne olennaisesti liittyvät Keskon raportointiin ja täydentävät kokonaiskuvausta Keskon ja K-kauppioiden suhteista yhteiskuntaan ja muihin sidosryhmiin.

Sidosryhmien näkemykset mukana

Vuonna 2007 Kesko tilasi sidosryhmien mielipiteitä selvittävän tutkimuksen csrnetworkiltä osana varmennusprosessia. Jatkaaksemme sidosryhmien mielipiteiden selvittämistä käytimme vuonna 2008 Keskon mainitututkimusta keräämään yli 1 000 vastaajan mielipiteen. Yhteenveto tuloksista on esitetty sivulla 17.

Global Compact –raportointi

Kesko liittyi YK:n edellisen pääsihteerin Kofi Annanin lanseeraamaan Global Compact –hankkeeseen kesäkuussa 2007. Vuosi 2008 on ensimmäinen vuosi, jolloin Kesko raportoi Global Compact –hankkeen 10 periaatteen toteutumista omassa toiminnassaan. Global Compact hyväksyy GRI:n G3-version tunnuslukujen käytön toiminnan tason ja edistymisen mittareina. Raportin lopussa esitetyssä GRI-vertailutaulukossa on kerrottu, mitä tunnuslukuja on käytetty mittaamaan ihmisoikeus-, työoikeus- ja ympäristöperiaatteiden sekä korruption vastaisten periaatteiden toteutumista.

Sekä painettu että verkkoraportti varmennettu

Painetusta raportista on laadittu Keskon Internet-sivuille sähköiset versiot (pdf ja digipaper), jotka joillakin osa-alueilla sisältävät painotuotetta täydentävää tietoa. Verkkoraportit ovat siinä muodossa, missä ne on varmennettu eikä tekstejä päivitetä jälkikäteen.

Sekä painetun että sähköisten raporttien kummankin kieli-version (suomi ja englanti) asianmukaisuus on vuodesta 2002 alkaen varmennettu. Vuoden 2008 varmennustyön on tehnyt Keskon tilintarkastusyhtiön PricewaterhouseCoopers Oy:n Sustainable Business Solutions –yksikkö. Varmennuslausunto on julkaistu raportin lopussa. Sekä suomen- että englanninkielisen varmennuslausunnon on toimittanut PricewaterhouseCoopers Oy.

Tämä raportti kertoo vuoden 2008 tuloksista. Se sisältää joi-takin tietoja tammi-maaliskuulta 2009. Vuoden 2007 raportti julkaistiin huhtikuussa 2008, ja vuoden 2009 raportti julkaistaan keväällä 2010.

PÄÄJOHTAJAN KATSAUS

Suomen taloudellinen tila heikkeni nopeasti vuoden 2008 loppupuolella. Taantuma vaikutti myös kaupan alan toimintaympäristöön. Vaikea taloudellinen tilanne punnitsee yrityksen vastuulliset toimintatavat ja sitoutumisen asteen. Keskolle vastuullisuus on osa valittua strategiaa, ei suhdanteista riippuva tekijä.

Kesko on tehnyt tavoitteellista ja pitkäjänteistä työtä vuosikymmenien ajan mahdollistaakseen asiakkailleen kestävämmät kulutustottumukset sekä vähentääkseen omia välittömiä ympäristövaikutuksiaan. Vuosien 2001–2008 aikana Keskon ja K-ryhmän kauppajen kuluttaman kokonaisenergian hiilidioksidipäästöt ovat vähentyneet yli 60 % ja Keskon K-ryhmälle hankkiman sähkön lähes 90 %. Näistä saavutuksista voimme K-ryhmässä olla ylpeitä!

Vastuullisuusohjelma 2008–2012

Olemme vuoden 2008 aikana laatineet kattavan vastuullisuusohjelman vuosiksi 2008–2012. Ohjelma asettaa konkreettiset tavoitteet mm. ilmastonmuutoksen torjunnalle, hävikin vähentämiselle, kuljetuksille, vastuulliselle hankinnalle ja henkilöstön hyvinvoinnille.

Osana vastuullisuusohjelman toteuttamista allekirjoitimme kaupan alan energiategokkuussopimuksen ja sitouduimme säästämään runsaat 65 GWh vuoden 2016 loppuun mennessä. Säästötavoite on merkittävä, sillä vuositasolla se vastaa 15 K-citymarketin kokoluokan kaupan tai 2 600 omakotitalon energiankulutusta.

Uusien K-ruokakauppojen pakastimet varustamme kansilla ja valomainoksissa siirrymme led-valaistustekniikan käyttöön. Tehokkaalla lauhdelämmön talteenotolla vaikutamme siihen, että K-ruokakaupat tarvitsevat ostolämpöä kaupan lämmittämiseen vasta pikkupakkasilla.

K-kauppias rakentaa paikallista hyvinvointia

Asiointiliikenne muodostaa keskeisen osan kuluttamisen aiheuttamista ympäristövaikutuksista. K-ruokakauppaverkostomme on Suomen kattavin. Yli 45 % Suomen väestöstä asuu alle kilometrin päässä lähimmästä K-ruokakaupasta, ja keskimääräinen etäisyys kauppaan on 2,3 km. Hyvässä asuinympäristössä palvelut ovat kävelymatkan päässä. K-ryhmällä on suomalaisista kaupparyhmistä myös eniten lähikauppoja – yhteensä 679.

Keskon ja K-ryhmän kauppiaiden investoinnit, lähiostot, maksetut palkat ja verot rakentavat osaltaan paikallista hyvinvointia. Vuonna 2008 Keskon ja K-ryhmän kauppiaiden investoinnit maakuntiin olivat runsaat 410 miljoonaa euroa ja heidän maksamansa palkat ja verot vajaat 740 miljoonaa euroa. K-kauppiat ostivat lähiostoina maakunnista vajaalla 570 miljoonalla eurolla ja kasvattivat lähiostojen määrää 7 % edellisvuodesta. Toiminnallamme on suuri paikallinen vaikutus.

Edistämme Global Compact -hankkeen periaatteita

Sitouduimme YK:n entisen pääsihteerin Kofi Annanin lanseeraamaan Global Compact -hankkeeseen keväällä 2007. Raporttoimme nyt ensimmäisen kerran Global Compact -hankkeen kymmenen periaatteen toteutumisesta Keskon toiminnassa.

Sosiaalisen laadunvalvonnan kattavuuden lisääminen ja BSCI-auditointien läpivieminen on ollut toivottua hitaampaa.

Olemme kuitenkin sitoutuneita Global Compact -hankkeen periaatteiden edistämiseen sekä omassa toiminnassamme että hankintaketjussa.

Perustimme Kiinaan loppuvuodesta 2008 oman monitorointitiimin valvomaan ja kouluttamaan kiinalaisia tavarantoimittajiamme. Hanke on ensimmäinen laatuaan Suomessa ja sitä ollaan tukemassa ulkoasiainministeriön rahoittamasta Finn-partnership-ohjelmasta.

Kestävän kehityksen edelläkävijä

Kesko on vakiinnuttanut asemansa kansainvälisissä pörssiyritysten vastuullisuutta mittaavissa vertailuissa.

Kesko valittiin kuudennen perättäisen kerran Dow Jonesin kestävän kehityksen indekseihin kaudeksi 2008/2009. Arvioinnissa Keskolle myönnettiin täydet 100 pistettä toiminnan ekotehokkuudesta. Maaliskuussa 2009 Kesko hyväksyttiin jäseneksi FTSE4Good-indeksiin. Kesko jatkaa World Economic Forumin julkaisemalla The Global 100 Most Sustainable Corporations -listalla. Lisäksi tammikuussa 2009 sveitsiläinen arviointilaitos SAM myönsi Keskon vastuullisuustyölle edellisvuoden tapaan hopeamitalin päivittäis-tavarakaupan sarjassa. Kultamitalia ei sarjassa jaettu.

Tekemämme työ on tuottanut tuloksia ja olen ylpeä siitä arvostuksesta, jota vastuullisuuden kansainväliset puolueettomat asiantuntijat ja eri arviointilaitokset ovat työtämme kohtaan osoittaneet. Monivuotinen sijoittuminen eri indeksien kärkisijoille ei ole itsestäänselvyys.

Keskossa ja K-ryhmän kaupoissa työskentelee yhteensä noin 50 000 kaupan ammattilaista kahdeksassa eri maassa. Osaamisella ja oikealla asenteella on ratkaiseva merkitys asetamiemme tavoitteiden saavuttamisessa ja asiakastytyväisyyden varmistamisessa.

Kiitän kaikkia K-ryhmäläisiä ja yhteistyökumppaneitamme sitoutumisesta yhteisiin tavoitteisiin. Edelläkävijyys syntyy tahdosta ja yhteisestä osaamisesta.

Matti Halmesmäki
Pääjohtaja

TÄRKEIMMÄT SAAVUTUKSEMME VUONNA 2008

Taloudellinen vastuu:

- K-kauppiaiden suorat lähiostot maakunnallisilta tavarantoimittajilta kasvoivat 7 % ja olivat yhteensä 569 miljoonaa euroa
- Kesko ja K-ryhmän kauppiaat investoivat maakuntiin 413 miljoonalla eurolla ja maksoivat palkkoja ja veroja yhteensä 740 miljoonaa euroa
- Ennätyselliset 139 uutta kauppiasta aloitti kauppiasuransa vuoden aikana
- K-ryhmällä on suomalaisista kaupparyhmittymistä eniten lähikauppoja – yhteensä 679
- Yli 45 % Suomen väestöstä asuu alle kilometrin päässä lähimmästä K-ruokakaupasta
- Kesko on mukana kaikissa johtavissa vastuullisuusindekseissä

Ympäristövastuu:

- K-ryhmä allekirjoitti kaupan alan energiatehokkuussopimuksen ja sitoutui säästämään yli 65 GWh vuoden 2016 loppuun mennessä
- Koko K-ryhmän käyttämän energian hiilidioksidipäästöt vähenivät vuodesta 2007 yli 40 % ja Keskon K-ryhmälle hankkimien sähkön 80 %
- Suomessa energiankäyttö kasvoi vain 0,2 %, kun bruttopinta-ala kasvoi 2 % ja liikevaihto 4,4 %
- Suomessa sähkön ominaiskulutus laskettuna kaikille kiinteistötyypeille laski 1,4 % ja lämmön ominaiskulutus 3 %
- K-ympäristökauppadiplomi täytti 10 vuotta
- Suomessa jakelukeskusten hyötykäyttöaste on korkea 88 %

Sosiaalinen vastuu:

- Vastuulliset toimintatapamme –opas jaettiin kaikissa toimintamaissa koko henkilökunnalle
- Henkilöstötutkimus uudistettiin ja yhdenmukaistettiin koko konsernissa
- Henkilöstötutkimuksen mukaan tasa-arvon toteutuminen parani merkittävästi Suomessa ja ulkomailla
- Suomessa naisten osuus esimies- ja asiantuntija-tehtävissä kasvoi 6 %
- Tapaturmien määrä ja niiden keskimääräinen vakavuusaste sekä tapaturmien ja ammattitautien aiheuttamien sairauspäivien määrä laski Suomessa

Vastuullinen hankinta:

- Kesko perusti oman monitorointitiimin Kiinan Shanghaihin lokakuussa 2008
- Keskolla on Suomen kaupparyhmistä laajin Reilun kaupan tuotteiden valikoima; yhteensä 120 tuotetta, joista 16 Pirkka-sarjassa
- K-ruokakauppojen kautta myydyistä Reilun kaupan tuotteista kertyi noin 200 000 euroa Reilun kaupan lisää
- Ruokakeskon omien kahvimerkkien myynnistä 89 % oli peräisin kahviplantaaseilta, jotka ovat läpäisseet puolueettoman sertifiointiohjelman
- Hyvän maatalouskäytännön mukainen laatu- ja ympäristösertifikaatti GlobalGAP on 95 %:lla hedelmien ja vihannesten tuontituottajista

PERUSTIETOJA KESKO-KONSERNISTA

Keskon liiketoiminta

Kesko on kaupan alan palveluyritys ja pörssiyhtiö.

Kesko toimii ruoka-, käyttötavara-, rauta- sekä auto- ja konekaupassa.

Ruokakesko harjoittaa päivittäistavarakauppaa Suomessa. Vähittäiskaupassa on yli 1 000 K-kauppiaaliiketoimintamallilla toimivaa K-ruokakauppaa.

Anttila on käyttötavara- ja vähittäiskaupan vähittäismyyjä, joka palvelee asiakkaita Anttila-tavarataloissa, Kodin Ykkönen -sisustus-tavarataloissa sekä etäkaupan NetAnttilassa. K-ryhmän urheilukaupan ketjut ovat Intersport, Budget Sport ja Kesport.

Indoor on Suomessa ja Baltiassa toimiva huonekalu- ja sisustusalan vähittäiskaupparyitys, jonka kauppaketjut ovat Asko ja Sotka. Kodintekniikkatuotteita ja -palveluita tarjoavat Musta Pörssi -ketju ja Konebox.fi-verkkokauppa. K-ryhmän kenkäkaupan erikoisliikkeitä ovat K-kenkä ja Andiamo.

Rautakesko harjoittaa rauta- ja sisustuskauppaa Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Baltiassa, Venäjällä ja Valko-Venäjällä. Se johtaa ja kehittää K-rauta-, Rautia-, Byggmakker-, Senukai- ja OMA-vähittäiskauppaketjuja sekä yrityspalvelumyyntiään toiminta-alueellaan.

VV-Auto toimii Volkswagen-, Audi- ja Seat-henkilöautojen sekä Volkswagen-hyötyautojen maahantuojana ja markkinoijana Suomessa. Konekesko on maarakennus- ja ympäristöko- neiden maahantuontiin ja kauppaan erikoistunut palveluyritys.

Maatalouskeskon liiketoiminta järjestettiin uudelleen vuoden 2009 alusta lähtien siten, että K-maatalousketju ja maatalouskauppa liitettiin osaksi Rautakeskoa, ja traktori- ja puimurikauppa sekä Maatalouskeskon Baltian tytäryhtiöt liitettiin osaksi Konekeskoa. Kauko-Telkosta ja Tähti Optikosta luovuttiin vuonna 2008.

Konsernin liikevaihdosta, joka vuonna 2008 oli 9,6 miljardia euroa, 42,7 % tuli ruokakaupasta. Ulkomaisten toimintojen

osuus oli 21,4 % (22,8 % vuonna 2007). Suomessa Kesko toimii tiiviissä ketjuyhteistyössä K-kauppioiden kanssa, joita oli vuoden lopussa 1 305. Lisäksi Keskolla oli noin 250 muuta kauppiaayhteistyökumppania Asko-, Sotka-, Byggmakker- ja Senukai-ketjuissa. K-ryhmän vähittäiskauppoja oli Suomessa 1 678 ja muissa maissa 106. Niiden myynti oli yhteensä 11,9 miljardia euroa (11,6 miljardia euroa), josta ulkomaan toimintojen osuus oli 2,7 miljardia euroa.

Keskon omistajat

Kesko on pörssiyhtiö, jolla oli vuoden 2008 lopussa 38 080 omistajaa. A-osakkeiden osuus yhtiön kaikista osakkeista oli 32,4 % ja äänimäärästä 83,0 %. B-osakkeiden vastaavat osuudet ovat 67,6 % ja 17,0 %. Äänimäärän perusteella laskettuna 10 suurimman omistajan osuus oli 34,71 % äänistä ja 19,69 % osakannasta. Ulkomaisten omistajien osuus laski ja oli vuoden lopussa 20 %. A-osakkeiden markkina-arvo oli 0,7 miljardia euroa ja B-osakkeiden 1,2 miljardia euroa eli yhtiön markkina-arvo oli 1,9 miljardia euroa.

Henkilökunta

Kesko-konsernin henkilökuntamäärä oli tammi-joulukuussa 2008 kokoaikaisiksi työntekijöiksi muutettuna keskimäärin 21 327 (20 520) henkeä. Määrä vähentyi vuoteen 2007 verrattuna Suomessa 95 henkilöllä ja kasvoi Suomen ulkopuolella 902 henkilöllä. Valtaosa henkilöstömäärän lisäyksestä Suomen ulkopuolella on seurausta valkovenäläisen OMA-tytäryhtiön hankinnasta.

Joulukuun 2008 lopussa henkilökuntamäärä oli 24 668 (25 228), joista Suomessa 13 651 (13 762) ja Suomen ulkopuolella 11 017 (11 466). Vuoden 2007 joulukuun loppuun verrattuna henkilöstömäärä vähentyi Suomessa 111 henkilöllä ja Suomen ulkopuolella 449 henkilöllä. Koko henkilökuntamäärästä vähittäiskaupassa työskenteli noin kolme neljäsosaa.

Kiinteistöt

Kesko-konsernin omistamien tai vuokraamien kiinteistöjen ja toimitilojen yhteenlaskettu pinta-ala oli 3 807 000 m² eli noin 4,8 % enemmän kuin vuonna 2007. Keskon omistuksessa oli Suomessa 756 000 m² ja muissa maissa 199 000 m². Tässä ilmoitetut neliömetrimäärät ovat nettopinta-aloja. Niistä suurin osa on myymälätiloja ja alle viidennes varasto- ja toimistotiloja. Vuokrattuja tiloja – pääasiassa vähittäiskauppoja – oli Suomessa 2 191 000 m² ja muissa maissa 661 000 m². Valtaosa Suomessa omistetuista ja vuokratuista myymälätiloista on vuokrattu K-kauppiaille.

Tavaran- ja palveluntoimittajat

Kesko osti tavaroita yhteensä noin 8,1 miljardin euron arvosta. Aktiivisia tavaran- ja palveluntoimittajia oli noin 31 000. Näistä Suomessa toimivia yrityksiä on noin 18 000, ja niiden osuus koko konsernin ostoista oli 66,1 %. Yli 9 500 aktiivista toimittajaa toimii konsernin muissa toimintamaissa ja konsernin toimintamaiden ulkopuolisissa maissa 3 500.

Suomen tärkeimmät tuontimaat olivat Kiina, Saksa, Alankomaat, Ruotsi ja Ranska.

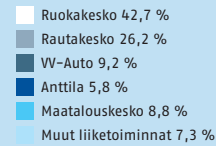
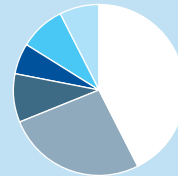
Lokakuussa 2008 Rautakesko teki sopimuksen osakkuudesta alaan liittyvien tuotteiden hankintayhteistyötä tekevään tooMax-x Handels GmbH -yhtiöön. Anttila, K-citymarketin käyttötavara ja muut käyttötavara-yhtiöt tiivistävät yhteistoimintaansa vuonna 2009. Synergiaetuja haetaan tavaroiden hankinnassa, johtamisessa ja asiakkuuksien hallinnassa.

Asiakkaat

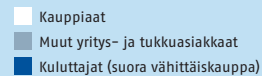
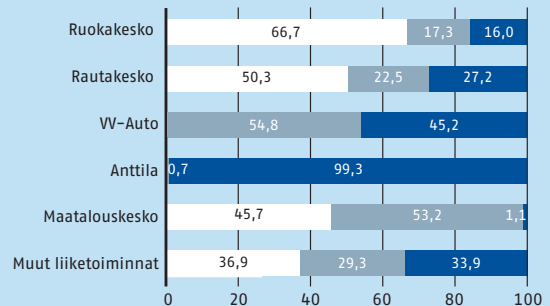
Kauppiaiden osuus Keskon myynnistä oli 49 %. K-kauppiat keskittivät keskimäärin 86 % kaikista ostoistaan Keskoon (88 % vuonna 2007) ja käyttötavaraostoista 91 % (91 %). Yritysasiakaskauden – myynti suurkeittiöille, rakennusliikkeille, VV-Auton jälleenmyyjille, maatalousyrittäjille, teollisuudelle jne. – osuus Keskon myynnistä oli 25 %. Keskon oman vähittäiskaupan osuus myynnistä oli 26 %.

KESKON LIIKEVAIHDON JAKAUMA 2008, JATKUVAT TOIMINNOT, %

KESKO-KONSERNIN MYYNIN JAKAUTUMINEN 2008, %

YHTEISKUNTAVASTUUN KESKEISET TUNNUSLUVUT 2006–2008

TALOUDELLISEN VASTUUN MITTARIT

	2006	2007	2008
Liikevaihto (milj. €) ¹⁾	8 493	9 287	9 600
Voitto ennen veroja (milj. €) ¹⁾	351	358	289
Sijoitetun pääoman tuotto (%)	22,6	17,4	14,2
Maksetut osingot (milj. €)	107	146	156
Investoinnit (milj. €) ¹⁾	246	228	338
Omavaraisuusaste (%)	47	48,5	52,4
Maksetut palkat (milj. €) ¹⁾	436	477	497
Tuloverot (milj. €) ¹⁾	105	87	89
Henkilökunnan määrä (keskimäärin) ¹⁾	18 935	20 520	21 327
Ostot toimittajilta (milj. €) ²⁾	7 347	8 091	8 106
Yleishyödyllisten yms. yhteisöjen tukeminen (milj. €)	2,3	2,3	1,6

¹⁾ jatkuvat toiminnot

²⁾ vuoden 2008 osalta vain jatkuvat toiminnot

YMPÄRISTÖVASTUUN MITTARIT

	2006	2007	2008
Kiinteistöjen sähköenergian kulutus (GWh) ¹⁾	798	825	820
Kiinteistöjen lämpöenergian kulutus (GWh) ¹⁾	309	299	319
Kiinteistöjen veden kulutus (1 000 m ³) ²⁾	682	727	743
Käytetyn sähkö- ja lämpöenergian tuotannon päästöt			
ilmastonmuutos (tn CO ₂ -ekv) ¹⁾	191 663	206 026 ^{a)}	119 400
happamoituminen (tn SO ₂ -ekv) ¹⁾	615	625 ^{a)}	455
ostosähkön tuotannon radioaktiivinen jäte ¹⁾	0,66	0,60 ^{a)}	1,22
Jakelukuljetukset			
kilometrejä (1 000 km) ³⁾	17 020	36 300	38 200
tonneja ⁴⁾	586 600	1 813 813	1 834 422
hiilidioksidipäästöt tn ⁵⁾	22 210	41 985	45 340 ^{b)}
Lentomatkailun hiilidioksidipäästöt, tn		2 370	2 370
Työsuhdeautojen aiheuttamat hiilidioksidipäästöt, tn			3 200
Materiaalien käyttöjätteet (tn)			
maahantuotujen pakkausten materiaali	30 812	c)	c)
jakeluvaretojen jätteet Suomessa	8 545	8 576 ^{d)}	8 310 ^{d)}
joista hyötykäyttöön (%) ⁶⁾	89,2	88,6	88,3
jakeluvaretojen jätteet ulkomaisissa yhtiöissä	6 802	8 581	7 795 ^{e)}

¹⁾ Kaikissa ulkomaisissa kiinteistöissä ei ole voitu erotella sähkön ja lämmön kulutusta, jolloin kaukolämpö ja oman lämmön tuotanto on kirjattu lämpöön ja kaikki muu sähköön

²⁾ Kaikista ulkomaisista kiinteistöistä ei ole veden kulutustietoja

³⁾ Vuoden 2006 kilometreihin sisältyy vain Keslogin omat kuljetukset. Vuosien 2007–2008 kilometreihin sisältyvät kaikki Keslogin hallinnoimat kuljetukset

⁴⁾ Vuoden 2006 kuljetettuihin tonneihin sisältyy vain Keslogin itse kuljettamat tonnit. Vuosien 2007–2008 tonneihin sisältyvät kaikkien Keslogin hallinnoimien kuljetusten kuljettamat tonnit

⁵⁾ Laskennassa vuosina 2006–2008 mukana olevat yhtiöt on eritelty taulukossa 'Jakelukuljetusten CO₂-päästöt' raportin sivulla 50. Vuodet 2007–2008 sisältävät kaikkien Keslogin hallinnoimien kuljetusten CO₂-päästöt

⁶⁾ Biojäte laskettu mukaan hyötykäyttöön

^{a)} Energian tuotannon ympäristöprofiili päivitetty vastaamaan vuoden 2007 todellisia tuotantoprofiileja

^{b)} Koekäytössä olleen biopoltoaineen osuus huomioitu päästölaskennassa

^{c)} Tietoa ei ole tai se on epätarkka

^{d)} Luku sisältää Turun WV-Auto Oy:n ja WV-Autotalot Oy:n jätteet, joita ei ole raportoitu vuonna 2006

^{e)} Luku ei sisällä Latvian tytäryhtiöiden jätteitä

SOSIAALISEN VASTUUN MITTARIT

	2006	2007	2008
Työtyytyväisyys Suomessa (asteikko 1–5)			
oma työ	3,82	3,85	3,75
esimiestoiminta	3,81	3,85	3,76
yksikön toiminta	3,76	3,80	3,79
Keskon toiminta	3,58	3,62	3,77
Työntekijöiden vaihtuvuus			
uusina	10 790	14 148	11 075
lähteneitä	8 050	9 804	10 919
eläkkeelle siirtyneitä	140	164	181
Työntekijöiden keski-ikä			
Suomessa	35,8	35,1	36,2
ulkomaisissa toimipaikoissa	^{a)}	^{a)}	33
Sairauspoissaolot (työpäiviä/henkilö)			
Suomessa	9,7	9,3	10,1
ulkomaisissa toimipaikoissa	8,6 ^{b)}	7,7	11
Terveydenhoitoon käytetyt varat (/henkilö, €) ¹⁾	420	484	427
Keskimääräinen vuosiansio (/henkilö, €)			
Suomessa	29 383	31 589	32 054
ulkomaisissa toimipaikoissa	13 964	15 219	16 327
Koulutuspäiviä (/henkilö)			
Suomessa	1,5	1,4	1,8
ulkomaisissa toimipaikoissa	0,5 ^{c)}	0,7 ^{c)}	0,5 ^{c)}
Sijoitus koulutukseen (/henkilö, €)	254 ^{d)}	371 ^{e)}	286 ^{f)}
Vastuullinen hankinta			
SAB000-sertifioituja tavarantoimittajia	28	16 ^{g)}	23 ^{g)}
BSCI-auditoituja tavarantoimittajia	6	23	35

¹⁾ Tieto koskee vain Keskon omaa työterveyshuoltoa

^{a)} Tietoa ei ole kerätty

^{b)} Bygghälsan (Norja) tiedot puutteelliset

^{c)} Ei sisällä Rautakesko AS:n (Viro), K-rauta AB:n (Ruotsi) eikä Bygghälsan (Norja) tietoja

^{d)} Ei sisällä Bygghälsan (Norja) tietoja

^{e)} Ei sisällä Bygghälsan (Norja), Senekain (Liettua) eikä Rautakeskon (Venäjä) tietoja

^{f)} Ei sisällä SIA Agro (Latvia) eikä Senekain (Liettua) tietoja

^{g)} Ei sisällä sertifioituja Chiquita-plantaaseja

Taulukko ei sisällä OMA:n (Valko-Venäjä) tietoja

YHTEISKUNTAVASTUUN VISIO

Keskon yhteiskuntavastuu on vapaaehtoista, mitattavissa olevaa työtä, jonka perustana ovat konsernin arvot, periaatteet, tavoitteet ja strategia. Toimintaa taloudellisen vastuun, sosiaalisen vastuun ja ympäristövastuun alueilla kehitetään pääsidosryhmien odotusten mukaisesti.

Alla oleva Keskon vision yhteenvedo on laadittu pääsidosryhmittäin. Keskon visio on kokonaisuudessaan nähtävissä internet-sivuilla www.kesko.fi/vastuullisuus.

Omistajat/sijoittajat

Keskon yhteiskuntavastuun yleisten periaatteiden mukaisesti hyvä taloudellinen tulos tulee saavuttaa vastuullisin keinoin. Kesko tavoittelee listausta merkittävässä kestävässä kehityksen indekseissä, jotka ovat tärkeitä puolueettomia todistuksia vastuullisesta toiminnasta. Listaukset näissä indekseissä vahvistavat nykyisten omistajien näkemystä Keskosta ja helpottavat vastuullisuutta arvostavien sijoittajien päätöksentekoa. Korkeat sijoitukset antavat myös meille luottamusta siihen, että vastuullisuustyömme painopiste on oikea ja toimintamme vähittäiskaupan alalla maailmanluokkaa.

Henkilökunta

Ne yritykset, joissa työtyytyväisyys on hyvä ja jotka tarjoavat monipuolisia työtehtäviä ja uralla etenemisen mahdollisuuksia, onnistuvat todennäköisimmin houkuttelemaan ja pitämään parhaat työntekijät. Keskon maine vastuullisena yrityksenä helpottaa rekrytointia niin Suomessa kuin sen lähialueilla. Asia tulee korostumaan tulevaisuudessa kun suuret ikäluokat eläköityvät.

Tavar- ja palveluntoimittajat

Monimuotoinen verkostoituminen niin tavar- ja palveluntoimittajien kuin K-kauppiaiden kanssa edellyttää kaikilta osapuolilta yhteisten arvojen, tavoitteiden ja toimintatapojen hyväksymistä. Keskon tavoitteena on, että vastuullisuus näkyy vahvasti K-ryhmän kuluttajabrändeissä ja on asiakkaille näkyvässä myös kaupan tasolla.

Kuluttajat

Kuluttajien kiinnostus yritysten vastuullisuuteen jatkaa kasvuaan, vaikka ostopäätöksiä ohjaa edelleen vahvasti hinta. Vastuullisuuteen liitetään laadukkaat tuotteet, palvelujen säilyttäminen, henkilökunnasta huolehtiminen ja työhyvinvointi, ympäristönsuojelun korkeat standardit, tasa-arvon edistäminen ja tuotteiden valmistuksessa toimivien työntekijöiden työolojen parantaminen.

Keskolla on merkittävä rooli perheiden terveellisten elämäntapojen ja yleisen elämänlaadun muokkaajana. Keskolla on hyvät mahdollisuudet tarjota kestävän kulutuksen vaihtoehtoja ja oikeaoppista ravintoa sekä opastaa kuluttajia näissä asioissa. Uskomme, että tuoteturvallisuus, luotettavuus ja eettisyys nousevat viestinnässä ja markkinoinnissa vähitellen hintakuvan rinnalle. Tutkijat, kansalaisjärjestöt ja tiedotusvälineet kiinnittävät entistä enemmän huomiota tuotantoketjun puutteisiin ja auttavat kuluttajia erottamaan vastuullisen ja vastuuttoman kaupan toisistaan.

Viranomais- ja järjestöyhteistyö

Kesko seuraa ja ennakoii aktiivisesti yhteiskunnan muutoksia läheisessä yhteistyössä sidosryhmiensä kanssa. Tämä on tärkeää, jotta voimme varautua esiin tuleviin asioihin ja säilyttää edelläkävijän asemamme. Pidämme jatkuvaa yhteyttä ja keskustelemme avoimesti kansalaisjärjestöjen, viranomaisten ja muiden päättäjien kanssa. Asiantuntijamme osallistuvat laajasti oman toimialansa ja koko elinkeinoelämän kansallisten ja kansainvälisten järjestöjen toimintaan.

VAIKUTUKSET, RISKIT JA MAHDOLLISUUDET

Kesko-konsernin riskienhallintakäytännöt sekä vastuut ja roolit riskienhallinnassa on esitetty Keskon vuosikertomuksen 2008 sivuilla 63–64. Konsernin riskienhallintapolitiikka on luettavissa osoitteessa www.kesko.fi. Tässä kappaleessa keskitytään esittelemään tunnistettuja vastuullisuuteen liittyviä riskejä ja mahdollisuuksia sekä näiden yhteyksiä liiketoimintastrategioihin. Näihin teemoihin liittyvä suorituskykyämme tarkempi analysointi on esitetty tämän raportin ympäristö- ja tuoteturvallisuusosioissa sekä sosiaalisen vastuun osiossa.

Kesko julkaisi vuodet 2008–2012 kattavan vastuullisuusohjelman loppusyksystä 2008. Vastuullisuusohjelmaan liitettävien teemojen arviointiperustana käytettiin liiketoiminnasta aiheutuvien vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien analyysiä. Ohjelmaan sisällytetyt tavoitteet ja mittarit ovat joko sellaisia kansainvälisiä vastuullisuusuhkia, kuten ilmastonmuutos, joihin Keskon vastuullisena yrityksenä tulee vastata, tai sellaisia kiinteästi Keskon ja sen toimialojen strategioihin liittyviä asioita, joiden arvioidaan tuottavan liiketoiminnallisia mahdollisuuksia ja kilpailuetua. Konsernitoiminnot ja liiketoimintayksiköt tekivät analyysin yhteistyönä. Sidosryhmien kuuleminen tärkeimmiksi luokitelluista asioista tehtiin osana Keskon mainetukamittausta, katso sivut 16–17.

Yksityiskohtainen analyysi siitä, mitä sidosryhmät odottavat Keskon vastuullisuudelta, sekä Keskon toiminta odotusten täyttämiseksi on luettavissa

osoitteessa www.kesko.fi/vastuullisuus.

Vastuullisuusohjelma kokonaisuudessaan on esitetty taulukossa sivuilla 14–15.

Toiminnan keskeisimmät vaikutukset

Kaupan alan yrityksenä Keskon keskeisimmät vaikutukset yhteiskuntaan liittyvät K-ryhmän kaupoissa myytävien tuotteiden vastuullisiin hankintaperiaatteisiin sekä niihin vastuullisiin tuotevaihtoehtoihin ja palveluratkaisuihin, joita K-ryhmän kaupat tarjoavat asiakkailleen. Muut keskeiset vaikutukset liittyvät maankäyttöön, energian- ja materiaalien kulutukseen sekä toimiimme niissä paikallisissa yhteisöissä, joissa itse toimimme tai joista ostimme tuotteita. Merkittävien toimintaamme mahdollisesti uhkaavien maineriskien on arvioitu liittyvän puutteisiin vastuullisissa hankintaperiaatteissa tai niiden noudattamatta jättämiseen. Tällaisia riskejä ovat esimerkiksi mahdolliset ihmisoikeusrikkomukset tai lapsityövoiman käyttö.

Keskeisimmät välittömät ympäristövaikutukset liittyvät K-ryhmän kauppojen kuluttaman sähkö- ja lämpöenergian tuotannon aikaisiin päästöihin, kuljetusten päästöihin sekä myytävistä tuotteista kauppa- ja varastotasolla syntyviin jätettäisiin. Välilliset vaikutukset liittyvät tuotteiden tuotanto-

olosuhteisiin, tuotteiden käyttöön ja hävitykseen sekä niiden pakkausmateriaaleihin. Välillisiä vaikutuksia syntyy myös asiakkaiden asiointiliikenteestä K-ryhmän kauppoihin.

Tuoteturvallisuus ja toimitusketjun laatu

Keskon tavoitteena on tarjota turvallisia tuotteita asiakkailleen. Toimitusketjun laadunvarmistuksen tai tuotevalvonnan pettäminen on liiketoiminnallinen riski, josta voi aiheutua taloudellisia tappioita, asiakkaiden luottamuksen menettäminen tai pahimmassa tapauksessa terveyden vaarantuminen. Riskin hallitsemiseksi Keskona toimii tuotetutkimusyksikkö, joka valvoo Ruokakeskon ja Anttilan myymien tuotteiden laatua sekä Ruokakeskon osalta myös valmistavia yrityksiä. Ruokakeskon asiantuntijat auditoivat Pirkka-tuotteiden valmistajia.

Kaupan omavalvonnalla on keskeinen rooli myytävien elintarvikkeiden laadun varmistamisessa ja elintarvikkeita koskevien määräysten noudattamisessa. Tuotteiden takaisinvetonettelyillä varmistetaan virheellisten tuotteiden nopea myynnistä poistaminen. Tuotetutkimuksen laboratoriolta on kansainvälinen ISO 17025 -akkreditointi. Tuoteturvallisuuden toiminnasta kerrotaan lisää sivuilla 79–80.

Terveellisten elämäntapojen edistäminen

Ylipaino on kasvava terveysongelma kehittyneissä maissa kuten myös Suomessa. Arvioidaan, että kehitysmaiden nälkäänäkövien ihmisten lukumäärä (noin miljardi) vastaa suuruudeltaan ylipainoisten ihmisten lukumäärää. Terveellisten elämäntapojen ja ruokailutottumusten edistäminen on Ruokakeskelle keskeinen mahdollisuus ja strateginen tavoite. Työtä edistetään monin eri tavoin: Pirkka-tuotteista vähennetään suolan, sokerin ja rasvan määrää, viitteellinen päiväsaanti-merkintä (GDA-merkintä) lisätään kaikkiin syötäviin Pirkka-

tuotteisiin, asiakkaille järjestettiin Päivän parhaat valinnat -luentoja yhteistyössä K-kauppiain ja ravitsemusterapeutti Hanna Partasen kanssa vuoden 2008 aikana ja K-Plussa-korttiin liitetty Ravintokoodi.fi-palveluominaisuus laajennettiin K-citymarket-, K-supermarket- ja K-market-kaupoihin. Näitä hankkeita esitellään tarkemmin sivuilla 83-84.

Ilmastonmuutos mahdollisuutena

Monitoimialaisena yhtiönä Kesko pystyy tarjoamaan vastuullisia kulutusvaihtoehtoja ja palveluratkaisuja lähes kaikille kulutuksen osa-alueille. Ilmastonmuutokseen liittyvien muutostarpeiden hallitseminen, ekotehokas rakentaminen sekä energiansäästäminen luovat mahdollisuuksia erityisesti Rautakeskon liiketoiminnalle. Kestävien asumis- ja palveluratkaisujen edistäminen on Rautakeskelle tunnistettu mahdollisuus.

Maanviljelyolosuhteet muuttuvat, mikäli keskilämpötila nousee ennustetut 2-3°C. Pohjoisten alueiden arvioidaan hyötyvän lämpötilan noususta ja kasvukauden pidentymisestä, vaikka kasvitautien ja -tuholaisten määrä voi lisääntyä. Muuttuvat ilmasto-olosuhteet, kuten mahdollinen kevätkuivuuden lisääntyminen, edellyttävät kuitenkin Suomen oloissa uusien kasvilajikkeiden testaamista ja nykyisten viljelytapojen osittaista muuttamista suosimaan esimerkiksi syyskylvöisiä tai monivuotisia lajikkeita.

K-ryhmällä on oma K-maatalouden koetila, joka tekee lajikkeiden, lannoituksen ja kasvinsuojelun osalta tutkimus- ja kehitystyötä. Koetila on tehnyt yhteistyötä Etelä-Ruotsissa toimivan kasviviljelylaitoksen, Svalöf-Weibullin, kanssa jo lähes 50 vuoden ajan ja testaa sellaisia Etelä-Ruotsissa ja Tanskassa viljeltäviä lajikkeita, joiden oletetaan soveltuvan Suomessa viljeltäviksi. Geenimuunneltuja lajikkeita ei K-maatalouden koetilalla testata. Lue lisää K-maatalouden koetilan toiminnasta sivulta 59.

Pohjoisesta sijainnista johtuen Suomi on yksi niistä harvoista maista, jossa ilmastonmuutoksesta mahdollisesti aiheutuvia fyysisiä riskejä ei pidetä kovin kriittisinä. Maa-ilmastonlaajuiset ilmastolliset ääriolosuhteet voivat kuitenkin vaikuttaa hankintaketjuihimme tai hankintalähteisiin ja nostaa esimerkiksi hintoja. Kaupan alan toimijana luomme valikoimamme saatavuuden perusteella. Hintojen nousu voi vaikuttaa kilpailukykyymme, mutta tilanne on sama myös kilpailijoillamme. Vuonna 2008 Keskon ostot suomalaisilta tavarantoimittajilta olivat 66,1 % Keskon kaikista ostoista ja 75 % tuonnista tuli EU:n alueelta (katso sivut 36-37 ja 73). Ostokäytäntömme tasoittavat ilmastonmuutoksen mahdollisesti aiheuttamia negatiivisia satovaihtokutsia. Ilmastolliset ääriolosuhteet voivat kuitenkin lisätä vahinkojen lukumäärää ja siten vakuutuskustannuksia.

EU:n ilmasto- ja energiapolitiikka sekä Suomelle asetettu tavoite nostaa uusiutuvan energian osuus 38 %:iin energian loppukulutuksesta saattaa nostaa energian hintaa. Kesko haluaa osaltaan vaikuttaa suomalaisen energiemarkkinan kehittymiseen ja energian hintaan tulevaisuudessa. Tästä syystä Kesko on mukana Fennovoima-hankkeessa, jonka tavoitteena on rakentaa Suomeen uusi ydinvoimala.

Keskon toimia ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi esitetään Keskon vastuullisuusohjelmassa sekä tämän raportin ympäristöosiossa.

ESIMERKKEJÄ RISKIENHALLINTATOIMENPITEISTÄ VUONNA 2008

- Hävikkiraportointia yhdenmukaistettiin.
- *Konsernitasoinen kriisisuunnitelma ja -viestintäohjeistus päivitettiin.*
- *Poikkeamaraportointi otettiin käyttöön (sisältää mm. läheltä piti -tilanteiden raportoinnin ja korjaavien toimenpiteiden seurannan).*
- *Väärinkäytöksiä käsittelemään liittyvä ohjeistus päivitettiin.*
- *Riskienhallinnan kehittämisen tueksi perustettujen konsernitasoisten yhteistyöfoorumien toiminta vakiinutettiin.*
- *Riskitietoisuutta lisättiin riskienhallinta- ja turvallisuuskoulutuksella sekä tiedottamalla.*

RISKIENHALLINNAN PAINOPISTEITÄ 2009

- *Konsernitasolla vastapuoliriskien ja jatkuvuuden hallinnan tehostaminen sekä operatiivisten riskien- ja hävikhallinnan parantaminen*
- *Työn vaarojen arvioinnin toteuttaminen Suomen toiminnoissa*

Keskon vastuullisuusohjelma vuosiksi 2008-2012

Konsernijohtoryhmä hyväksyi Keskon vastuullisuusohjelman vuosiksi 2008-2012 joulukuussa 2008. Ohjelma sisältää seuraavat osa-alueet: taloudellinen vastuu, ilmastonmuutoksen hillintä, energiatehokkuus, kuljetukset, liikematkustaminen, kierrätys ja materiaalitehokkuus, ympäristötyö kaupassa, vastuullinen hankinta ja siihen liittyvät hankintalinjaukset, vastuulliset tuotevalikoimat, terveellisten elämäntapojen edistäminen sekä työhyvinvointi.

Osa vastuullisuusohjelmassa 2008-2012 esitetyistä tavoitteista julkasitiin Keskon yhteiskuntavastuun raportissa 2007. Edistymisemme näiden tavoitteiden osalta on esitetty sivulla 29.

Keskon vastuullisuusohjelma 2008–2012

TAVOITE	TOIMENPITEET
<p>Kasvatamme aktiivisesti lähioستojen määrää ja kannustamme K-kauppiaita ostamaan paikallisesti</p> <p>Ylläpidämme kattavaa kauppaverkosta Suomessa</p>	<ul style="list-style-type: none"> K-kauppioiden lähioستot olivat 534 milj.€ vuonna 2007 ja 569 milj. € vuonna 2008. Tavoitteenamme on kasvattaa lähioستojen määrää. Lähioستot raportoidaan vuosittain yhteiskuntavastuun raportissa. Vuonna 2008 45,5% Suomen väestöstä asui alle kilometrin päässä lähimmästä K-ruokakaupasta ja keskimääräinen matka K-ruokakauppaan oli 2,3 km. Suomalaisiin kilpailijoihin verrattuna Ruokakeskon kauppaverkosto on kattavin ja keskimääräinen etäisyys lähimpään ruokakauppaan lyhyin. K-ryhmällä on suomalaisista kaupparyhmistä eniten lähikauppoja.
Ilmastonmuutoksen hillitseminen	<ul style="list-style-type: none"> K-ryhmä on allekirjoittanut kaupan alan energiatehokkuussopimuksen ja sitoutunut säästämään yli 65 GWh (65 milj. kWh) vuoden 2016 loppuun mennessä. Sopimus kattaa kaikki K-ryhmän kaupat. Keskon K-ryhmälle hankkima sähkö on hiilivapaata.
Energiätehokkuuden lisääminen	<p>Ruokakesko:</p> <ul style="list-style-type: none"> Kaikkien uusien kauppapaikkojen pakastimet varustetaan kansilla. Ovien käyttöä pilotoidaan muissa kylmäkalusteissa. Uusien kauppojen mainosvaloissa käytetään ainoastaan LED-valaistusteknologiaa. Tutkitaan mahdollisuutta korvata olemassa olevien mainosvalojen neon- ja loisteputket LED-teknologialla. Panimoiden kylmäkaappien lukumäärä optimoidaan. Kaupan laitteille suositukseksi energialuokka A.
Kuljetukset	<ul style="list-style-type: none"> Kuljetamme tavaroita 2,5 kertaa maapallon ympäri joka päivä. Vähennämme kuljetettuihin kiloihin suhteutettuja CO₂-päästöjä 10 % vuoteen 2012 mennessä. Vuosi 2007 on vertailuvuosi. Vähennettävä määrä on vuositasolle laskettuna 2 kertaa suurempi kuin Keskon lentomatkustamisen aiheuttamat päästöt ja vastaa 1000 henkilöauton poistamista Suomen liikenteestä. Kaikki sopimuskuljettajamme ovat saaneet taloudellisen ajotavan koulutuksen vuoden 2009 loppuun mennessä. 12 kurssia pidettiin vuoden 2008 aikana. Näihin osallistui 500 kuljettajaa.
Liikematkustaminen ja työsuhdeautoilu	<ul style="list-style-type: none"> Vuodesta 2008 lähtien raportoimme työsuhdeautojen tuottamat CO₂-päästöt ja autojen keskimääräisen päästötason (g CO₂/km). Suositustasomme on alle 180 g CO₂/km. Työntekijöille, joille työsuhdeautolla ajettuja kilometrejä kertyy paljon, suositellaan diesel-autoa. Kokeiluryhmänä 50 työsuhdeauton omistajaa kurssitetaan taloudelliseen ajotapaan ja heidän polttoainekulutustaan seurataan. Jatkamme videoneuvottelulaitteistojen rakentamista Keskon toimintamaihien ja koulutamme henkilökuntaa aktiivisesti suosimaan videoneuvottelua liikematkustamisen sijaan. Tavoitteenamme on vähentää lentomatkastamista. Vuodesta 2009 alkaen seuraamme toteutuneiden videoneuvottelujen lukumäärää. Raportoimme lentomatkastamisen aiheuttamat CO₂-päästöt yhteiskuntavastuun raportissamme.
Kierrätys- ja materiaalitehokkuus	<ul style="list-style-type: none"> Varastotoimintojemme kierrätysaste on noin 90 %. Tavoitteenamme on nostaa K-ruokakauppojen kierrätysaste samalle 90 %:n tasolle vuoteen 2012 mennessä. Vähennämme ruokakauppojen hävikkiä noin 20 %:lla vuoteen 2012 mennessä. Kehitämme K-ruokakauppojen asiakkailleen tarjoamia talteenotto- ja kierrätyspalveluita yhteistyössä kuntien kanssa.
Ympäristötyö kaupassa	<ul style="list-style-type: none"> Kaikki Anttila Oy:n uudet tavaratalot liitetään osaksi Anttilan ISO 14001 –sertifiointia. Kaikki K-citymarket- ja K-supermarket-kaupat ovat K-ympäristökauppoja. 50 % K-market-kaupoista on K-ympäristökauppoja. Suomessa kaikki K-rauta- ja Rautia-kaupat ovat K-ympäristökauppoja kevääseen 2009 mennessä. Suomessa kaikki K-maatalouskaupat ovat K-ympäristökauppoja kevääseen 2009 mennessä. Ruokakesko kehittää K-ympäristökauppakonseptia ja liittyy siihen vastuullista hankintaa, tuoteturvallisuutta ja terveellisiä elämäntapoja käsittelevät osiot. K-ruokakauppojen vastuullisuus- ja ympäristökoulutukset uusista osa-alueista pidetään vuoden 2010 loppuun mennessä.

TAVOITE	TOIMENPITEET
Vastuullinen hankinta	<ul style="list-style-type: none"> • Keskolla on Kiinassa kaksi omaa auditoijaa, joiden tavoitteena on tehdä vuosittain 160 tehdaskäyntiä Keskön kaikille toimialayhtiöille tavaroita toimittavien valmistajien luona. • Kesko jatkaa BSCI-auditointien edistämistä. Vuoden 2009 tavoitteena on: 59 ensiauditointia 24 uusinta-auditointia. • Kesko julkaisi vuonna 2008 vastuullista hankintaa ohjaavan kala- ja äyriäislinjauksen sekä kemikaalikieltolistan. Näiden käyttöönotto jatkuu vuonna 2009. Keskeisenä tavoitteena on tehdä vastuullista kala- ja äyriäistuotteiden hankintaa ohjaava linjaus tutuksi K-kauppiaille, sillä he ostavat merkittävän osan K-kaupoissa myytävästä tuoreesta kalasta.
Vastuulliset tuotevalikoimat	<ul style="list-style-type: none"> • Edistämme biohajoavien Pirkka-kassien ja Pirkka-kestokassien myyntiä. • Tuomme uusia biohajoavia pakkauksia Pirkka-tuotesarjaan. GMO-pohjaisia materiaaleja emme hyväksy. • Jatkamme suolan, sokerin ja rasvan vähentämistä Pirkka-tuotteista. Kaikki Pirkka-tuotteet, joissa on korkea suola-, sokeri- tai rasvapitoisuus, on reformuloitu vuoteen 2010 mennessä. • Laajennamme Ravintokoodi.fi-palvelun käyttöä. Tuomme palvelun kaikkiin K-citymarket-, K-supermarket- ja K-market-kauppoihin. Palvelu on asiakkaillemme ilmainen. Tavoitteenamme on 100 000 käyttäjää vuoden 2009 loppuun mennessä. • Jatkamme kuluttajien terveellisyysvalistusta. Koulutamme 500 terveellisen ruokavalion asiantuntijaa kauppoihin vuoden 2012 loppuun mennessä. • Ruokakeskon tavoitteena on Suomen laajin Reilun kaupan valikoima ja myynti. • Rautakesko jatkaa kustannus- ja ekotehokkaiden rakentamisen ja asumisen palveluratkaisujen kehittämistä. • K-maatalousketju jatkaa maatalouden kestävien menettelytapojen kehittämistä Suomessa.
Työhyvinvointi	<ul style="list-style-type: none"> • Käytämme vuosittain 2 milj. euroa työntekijöiden virkistys- ja vapaa-ajan toimintaan. • Keskön työterveyshuolto keskittyy työkykyä ylläpitävään ja sairauksia ehkäisevään toimintaan. • Tavoitteenamme on edistää työssä jaksamista ja parantaa työn tuottavuutta toteuttamalla aktiivisesti työhyvinvointia parantavia toimenpiteitä. • Yhtenäistämme sairauspoissaolojen laskentaperusteet ja otamme vuoden 2009 alusta käyttöön tuntiperusteisen sairauspoissaolojen kirjauksen. Kiinnitämme erityistä huomiota toistuviin ja pitkiin sairauspoissaoloihin. • Kaikilla toimialoilla otetaan käyttöön vuoteen 2010 mennessä "puheeksiottamisen" malli sairauspoissaolojen käsittelyssä.
Vastuullisuusohjelman liittäminen osaksi brändi- ja markkinointi-strategiatyötä	<ul style="list-style-type: none"> • Vahvistamme Keskön, sen toimialayhtiöiden ja tuotebrändien vastuullisuusmielikuvaa. • Tuomme tekemämme vastuullisuustyön asiakkaille näkyväksi kaupan tasolla. • Keskön toimialayhtiöt ja eri ketjut tekevät tärkeimpien vastuullisuusviestien viestintäsunnitelmat kevään 2009 aikana. • Uudistamme Keskön vastuullisuussivut internetissä tukemaan Keskön vastuullisuusohjelman viestintää vuoden 2009 aikana.

SIDOSRYHMÄANALYYSI

Keskon yhteiskuntavastuun visiota tarkastellaan tässä raportissa eri sidosryhmien kannalta. Koska Keskon toiminta on erittäin monipuolista, sidosryhmiä on runsaasti ja kullakin on omat odotuksensa, jotka voivat olla keskenään ristiriitaisia. Jotta sidosryhmät kokisivat Keskon kohdistuvien odotustensa täyttyvän ja jotta Kesko voisi hyödyntää yhteistyötä toimintansa kehittämiseksi, keskinäisen vuorovaikutuksen tulisi olla säännöllistä, suunnitelmallista ja mitattavaa.

Sidosryhmäprosessi

Sidosryhmäanalyysin tekeminen sisältyy Keskon johtamismallin vuosisuunnitteluosioon, ja se on oleellinen osa laatuarviointia ja riskianalyysiä. Yhteiskuntavastuutiimi on laatinut sidosryhmäyhteistyön prosessikuvauksen (allaoleva kaavio), jonka tarkoituksena on helpottaa yhteistyön jäsentämistä ja suunnittelua. Sidosryhmäyhteistyön tulosten mittaaminen, dokumentointi ja raportointi on vaativa tehtävä, jossa riittää kehittämistä. Vuonna 2008 sidosryhmäyhteistyön sisällön ja tulosten arviointia systematisoitiin ja Keskon sisäisesti määrittelemät, vastuullisuuden kannalta olennaisimmat asiat liitettiin osaksi Keskon mainetutkimusta.

Yksityiskohtainen analyysi siitä, mitä sidosryhmät odottavat Keskon vastuullisuudelta, Keskon toiminta odotusten täyttämiseksi sekä konsernin tulosten arvioinnissa käytetyt tunnusluvut ovat luettavissa osoitteessa www.kesko.fi/vastuullisuus. Tämä raportti keskittyy vuoden 2008 sidosryhmätoimenpiteisiin ja sidosryhmien mielipiteisiin Keskon vastuullisuustyöstä. Sivulla 19–23 esitellään case-esimerkein Keskon omaehtoista tai yhdessä sidosryhmien kanssa tehtyä työtä.

Osoitteessa www.kesko.fi/vastuullisuus esitellään myös Keskon osallistuminen kansalliseen ja kansainväliseen järjestötoimintaan. Mukanaolo kauppaa ja koko talouselämää kehittävässä toiminnassa on osa Keskon yhteiskuntavastuullisuutta. Kesko on ollut mukana tällaisessa toiminnassa kymmeniä vuosia.

Yksi keskeisistä kehityshankkeista, johon Keskon edustaja osallistui vuonna 2008, oli Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodin uudistustyö. Työryhmän puheenjohtajana toimi Kesko Oyj:n lakiasianjohtaja Anne Leppälä-Nilsson, katso case sivulta 21.

Vastuullisuus osana Keskon mainetutkimista

Kesko selvittää vuosittain mainetutkimusavun avulla, miten eri sidosryhmät arvottavat Keskon maineen. Työkalulla mitataan Keskon maineen nykytaso eri sidosryhmien näkökulmista katsottuna, maineen heikkoudet ja vahvuudet sekä se, miten erilaiset yrityskuvatekijät vaikuttavat Keskon maineeseen.

Viimeisin mainetutkimus tehtiin marraskuussa 2008. Tutkimukseen osallistui 60 yhteiskunnallista vaikuttajaa, 506 potentiaalista työntekijää, 36 toimittajaa, 507 henkilösijoittajaa sekä 15 ammattisijoittajaa. Kuluttajien, K-kauppiain ja Keskon henkilökunnan mielipiteet kerättiin toisen tutkimuksen avulla. Tutkimusten yhteenlasketut tulokset muodostivat Keskon maineen tason indeksin eri sidosryhmissä.

Koska mainetutkimukseen osallistuu suuri joukko vastaajia kaikista pääsidosryhmistä, Kesko halusi käyttää tätä työkalua analysoimaan tekemänsä vastuullisuustyön tärkeyttä yritykselle merkittävimpien sidosryhmien näkökulmasta arvioituna. Vuoden 2008 tutkimuskysymyksiin lisättiin siksi kysymyksiä niistä vastuullisuusasioista, jotka Keskon olennaisuusmatriisissa

KESKON SIDOSRYHMÄPROSESSI

Sidosryhmävuorovaikutus

Suunnittelu

Tiedonkeruu

Varmennus
Raportointi

- Sidosryhmien tunnistaminen
- Suhde sidosryhmään
- Sidosryhmän odotukset
- Sidosryhmään liittyvät keskeiset arvot ja toimintaperiaatteet

- Näkökulma ja sen tärkeys yritykselle
- Näkökulmaan liittyvät mittarit
- Prosessin laajuus, kohde, aikataulutus
- Tiedonkeruun muoto
- Tiedon auditointi ja analysointi, vertailu tavoitteisiin ja mittareihin

- Saavutettujen tulosten raportointi verrattuna tavoiteasetantaan
- Raportointi kriteeriä vastaan (GRI, AA1000)
- Varmennus
- Sidosryhmäpalaute

Jalkautus, politiikat, toimintaohjeet, menetelmät

Dokumentointi

(sivulla 18) oli luokiteltu merkittävyyssasteeltaan joko luokkaan 'suuri' tai 'erittäin suuri'. Näihin kuului kysymyksiä tuoteturvallisuudesta, lahjomattomuudesta, ilmastonmuutoksen hillinnästä, tavarantoimittajien sosiaalisesta laadunvalvonnasta, Keskon vastuullisista tuotevalikoimista sekä oman henkilöstön työhyvinvoinnista. Vastaajia pyydettiin arvioimaan kysyttyjen asioiden tärkeyttä omasta henkilökohtaisesta näkökulmastaan sekä sitä, miten hyvin nämä asiat heidän mielestään toteutuvat Keskon jokapäiväisissä toiminnoissa.

Vuoteen 2007 verrattuna Keskon mainetutkassa esitettyjen indeksien keskiarvo laski monessa sidosryhmäluokassa. Tutkimus tehtiin marraskuussa 2008, ja Keskon oletamus on, että taloudellinen taantuma on saattanut osittain vaikuttaa tuloksiin. Erityisesti ammattisijoittajien sekä taloustoimittajien käsitys Keskon maineesta laski merkittävästi edellisvuoteen verrattuna. Sen sijaan toimittajien ja esimiesasemassa olevien potentiaalisten työntekijöiden käsitys Keskon maineesta parani. Paras maine Keskona on edelleen K-kauppiain keskkuudessa. Katso allaolevaa kuvaajaa.

Tutkimuksessa kysytyt vastuullisuusasiat olivat kaikki tärkeitä eri sidosryhmille, sillä jokainen niistä sai pistemääräkseen yli 3,7 asteikolla 1–5. Erot tärkeydessä eri sidosryhmien välillä olivat pieniä, ja kaikki sidosryhmät arvioivat tuoteturvallisuuden ja kielteisen suhtautumisen lahjontaan tärkeimmiksi toimiksi. Potentiaaliset työntekijät pitivät tärkeänä myös vastuunkantoa omista työntekijöistä.

Erot eri sidosryhmien mielipiteissä olivat edelleen pieniä, kun arvioitiin vastuullisuusasioiden toteutumista jokapäiväisessä työssä. Tärkeimmiksi koetut aiheet – tuoteturvallisuus ja kieltei-

nen suhtautuminen lahjontaan – koettiin myös parhaiten käytännössä toteutuviksi. Suurimmat erot asioiden tärkeyden ja käytännön toimien välillä koettiin olevan ilmastonmuutoksen hillinnässä ja tavarantoimittajien sosiaalisessa laadunvalvonnassa. Tuulos osoittaa, ettei Keskon viestintä toimista ilmastonmuutoksen hillinnän eteen tai tuoteketjun hallinnan osalta ole riittävästi saavuttanut laajaa yleisöä.

Asiakkaiden ääni kuuluviin

Koska asiakkaat ovat yksi Keskon tärkeimmistä sidosryhmistä, asiakkaiden tyytyväisyyttä konsernin toimintaan mitataan säännöllisesti. Keskon suurimmat vähittäiskauppatyöntekijät asettavat itselleen vuosittain numeeriset asiakastytyväisyystavoitteet, jotka perustuvat tutkimuslaitosten tekemiin yleisiin asiakastutkimuksiin.

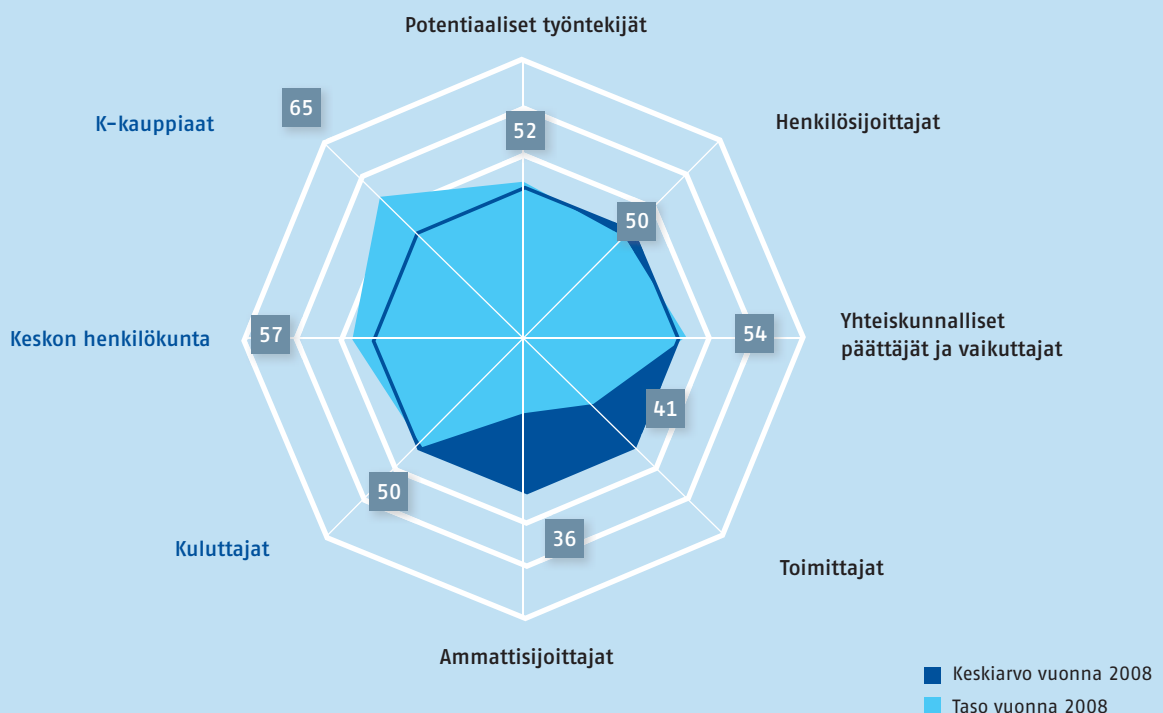
Tyytyväisyyttä K-Plussa-kanta-asiakasohjelmaan mitataan keran vuodessa. Kauppatasolla toimintaa ja asiakaspalvelua mitataan "mystery shopping" -menetelmällä. Tytäryhtiöillä on omat ns. suorat linjat asiakaspalautteen keräämiseksi, katso case sivulta 22.

Kommenteja ja toiveita voi myös lähettää suoraan konsernin viestintä ja yhteiskuntavastuu -yksikön sähköpostiosoitteeseen. Kaikkiin yhteydenottoihin vastataan ja Kesko noudattaa kahden tunnin sääntöä medialta tuleviin tiedusteluihin. Konsernin verkkosivuilla kommentoidaan aiheita, jotka herättävät erityistä mielenkiintoa asiakkaissa.

Pyrimme vastuullisempiin tuotevalikoimiin

Merkittävänä vähittäiskaupparyityksenä Kesko tunnistaa tärkeän roolinsa kestävän tuotannon ja kulutuksen edistäjänä ja tarjoaa kuluttajille vastuullisia vaihtoehtoja.

MAINEEN TASON INDEKSI PÄÄSIDOSRYHMISSÄ

Samanaikaisesti Kesko on kuitenkin sen tosiasian edessä, ettei vastuullisuus useinkaan ole keskivertokuluttajan kohdalla merkittävin ostopäätöstä ohjaava tekijä. Tästä huolimatta Kesko pyrkii tarjoamaan vastuullisempia vaihtoehtoja monessa eri tuoteryhmässä. Yhteistyö tiedeyhteisön sekä erilaisten ympäristö- ja kansalaisjärjestöjen kanssa on tässä mielessä elintärkeää innovoinnin, yhteisymmärryksen ja käyttäytymismuutosten edistäjänä.

Syksyllä 2008 Kesko osallistui 20 muun eurooppalaisen kaupan alan yrityksen kanssa komission järjestämään tutkimukseen, jolla selvitettiin kaupan alan vastuullisuuskäytäntöjä, sekä Towards a greener retail sector -yhteistyöpäivään. Kesko jakaa monen eurooppalaisen vähittäiskaupan kanssa näkemyksen siitä, että on tärkeämpää keskittyä muuttamaan nk. bulkkituotteita vastuullisempaan suuntaan kuin lisätä valikoimissa ympäristömerkittyjen tuotteiden lukumäärää, joiden kysyntä saattaa olla vaatimatonta. Tärkeää on myös huomioida tuotteen koko elinkaari, mukaan lukien käyttö ja tuotteen hävitys.

Vuoden 2008 aikana julkaistiin useita elintarvikkeiden alkuperää ja vastuullista hankintaa ohjaavia linjauksia. Syyskuusta alkaen kaikki Pirkka-kananmunat ovat olleet joko vapaiden kanan munia tai luomumunia, katso case sivulta 20. Samaan aikaan tuotiin K-ruokakauppoihin Pirkka Reilun kaupan banaanit. Myös kaikilla K-ruokakaupoissa myytävillä Chiquita-banaaneilla on sekä Rain Forest Alliance -sertifiointi että SA 8000 -sertifiointi. Ruokakeskon ja Kespron yhteinen vastuullista kala- ja äri-äist tuotteiden hankintaa ohjaava linjaus julkaistiin marraskuussa. Linjausten osalta Kesko tekee yhteistyötä WWF Suomen kanssa ja huomioi myös muiden ympäristöjärjestöjen näkemyksiä.

Keskon vastuullisuussivuille Internetissä avattiin vuoden 2008 alussa Käytännön tekoja huomisen hyväksi -ajankohtaissivu. Sivun tarkoituksena on esitellä Keskon toimia vastuullisuuden eri alueilla. Samalla sivu toimii myös informaatiokanavana asiakasrajapintaan.

Lokakuussa ympäristöjärjestöt aloittivat kampanjan, jonka tarkoituksena oli nostaa suomalaisten kuluttajien tietoisuutta sademetsistä peräisin olevista tuotteista. Keskon ja sen toimialayhtiöiden valikoimissa olevat sademetsätuotteet esiteltiin ajankohtaissivulla, samoin kuin Keskon trooppisia puutuotteita, tuontihedelmiä ja -vihanneksia sekä banaaneja koskevat vastuulliset hankintalinjaukset.

Kesko palkitsi kestävän kehityksen edistäjiä

Kesko on itse saanut työstään kestävän kehityksen eteen monia tunnustuksia. Vastaavasti Kesko haluaa palkinnoillaan jakaa tunnustusta kestävän kehityksen edistäjille, ja saada heidän tekemälleen työlle julkisuutta. Vuonna 2008 Kesko jakoi kestävän kehityksen palkintoja kuudetta kertaa. Vuodesta 1996 laskien palkittuja tahoja on yhteensä 36.

Palkintoja jaettiin neljä ja niiden yhteissumma oli 30 000 euroa. Kaksi kansallista hanketta - Erilaisten Oppijoiden Liitto ja Ilmari-hanke - saivat kumpikin 12 000 euron palkinnon. Toimittaja Jussi Laitinen Petäjävedeltä sekä yhteiskunnallinen yrittäjä Markku Jusila, joka on perustanut www.kuinoma.fi-vuokrauspalvelun, saivat kumpikin 3 000 euron palkinnon. Lue lisää palkituista sivuilta 20-21 ja 41.

Merkittävyys sidosryhmien näkökulmasta

ERITTÄIN SUURI			<ul style="list-style-type: none"> Tavarantoimittajien sosiaalinen laadunvalvonta Talouden kehitys omistajien kannalta 	<ul style="list-style-type: none"> Ostoenergian lähteet (vaikutus ilmastonmuutokseen) Tuoteturvallisuus Lahjonnan kieltäminen
SUURI	<ul style="list-style-type: none"> Kuljetukset ja paluulogistiikka Ympäristöystävällisten ja eettisten tuotteiden kehittäminen ja markkinoiden tukeminen Työllistäminen Taloudellinen hyöty tavaratoimittajille Yksityisyysdensuoja 	<ul style="list-style-type: none"> Työsuhteet, työtyytyväisyys Henkilöstön hyvinvointi Yhtenäiset yhteiskuntavastuuperiaatteet Ympäristöjärjestelmät Energian ja veden kulutus Hiiidioksidipäästöt Jätteet (kaupat) Materiaalien käyttö Taloudellinen hyöty kauppiaille ja muille palveluntuottajille Yritysturvallisuus (kehittyvät markkinat) 	<ul style="list-style-type: none"> Rakentamisen ja rakenteellisen turvallisuuden vaikutukset Ympäristöriskit, -vahingot ja -onnettomuudet Tavarantoimittajien valinta 	
KESKIMÄÄRÄINEN	<ul style="list-style-type: none"> Työturvallisuus Työsuhtedetyypit (mm. osa- ja määräaikaistyöt) Tasa-arvo Jätteet (varastot) Pakkaukset Investoinnit kauppaverkostoon Eläkkeet (kehittyvät markkinat) Yleishyödyllisten toimintojen tukeminen Yritysturvallisuus (Skandinavia) 	<ul style="list-style-type: none"> Keskon houkuttelevuus työnantajana ja henkilöstön sitoutuminen Kestävän tuotannon ja kulutuksen edistäminen Kiinteistöjen huolto Maaperän pilaantuminen K-ympäristökaupat Tunnustukset yhteiskuntavastuun edelläkävijänä Suhteet politiikkaan 		
VÄHÄINEN	<ul style="list-style-type: none"> Toimintojen ympäristöjärjestelmät Eläkkeet (Suomi ja Skandinavia) 			
	VÄHÄINEN	KESKIMÄÄRÄINEN	SUURI	ERITTÄIN SUURI

Vaikutus Keskon

Case

ASIAKKAILLE PALVELU HIILIDIOKSIDIPÄÄSTÖJEN SEURANTAAN

Asiakkaat kaipaavat yhä enemmän tietoa oman kulutuskäyttäytymisensä vaikutuksista ympäristöön ja omaan terveyteen. Nämä odotukset ja tarpeet on huomioitava myös tuotteiden ja palveluiden kehittämisessä.

Kesko on ollut mukana kehityshankkeessa, jossa on selvitetty asiakkaiden mahdollisuuksia vaikuttaa ilmastonmuutokseen. Climate Bonus -hanke kestää reilun vuoden ja voi tulevaisuudessa auttaa asiakkaita seuraamaan ostamansa ruoan ilmastovaikutuksia. Hanke kuuluu TEKES:n ClimBus-tutkimusohjelmaan ja sen toteuttavat Valtion taloudellisen tutkimuslaitoksen koordinoimana VATT:n, KTK:n, MTT:n, SYKE:n ja VTT:n tutkijat. Keskon lisäksi myös Elisa, HK Ruokatalo, Nokia, Stora Enso ja Tuulia International osallistuvat hankkeeseen.

Valittu 40 kotitalouden joukko K-ryhmän asiakkaita on ollut mukana kehittämässä nettipalvelua kymmenessä K-supermarketissa. Nettipalvelun tavoitteena on tarjota K-ruokakauppojen asiakkaille tietoa hiilijalanjäljestä, joka syntyy heidän ostamistaan tuotteista. Jotta yksittäinen asiakas pystyisikin valinnoillaan vaikuttamaan ilmastonmuutokseen, tarvitaan luotettavaa ja helposti ymmärrettävää tietoa hiilijalanjäljen suuruudesta.

Hankkeessa mukana oleva ryhmä joensuulaisia K-ryhmän asiakkaita on erittäin kiinnostunut kulutuksen vastuullisuudesta. **Markku Sippola** on aktiivisena kuluttajana mukana Climate Bonus -hankkeessa ja kertoo:

– Olemme pilotin aikana vertailleet tuoteryhmiä keskenään ja muuttaneet kulutustottumuksiamme vähäpäästöisempään suuntaan.

Olemme vähentäneet naudanlihan syöntiä ja pyrimme ostamaan kestokulutustarvikkeet mieluummin käytettyinä.

Palkinnoksi ahkerat piloitoijat saavat pilotin ajan ostosten myötä automaattisesti kertyvää vertailutietoa, jonka perusteella on mahdollista ohjata omaa ostokäyttäytymistään. Nettipalvelussa oman kotitalouden päästötietoja voi verrata myös muiden kotitalouksien päästöihin. Tärkeää on myös huomata, että monilla eri keinoilla voi vaikuttaa kulutuksen vastuullisuuteen – autoillessa voi yhdistää sekä työmatkan että kauppareissun.

Climate Bonus -palvelun voi tulevaisuudessa mahdollisesti liittää K-Plussa-korttiin.

PIRJO ANTILA PALKITTIIN URAAUERTAVASTA LUKITYÖSTÄ

Valtakunnallinen lukijärjestö, Erilaisten oppijoiden liitto, myönsi vuoden 2008 ALLVAR-palkinnon Kesko Oyj:n työterveyshuollon ylilääkärille, **Pirjo Anttilalle**. Anttila sai palkinnon urauurtavasta lukityöstään työterveydenhuollon kentällä.

– Erilainen oppijuus on henkilökohtainen ominaisuus, joka säilyy ihmisellä koko elämän ja vaikuttaa eri elämänalueille. Sen huomioiminen koulutuksessa, työhön perehdytyksessä ja työssä oppimisessa koko ammattiuran ajan on haaste

tämän päivän työelämässä, Pirjo Anttila sanoo.

Pirjo Anttila kehottaa koulutusten järjestäjiä suunnittelemaan perehdytykset ja valmennukset sellaisiksi, että viesti tulee kaikkien aistikanavien kautta. Lukemalla, kirjoittamalla, puhumalla, kuuntelemalla ja vielä tekemällä opetteluun kautta oppivat erilaiset oppijatkin. Erityisesti työturvallisuuteen liittyvän ohjeistuksen kohdalla ja monikulttuurisissa työyhteisöissä tämä on tärkeää.

Keskossa työterveyshuollon työntekijät on koulutettu havaitsemaan oppimisongelmia ja ohjaamaan keskolaisia testeihin. Myös K-ryhmän

omassa valmennuskeskuksessa K-instituutissa perehdytetään henkilöitä erilaiseen oppijuuteen. K-instituutin opiskelijoille tehdään koulutuksen alussa oppimistyylitesti. Testi auttaa opiskelijaa tunnistamaan, millä tavalla – kuulemalla, näkemällä vai tekemällä – hän itse vastaanottaa tehokkaimmin tietoa. Testit ovat osoittaneet, että käytännönläheisellä kaupan alalla työskentelee keskimääräistä enemmän tekemällä oppijoita.

Rautakeskon tietojärjestelmäasiantuntija **Siiri Suonuuti-Lintumäki** kouluttaa henkilöitä, joilla on oppimisvaikeuksia, ja tekee yhteistyötä työterveyshuollon kanssa. Hän on omilla kokemuksillaan auttanut työterveyshuoltoa ymmärtämään oppimisvaikeuksien merkitystä työssä.

– Toimintaympäristömme teknistyminen aiheuttaa haasteita erilaisille oppijoille. Heitä auttaisi paljon, jos tietojärjestelmiä suunnittelevat ja hankkivat henkilöt painottaisivat järjestelmän käyttäjätystävällisyyttä eikä vain teknisesti helpointa ratkaisua.

– Olen itse huono kirjoittaja ja virheettömän tekstin tuottaminen on minulle työlästä. Ratkaisuna lukivaikuteeni käytän työssäni apuvälineinä kaikkia mahdollisia asioita ja laitteita, joista on apua. Vakituisesti apunani ovat tietokone ja sen apuohjelmat, kämmenmikro ja nykyisin pikkuinen PC. Käytän laitteiden nauhuria muistiinpanovälineenä. Kommunikaattorin kalenteriohjelma muistuttaa tapaamisista, ja skanneri ja Web auttavat tekstin tuottamisessa, Suonuuti-Lintumäki kertoo.

Case

ILMARI-HANKE KULJETTAA ILMASTOTIEDON KAPULAA NUORILTA NUORILLE

Ilmastotietoa kouluissa jakava Ilmari-hanke sai vuonna 2008 Keskon kestävän kehityksen tunnustuspalkinnon 12 000 euroa. Hankkeen taustalla on neljä suomalaista järjestöä: Nuorten Akatemia, Dodo, Luonto-Liitto ja Maan ystävät.

Järjestöt ovat kehittäneet uudenlaisen mallin ilmastoviestintään, jossa nuoret ilmastolähettiläät laittavat oppilaat miettimään, mitä kukin voi itse tehdä ilmastonmuutoksen hidastamiseksi. Ilmari-hanke on kuuden toimintavuotensa kouluttanut yli 200 ilmastolähettilästä, jotka ovat tavoittaneet lähes 33 000 nuorta yläkoululaista, lukiolaista tai ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevaa.

Keskustelua lankakerän avulla

Ilmastolähettiläs **Riitta Savikko** vieraili helmikuussa 2009 Kontulassa Vesalan yläasteella. Hän kertoi muun muassa ilmastonmuutoksen syistä ja valinnoista, joilla yksittäinenkin ihminen voi osallistua ilmastonmuutoksen ehkäisemiseen.

Aika vierähti vikkelästi ilmastoaiheisen pelin parissa. Jokainen oppilas sai lapun, jossa olevaa sanaa mietittiin ilmastonmuutoksen kannalta. Kerrottauan mitä sana tuo mieleen, oppilas heitti aina lankakerää eteenpäin. Selitettäväksi osui monenlaisia termejä: esimerkiksi hiilinielu, ikirouta ja sukupuutto. Monet termeistä olivatkin jo oppilaille ennestään tuttuja.

PIRKKA-KANANMUNISTA VAPAIEN KANOJEN MUNIA

Valtaosa Suomessa myytävistä kananmunista on tuotettu perinteisissä häkkikanaloissa. Osa tuotetaan myös uudenlaisissa virikehäkeissä, joissa kanoilla on paremmat mahdollisuudet lajinomaiseen käyttäytymiseen, sillä häkeissä on pesä, orsi ja pehkuu. Munia tuotetaan myös lattiakanaloissa, joissa kanat voivat liikkua vapaasti, kuopia jaloillaan, kylpeä hiekassa, istua parvella ja munia pesiin. Luomukanaloissa kanat elävät myös vapaasti kuten lattiakanaloissa ja lisäksi ulkoilevat sään ja olosuhteiden salliessa.

Vuoden 2012 alusta perinteiset häkkikanalat poistuvat käytöstä koko EU:n alueelta. Uuden lain mukaan ainoastaan vapaan tuotantotavan tai virikehäkissä olevien kanojen munia saa tuottaa tai myydä.

Kaikki Pirkka-sarjassa olevat kananmunat ovat syyskuusta 2008 alkaen olleet vapaiden kanojen munia tai luomukananmunia.

– Haluamme tarjota kuluttajille Pirkka-kananmunia, jotka ottavat huomioon eläinten hyvinvoinnin. Olemme nyt Suomen markkinoilla yksi ensimmäisistä, joiden koko kananmunatuotesarja on vapaalla tuotantotavalla tuotettu, kertoo tuotepäällikkö **Sari Holi** Ruokakeskosta.

Kuluttajat ovat ottaneet Pirkka-kananmunat hyvin vastaan. Sari Holin mukaan vapaan kanan munien osuus Ruokakeskon varastokaupasta on kasvanut merkittävästi lokakuun 2008 jälkeen.

Myös eläinsuojelujärjestöt Animalia ja Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ovat kiitelleet Keskon päätöstä myydä Pirkka-sarjassa vain vapaiden kanojen munia.

– Valtaosa suomalaisista ihmisistä suhtautuu kriittisesti kanojen häkkikasvatukseen. Keskon toiminta häkkimunien myynnin lopettamiseksi Pirkka-sarjassa on esimerkillistä ja osoittaa, että yritys kuuntelee asiakkaitaan. Toivon, että eläinten hyvinvointi ja oikeudet otetaan yhä useammin osaksi yritysten yhteiskuntavastuuta, sanoo Animalia ry:n toiminnanjohtaja **Kati Pulli**.

Viesti perille vuorovaikutuksen kautta

Ilmari-hankkeen tavoitteena on Savikon mielestä keskustelun ja vuorovaikutuksen avulla rohkaista nuoria ajatukseen, että ilmastomuutoksen hidastamiseksi on paljon tehtävissä ja että nuorten ajatuksilla ja teoilla on merkitystä.

- Viestin perillemeno voi olla vaikea mitata. Ehkä se näkyi 15 vuoden kuluttua yleisessä elämäntavassa yhtenä taustatekijänä. Itse koen vierailun onnistuneen, jos nuoret ovat saaneet siitä uskoa tulevaisuuteen ja jos he rohkaistuvat osallistumaan ja kyselemään.

AKU ANKKA –PIIRTÄJÄ DON ROSA VIERAILI K-CITYMARKETEISSA

Tunnettu Aku Ankka –piirtäjä Don Rosa saapui lokakuussa 2008 Suomeen K-citymarketin vieraaksi. Viikonlopun ohjelmaan kuului kirjojen signeerauksia Helsingin, Espoon ja Vantaan sekä Turun K-citymarket-tavarataloissa. Isänpäivän ja joulun läheisyydessä Don Rosan teos signeerauksen kera oli monelle mie-

lainen lahja, ja innokkaat fanit jaksivat jonottaa saadaakseen nimikirjoituksen.

Don Rosa vieraili myös Helsingin Lastenkliniikalla lahjoittaen sinne yhdessä K-citymarketin kanssa Lastenkliniikkaa kuvaavan Ankkalinnaihiaisen piirroksen. Lastenkliniikan osastonylilääkäri Pekka Lahdenne esitteli Don Rosalle Lastenkliniikan toimintaa ja vastasyntyneiden tehohoito-osastoa. Vierailun päätteeksi Lastenkliniikan nuortenkirjasto otti vastaan pinon Don Rosan signeeraamia kirjoja.

Suosittu Aku Ankka –piirtäjä toi sekä vierailullaan Lastenkliniikalle että K-citymarketeihin hyvää mieltä niin pienille kuin vähän isommillekin.

UUDISTETTU HALLINNOINTIKOODI LISÄÄ LÄPINÄKYVYYTTÄ JA AVOIMUUTTA

Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodi (CG-koodi) tuli voimaan 1.1.2009. Uudistustyön valmisti Arvopaperimarkkinayhdistys ry:n asettama Corporate Governance –työryhmä, jonka puheenjohtajana toimi Kesko Oyj:n lakiasianjohtaja Anne Leppälä-Nilsson.

Hallinnointikoodin uudistamisen tavoitteina on parantaa luottamusta suomalaisten listayhtiöiden hyvään hallinointiin, lisätä läpinäkyvyyttä ja avoimuutta sekä antaa kokonaiskuva Suomen listayhtiöiden hallinnointijärjestelmästä kansainvälisille sidosryhmille.

- Uudistustyön aikana kävimme kuulemassa merkittävien ulkomaisten sijoittajien näkemyksiä hyvästä hallinnointitavasta. He toivoivat mm. saavansa hyvissä ajoin etukäteen tietoa yhtiökokouksessa käsiteltävistä asioista, jotta voivat antaa äänestysohjeita kokousedustajilleen. Keskustelimme myös laajasti Suomen viranomaisten, listayhtiöiden hallitusten jäsenten ja asiantuntijoiden kanssa heidän näkemyksistään. Koodia päivitettäessä oltiin yhteydessä myös muihin Pohjoismaihin, Anne Leppälä-Nilsson kertoo.

Uudistuksen ansiosta sidosryhmät saavat aiempaa enemmän tietoa mm. yhtiökokouksesta, ehdotetuista hallituksen jäsenistä, hallituksen ja johdon palkitsemisesta sekä riskienhallinnasta ja sisäisestä valvonnasta. Merkittävä muutos on myös se, että 1.1.2010 alkaen varsinaisten yhtiökokousten jälkeen kaikkien pörssiyritysten hallituksissa tulee olla molempia sukupuolia.

Uusi koodiin kirjattu periaate on hallituksen yhteydenpito merkittävän äänivallan omaaviin osakkeenomistajiin hallituksen valmistellessa yhtiökokouksen päätettäviä asioita. Tällaisia asioita voisivat olla esimerkiksi merkittävä fuusio. Käytännössä yhteydenpito on hallituksen puheenjohtajan tehtävä.

Hallinnointiperiaatteiden tiedottamisen pääkanava Keskossa on yrityksen internet-sivut www.kesko.fi, jotka on päivitetty uuden koodin mukaisesti ja joiden tietoja ylläpidetään säännöllisesti. Myös hallituksen ja valiokuntien työjärjestykset on päivitetty.

Case

ASIAKASPALAUTETTA TASAISEN VÄRIKKÄÄNÄ VIRTANA

K-citymarket-ketju otti käyttöön ASPA-asiakaspalautejärjestelmän toukokuussa 2008. Vuoden loppuun mennessä järjestelmään oli tullut yhteensä 4 742 ketjulle, kauppiaille tai tavarataloille osoitettua palautetta.

Järjestelmässä käsiteltiin 3 850 palautetta eli 81 % saaduista palautteista. Osa palautteista käsiteltiin edelleen perinteisesti esim. puhelimitse, sähköpostitse tai kirjeitse. Palautteista 656 kpl luokiteltiin positiivisiksi, 2 115 negatiivisiksi ja 1 079 muu-ryhmään.

Kehityspäällikkö **Marja-Riitta Jarva** Ruokakeskon Kenttäosaston konseptit ja kehitys -yksiköstä kertoo, että asiakaspalautteita, kommentteja ja kyselyjä tulee useita eri kanavia pitkin: asiakaspalvelutilanteissa, asiakaspalautelaatikoon, ketjun nettisivujen kautta, sähköpostitse, postitse ja puhelimitse.

- Suurin osa vastuullisuuden liittyvistä palautteista koskee tuotteita ja kierrätystä. Moni asiakas on kiitellyt kaupan hyvää kierrätyspistettä. Usein kysytään pakkaamisesta ja energiansäästöstä. Muovisten pussien sijaan toivotaan bio- tai paperipusseja. Pakastealaiden kannettomuudesta ja kaupan energiansäästötoimista kysellään myös.

- Palautteet koskevat usein median esille tuomia teemoja. Kuluttajat kysyvät esimerkiksi lasten lelujen ja tarvikkeiden mahdollisista haitallisista kemikaaleista kuten bisfenolista tai ftalaatista. Palautteissa on nähtävissä trendinä myös ympäristön ja eläinten hyvinvoinnin huomioiminen valikoimissa. Kuluttajat kysyvät kantaamme turkistuotantoon ja turkisten myyntiin ja ovat muun muassa toivoneet, että häkkikanojen munat poistettaisiin valikoimista. Pirkka-tuotesarja on vastannutkin tähän toiveeseen ja sarjan kaikki kananmunat ovat vapaiden kanojen munia.

Neuvontapäällikkö **Erkki Joensuu** K-citymarket elintarvikkeesta näkee asiakaspalautteet mahdollisuuksina.

- Asiakkaan kuunteleminen on vastuullisuutta parhaimmillaan. Asiakaspalautteet antavat meille mahdollisuuden palvella asiakasta yksilönä juuri sen hetken tarpeeseen. Palautteesta alkanut dialogi johtaa usein syvempään ja lojaalimpaan asiakassuhteeseen. Asiakaspalvelujärjestelmää hyväksikäyttäen voimme vastata asiakkaalle nopeasti ja pyrkiä varmistamaan, että jokainen palaute on hoidettu asiaankuuluvasti päätökseen.

THE K.E.N.K.Ä.09 -KILPAILUN VOITTAJA SUUNNITTELI ANDIAMO BY SONJA -MALLISTON

Kenkäkesko / Andiamo, Pirkka-lehti ja nuorille suunnattu televisio-, radio- ja nettikanava The Voice järjestivät keväällä 2008 The K.E.N.K.Ä.09 -suunnittelukilpailun. Yli 600 kilpailijan joukosta voittajaksi valittiin yleisöäänestyksen perusteella 17-vuotias lukiolainen **Sonja Ripatti**.

Kilpailuun osallistujat latasivat suunnittelemiensa kenkien kuvat kilpailun nettisivuille www.voice.fi ja kilpailun vaiheet etenivät netissä aina voittajan julkistukseen asti. Yleisö äänesti kilpailuitä ja niiden suunnittelijoita tekstiviesteillä ja postikorteilla. Kilpailussa hyödynnettiin myös sähköpostia ja Facebookia.

Sonjan luomat kenkämallit olivat juhlavia kesäsandaletteja. Lokakuussa mallit olivat edenneet jo kenkätehtaalte Portugaliiin, jossa Sonja kävi palkintomatalla seuraamassa mallistonsa valmistumista. Andiamo by Sonja -mallistossa on viidet värikkäät naisten

Yli 600 kaupan ja teollisuuden avainhenkilöä, keskeistä viranomaista ja talouselämän vaikuttajaa kuuli alustuksia liiketoiminnan vastuullisuudesta Kaupan päivä -seminaarissa 21.1.2008.

kengät: keltaiset, vihreät ja vaalean lilat avokkaat sekä punaiset ja siniset sandaletit.

– On ollut uskomatonta, kuinka paljon kivaa voittoa on tuonut tullessaan. Olen ollut radio- ja lehtihaastatteluissa ja PR-toimistossa esittelemässä kenkiäni muotitoimittajille. Mikä parasta, suunnittelemani kengät todella tehdään ja tulevat Andiamoihin myyntiin maailmuudessa. En olisi ikinä uskonut, että minusta, ujoista maalaistyöstä olisi tähän! Sonja kertoo.

Sonjan suunnittelemat kengät valmistetaan Ibershoesin Relancen tehtailla Portugalissa. Tehtaalla on kaksi omaa suunnittelijaa, jotka suunnittelevat kaikki tuotannossa olevat kengät. Sonja on ensimmäinen ulkopuolinen suunnittelija.

Matkan aikana Sonjaa koskeltiin opiskelemaan Portugalin Portossa sijaitsevaan jalkine-suunnitteluoppilaitokseenkin. Sonjan tulevaisuuden suunnitelmat ovat menneet kilpailun kuluessa muutaman kerran uusiksi.

– Haaveammattini on ollut jo pitkään muotisuunnittelija. Ennen matkaa haaveilin opinnoista Lahden muotoiluinstituutin muoti- ja vaatetussuunnittelun linjalla. Nyt olen alkanut harkita Hämeen ammattikorkeakoulun Wetterhoffin yksikköä, josta valmistuu jalkine-muotoilijoita. Todennäköisesti haen sinne tänä keväänä tai sitten pidän välivuoden ja lähen au pairiksi ulkomaille, Sonja suunnittelee.

SIDOSRYHMÄTILAISUUKSISSA TEEMANA VASTUULLISUUS

Vuoden 2008 aikana Kesko järjesti useita sidosryhmätilaisuuksia, joissa teemana oli vastuullisuus.

Liike-elämän vastuullisuudesta puhuttiin tammikuussa yli 600:lle kaupan ja teollisuuden avainhenkilölle Kaupan päivä -seminaarissa ja Keskon vastuullisuutta esiteltiin sijoittamisesta kiinnostuneille marraskuussa järjestetyssä Sijoitus-Invest 2008 -tapahtumassa.

Kauppiaiden ja kaupan työntekijöiden K-Team Päivillä marraskuussa Keskona oli vastuullisuusosasto, jossa asiakkaita päivittäin kohtaaville kaupan työntekijöille annettiin tietoa Keskon vastuullisuuslinjauksista kuten kala- ja äyriäislinjauksesta.

Sidosryhmätilaisuuksia järjestetään vuosittain myös kauppaoppilaitosten opettajille. Vuonna 2008 opettajien syysseminaareja järjestettiin Kuopiossa, Oulussa, Turussa ja Keravalla. Teemana oli vastuullisuus otsikolla "Kaupan päälle hyvä omatunto".

Keravalla lokakuussa esiteltiin kaupallisten aineiden opettajille yhteiskuntavastuun maailmanlaajuisia suuntauksia, niiden heijastumista K-ryhmän toimintaan ja Keskon toteuttamia käytännön tekoja yhteiskuntavastuun saralla.

Opettajat kehuivat sitä, että Kesko on kaupan alalla yhteiskuntavastuun edelläkävijä. Kuluttajina he kuitenkin toivoivat, että tämä näkyisi paremmin asiakkaille kaupoissa. Keskon yhteiskuntavastuun asiantuntijan **Marjut Lovion** mukaan yhteiskuntavastuusta viestiminen onkin asetettu ykkösprioriteetiksi ja Keskon tavoitteena on saada paremmin kuluttajille asti viesti käytännön vastuullisuusteosta.

K-citymarket Vuosaaren tavaratalojohtaja **Riikka Lavonen** kertoi Keravan tilaisuudessa sosiaaliseen vastuuseen liittyvän työhyvinvoinnin kehittämisestä K-citymarket-ketjussa. Kauppaopettajat saivat kuulla minkälaisia ajatuksia Citymarket Oy:n hyvä sijoitus Suomen parhaat työpaikat 2008 -kisassa herätti henkilökunnan keskuudessa.

– Henkilöstössä on noussut terve ylpeys omasta työpaikasta ja sen tunnelmasta. Myös työnhakijamäärät ovat olleet vauhdikkaassa nousussa, Riikka Lavonen iloitsi.

Nuorten työnhakijoiden työelämää koskevat käsitykset ja odotukset merkitsevät kuitenkin työnantajille uusia haasteita kilpailussa hyvistä tulevaisuuden tekijöistä. Työnantajakuivatutkimuksissa yrityksen vastuullisuus nousee esille nuorille työnhakijoille tärkeänä kriteerinä. T-Median tutkimusten mukaan vastuulliset arvot vahvistuvat jatkuvasti ja vastuullisuus merkitsee monelle nuorelle mahdollisuutta vaikuttaa myös työn kautta.

HALLINNOINTIPERIAATTEET

Kesko Oyj:n varsinainen yhtiökokous valitsi 27.3.2006 yhtiön hallitukseen seitsemän jäsentä, joista yksi on nainen. Heidän yhtiöjärjestyksen mukainen kolmivuotinen toimikautensa alkoi 27.3.2006 ja päättyy vuoden 2009 varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä. Toimikausi poikkeaa hallinnointikoodin suosituksen yhden vuoden toimikaudesta. Hallituksen jäsenistä neljä on ollut riippumattomia yhtiöstä; yhtiöstä riippuvaisia on kolme ja he ovat kaikki K-kauppiaita, jolla on ketjusopimus Kesko-konsernin yhtiön kanssa. Hallituksen puheenjohtaja ei kuulu yhtiön toimivaan johtoon. Kaikki hallituksen jäsenet ovat riippumattomia hallinnointikoodin suosituksessa tarkoitettua merkittävästä osakkeenomistajasta.

Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodi uudistettiin syksyllä 2008 ja koodi tuli voimaan 1.1.2009. Uudistustyöstä kerrotaan lähemmin sivulla 21.

Hallitus arvioi säännöllisesti toimintaansa ja työskentelytapojaan ja tekee kerran vuodessa niitä koskevan itsearvioinnin. Vuonna 2008 Keskon hallitus kokoontui kymmenen kertaa. Hallituksen jäsenten läsnäolosta hallituksen kokouksissa kerrotaan Keskon vuosikertomuksen 2008 sivulla 60.

Hallitus on huhtikuussa 2004 perustanut tarkastusvaliokunnan ja maaliskuussa 2005 palkitsemisvaliokunnan. Molemmat valiokunnat ovat kolmijäsenisiä. Lisätietoa kummankin valiokunnan tehtävistä on Keskon vuosikertomuksessa 2008 sivulla 61 ja osoitteessa www.kesko.fi. Kummallakaan valiokunnalla ei ole itsenäistä päätösvaltaa, vaan hallitus tekee päätökset asioista valiokuntien valmistelun pohjalta. Vuonna 2008 tarkastusvaliokunta kokoontui viisi kertaa ja palkitsemisvaliokunta kolme kertaa.

Keskon hallitus ei ole perustanut tarkastus- ja palkitsemisvaliokunnan lisäksi muita valiokuntia.

Hallitus ei ole jakanut jäsenilleen erityisiä liiketoiminnan seurannan painopistealueita. Yhteiskuntavastuuseen erityisesti perehtyviä hallituksen jäseniä ei ole nimetty. Hallituksen palkkioita ei ole sidottu yhtiön yhteiskuntavastuutyön tuloksiin. Kuukausi- ja kokouspalkkiot esitetään Keskon vuosikertomuksen 2008 sivulla 60 ja osoitteessa www.kesko.fi.

Hallitus käsittelee yhteiskuntavastuun raportin keväällä sen valmistuttua ja tarvittaessa muita yhteiskuntavastuuseen liittyviä kysymyksiä, jotka joko konsernijohtoryhmä tai yhteiskuntavastuun ohjausryhmä on tuonut esille.

Hallituksen tehtävät ovat nähtävissä osoitteessa www.kesko.fi/sijoittajat ja Keskon vuosikertomuksen 2008 sivuilla 59–61.

Keskon hallinnointiperiaatteita (Corporate Governance) päivitetään säännöllisesti. Viimeisimmät päivitykset ovat nähtävissä osoitteessa www.kesko.fi/sijoittajat, mistä myös Keskon vuoden 2008 vuosikertomus on luettavissa.

Kesko-konsernissa on konsernijohtoryhmä, jonka puheenjohtajana on Keskon pääjohtaja.

Sen muina jäseninä ovat suurimpien toimialayhtiöiden toimitusjohtajat sekä konsernin taloudesta ja rahoituksesta, henkilöstöstä sekä konsernin viestinnästä ja yhteiskuntavastuusta vastaavat johtajat. Kaksi konsernijohtoryhmän jäsenistä on naisia.

Konsernijohtoryhmällä ei ole lakiin tai yhtiöjärjestykseen perustuvaa toimivaltaa. Se on pääjohtajan asettama neuvonantava elin, jonka tehtävänä on konsernilaajuisten kehityshankkeiden sekä konsernitaseisten periaatteiden ja menettelytapojen käsittely. Konsernijohtoryhmä osallistuu myös Keskon hallituksessa käsiteltävien asioiden valmisteluun ja ottaa kantaa yhteiskuntavastuun ohjausryhmän esille nostamiin vastuullisuuskysymyksiin.

Keväällä 2008 konsernijohtoryhmä hyväksyi Keskon kaksihenkeisen monitorointitietojen perustamisen Shanghaihin sekä investointiohjelman, jonka tarkoituksena on vähentää K-ruokakauppojen pakastimien ja muiden kylmälaitteiden energiankulutusta. Investoinnit ovat osa toimenpiteitä, joilla Kesko pyrkii täyttämään marraskuussa allekirjoittamansa energiategohokkussopimuksen säästösitoumuksen. Syksyllä konsernijohtoryhmä hyväksyi Keskon vastuullisuusohjelman vuosiksi 2008–2012, joka on esitelty sivuilla 14–15.

Riskienhallinnan ohjausryhmä

Riskienhallinta on osa konsernin johtamisjärjestelmää. Toimialoille on nimetty riskienhallinnan vastuuhenkilöt, jotka vastaavat riskienhallinnan koordinoinnista ja riskienhallintatoimenpiteiden raportoinnista. Ruokakeskossa ja Rautakeskossa on lisäksi oma riskienhallintatoiminto, joka tukee riskienhallinnan toteuttamista toimialalla.

Keskossa toimii riskienhallinnan ohjausryhmä, jossa pääjohtaja on puheenjohtajana ja jäsenet ovat toimialojen ja konsernitoimintojen edustajia. Ohjausryhmä hyväksyy riskienhallinnan toimintaperiaatteet ja keskeiset linjaukset Keskon hallituksen hyväksymän riskienhallintapolitiikan mukaisesti sekä käsittelee ja arvioi konsernin riskejä ja riskienhallintatoimenpiteiden toteutumista.

Riskeistä raportoidaan kvartaaleittain Keskon hallituksen tarkastusvaliokunnalle. Keskon hallitus käsittelee merkittävimmät riskit, niiden hallinnan sekä arvioi riskienhallinnan toimivuutta.

Sisäinen tarkastus arvioi konsernin riskienhallintaa vuosittain ja raportoi riskienhallinnan tasosta tarkastusvaliokunnalle.

Yksi vuoden 2008 keskeisistä tavoitteista oli loppuvuodesta 2007 julkaistun Vastuulliset toimintatapamme –oppaan jalkautus. Oppaan jalkautussuunnitelma esiteltiin tarkastusvaliokunnalle. Riskienhallinnan, lakiasioiden ja sisäisen tarkastuksen edustajat olivat keskeisessä roolissa esittelemässä vastuullisia toimintaperiaatteita Keskon ulkomaisten tytäryhtiöiden johtoryhmille. Erityinen painopiste johtoryhmäkeskusteluissa oli Keskon ehdottoman kielteinen asenne lahjontaan.

Yhteiskuntavastuun ja ympäristötoimintojen ohjausryhmät

Tammikuussa 2006 konsernijohtoryhmä perusti yhteiskuntavastuun ohjausryhmän. Siihen kuuluu viisi (kuusi vuonna 2007) Keskon eri toimialojen johtoon kuuluvaa jäsentä mukaan lukien henkilöstön sekä konsernin viestinnän ja yhteiskuntavastuun edustajat. Viestintäjohtajan puheenjohtolla toimiva ryhmä kokoontui kolme kertaa vuoden 2008 aikana. Ohjausryhmässä käsiteltäisiin asioihin kuului sopiminen Keskon vastuullisuusohjelmaan liitettävistä osa-alueista sekä Kiinaan perustettavan monitorointitoiminnan työskentelytavoista. Keskon vastuullisuusohjelma sisältää toimenpiteitä ja tavoitteita monilta eri osa-alueilta, joista useimmat vaativat merkittävän määrän pohjustustyötä ja eri vaihtoehtojen kustannusvaikutusten laskentaa. Tämän vuoksi ohjelman loppuun saattamiseen kului aikaa kuusi kuukautta.

Keskossa on myös ympäristötoimintojen ohjausryhmä, jonka puheenjohtajana toimii konsernin yhteiskuntavastuun kehitysjohtaja. Ohjausryhmään kuuluu jäsenenä toimialayhtiöiden ympäristöpäälliköt ja -asiantuntijat sekä tarpeen mukaan edustajat kiinteistöjen ylläpidosta, henkilöstöstä ja tuoteturvallisuudesta. Ohjausryhmän vastuulla on kehittää konsernin ympäristöhallintaa yhteiskuntavastuun ohjausryhmän osoittaman tavoiteasetannan perustella, edistää parhaiden käytäntöjen jakamista sekä seurata ympäristö- ja kemikaalilainsäädännön muutoksia. Ympäristötoimintojen ohjausryhmä kokoontui kolme kertaa vuonna 2008.

Vuoden aikana perustettiin kaksi erillistä ryhmää ohjeistamaan vuonna 2008 voimaan tulleiden kemikaali- ja ympäristölainsäädännön muutosten läpivientiä. Toinen ryhmä keskittyi uuden eurooppalaisen kemikaalilainsäädännön (REACH) vaatimusten yhtenäiseen läpivientiin tavarantoimittajaketjussa. Ryhmä oli myös vastuussa tarvittavien esirekisteröintien tekemisestä. Toinen ryhmä vastasi akku- ja paristodirektiivin (Direktiivi 66/2006/EY) vaatimusten läpiviennistä. Tuottajavastuuseen perustuva keräysjärjestelmä pystytettiin akkuja ja paristoja myyviin kaappoihin.

Vastuullisen hankinnan ohjausryhmä

Kesko perusti vuonna 2007 vastuullisen hankinnan ohjausryhmän, johon kuuluu edustajia toimialayhtiöiden ostojohtajista. Vuonna 2008 Keskon merkittävimmät vastuullisen hankinnan kehityshankkeet olivat tavarantoimittajia valvovan monitorointitiimin perustaminen Kiinaan sekä riskimaatoimittajien itsearviointilomakkeen käyttöönotto. Osana REACH:n voimaantuloa otettiin käyttöön osin lainsäädännön vaatimukset ylittävät kemikaalikieltolista. Vuonna 2008 ohjausryhmä kokoontui viisi kertaa.

Suurin toimialayhtiö, Ruokakesko, on perustanut vastaavat vastuullisuusustyötä ohjaavat ohjausryhmät omalle organisaa-

tiotasolleen. Ruokakeskon vastuullisuusustyötä johtaa logistikasta ja taloudesta vastaava johtaja. Ruokakeskon vastuullisuuden ohjausryhmällä oli merkittävä rooli Ruokakeskon vuosien 2008–2012 tavoitteiden määrittelemisessä. Ryhmä kokoontui kymmenen kertaa.

Konsernin viestintä ja yhteiskuntavastuu -yksikkö

Yhteiskuntavastuun kehittämisestä ja koordinoinnista vastaa konsernitasolla yhteiskuntavastuutiimi, jota johtaa yhteiskuntavastuun kehitysjohtaja. Tiimissä on kolme jäsentä ja se kuuluu organisaatiossa konsernin viestintä ja yhteiskuntavastuu -yksikköön, jonka johtajana toimiva viestintäjohtaja raportoi pääjohtajalle. Muut konsernin viestintä ja yhteiskuntavastuu -yksikön tiimit ovat yritysviestintä ja brändien johtaminen.

Yhteiskuntavastuutiimissä työskentelevillä henkilöillä vastuullisuuteen liittyvät mittarit ovat osa tulospalkkausta. Joiltakin osin yhteiskuntavastuun tunnuslukuja (esimerkiksi työtyytyväisyyttä, asiakastytyväisyyttä ja kierrätystoiminnan tuloksia kuvaavia mittareita) on sisällytetty myös muiden yksiköiden tulospalkkaukseen.

KESKON VASTUULLISUUSTYÖTÄ OHJAAVAT JOHTAMISJÄRJESTELMÄT, TAVOITTEET JA SAAVUTUKSET VUODELTA 2008

Keskossa yhteiskuntavastuu käsittää mm. hyvän hallintotavan, riskienhallinnan, taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun sekä toiminnan tuoteturvallisuuden ja kuluttajansuojan hyväksi. Näiden eri alueiden johtamisjärjestelmiä käsitellään tämän raportin vastaavissa osioissa eikä niitä toisteta tässä kappaleessa. Riskienhallinnasta kerrotaan Keskon vuosikertomuksen 2008 sivuilla 63–64.

KESKON NOUDATTAMAT KANSAINVÄLISET SITOUMUKSET:

- *YK:n ihmisoikeuksien julistus*
- *YK:n sopimus lapsen oikeuksista*
- *Kansainvälisen työjärjestön (ILO) perussopimukset, listattu sivulla 76*
- *OECD:n ohjeistus monikansallisille yrityksille*
- *Kansainvälisen kauppakamarin (ICC) kestävän kehityksen peruskirja*
- *ICC:n korruption vastainen suositus*
- *Global Compact (Kesko on myös Global Compact Nordic Network -verkoston jäsen)*

Toimintaamme ohjaavat sitoumukset, politiikat ja periaatteet

Keskon yhteiskuntavastuutyössään noudattamat kansainväliset sitoumukset sekä Keskon hallituksen tai konsernijohtoryhmän hyväksymät yhteiskuntavastuuta ohjaavat politiikat ja periaatteet on julkaistu osoitteessa www.kesko.fi/vastuullisuus. Keskon vastuulliset toimintaperiaatteet (Code of Conduct) on julkaistu Vastuulliset toimintapamme -oppaassa. Nämä ohjaavat konsernistrategian ja johtamismallin rinnalla suunnittelua ja toimintaa kaikilla liiketoimintatasoilla.

Arvot

Keskon nykyiset arvot otettiin käyttöön vuonna 2002. Arvojen merkitystä ja niiden vaikutusta toiminnan suunnitteluun ja käytännön työhön on siitä lähtien käsitelty lukuisissa konsernin eri yksiköiden henkilöstötilaisuuksissa ja koulutustapahtumissa.

Monet yhteiskuntavastuun eri alueilla käytössä olevista tulosmittareista sopivat kuvaamaan myös arvojen toteutumista. Jotkut näistä mittareista, esimerkiksi ulkoiset ja sisäiset asiakastytyväisyystutkimukset, sisällytetään usein yksikön tulospalkkiojärjestelmään.

Oheisessa kaaviossa muutama esimerkki tällaisista mittareista.

ARVOT

Ylitämme asiakkaamme odotukset

- Sisäiset ja ulkoiset asiakastytyväisyystutkimukset

Olemme alamme paras

- Liikevaihdon, markkinaosuuden ja tuloksen kehitys
- Asiakastutkimukset
- Sijoittajatutkimukset

Luomme hyvän työyhteisön

- Henkilöstötutkimus
- Sisäinen asiakastytyväisyystutkimus
- Sairauspoissaolot, tapaturmatilastot
- Tasa-arvotilastot, koulutustilastot jne.

Kannamme yhteiskunnallisen vastuamme

- Asiakas-, päättäjä- ja mediatutkimukset
- Kestävän kehityksen indeksit

Vastuulliset toimintatapamme

Loppuvuodesta 2007 julkaistiin koko konsernia koskeva, konsernijohtoryhmän hyväksymä uusi Vastuulliset toimintatapamme -opas. Oppaan on myös muodollisesti hyväksynyt K-kauppiasliiton hallitus, ja K-kauppiat noudattavat samoja arvoja ja toimintaperiaatteita omassa johtamisessaan. Kevään 2008 aikana opas käännettiin kaikille konsernin toimintamaissa puhutuille kielillä.

Uuden oppaan läpiviennin oli yksi vuoden 2008 pääpainopisteistä. Oppaan läpiviennin tukemiseksi rakennettiin verkkokoulutusohjelma, joka esimiesten tuli suorittaa. Vuoden loppuun mennessä suomalaisista esimiehistä noin 75 % oli läpikäynyt verkkokoulutuksen. Esimiesten tehtävänä on esitellä oppaan sisältö ja huolehtia sen toimintaperiaatteiden noudattamisesta omissa yksiköissään. Vuoden 2008 lopulla tehdyn henkilöstötutkimuksen perusteella 71 % suomalaisista työntekijöistä ja 68 % koko konsernin työntekijöistä oli tutustunut oppaaseen ja sen sisältämiin vastuullisiin toimintaperiaatteisiin.

Opas esiteltiin kansainväliselle johdolle Annual Management Forumissa tammikuussa 2008. Vuoden aikana konsernin lakiasiat on järjestänyt keskustelutilaisuuksia ulkomaisten tytäryhtiöiden johtoryhmille yhdessä riskienhallinnan edustajien kanssa. Keskustelujen painopisteenä on ollut Keskon ehdottoman kielteinen kanta lahjontaan. Sisäinen tarkastus valvoo osana normaalia tarkastustoimintaansa Keskon vastuullisten toimintaperiaatteiden (Code of Conduct) noudattamista.

Oppaan läpiviennin tueksi ja osoittamaan vastuullisten toimintatapojen tärkeyttä päivittäisessä työssä on www.kesko.fi/tyopaikat/vastuulliset-toimintatapamme -osoitteessa useita animaatiofilmejä, joissa ratkaistaan arjen työssä eteen tulevia vastuullisuustilanteita.

Johtamisjärjestelmät

Keskon johtamismallilla suunnitellaan ja johdetaan Kesko-konsernin toimintaa asetettujen päämäärien saavuttamiseksi. Mallin painopisteitä ovat asiakaslähtöisyyden korostaminen, ihmisten johtaminen, osallistuminen ja yhteistyön vahvistaminen, toiminnan tehostaminen, kilpailukykyyn kehittäminen sekä taloudellisen lisäarvon tuottaminen. Erityisenä painopisteenä vuonna 2008 oli Keskon Työ ja tuottavuus -ohjelma, katso sivu 67.

Yhteiskuntavastuuta ei johtamisessa käsitellä erillisenä kokonaisuutena, vaan siihen liittyvät suunnitelmat ja toimenpiteet sisältyvät johtamismallin eri vaiheisiin samalla tavalla kuin kaikki muukin toiminta. Vuoden 2009 tärkein tavoite on loppuvuodesta 2008 julkaistun Keskon vastuullisuusohjelman liittäminen osaksi brändi- ja markkinointistrategiatyötä. Tavoitteena on vahvistaa Keskon, sen toimialayhtiöiden ja eri tuotebrändien vastuullisuusmielikuvaa sekä saada Keskon tekemä vastuullisuus työ asiakkaille näkyväksi kaupan tasolle asti.

KESKON TOIMINTAA OHJAAVAT POLITIIKAT JA PERIAATTEET:

- *Hallinnointiperiaatteet*
- *Sisäisen valvonnan periaatteet*
- *Riskienhallintapolitiikka*
- *Tietoturvapoliittika*
- *Yhteiskuntavastuun yleiset periaatteet*
- *Henkilöstöpolitiikka*
- *Turvallisuuspolitiikka*
- *Ympäristöpolitiikka*
- *Ostotoiminnan eettiset periaatteet*
- *Viestintäpolitiikka ja viestintäperiaatteet*
- *Sponsorointiperiaatteet*

Riskienhallinta on olennainen osa johtamista ja päivittäistä toimintaa. Riskiarviointit toimialoittain tehdään vuosittain strategiakerroksen yhteydessä ja riskit priorisoidaan niiden kriittisyyden ja hallinnan tason mukaan. Merkittävistä hankkeista tehdään erilliset riskianalysit. Konserniyksiköt, kuten konsernitalous, rahoitus, konsernin viestintä ja yhteiskuntavastuu, lakiasiat ja tietohallinto-ohjaus, ovat analysoineet tavoitteita uhkaavia riskejä ja niiden hallintaa.

Ruokakeskon tuotetutkimusyksikön vastuulla oleva päivittäistavaroiden ja käyttötavaroiden laadunvarmistus perustuu ISO 9001 -standardin mukaiseen laatujärjestelmään ja viranomaisten hyväksymään omavalvontajärjestelmään. Helmikuussa 2009 Ruokakeskon tuotetutkimuslaboratoriolle myönnettiin kansainvälinen ISO 17025 -akkreditointi. Tuotetutkimusyksikkö avustaa myös K-kauppoja rakentamaan ja ylläpitämään vastaavia omavalvontajärjestelmiä. Kespro Oy:llä, W-Autotalot Oy:llä sekä Turun W-Auto Oy:llä on sertifioitu ISO-laaturjärjestelmä.

ISO 14001 -standardin mukainen ympäristöjärjestelmä on käytössä ympäristövaikutuksiltaan merkittävimmissä yksiköissä. K-kaupoissa ympäristöjohtaminen perustuu K-ympäristökauppakonseptiin, jonka noudattamista valvotaan puolueettomin tarkastuksin. Ympäristöjärjestelmän sertifioinneista kerrotaan sivulla 45 ja K-ympäristökaupoista sivulla 54 ja sivulla 56-57. Konsernin ympäristöpolitiikka on nähtävissä osoitteessa www.kesko.fi/vastuullisuus.

Ostoyksiköt toteuttavat sosiaalisia riskejä sisältävissä kauppasuhteissaan laadunvalvontaa eurooppalaisen Business Social Compliance Initiative -yhteistyöryhmän periaatteiden sekä kansainvälisen Social Accountability SA 8000 -standardin avulla. Sosiaalisesta laadunvalvonnasta kerrotaan tarkemmin sivulta 72 alkaen, ja kehitysmaatuonnin periaatteisiin voi tutustua osoitteessa www.kesko.fi/vastuullisuus/ostotoiminnan_periaatteet.

Keskon henkilöstöjohtamisen periaatteista sekä työterveyshuollosta ja panostuksista ennakoivaan terveydenhoitoon kerrotaan lähemmin sivuilla 60-69.

Tavoitteemme ja saavutuksemme vuonna 2008

Seuraavalla sivulla esitellään toimintaamme ja vuodeksi 2008 määritettyjen tavoitteiden toteutumista. Keskon vastuullisuusohjelma vuosiksi 2008-2012 on esitetty sivuilla 14-15.

Tavoitteemme ja saavutuksemme vuonna 2008

PÄÄMÄÄRÄ	TAVOITE	SAAVUTUKSET
Konsernin laajuisen toimintasuunnitelman laatiminen kaikilla yhteiskuntavastuun alueilla vuonna 2008.	<ul style="list-style-type: none"> • Laaditaan ilmastonmuutoksen torjuntaohjelma • Laaditaan energiansäästötavoitteet ja tavoitteet hiilidioksidipäästöjen pienentämiseksi • Määritellään muut ohjelman tavoitteet keväällä 2008 	<ul style="list-style-type: none"> • Tavoitteet saavutettu: Keskon vastuullisuusohjelma vuosiksi 2008–2012 hyväksyttiin joulukuussa 2008. Kesko allekirjoitti kaupan alan energia- ja tehokkuussopimuksen marraskuussa 2008.
Ruokakeskon terveellisten elämäntapojen ohjelman jatkaminen.	<ul style="list-style-type: none"> • Jatketaan Pirkka-tuotteiden suolan, sokerin ja rasvan määrän pienentämistä. Pyritään reformuloimaan kaikki paljon näitä ainesosia sisältävät tuotteet vuoden 2010 loppuun mennessä. • Laajennetaan Ravintokoodi.fi-palvelun käyttöä. Tavoitteena saada käyttäjiksi 100 000 kanta-asiakasta vuoden 2009 loppuun mennessä. • Jatketaan kuluttajien terveystietoisuutta. Koulutetaan 500 terveellisen ruoan asiantuntijaa kaupunkeihin vuoden 2012 loppuun mennessä. 	<ul style="list-style-type: none"> • Suolaa vähennettiin 19, rasvaa 17 ja sokeria 6 Pirkka-tuotteesta. Reformulointityö etenee suunnitelman mukaisesti. • Ravintokoodi.fi-palvelu laajeni helmikuussa 2009 kaikkiin K-citymarket-, K-supermarket- ja K-market-kauppoihin, katso case sivulla 84. • Ruokakesko ja K-instituutti ovat aloittaneet koulutuksen sisällön suunnittelun.
Rautakeskon kustannus- ja ekotehokkaiden rakentamisen ja asumisen palveluratkaisujen kehittämisen jatkaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Tavoitteena julkaista maaliskuussa 2008 suomalaisille kuluttajille suunnattu opas, jossa annetaan tietoa ja neuvoja vastuullisesta asumisesta. Oppaan teemoja ovat energia, vesi, ilmanvaihto, jätehuolto, kunnossapito ja turvallisuus. Oppaan myötä tuodaan esille aihetta tukevia tuotteita ja ratkaisuja. • Suomessa kaikki K-rautat ja Rautia-kaupat ovat K-ympäristökauppakonseptin mukaisia vuoden 2009 loppuun mennessä. 	<ul style="list-style-type: none"> • Opas julkaistiin suunnitellusti. Samoja teemoja käsittelevä Koti+-asiakaslehti julkaistiin alkuvuodesta 2009. • Työ on edennyt suunniteltua nopeammin ja kaikki vuoden 2008 lopussa toiminnassa olleet 144 kauppa saadaan konseptin piiriin kesään 2009 mennessä.
Maatalouden vastuullisten menettelytapojen edistäminen edelleen painopisteenä K-maatalousketjuissa.	<ul style="list-style-type: none"> • Jatketaan ympäristöystävällisen ja kustannustehokkaan mallin kehittämistä maanviljelijöille puhtaan kotimaisen viljan ja öljy- ja heinäkasvien tuottamiseksi sekä elintarvikkeiden tuotannon teollisuuden tarpeisiin. • Edistetään sellaisten tuotteiden ja palveluiden myyntiä, jotka mahdollistavat entistä ympäristöystävällisemmän viljelyn. • Annetaan puhelinneuvontaa kasvinsuojeluaineiden oikeassa käytössä kasvukaudella. • Kaikki myymälät K-ympäristökauppakonseptin mukaisiksi kevääseen 2009 mennessä. 	<ul style="list-style-type: none"> • K-maatalousketju järjesti asiakkailleen 55 K-viljelyohjelman koulutustapahtumaa. Lisäksi asiakkaille lähetettiin noin 30 000 K-viljelyohjelmakirjasta. • K-maatalouskauppojen henkilökunnalle järjestettiin kolme 2-päiväistä K-viljelyohjelman koulutustapahtumaa. • Seurattiin maatalouskoneiden tuotekehitystä ja hyödynnettiin saatua tietoa ympäristöystävällisten viljelymenetelmien kehittämisessä • Puhelinneuvonta vastaanotti 435 puhelua kasvukauden aikana. • Ympäristökauppakonseptin laajentaminen etenee suunnitelman mukaisesti.
Kuljetusten hiilidioksidipäästöt	<ul style="list-style-type: none"> • Kuljetettuihin määriin (kg) verrattuna 10 %:n suhteellinen vähennys vuoden 2012 loppuun mennessä. Vuotta 2007 pidetään vertailuvuotena. 	<ul style="list-style-type: none"> • Negatiivinen kehityssuunta: Suhteelliset CO₂-päästöt kuljetettua kiloa kohden kasvoivat 1,1 %, katso sivu 51.
Riskialueilla toimivien tavarantoimittajien vastuullisuuden varmistaminen BSCI:n hallituksen kanssa sovitun aikataulun mukaisesti.	<ul style="list-style-type: none"> • Käyttötavara: tavoitteena 40 ensi- ja 10 uusinta-auditointia. • Alkutuotanto: tavoitteena kaksi ensi- ja yksi uusinta-auditointia. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tavoitetta ei saavutettu: Käyttötavarapuolella tehtiin yhteensä 13 ensiauditointia ja 17 uusinta-auditointia, ja kaksi maataloustuotteiden toimittajaa aloitti BSCI-prosessin.
Dow Jonesin kestävä kehityksen indeksi	<ul style="list-style-type: none"> • Tavoite saavuttaa toimialajohtajuus kaudelle 2008/2009. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kesko on listattuna Dow Jonesin kestävä kehityksen indekseissä DJSI World ja DJSI STOXX, mutta ei toimialajohtajana. Tammikuussa 2009 Sustainable Asset Management myönsi Keskolle hopeamitalin päivittäistavarakaupan sarjassa.

TALOUDELLISEN VASTUUN KESKEISIÄ TULOKSIA VUONNA 2008

- + Kesko valittiin kuudennen kerran peräkkäin Dow Jonesin kestävän kehityksen indekseihin DJSI World ja DJSI STOXX.
- + Maaliskuussa 2009 Kesko hyväksyttiin FTSE4Good-indeksiin ensimmäistä kertaa.
- + Ennätyselliset 139 uutta K-kauppiasta aloitti kauppiasuransa vuoden aikana.
- + 45,5 % Suomen väestöstä asuu alle kilometrin etäisyydellä lähimmästä K-ruokakaupasta.
- + Keskimääräinen etäisyys lähimpään K-ruokakauppaan on 2,3 kilometriä.
- + K-ryhmällä on suomalaisista kaupparyhmittymistä eniten lähikauppoja - yhteensä 679.
- + K-kauppioiden suorat lähiostot maakunnallisilta tavarantoimittajilta kasvoivat 7 % ja olivat yhteensä 569 miljoonaa euroa.
- + K-kauppioiden suorat lähiostot maakunnista olivat seitsemän kertaa suuremmat kuin Keskon suorat tuontitostot Kiinasta.
- + Keskon tuen avulla Nuori Suomi liikuttaa vuosittain yli puolta miljoonaa lasta ja nuorta urheiluseuroissa, päiväkodeissa, kouluissa ja liikuntakerhoissa.
- Kohtuullisen hyvältä tuloksesta huolimatta Keskon osakkeen hinta puolittui vuoden aikana.
- Keskon markkina-arvo laski vuoden 2005 tasolle ja oli vuoden lopussa 1,9 miljardia euroa.
- Keskon taloudellisen tuki yleishyödyllisiin tarkoituksiin laski vuodesta 2007 0,7 miljoonaa euroa ja oli 1,6 miljoonaa vuonna 2008.

TALOUDELLINEN VASTUU

Keskon taloudellisen vastuun periaatteet

Tammikuussa 2007 hyväksytyt Keskon yhteiskuntavastuun yleisten periaatteiden mukaan taloudellisella vastuulla tarkoitetaan hyvää taloudenhoitoa, tehokasta resurssien käyttöä ja taloudellisen hyödyn tasaista ja pitkäjänteistä tuottamista eri sidosryhmille. Taloudellinen tulos tulee saavuttaa vastuullisin keinoin – hyvän hallintotavan, avoimen viestinnän ja toimivan sidosryhmävuorovaikutuksen tukemana, ympäristövastuu ja sosiaalinen vastuu huomioon ottaen.

Pääosa taloudellisen vastuun tunnusluvuista saadaan konsernitilinpäätöksestä, jonka laatimista ja esittämistä säätelee IFRS-standardi. Osinkopolitiikka määrittelee tuloksesta osakkeenomistajille jaettavan osuuden.

GRI-suosituksen mukaisten tunnuslukujen lisäksi Kesko raportoi taloudellisen vastuun tuloksissa mm. kauppaverkoston- ja kehittämisestä sekä taloudellisten hyötyjen jakautumisesta eri sidosryhmien kesken. Esitettyihin tilastoihin ei liity tavoitteellisia linjauksia toiminnan maantieteellisestä kattavuudesta, lähikauppojen myyntiosuudesta tai kotimaisen tuotannon ja tuonnan välisistä suhteista. Markkinataloudessa tämäntyyppisten asioiden kehitys riippuu kuluttajien toiveista ja käytäytymisestä, joihin Keskon on sopeuduttava ja joita sen on ennakoitava. Keskossa pidetään myös tällaisen rakenteellisen kehityksen avointa esittelyä sidosryhmille tärkeänä osana taloudellista vastuuta.

Kesko pörssiyhtiönä

Kesko on pörssi-yhtiö, jolla on kaksi osakesarjaa, Kesko A ja Kesko B. Kesko on ollut listautuneena NASDAQ OMX Helsingin Pörssissä vuodesta 1960 B-osakkeella ja vuodesta 1999 myös A-osakkeella. Osakesarjat eroavat toisistaan vain osakkeiden tuottamien äänimäärien suhteen. A-osake tuottaa 10 ääntä ja B-osake yhden äänen. Vuoden 2008 lopussa A-osakkeiden osuus kaikista osakkeista oli 32,4 % ja 83 % kaikista äänistä, B-osakkeita oli kaikista osakkeista 67,6 % ja 17 % kaikista äänistä. Lähes kaikki kaupankäynti pörssissä käydään B-osakkeilla.

Keskon osakepääoma 31.12.2008 oli 195 649 708 euroa ja osakkeiden yhteismäärä 97 824 854 kpl. Keskon osakkeenomistajien määrä on pysynyt viime vuosina vakaana, mutta kasvoi vuonna 2008 voimakkaasti ja oli vuoden lopussa 38 080. Sivun 32 taulukossa on lisätietoja mm. osakkeenomistajien ja osakkeiden määrän kehityksestä.

Laaja omistajapohja ja hyvä pitkän ajan osinkotuotto

Vuoden 2008 lopussa Keskolla oli 38 080 osakkeenomistajaa. Omistusjakauma omistajaryhmittäin on säilynyt melko vakaina. Keskolla ei ole merkittäviä yksittäisiä osakkeenomistajia, ja omistus on melko tasaisesti jakautunut. Viime vuosina ulkomaalaisomistus on kasvanut nopeasti. Vuonna 2008 kehityksessä tapahtui kuitenkin käänne ja ulkomaalaisomistus laski voimakkaasti ja oli vuoden lopussa 20 % koko osakkeista (34 % vuonna 2007). Ulkomaalaisomistuksen kääntyminen selvään laskuun oli vuonna 2008 yleinen trendi Suomen osakemarkkinoilla. Keskon 10 suurinta omistajaa on esitetty sivun 32 taulukossa.

TILAISUUKSIA SIOITTAJILLE VUONNA 2008

- Kesko järjesti tiedotustilaisuudet vuoden 2007 tuloksesta sekä kolmesta osavuosituloksesta medialle ja analyytikoille. Tilaisuudet lähetettiin webcasting-lähetysinä Internetin kautta suomeksi ja englanniksi.
- Analytikoille järjestettiin Capital Market Day talvella.
- Syksyllä osallistuttiin Sijoitus-Invest-messuille Helsingissä, jossa Keskon osastolla vieraili noin 2 000 sijoittajaa.
- Alkukesällä toteutettiin jo perinteeksi muodostunut kotimainen road show noin 10 merkittävimmän instituutiosijoittajan luo.
- Osavuositulosten julkistusten yhteydessä järjestettiin eri pankkiiriliikkeiden kanssa infotilaisuuksia heidän asiakkailleen.
- Kesko osallistui kotimaassa yksityisijoittajille tarkoitettuun Pörssisäätiön road show -tapahtumaan kahdella paikkakunnalla.
- Ulkomaisia road show -matkoja tehtiin 17 päivänä kohteina mm. Englanti, Irlanti, Ranska, Ruotsi, Saksa, Sveitsi, Italia, Kanada ja Yhdysvallat.

Factivan osakasrekisterin mukaan Keskolla on lähes 200 koti- ja ulkomaista institutionaalista omistajaa. Suurimmat ulkomaiset omistajat ovat Yhdysvalloista, Saksasta, Ranskasta, Englannista ja Alankomaista.

Kesko on tuottanut voittoa ja maksanut osinkoa yhtäjaksoisesti koko toimintansa ajan vuodesta 1941 lukuun ottamatta vuotta 1967. Vuonna 2009 tarkistetun osinkopolitiikan mukaan Kesko jakaa osinkona vähintään 50 % osakekohtaisesta tuloksesta ilman kertaluonteisia erä yhtiön rahoituksellinen asema ja toimintastrategia kuitenkin huomioon ottaen. Tavoite on viimeisten viiden vuoden aikana ylittynyt ja oli keskimäärin 74,2 % osakekohtaisesta tuloksesta (ilman kertaluonteisia erä).

Huolimatta kohtuullisen hyvästä tuloksesta vuonna 2008, Keskon osakkeen hinta puolittui vuoden aikana. Myös Keskon markkina-arvo laski vuoden 2005 tasolle ja oli vuoden 2008 lopussa 1,9 miljardia euroa.

Tarkempaa tietoa Keskon omistajista ja osakkeiden kurssikehityksestä on saatavilla osoitteesta www.kesko.fi/sijoittajat/ osaketieto.

Tietoa sijoittajille runsaasti ja tasapuolisesti

Kesko tuottaa sijoittajasuhdestrategiansa mukaisesti markkinoille jatkuvasti oikeaa ja ajan tasalla olevaa tietoa Keskon osakkeen hinnanmuodostuksen perustaksi. Tavoitteena on parantaa Keskon toiminnan tunnettuutta, lisätä sijoitusinfor-

- Kesko on valittu kuutena peräkkäisenä vuotena Dow Jonesin kestävän kehityksen indekseihin DJSI World ja DJSI STOXX. Vuoden 2008 arvioinnissa Keskon tekemä ympäristötyö sai toimialansa korkeimmat pisteet. Täydet pisteet Kesko saavutti ekotehokkuusmittareilla mitattuna tekemästään työstä mm. energiankulutuksen ja hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi.
- Maaliskuussa 2009 Kesko hyväksyttiin FTSE4Good-indekseihin ensimmäistä kertaa.

maation avoimuutta ja siten Keskon kiinnostavuutta sijoituskohteena.

Kesko noudattaa sijoittajaviestinnässään tasapuolisuuden periaatetta ja julkaisee kaiken sijoittajatiedon ensisijaisesti internetsivuillaan suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi (www.kesko.fi).

Keskon sijoittajaviestinnässä noudatetaan kahden viikon hiljaista jaksoa ennen tulostiedotteiden julkistamista. Muina aikoina analyytikoiden ja sijoittajien kyselyihin vastataan puhelimitse, sähköpostilla ja järjestämällä sijoittajatapaamisia.

Kesko julkaisee painetun vuosikertomuksen suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Tilinpäätöstiedote ja kolme osavuosi-katsausta julkistetaan yhtiön internetsivuilla.

Kesko järjestää analyytikoille ja medialle tiedotustilaisuuksia tulosjulkistusten ja merkittävien uutisointien yhteydessä sekä taustatietotilaisuuksia (Capital Market Day) eri teemoista 1-2 kertaa vuodessa. Lisäksi käydään esittelyssä eri tilaisuuksissa Keskoa kiinnostuneille sijoittajille.

Kesko kestävän kehityksen indekseissä

Kesko vastaa periaatteidensa mukaisesti kaikkiin analyytikoiden tai arviointilaitosten kyselyihin ja tutkimuspyyntöihin,

OSAKKEENOMISTAJIEN JA OSAKKEIDEN MÄÄRÄ, TULOS/OSAKE JA OSINKO/OSAKE

	2006	2007	2008
Osakkeiden määrä	97 519 925	97 767 765	97 824 854
A-osakkeita kaikista osakkeista (%)	32,5	32,5	32,4
B-osakkeita kaikista osakkeista (%)	67,5	67,5	67,6
A-osakkeiden osuus kaikista äänistä (%)	82,8	83	83
B-osakkeiden osuus kaikista äänistä (%)	17,2	17	17
Osakkeenomistajien lukumäärä	28 414	28 925	38 080
Osakepääoma (€)	195 039 850	195 535 530	195 649 708
Tulos per osake, laimennusvaikutuksella* (€)	3,76	2,90	2,24
Osinko per osake (€)	1,50	1,60	1,00

* koko konserni

10 SUURINTA OSAKKEENOMISTAJAA ÄÄNIMÄÄRÄN PERUSTEELLA

	Osuus äänimäärästä, %	Osuus osakkeista, %
Keskon Eläkekassa	9,23	4,54
K-kauppiasliitto ry	8,64	3,42
Vahittäiskaupan Takaus Oy	6,90	2,86
Valluga-sijoitus Oy	3,50	1,37
Vähittäiskaupan Ammattikasvatussäätiö	2,04	0,94
Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	1,20	2,16
Ruokacity Myyrmäki Oy	1,02	0,40
K-Ruokakauppiasyhdistys ry	0,88	0,35
Heimo Välinen Oy	0,74	0,31
Svenska litteratursällskapet i Finland r.f	0,56	0,34
Yhteensä	34,71	

TOIMINNAN KANNATTAVUUSLUVUT

	2006	2007	2008
Liikevaihto*, milj. euroa	8 493	9 287	9 600
Bruttokate, %	14,3	14,3	13,6
Voitto ennen veroja, milj. euroa	351	358	289
Voitto ennen veroja, %	4,1	3,9	3,0
ROI (sijoitetun pääoman tuotto, (%))	22,6	17,4	14,2

* jatkuvat toiminnot

joissa pyritään selvittämään sijoittajille yritysten toiminnan tasoa kestävän kehityksen alalla. Kyselyiden määrä on ollut viime vuosina kasvussa ja tällä hetkellä Kesko vastaa noin kymmeneen kyselyyn vuodessa. Kesko onkin arvioitu useissa kansainvälisissä vertailuissa yhdeksi maailman parhaista kestävän kehityksen periaatteita noudattavista yrityksistä.

Tammikuussa 2009 Kesko valittiin kestävän kehityksen alalla maailman sadan parhaan yrityksen joukkoon viidennen kerran (The Global 100 Most Sustainable Corporations). Kesko on ollut tällä listalla vuodesta 2005 alkaen, jolloin se ensi kerran esiteltiin Davosin World Economic Forumin kokouksessa. Davosissa Keskon vastuullisuustyölle on myönnetty myös hopeamitaliluokan status vuosina 2008 ja 2009, jonka myönsi Sustainability Asset Management (SAM). Kultamitalia sarjassa ei jaettu.

Kesko osallistui Carbon Disclosure Project -tutkimukseen (CDP) vähän hiilidioksidipäästöjä aiheuttavien yritysten sarjassa ja sai arvioinnissa 85 pistettä. Kesko ei antanut lupaa vastaustensa julkaisemiseen eikä siksi ole mukana CDP Leadership indeksissä vuodelta 2008.

Kattava lista Keskon sijoituksista kestävän kehityksen indekseissä löytyy sivulta 34.

Investoinnit ja kauppaverkosto

Keskon investoinnit vuonna 2008 olivat 338 miljoonaa euroa, eli 3,5 % liikevaihdosta (2,5 % jatkuvissa toiminnoissa vuonna 2007). Investoinneista Suomeen suuntautui 240 miljoonaa euroa ja ulkomaille 98 miljoonaa euroa. Kauppapaikkainvestointeihin käytettiin 279 miljoonaa euroa ja muihin investointeihin 59 miljoonaa euroa. Vuonna 2008 ei tehty yritysostoja, mutta Kesko luopui Kauko-Telkosta ja Tähti Optikosta.

Keskon investoinneilla on positiivinen taloudellinen vaikutus rakennusliikkeiden, rakennusalan palveluyritysten, kaluste- ja laitetuotteiden sekä tietojärjestelmätoimittajien toimintaan. Kappaleessa "Taloudellisen hyödyn jakautuminen maakunnittain" sivulla 39 eritellään myös Suomeen tehtyjä investointeja.

Keskolla on vahva kauppaverkosto Suomessa sekä Suomen ulkopuolella. Kauppojen lukumäärät eri maissa näkyvät oheisesta taulukosta.

K-ruokakauppa-konseptit vastaavat kuluttajien erilaisiin tarpeisiin päivittäisistä lähipalveluista vaatteita ja muita käyttötavaroita laajasti tarjoaviin suuryksiköihin. K-ruokakauppa-

KAUPPAVERKOSTO 2008

Suomessa

- 1 055 K-ruokakauppaa
- 144 rautakauppaa
- 6 autokauppaa
- 91 maatalouskauppaa
- 30 Anttila-tavarataloa
- 8 Kodin Ykkönen -sisustustavarataloa
- 344 erikoistavarakauppaa

Baltiassa

- 31 rautakauppaa
- 13 maatalouskauppaa
- 13 huonekalukauppaa

Muissa Pohjoismaissa

- 37 rautakauppaa

Venäjällä

- 9 rautakauppaa

Valko-Venäjällä

- 3 rautakauppaa

- *Ennätykselliset 139 uutta kauppiasta aloitti kauppiaasuransa vuoden aikana.*
- *45,5 % Suomen väestöstä asuu alle kilometrin päässä lähimmästä K-ruokakaupasta.*
- *Keskimääräinen etäisyys K-ruokakauppaan on 2,3 km.*
- *K-ryhmällä on suomalaisista kaupparyhmistä eniten lähi-kauppoja - yhteensä 679.*

INVESTOINNIT JA VARALLISUUS

	2006	2007	2008
Investoinnit, miljoona euroa*	246	228	338
Investoinnit, % liikevaihdosta	2,9	2,5	3,5
Omavaraisuusaste, %	47	48,5	52,4
Nettovelkaantumisaste, %	11,9	14	2,3

* jatkuvat toiminnot

Kesko kestävän kehityksen indekseissä

Dow Jones Sustainability Index

Kesko on ollut listattuna Dow Jonesin kestävän kehityksen indekseissä kuusi perättäistä vuotta. Kaudelle 2008/2009 Kesko hyväksyttiin molempiin indekseihin DJSI World ja DJSI STOXX. Dow Jonesin kestävän kehityksen maailman indeksiin on listattu runsaat 300 yritystä (DJ World Indexin parhaat 10 %) ja Euroopan indeksiin noin 160 yritystä (parhaat 20 % DJ STOXX 600 Indexistä). Arvioinnin suorittaa sveitsiläinen SAM Group. Arvioinnissa ovat mukana kaikki yhteiskuntavastuun osa-alueet.

Vuoden 2008 arvioinnissa Keskon tekemä ympäristötyö sai toimialansa korkeimmat pisteet. Täydet pisteet Kesko saavutti ekotehokkuusmittareilla mitattuna tekemästään työstä mm. energiankulutuksen ja hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi. DJSI World -indeksiin hyväksyttiin tänä vuonna 320 yritystä 26 maasta, ja eurooppalaiseen indeksiin 162 yritystä 14 eri maasta. Arvioinnin suoritti sveitsiläinen riippumaton osapuoli SAM Group. Aiempien vuosien tapaan arviointi kattoi yhteiskuntavastuun kaikki osa-alueet: ympäristöasiat sekä yrityksen taloudellisen ja sosiaalisen vastuun.

Keskon vastuullisuustyölle myönnettiin päivittäistavarakaupan toimialalla hopeamitali vuoden 2009 Sustainability Yearbook -kirjassa. Kirjan julkaisi Davosin Economic Forumissa SAM, sama yritys, joka vuosittain vastaa yritysten arvioinnista Dow Jones -kestävän kehityksen indeksiä varten. Viime vuonna SAM analysoi yli 1 000 yritystä, joista kunkin toimialan parhaat 15 % hyväksyttiin Sustainability Yearbook -kirjaan.

The Global 100 Most Sustainable Corporations

Kesko valittiin viidennen kerran kestävän kehityksen alalla 100 parhaan yrityksen listalle (The Global 100 Most Sustainable Corporations) tammikuussa 2009. Kesko on ollut mukana listalla siitä lähtien kun se ensimmäistä kertaa julkaistiin Davosin Economic Forumissa vuonna 2005. Arvioinnin tekivät Corporate Knights Inc. ja Innovest Strategic Value Advisors Inc. Osallistuneita yrityksiä arvioitiin erityisesti sen suhteen, miten hyvin ne hallinnoivat ympäristöriskejä, sosiaalisia ja hallinnollisia riskejä sekä miten ne kykenevät muuttamaan tunnistetut vastuullisuusriskit mahdollisuuksiksi.

FTSE4Good

Maaliskuussa 2009 Kesko hyväksyttiin jäseneksi vastuullisen sijoitustoiminnan indekseihin FTSE4Good Global ja FTSE4Good Europe. Arvioinnin suoritti riippumaton Ethical Investment Research Service (EIRIS) -tutkimuslaitos.

FTSE4Good-indeksejä varten yrityksiä arvioidaan viidellä eri osa-alueella: ympäristövastuu, ihmisoikeuksien vaaliminen, lahjonnan vastustaminen, hankintaketjun työolojen hallinta ja ilmastonmuutoksen hillintä. Vuodesta 2001 alkaen julkaistuun indeksiperheeseen valitut yritykset edustavat vastuullisen liiketoiminnan edelläkävijöitä.

Kempen/SNS Smaller Europe SRI Index

Kempen/SNS Smaller Europe SRI Index on kahden hollantilaisen sijoitusyhtiön - Kempen Capital Management ja SNS Asset Management - yhdessä laatima indeksi markkina-arvoltaan alle 2 miljardin euron yrityksille. Kesko täyttää indeksin vaatimukset ja on niin ollen osa Kempen SNS SRI sijoitusuniversumia. Tämä antaa Kempenille mahdollisuuden sijoittaa Keskon eettisissä rahastoissaan.

ASPI Eurozone® Index

Ranskalaisella Vigeo Groupilla on kaksi SRI-indeksiperhettä: ASPI Eurozone® ja Ethibel Sustainability Indexes (Ethibel Pioneer ja Ethibel Excellence). Kesko on mukana ASPI Eurozone® -indeksissä. ASPI Eurozone® -indeksi on laaja-alainen pääomaindeksi, joka seuraa DJ EUROSTOXXSM -listan 120 kestävän kehityksen alueella parhaan yrityksen taloudellista menestystä. Yritysten suorituskyky arvioidaan ja pisteytetään käyttäen kuutta Vigeon arviointikriteeriä: ihmisoikeudet, henkilöstöhallinto, ympäristö, liiketoimintakäytännöt, hallintotapa ja toiminta lähiyhteisössä.

Storebrand SRI

Norjalainen pankkikonserni Storebrand uudisti arviointimenetelmänsä helmikuussa 2007 ja keskittyi nykyisin arvioimaan korkean riskin toimialoja. Koska päivittäistavaroiden vähittäiskauppa ei kuulu enää kohderyhmään, Kesko-konsernillekin myönnetty Best in Class -luokitus poistettiin koko toimialalta.

Kesko-konserni on edelleen Storebrandin suosittelema sijoituskohde ja osa Storebrandin sijoitusuniversumia.

oekom research

oekom research on kestävän kehityksen arviointilaitos, joka auttaa sijoittajia ja rahoituspalvelujen tarjoajia toteuttamaan kestävän kehityksen mukaisia sijoitusstrategioita. oekomilla tekemillä analyyseillä on tällä hetkellä vaikutusta noin 90 miljardin euron sijoituskantaan. oekom research arvioi yritykset 200 ympäristövastuun ja sosiaalisen vastuun kriteerillä ja analyysi koostuu kahdesta osiosta: ympäristövastuu (Environmental Rating) ja sosiaalinen vastuu (Social Cultural Rating). Vuonna 2008 oekom research antoi Keskolle luokituksen C+. Tämä ns. prime-luokitus tarkoittaa, että Kesko kuuluu toimialansa parhaisiin yrityksiin maailmassa ja täyttää toimialakohtaiset vähimmäisvaatimukset. oekomilla asiakkaille prime-luokitettujen yritysten ovat yleensä mieluisin valinta ympäristövastuun ja sosiaalisen vastuun kriteerein tehtäville sijoituksille.

kosto on Suomen kattavin. Yli 45 % Suomen väestöstä asuu alle kilometrin päässä K-ruokakaupasta. K-ruokakauppoja oli 1 055 eli 15 vähemmän kuin vuonna 2007. K-ruokakauppoja oli 316 kunnassa, kun kuntia oli Suomessa 415 (31.12.2008). Uusia K-ruokakauppoja avattiin 36 ja useita muita uudistettiin tai laajennettiin.

Ruokakesko kehittää K-ruokakauppaverkostoa aktiivisesti investoimalla kaiken kokosiin kauppoihin. Kauppapaikkojen ikääntyminen, valikoimien laajentuminen, uudet palvelutarpeet ja muuttoliike vaativat jatkuvaa verkoston kehittämistä.

Suuryksiköiden eli K-citymarketien osuus K-ruokakauppojen myynnistä Suomessa oli 35,8 % (35,9 %).

Rautakesko avasi vuoden aikana 21 uutta myymälää, joista 13 ulkomailla. Rautakeskon liikevaihdosta 65 % tuli ulkomaisista tytäryhtiöistä. Lokakuussa 2008 Rautakesko teki sopimuksen osakkuudesta alaani liittyvien tuotteiden hankintayhteistyötä tekevään tooMax-x Handels GmbH -yhtiöön.

Työpaikkojen kehitys

Vuoden 2008 lopussa Kesko-konsernin henkilökuntamäärä oli kokoaikaisiksi työntekijöiksi muutettuna keskimäärin 21 327 henkilöä. Vuoteen 2007 verrattuna henkilökuntamäärä väheni Suomessa 95 henkilöllä ja kasvoi Suomen ulkopuolella 902 henkilöllä. Henkilökuntamäärän kasvu Suomen ulkopuolella johtuu pitkälti valkovenäläisen tytäryhtiön OMA:n hankinnasta. Joulukuun lopussa 2008 henkilöstöä oli kaikkiaan 24 668, joista Suomessa työskenteli 13 651 henkilöä ja Suomen ulkopuolella 11 017 henkilöä.

Suomessa Kesko toimii tiiviissä yhteistyössä K-kauppioiden kanssa. Vuoden lopussa Keskolla oli yhteistyökumppaneina 1 305 K-kauppiasta sekä noin 250 muuta kauppiasyhteistyökumppania Asko-, Sotka-, Byggnakker- ja Senukai-ketjuissa. K-kauppiilla oli palveluksessaan – kauppiat itse mukaan lukien – noin 22 000 henkilöä.

Kun Suomessa on yksi tai useampia K-kauppoja 316 kunnassa, ja Keskolla toimipaikkoja yli 86 kunnassa, K-ryhmän tarjoamat yhteensä yli 35 000 työpaikkaa vaikuttavat merkittäväällä tavalla talouselämään kaikkialla Suomessa.

- *K-kauppiilla oli palveluksessaan noin 22 000 henkilöä.*

Maksetut palkat, henkilösivukulut ja verot

Kesko-konsernin tuloslaskelman mukaiset palkat olivat 497 miljoonaa euroa, eläkekulut 29 miljoonaa euroa ja muut henkilösivukulut 47 miljoonaa euroa. Palkoista ulkomaan toimintojen osuus oli 154 miljoonaa euroa. Osakeoptioita kirjattiin kuluiksi 6 miljoonaa euroa. Konsernin tuloverot olivat 89 miljoonaa euroa, josta 10 miljoonaa euroa maksettiin ulkomaille. Kiinteistövero maksettiin Suomessa 3,4 miljoonaa euroa 86 kuntaan, ulkomailla yhteensä 1,1 miljoonaa euroa.

K-kauppiat maksoivat palkkoja 324 miljoonaa euroa ja veroja 35 miljoonaa euroa. Mukana luvuissa ovat ne K-kauppiat, joiden kirjanpito ja palkkalaskenta hoidetaan Vähittäiskaupan Tilipalvelu VTP Oy:ssä, eli noin 85 % K-kauppioiden liiketoiminnan kokonaisvolyyymista. Tilastoissa eivät näy K-kauppioiden nostamista henkilökohtaisista palkoista maksetut verot, joten heidän yhteenlaskettuja verotietojaan on pidettävä lähinnä suuruusluokkaa kuvaavina.

Työeläke- ja sairausvakuutusjärjestelmät

Suomessa Keskon Eläkekassa hoitaa työeläkelakiin (TEL) perustuvat eläkevakuutusmaksut niistä Kesko Oyj:n, sen toimialayhtiöiden sekä eräiden muiden Keskon lähiyhteisöjen työntekijöistä, jotka kuuluvat Eläkekassan B-osastoon. Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma hoiti vuonna 2008 muiden tytäryhtiöiden vastaavat eläkevakuutusmaksut. Eläkekassassa on myös lisäetuuksia tarjoava osasto A, joka suljettiin vuonna 1998. Osastoon A kuuluvalla henkilöllä on tiettyjä eläke-

K-RUOKAKAUPPOJEN LUKUMÄÄRÄ SUOMEN KUNNISSA

K-ruokakauppoja	Kuntia			% kaikista kunnista		
	2006	2007	2008	2006	2007	2008
10 tai enemmän	13	13	18	3 %	3 %	4 %
7-9	10	9	9	2 %	2 %	2 %
5-6	23	24	28	5 %	6 %	7 %
3-4	66	65	56	15 %	16 %	13 %
2	95	86	70	22 %	21 %	17 %
1	164	170	135	38 %	40 %	33 %
0	60	49	99	15 %	12 %	24 %
Kuntia yhteensä	431	416	415*	100 %	100 %	100 %

* kuntien määrä 31.12.2008, 1.1.2009 kuntia oli 348

etuuksia, jotka eivät kuulu TEL:in piiriin, kuten tuotannollisilla perusteilla myönnettävään varhaiseläkkeeseen.

Eläkekassaan kuului vuoden 2008 lopussa 8 757 (9 226) Kesko-konserniin ja lähiyhteisöihin työsuhteessa olevaa henkilöä, joista osastoon A kuului 745 (796) henkilöä. Eläkekassa maksoi eläkkeitä 61,0 miljoonaa euroa (57,7 miljoonaa euroa) yhteensä 3 839 henkilölle (3 749). Eläkeikä- ym. tilastoja käsitellään sosiaalisen vastuun osiossa sivulla 69.

Keskon Sairauskassa hoitaa Kesko-konserniin kuuluvien yhteisöjen henkilökunnan lakisääteisen sairausvakuutuksen. Sairauskassan piirissä on noin 11 220 henkilöä. Sairauskassa maksoi sairausvakuutusmaksuja 9,3 miljoonaa euroa (9,8 miljoonaa euroa).

Ulkomaiset tytäryhtiöt hoitavat kukin omat työeläke- ja sairausvakuutuksensa maassa noudatettavan lainsäädännön ja käytännön pohjalta.

Tavaroiden ja palvelujen toimittajat

Keskolla oli vuonna 2008 noin 31 000 sellaista tavarantoimittajaa, joilta ostettiin vuoden aikana vähintään 1 000 eurolla. Näistä noin 18 000 toimi Suomessa, noin 9 500 Keskon muissa toimintamaissa ja noin 3 500 muualla.

Keskon tavarastot olivat yhteensä 8 106 miljoonaa euroa. Keskon suomalaisten yhtiöiden ostot Suomessa toimivilta tavarantoimittajilta olivat 5 357 miljoonaa euroa eli 66,1 % konsernin kaikista ostoista. Keskon ulkomaisten yhtiöiden ostot niiden omissa toimintamaissa toimivilta tavarantoimittajilta olivat 1 168 miljoonaa euroa eli 14,4 %. Keskon toimialueen ulkopuolisten tavarantoimittajien osuus konsernin ostoista oli 1 314 miljoonaa euroa (16,2 %). Ostot ja tavarantoimittajien määrät maittain on esitetty taulukossa sivulla 37.

Kymmenen suurimman tavarantoimittajan osuus Keskon ostoista oli 20,4 % (18,9 %) ja 100 suurimman 47,4 % (47,5 %).

HENKILÖSTÖKULUT (MILJ. €) (JATKUVAT TOIMINNOT)

	2006	2007	2008
Palkat ja palkkiot	436	477	497
tulospalkkiot	*	20,3	21,5
tulospalkkiot Suomessa	*	14,1	12,5
tulospalkkiot Suomen ulkopuolella	*	6,2	9
Henkilösivukulut			
eläkekulut	35	21	29
muut henkilösivukulut	42	46	47
Myönnetyt osakeoptiot	2	2	6

* vertailukelpoista lukua ei saatavilla

TYÖN TUOTTAVUUS (1 000 €) (JATKUVAT TOIMINNOT)

	2006	2007	2008
Liikevaihto/työntekijöitä keskimäärin			
Suomi	613	662	697
muut Pohjoismaat	*	508	462
Baltia	*	166	147
koko konserni	448	453	450
Voitto ennen veroja/työntekijä	18	17	14

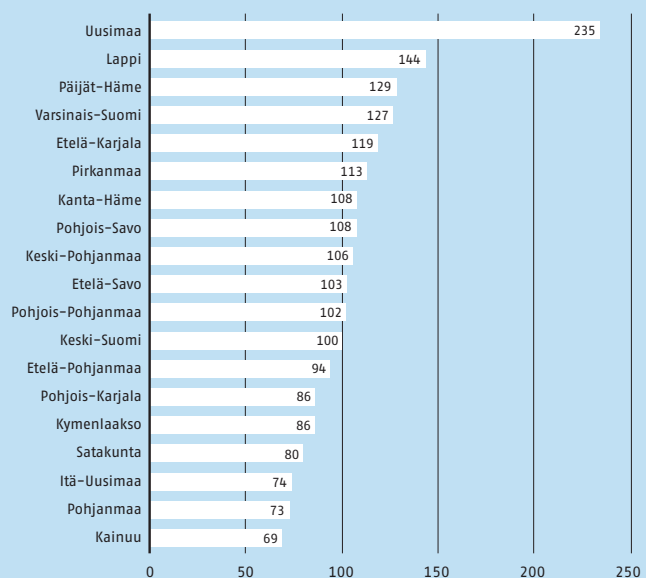
* vertailukelpoista lukua ei saatavilla

VEROT (MILJ. €) (JATKUVAT TOIMINNOT)

	2006	2007	2008
Tulovero Suomeen	94,1	70,7	79,4
Tulovero ulkomaille	10,4	16,5	10,1
Kiinteistövero Suomeen	*	3,2	3,4
Kiinteistövero ulkomaille	*	0,7	1,1

* vertailukelpoista lukua ei saatavilla

MAKSETUT PALKAT JA VEROT MAAKUNNITTAIN 2008, € ASUKASTA KOHTI

Kymmenen suurimman joukossa oli viisi suomalaista elintarvikealan yritystä, yksi kivennäislannoitteiden valmistaja, yksi Suomessa toimiva tuontiyritys, suomalainen IT-tukkuri ja kaksi saksalaista autovalmistajaa.

Kesko-konsernin suomalaisten yhtiöiden ostoista 81,9 % tehtiin Suomessa toimivilta tavarantoimittajilta ja 18,1 % muualta. Vuoden 2007 tietojen perusteella tehdyssä laskennassa maahantuontiyrietysten osuudeksi näistä Suomessa tehdyistä ostoista saatiin noin 21 %. Tällä oletuksella ostot Suomessa toimivilta maahantuontiyrietyksiltä olivat 1 125 miljoonaa euroa (836 miljoonaa euroa). Kun Keskon oma suora tuonti (eli konsernin ostot konsernin toimintamaiden ulkopuolelta) oli 1 184 miljoonaa euroa (1 196 miljoonaa euroa), tuontiestojen yhteisarvo oli Keskon Suomen toiminnoissa 2 309 miljoonaa euroa, eli 35,3 % (31,7 %), ja kotimaisten ostojen arvo 4 232 miljoonaa euroa eli 64,7 % (68,3%). Lukuja on pidettävä vain suuntaa antavina, koska tilastointia on voitu tehdä vain yritys- eikä tuotetasolla.

- *K-kauppiaiden suorat lähiostot maakunnallisilta tavarantoimittajilta kasvoivat 7 % ja olivat yhteensä 569 miljoonaa euroa.*
- *K-kauppiaiden suorat lähiostot maakunnista olivat seitsemän kertaa suuremmat kuin Keskon suorat tuonti-ostot Kiinasta.*

KESKO-KONSERNIN OSTOT TOIMINTAMAITTAIN 2008, MILJ. € (JATKUVAT TOIMINNOT)

	Tavarant- ja palveluntoimittajia toimintamaassa*		Ostot tavarantoimittajilta**		Tavarant- ja palveluntoimittajia muissa maissa*		Ostot tavarantoimittajilta**	
	kpl	milj. €	milj. €	%	kpl	milj. €	milj. €	%
Suomi	17 733	5 357	5 357	81,9	2 799	1 184	1 184	18,1
Ruotsi	1 114	116	116	82,9	132	24	24	17,1
Norja	1 578	502	502	98,0	78	10	10	2,0
Viro	1 879	85	85	63,2	327	50	50	36,8
Latvia	1 732	138	138	67,9	293	65	65	32,1
Liettua	1 147	135	135	37,8	728	221	221	62,2
Venäjä	504	162	162	99,5	3	1	1	0,5
Valko-Venäjä	791	29	29	52,4	199	26	26	47,6
Yhteensä	26 478	6 524	6 524	80,5	4 559	1 582	1 582	19,5

*tavara- ja palveluntoimittajat

**tavarantoimittajat

OSTOT YHTIÖIDEN KOTIMAIDEN JA TAVARANTOIMITTAJIEN KOTIMAIDEN MUKAISESTI JAOTELTUINA, MILJ. € (JATKUVAT TOIMINNOT)

Yhtiön kotimaa	Tavarantoimittajan kotimaa								Valko-Venäjä	Muut maat	Yhteensä
	Suomi	Ruotsi	Norja	Viro	Latvia	Liettua	Venäjä				
Suomi	5 357	153	9	24	1	4	0	0	0	993	6 541
Ruotsi	6	116	4	0	0	0	0	0	0	14	140
Norja	2	6	502	0	0	0	0	0	0	3	513
Viro	8	2	0	85	4	4	0	0	0	32	135
Latvia	7	3	0	4	138	10	0	0	0	42	204
Liettua	2	0	0	0	0	135	0	0	0	219	356
Venäjä	0	0	0	0	0	0	162	0	0	1	163
Valko-Venäjä	1	0	0	0	0	1	13	29	29	11	55
Yhteensä	5 382	280	515	114	143	154	175	29	1 314	8 106	

KOTIMAASSA VALMISTETUT PIRKKA-TUOTTEET

Tuoteryhmä	Kotimaisten tuotteiden osuus Pirkka-tuotteiden myynnistä, %
Liha, tuore ja pakastettu	98,1
Kala	59,6
Lihajaloste	91,4
Valmisruoka	96,7
Hedelmät ja marjat	3,8
Vihannekset ja juurekset	63,5
Maitovalmisteet	100,0
Jogurtit, vanukkaat, yms.	30,8
Ravintorasvat	71,5
Juusto	45,8
Ruokapakasteet	25,9
Jäätelöt	2,0
Viljatuotteet	31,0
Säilykkeet	20,7
Mehut	86,2
Lastenruoka ja -juoma	100,0
Makeiset	36,9
Virvoitusjuomat	100,0
Pehmopaperit	98,3
Intiimihygieniä	50,4
Pesu- ja puhdistusaineet	41,9
Kaikki yhteensä	58,5
Kaikki yhteensä, Pirkka-tuotteiden kpl-määrästä	45,6

Omat merkkituotteet

Keskon omien Pirkka-tuotteiden lukumäärä oli vuoden lopussa noin 2 100. Uusia tuotteita tuli vuoden aikana valikoimiin noin 150 kpl. Pirkka-tuotteista noin 45,6 % (44,8 %) oli valmistettu Suomessa, ja niiden osuus kaikkien Pirkka-tuotteiden myynnistä oli 58,5 % (57,8 %). Viereisessä taulukossa on esimerkkejä suomalaisten tuotteiden osuuksista eri tavararyhmissä. Eurooppalaisen AMS-ostoryhmittymän kautta ostettuja Euro Shopper -tuotteita oli Ruokakeskon valikoimissa 321 kpl (307 kpl). Näistä Suomessa valmistettujen osuus myynnistä oli 28,2 %.

Taloudellisen hyödyn jakautuminen

Keskon ja K-kauppioiden toiminta tuottaa taloudellista hyötyä omalle henkilökunnalle, osakkeenomistajille, yhteistyökumppaneille ja heidän työntekijöilleen sekä kunnille ja valtiolle. Allaolevassa taulukossa hyödyn jakautumista on eritelty sidosryhmittäin ja markkina-alueittain.

Kuten edellä kerrottiin, osa Keskon Suomesta ostamista tuotteista on valmistettu Suomen ulkopuolella. Keskon tai jonkun Suomessa toimivan yrityksen maahantuomat ulkomaiset tuotteet eivät hyödytä pelkästään ulkomaisia tavarantomittajia, vaan tuottavat huomattavaa taloudellista hyötyä myös Suomessa. Maahantuojan ja kaupan palkkioilla katetaan mukana olevien yritysten suomalaisten työntekijöiden palkat ja muut kulut. Tuotteista maksetaan arvonlisävero ja joistain myös tullia.

TALOUDELLISEN HYÖDYN ERITTELYÄ MARKKINA-ALUEITTAIN, MILJ. € (JATKUVAT TOIMINNOT)

	Ostot	Investoinnit	Henkilöstökulut ja verot	Yhteensä
Suomi	5 382	240	482	6 105
Muut Pohjoismaat	795	31	66	893
Baltia	411	11	90	513
Venäjä	175	54	24	253
Muut maat	1 343	1	9	1 354

KESKON TOIMINNASTA SYNTYVÄ TALOUDELLINEN HYÖTY ERI SIDOSRYHMILLE, MILJ. € (JATKUVAT TOIMINNOT)

	2006	2007	2008
Tavarantomittajat			
Suomi**, ***	5 139	5 223	5 382
Muut maat**	2 208	2 868	2 724
Investointihyödykkeiden toimittajat + yrityskaupat	246	228	338
Henkilökunta (palkat ja muut edut)	436	477	497
Osakkeenomistajat (osingot)	107	146	156
Verottaja (tulo- ja kiinteistöverot)	*	91	94
Sosiaaliturva (eläke- ja henkilösivukulut)	77	67	76

* vertailukelpoista lukua ei saatavilla

** vuosien 2006 ja 2007 luvut sisältävät myös Kauko-Telkon ja Tähti Optikon

*** 2006 ja 2007 luvut sisältävät vain suomalaisten yhtiöiden ostot suomalaisilta toimittajilta
2008 luku sisältää kaikkien yhtiöiden ostot suomalaisilta toimittajilta

Taloudellisen hyödyn jakautuminen Suomessa maakunnittain

Hyödyt Keskon ostoista, K-kauppioiden suorista ostoista paikallisilta tavarantoimittajilta, Keskon ja K-kauppioiden maksamista palkoista, K-kauppioiden maksamista veroista sekä Keskon ja K-kauppioiden investoinneista on jaettu maakunnittain. Ostot on voitu jaotella vain tavarantoimittajan laskutuspaikkakunnan mukaan, vaikka tuotantoa olisi useammallakin paikkakunnalla. Siksi Uudenmaan osuus tilastoissa on todellista suurempi. Kuten edellä on todettu, mukana tilastoissa on myös maahantuontiyrityksiä, joista suuri osa sijaitsee Uudellamaalla. Keskon maksamat palkat on voitu eritellä maakunnittain lähes kokonaisuudessaan, mutta tuloveroa ei, koska sen jakaminen kuntiin kuuluu verohallinnon tehtäviin. Suhteessa muihin taulukon lukuihin kiinteistöverot ovat niin pieniä, että sitä ei ole otettu jaotteluun mukaan.

K-kauppiasta ovat eritellyssä mukana vain Vähittäiskaupan Tilipalvelu VTP Oy:n asiakaskauppiat, joiden osuus konserniliikevaihdosta on noin 85 %. K-kauppioiden suoria ostoja ei ole voitu ryhmitellä laskutusosoitteiden perusteella, joten tilasto on tehty sillä oletuksella, että ostot on tehty omasta maakunnasta.

K-kauppioiden suorat ostot maakunnista olivat 569 miljoonaa euroa (534 miljoonaa euroa) eli lähitoimittajien osuus kauppaostoissa valikoimissa on kasvanut. Joissakin maakunnissa K-kauppioiden suorat ostot ovat huomattavan suuret. Näissä maakunnissa on tällöin vain vähän sellaisia tava-

rantoimittajia, joiden tuotantovolyyymi riittää Keskon valtakunnallisten ketjujen valikoimiin; K-kauppiat ostavat pienemmiltä tavarantoimittajilta suoraan omiin kauppakohtaisiin valikoimiinsa. Myös Keskon varastovalikoimissa on runsaasti pientuottajien tuotteita samaan tarkoitukseen.

Absoluuttiset luvut eivät täysin kuvaa maakuntien välisiä eroja, vaan ne on erityisesti palvelutasoa arvioitaessa suhteutettava asukaslukuun. Sivulla 36 esitetyt luvut palkoista ja veroista asukasta kohti kuvaavat K-ryhmän panostusta kunkin maakunnan perusrakenteisiin. Uudenmaan luvut eivät ole tässä suhteessa vertailukelpoisia, koska niihin sisältyy Keskon konsernin hallinnollisia toimintoja ja suurin osa toimialayhtiöiden henkilökunnasta.

Kanta-asiakasjärjestelmä

Kesko antaa K-Plussa-kortin haltijoille kuukausittain pisteitä ostoista. Asiakkaalle lähetetään jokaista jakson aikana kertynyttä 1 000 K-Plussa-pistettä kohden viiden euron arvoinen arvosteli. Arvostelilla voi maksaa K-kaupoissa tai K-Plussan yhteistyökaupoissa tai setelin arvo voidaan maksaa suoraan asiakkaan pankkitilille. Näitä etuja ei ole otettu mukaan Keskon sidosryhmilleen tuottamaa taloudellista hyötyä koskeviin laskelmiin, koska edut ovat osa tuotteiden hinnoittelua ja asiakkaiden palkitsemista ostosten keskittämisestä K-kauppihin. Koska jotkut K-Plussa-edut ovat erikoishinnoiteltuja tarjouksia, Kesko ei lue tätä toimintaa taloudellisen vastuun vaan normaalien kilpailukeinojen piiriin.

KESKON JA K-KAUPPIAIDEN TUOTTAMAN TALOUDELLISEN HYÖDYN JAKAUTUMINEN SUOMEN MAAKUNTIIN 2008 (MILJ. €)

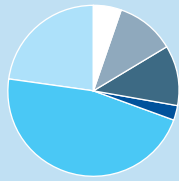
Maakunta	Keskon tavaraoست*	K-kauppioiden suorat tavaraoست**	Keskon ja K-kauppioiden investoinnit	Keskon maksamat palkat	K-kauppioiden maksamat palkat**	K-kauppioiden maksamat verot**	Yhteensä
Etelä-Karjala	9,2	16,5	3,0	5,1	9,8	1,1	44,7
Etelä-Pohjanmaa	115,7	47,0	5,0	4,8	12,4	1,1	186,0
Etelä-Savo	43,7	16,4	3,3	5,2	10,2	1,1	79,9
Itä-Uusimaa	94,6	3,6	3,2	2,2	4,9	0,3	108,8
Kainuu	6,0	10,8	5,8	1,6	3,8	0,5	28,5
Kanta-Häme	81,0	32,5	7,6	6,0	11,4	0,9	139,4
Keski-Pohjanmaa	62,9	13,5	0,2	2,1	4,9	0,4	84,0
Keski-Suomi	79,3	30,9	15,1	7,8	17,4	1,7	152,2
Kymenlaakso	28,1	14,4	3,5	6,2	8,6	1,2	62,0
Lappi	22,8	45,6	44,5	5,7	19,1	1,9	139,6
Pirkanmaa	379,2	35,4	20,3	21,8	28,7	3,4	488,7
Pohjanmaa	105,4	11,1	7,8	5,6	6,5	0,6	137,0
Pohjois-Karjala	21,0	13,8	11,5	3,8	9,2	1,7	61,0
Pohjois-Pohjanmaa	76,7	28,4	38,3	16,9	19,5	2,3	182,1
Pohjois-Savo	135,1	26,6	29,6	8,9	16,5	1,5	218,2
Päijät-Häme	109,7	23,2	35,5	13,8	10,8	1,1	194,1
Satakunta	114,6	20,0	55,0	4,4	13,2	0,9	208,1
Uusimaa	3 185,2	122,0	96,0	230,5	88,3	10,3	3 731,2
Varsinais-Suomi	666,9	57,7	28,0	26,6	28,4	3,4	810,8
Ahvenanmaa	19,1	***	0,0	-	***	***	19,6
Yhteensä	5 356,8	569,4	413,2	379,0	323,6	35,4	7 075,9

* jatkuvat toiminnot

** K-kauppiasta ovat mukana vain Vähittäiskaupan Tilipalvelu VTP Oy:n asiakaskauppiat, joiden osuus on noin 85 %. Luvuissa on mukana ostot ajalta 1.12.2007-30.11.2008, palkat ajalta 1.12.2007-30.11.2008 ja verot 1.10.2007-30.9.2008 päättyneiltä tilikausilta

*** tietoja ei saatavilla

KESKON TUKI YLEISHYÖDYLLISIIN TARKOITUKSIIN SUOMESSA (1 000 €)

■	Terveystieteiden tutkimus 89 (5,49 %)
■	Kansalais- ja ympäristöjärjestöt* 177,7 (10,95 %)
■	Tiede, tutkimus ja koulutus 186,2 (11,48 %)
■	Kulttuuri 43,3 (2,67 %)
■	Urheilu 757,9 (46,72 %)
■	Nuorisotyö 368,1 (22,69 %)

Yhteensä 1 622,2 (100,00 %)

* Lahjoitukset veteraanijärjestöille ja tukiluonteinen ilmoittelu Suomen puoluelehdissä sisältyvät lahjoituksiin kansalais- ja ympäristöjärjestöille.

Taloudellinen tukeminen

Kesko ja sen tytäryhtiöt tukevat Suomessa monenlaisten yhteiskunnan hyväksi työtä tekevien yhteisöjen toimintaa. Tuki perustuu useassa tapauksessa vuorovaikutteiseen yhteistyöhön, jossa Keskolla ei ole pelkästään rahoittajan, vaan myös aktiivisen toimijan rooli. Kesko suuntaa tukeaan ensisijaisesti hankkeisiin, jotka vaikuttavat lapsiperheiden arkeen. Esimerkiksi Keskon yhteistyö Nuori Suomi -järjestön kanssa on jatkunut jo yli vuosikymmenen. Case-esimerkkejä taloudellisesta tukemisesta löytyy sivuilta 42-43.

Myös Keskon toimintaympäristössä tapahtuvan sosiaalisesti vastuullisen toiminnan ja kestävä kehityksen tukeminen on tärkeää. Rajanveto lahjoitusten, sponsoroinnin ja markkinoinnin välillä on usein vaikeaa. Kun puhtaat markkinointitoimenpiteet jätetään laskelmien ulkopuolelle, Kesko-konsernin taloudellinen tuki yleishyödyllisiin tarkoituksiin vuonna 2008 oli 1,6 miljoonaa euroa.

Ulkomaisten tytäryhtiöiden osuus annetusta taloudellisesta tuesta oli 0,2 miljoonaa euroa tai 12,5 %. Norjassa Byggnakker lahjoitti jälleen vuonna 2008 yhdessä henkilöstönsä kanssa 38 000 euroa Pelastakaa Lapset -säätiölle. Henkilökunta lahjoitti summasta 28 000 euroa luopumalla vuoden 2008 joululahjarahastaan ja Byggnakker lahjoitti loput 10 000 euroa.

- Keskon tuen avulla Nuori Suomi liikuttaa vuosittain yli puolta miljoonaa lasta ja nuorta urheiluseuroissa, päiväkodeissa, kouluissa ja liikuntakerhoissa.

Case

KESTÄVÄN KEHITYKSEN PALKINTO SYRJÄYTYMISEN EHKÄISEMISELLE JA ILMASTOLÄHETILÄILLE

Kesko jakoi yhteensä 30 000 euroa tunnustuspalkintoina kestävän kehityksen edistäjille marraskuussa 2008. Jo kuudennen kerran jaetuilla palkinnoilla halutaan erityisesti kannustaa vapaaehtoisesti ja pienillä taloudellisilla resursseilla tehtyä vastuullisuustyötä.

Kestävän kehityksen palkintohankemuksia saapui 46, joista neljä palkittiin. **Erilaisten oppijoiden liitto** sekä **Ilmari-hanke** saivat molemmat 12 000 euron palkinnot. Lisäksi 3 000 euron tunnustuspalkinnot myönnettiin toimittaja **Jussi Laitiselle** ja www.kuinoma.fi -palvelun perustaneelle yhteiskunnallinen yrittäjä **Markku Jussilalle**.

Palkintolautakunta kiitti Erilaisten oppijoiden liiton tekemää pitkäjänteistä työtä oppimisvaikeuksien tunnistamisen ja erilaisten oppijoiden opiskelun tukemisen eteen sekä sitä kautta saavutettua hyvinvointia ja työkykyisyyden ylläpitoa.

Palkintolautakunta piti hyvänä Ilmari-hankkeen vapaaehtoisen yhteisöllisyyteen perustuvaa viestinnällistä mallia, jossa nuoret ilmastolähettiläät vievät ilmastotietoutta koululaisille ja opiskelijoille. Ilmari-hankkeesta kerrotaan lisää tämän raportin casessa sivuilla 20–21.

Toimittaja Jussi Laitinen sai kehuja siitä, että hän on artikkeleissaan onnistunut erinomaisesti tuomaan esille kuluttajien näkökulman sekä kertomaan osin vaikeista ja monimutkaisistakin asioista selkeästi ja

kansantajuisesti. Jussi Laitisen kirjoittamia ilmastomuutosta ja muita ympäristöaiheita käsitteleviä artikkeleita on julkaistu mm. Helsingin Sanomien Hinta & Laatu -palstalla ja Vihreässä Langassa.

Markku Jussilan perustama www.kuinoma.fi on yhteisöllinen lainaus- ja vuokrauspalvelu. Kuinoman toiminta-ajatus perustuu tarpeelle lisätä hyvien tavaroiden käyttöastetta, vähentää uusien tuotteiden ostamista ja turhaa kulutusta. Palkintolautakunnan mielestä Kuinoman toiminta-ajatus on innovatiivinen ja edistää kestävän kehityksen toteutumista Suomessa ja erityisesti nuorten keskuudessa.

Kestävän kehityksen palkintojen saajat kuvassa Keskon pääjohtajan Matti Halmesmäen kanssa.

"HETKI, JOLLOIN KOIN YLPEYTTÄ OLLA K-KAUPPIAS"

K-ruokakaupat ovat olleet jo kymmenen vuotta mukana Lastenklini- koiden kummien Elämä lapselle -keräyksessä, jonka lahjoitusvaroilla hankitaan keskosvauvojen tehohoitolaitteita Suomen viidelle yliopis- tolliselle keskussairaalalle.

Vuoden 2008 lahjoitussumma, huikeat 253 923 euroa, kertyi huhti-syyskuun aikana K-ruokakaupoissa. Jokainen myyty Chiquita- ja Chiquita Mini's -banaanikilo kasvatti summaa kolmella sentillä, ja lisäksi kummien keräyslippaat K-ruokakauppojen kassoilla täyttyivät hienosti kampanjan aikana. Kaikkiaan K-ruokakaupat ja Chiquita ovat kymmenen vuoden aikana lahjoittaneet 1 340 604 euroa Elämä lap- selle -kampanjaan.

K-supermarket Mustapekan kauppias **Jouni Ekholm** oli mukana luovuttamassa neljä yliapainehengityslaitetta Helsingin lastenklini- kalle. Yliapainehengityslaitetta käytetään tilanteissa, joissa potilas ei tarvitse hengityskonetta, mutta ei kuitenkaan pärjää pelkästään oman hengi- tyksen varassa.

- On vaikea kuvaila tunteita, kun pääsi käymään osastolla. Pienokaiset osastolla ovat uskomat- toman avuttomia ja tarvitsevat varmasti kaiken avun, mitä heille järjestetään. Koin olevani etuoi- keutettu, kun sain olla edustamassa kauppiaita lahjoitushetkessä ja ylpeä yhteisistä talkoista, jotka Chiquitan ja Ruokakeskon kanssa toteutettiin. Hetki oli yksi niistä, jolloin todella koin ylpeyttä olla K-kauppias, Jouni Ekholm kertoo.

Case

REILUN KAUPAN RAAKA-AINEITA SISÄLTÄVÄ PIRKKA-JOGURTTI

Reilun kaupan järjestelmä on luotu parantamaan kehitysmaiden viljelijöiden ja suurtilojen työntekijöiden asemaa kansainvälisessä kaupassa. Kehitysmaiden viljelijät saavat työstään oikeudenmukaisen korvauksen. (Lue sivulta 76, kuinka paljon Reilun kaupan lisää syntyi vuonna 2008 K-ruokakaupoista myytyjen Reilun kaupan tuotteiden kautta.)

Yhdistelmätuotteet ovat uusi tuoteinnovaatio, joka laajentaa Reilusta kaupasta kehitysmaissa hyötyvien viljelijöiden joukkoa. Kyse on siitä,

että kehitysmaissa asuvien viljelijöiden tuottamat raaka-aineet yhdistetään paikallisesti tuotettuihin raaka-aineisiin.

K-ruokakaupoissa kautta maan myynnissä oleva Reilun kaupan raaka-aineita sisältävä Pirkka-jogurtti on tyyppilinen yhdistelmätuote, mutta samalla myös ainutlaatuinen Suomessa. Muut yhdistelmätuotteet tulevat toistaiseksi ulkomailta.

- Emme halunneet lähteä tuomaan jogurtta ulkomailta Suomeen, vaan päätimme tutkia mahdollisuudet sen valmistamiseen kotimaassa, toteaa Ruokakeskon tavarakaupan johtaja **Minna Kurussaari**. Valmistajaksi löytyi jalasjärveläinen Juustoportti Oy.

- Uuden kehittämisen on aina innostavaa ja Reilun kaupan ajatus istuu hyvin yrityksemme arvoihin, Juustoportin toimitusjohtaja **Timo Keski-Kasari** kertoo.

Pirkka-jogurtissa yhdistyvät Reilun kaupan raaka-aineet, kotimainen maito ja kotimainen työ. Jogurtin raaka-aineista ruokosokeri tulee Kasinthula-viljelijäosuuskunnasta Malawista, banaanikomppotti El Guapo -osuuskunnasta Ecuadorista ja mangokompotti Apromalpi-osuuskunnasta Perusta. Jogurtissa käytettävän hillon näistä Reilun kaupan raaka-aineista valmistaa suomalainen Roberts Oy.

Pakkauksen suunnittelussa haluttiin ajatella ympäristöystävällisesti: muovipikari on perinteistä jogurttipurkkia ohuempi ja kevytrakenteisempi. Ympäriällä oleva pahvivaippa käy kierrätykseen. Irrotettavan pahvin toisella puolella on lisätietoa Reilun kaupan toiminnasta.

KESKO JA NUORI SUOMI JATKAVAL YHTEISTYÖTÄÄN

Kesko ja Nuori Suomi sopivat marraskuussa 2008 jatkavansa yhteistyötään seuraavan sopimuskauden ajan. Kesko on tukenut lasten ja nuorten liikuntaa jo kymmenen vuotta Nuori Suomi ry:n pääyhteistyökumppanina.

Keskon ja sen ketjujen tuella Nuori Suomi liikuttaa vuosittain satoja tuhansia lapsia. Keväällä 2008 Liikuntaseikkailu maailman ympäri -kampanjassa liikuttiin 175 000 koululaisen ja 9 150 opettajan voimin. K-ruokakauppojen tuella lasten vanhemmille jaettiin vinkkivihko liikunnasta ja terveellisestä ruokavaliosta.

Syksyllä 2008 päiväkodeissa järjestettyyn Varpaat vauhtiin! -kampanjaan osallistui ennätyselliset 125 000 lasta ja lähes 23 000 varhaiskasvattajaa. Kampanjalla haluttiin lisätä lasten päi-

vittäistä liikkumista kahteen tuntiin, joka on varhaiskasvatuksen liikunnan suositus.

K-rauta ja Rautia ovat toteuttaneet yhteistyössä Nuoren Suomen kanssa Liikettä Kotipihoille -vinkkivihon, joka sisältää helppoja ja hauskoja ohjeita liikuntavälineiden rakentamiseen. Tavoitteena on innostaa perheitä nikkaroimaan yhdessä ja toteuttamaan kotipihoille leikki- ja liikuntavälineitä.

Keskolla, K-ruokakaupoilla ja Nuorella Suomella oli huhtikuussa 2008 Helsingissä järjestetyillä Lapsi-messuilla yhteinen lasten liikuntarata. Eri-ikäisille lapsille suunnatut liikuntapisteet tekivät osastosta messujen suosituimman: viikonlopun aikana kävijöitä oli 23 000 henkeä.

KOTIMAINEN KONJAKKISINAPPI PIRKKA PARHAAT -SARJAAN

Ruoveden Herkun valmistama Pirkka Parhaat -konjakkisinappi tuli myyntiin joulukuussa 2008.

Ruoveden Herku aloitti toimintansa vuonna 1993. Ympärivuotisesti pienyrityksessä työskentelee yrityksen omistaja **Jarmo Keinonen** ja kaksi vakituista työntekijää.

Konjakkisinappia myytiin ensin pelkästään messuilla ja markkinoilla. Vuonna 2005 perustettiin Vietävän hyvä tukku Oy -myynti- ja markkinointiyhtiö, joka alkoi neuvotella keskusliikkeiden kanssa. Ruoveden Herkun valmistama konjakkisinappi oli yksi ensimmäisistä K-ruokakauppojen hyllyille sitä kautta päätyneistä tuotteista.

Tuote valmistetaan kotimaisista raaka-aineista mausteita ja sinappijauhoa lukuun ottamatta. Sinappijauho ostetaan Keskon kautta ja tähän liittyykin hieno logistinen etu: konjakkisinappi tuodaan Keskon varastoon Ruoveden Herkun omalla kuorma-autolla ja paluumatkalle kyytiin lähtee sinappijauhoa.

- Odotuksemme yhteistyöstä Pirkan kanssa ovat korkealla, Ruoveden Herkun omistaja Jarmo Keinonen sanoo.
- Meillä työskentelee kuusi sesonkityöntekijää. Jos Pirkka-konjakkisinappin kysyntä lähtee toivotulla tavalla nousuun, ainakin yhdelle heistä on luvassa vakituinen työpaikka.

K-RUOKAKAUPAT MUKANA UNICEFIN ROKOTEKAMPANJASSA

Marras-joulukuussa 2008 UNICEF ja Procter & Gamble toteuttivat jo toista kertaa maailmanlaajuisen kampanjan, jossa jokaisesta kaupasta ostetusta Pampers-vaippapaketista lahjoitettiin yksi jäykkäkouristusrokote kehitysmaiden synnytysikäisille naisille suojaamaan äitejä ja vastasyntyneitä lapsia.

UNICEFin yhtenä tavoitteena on antaa jokaiselle lapselle suoja jäykkäkouristusta vastaan. Se onnistuisi rokottamalla kaikki synnytyksiässä olevat naiset, sillä samalla myös heidän lapsensa saavat suojan.

K-ruokakauppiat lähtivät kampanjaan mukaan merkittävällä lisäpanoksella, sillä K-ruokakaupoissa jokaisesta Pampers-vaippapaketista annettiin yksi lisärokote kampanjaan. Lisäksi jokaisesta K-ruokakaupasta ostetusta Ariel- ja Fairy-tuotteesta lahjoitettiin kampanjaan yksi rokote.

- Asiakkaamme ottivat kampanjan todella hyvin vastaan. Tärkeä asia kiinnosti myös muita kuin lapsiperheitä, sillä Ariel- ja Fairy-tuotteiden osuus muodosti suuren osan lahjoitettujen rokotteiden kokonaismäärästä, iloitsee myyntijohtaja **Minna Wegelius** Ruokakeskolta.

K-ruokakauppojen kampanjaan lahjoittamien lisärokotteiden tavoitemääräksi asetettiin 500 000 rokotetta. - Pidimme tavoitetta kunnianhimoisena, mutta se ylittyi vielä liki 57 000:lla rokotteella. Kaikkien K-ruokakaupoista saatujen rokotteiden määräksi kertyi 556 570 rokotetta.

YMPÄRISTÖVASTUUN KESKEISIÄ TULOKSIA VUONNA 2008

- + K-ryhmä allekirjoitti kaupan alan energiatehokkuussopimuksen ja sitoutui säästämään yli 65 GWh (65 miljoonaa kWh) vuoden 2016 loppuun mennessä.
- + Hiilivapaan sähkön ansiosta Keskon K-ryhmälle hankkiman sähkön hiilidioksidipäästöt vähenivät 80 %.
- + Kokonaisenergiankulutus Suomessa kasvoi vain 0,2 %, kun vastaavasti bruttopinta-ala kasvoi 2,0 % ja liikevaihto 4,4 %.
- + Sähkön ominaiskulutus laskettuna kaikille kiinteistötyypeille laski Suomessa 1,4 %.
- + Lämmön ominaiskulutus laskettuna kaikille kiinteistötyypeille laski Suomessa 3 %.
- + Jätteiden keskimääräinen hyötykäyttöaste Suomen jakelu-keskuksissa edelleen korkeat 88 % ja Anttilassa 97 %.
- + Turun W-Auto Oy:n ja W-Autotalot Oy:n jätetilastot ensimmäistä kertaa mukana raportoinnissa.
- Kuljetusten suhteelliset CO₂-päästöt kasvoivat 1,1 %.
- Keskon ostaman hiilivapaan sähkön ansiosta ydinvoimalla tuotetun sähkön osuus lähes kolminkertaistui ja tuotetun ydinjätteen määrä 2,5-kertaistui.
- Kulutetun primäärienergian määrä kasvoi 59 %:lla.

YMPÄRISTÖVASTUU

Ympäristöjohtaminen Keskossa

Keskossa ympäristöjohtaminen perustuu yhtiön ympäristöpolitiikkaan, kansainvälisen kauppakamarin kestävä kehityksen periaatteisiin ja ISO 14001 -standardiin. K-kaupat noudattavat ympäristötyössään K-ympäristökauppadiplomin vaatimuksia ja Turun VV-Auto Oy ja VV-Autotalot Oy noudattavat Autoalan Keskusliiton toimintaohjelmaa, joka kattaa sekä ISO 14001 -ympäristö- että ISO 9001 -laatu järjestelmän vaatimukset. Keskon päätoimitalossa Katajanokalla sekä Ruokakeskon Hakilan keskusvarastoilla ja Turun jakelukeskuksessa on käytössä itse kehitetty toimistotyön ympäristöohjelma.

K-ryhmän ympäristöpolitiikkaan, samoin kuin muihin konsernitasoisiiin politiikkoihin ja periaatteisiin voi tutustua osoitteessa www.kesko.fi/vastuullisuus. Ympäristöpolitiikan lyhennelmä on myös esitetty Vastuulliset toimintatapamme -oppaassa. Opas on jaettu kaikille K-ryhmässä työskenteleville.

Ympäristöjärjestelmien kattavuus

Sertifioitu ympäristöjärjestelmä on käytössä kaikissa ympäristövaikutuksiltaan merkittävässä yksiköissä, katso taulukko alla. Ympäristöjärjestelmät kattivat myynnin suhteen laskettuna vuoden 2008 lopussa 63 % Suomen toimintoista ja 49 % Keskon kansainvälisistä toimintoista.

Ruokakeskon paluulogistiikkaterminaalin toiminnoista vastaa Lassila & Tikanoja. Terminaali palauttaa kaupoista palautuvan kierrätettävän materiaalin jatkokäsittelyyn ja muut palautusyksiköt uudelleen käytettäväksi. Terminaali ei toistaiseksi kuulu Keskon tai L&T:n ympäristöjärjestelmien piiriin. Terminaalin tunnusluvut mitattuina kierrätettyjen materiaalien määrinä raportoidaan osana Keskon yhteiskuntavastuun raportointia.

Ruokakeskolla on YIT Kiinteistötekniikka Oy:n kanssa sopimus noin 450 kiinteistön (huoneistopinta-alaltaan 1 350 000 m²) huolto- ja ylläpitotoimintoista ja vastaavasti Ovenia Oy:n kanssa sopimus noin 270 kiinteistön (huoneistopinta-alaltaan 866 000 m²) hoidosta. Ovenia Oy:n osuus ulkoistettujen kiinteistöjen huollosta ja ylläpidosta on noin 30 %. Huolto- ja ylläpitotoimintojen ISO 14001 -sertifikaatit ovat YIT Kiinteistötekniikka Oy:llä.

Ympäristöjohtamisen tavoitteet ja saavutetut tulokset

Keskon konsernitasoiset tavoitteet ja tavoiteasetannan toteutuminen vuodelta 2008 on esitetty raportin osiossa 'Keskon vastuullisuustyötä ohjaavat johtamisjärjestelmät, tavoitteet ja saavutukset' sivuilla 26-29, ja Keskon vastuullisuusohjelma 2008-2012 osiossa 'Vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet' sivuilla 12-15.

TOIMINTO	YMPÄRISTÖHALLINTAJÄRJESTELMÄ	KOMMENTTI
Keslogin varastointi- ja kuljetustoiminnot	ISO 14001	Sertifikaatti uudistettu 2007
Anttila Oy; keskusyksikkö, postimyynti ja Net Anttila, kaikki Anttila- ja Kodin Ykkönen -tavaratalot	ISO 14001	Sertifikaatti uudistettu 2008
Kiinteistöjen huolto- ja ylläpitotoiminnot	ISO 14001; ISO 9001	Sertifikaatit YIT Kiinteistötekniikka Oy:llä, joka vastaa noin 50 % ulkoistetuista huolto- ja ylläpitotoimintoista
VV-Autotalot Oy ja VV-Auto Oy	ISO 14001; ISO 9001	Autoalan keskusliiton (AKL) toimintaohjelma.
K-ruokakaupat: 423 K-ympäristökauppaa	K-ympäristökauppakonsepti	Ketjuvaatimus K-citymarket-, K-supermarket- ja K-market-kaupoille
K-rauta-kaupat: 21 K-ympäristökauppaa	K-ympäristökauppakonsepti	Tavoitteena saada kaikki kaupat diplomin piiriin kesään 2009 mennessä
Rautia-kaupat: 38 K-ympäristökauppaa	K-ympäristökauppakonsepti	Tavoitteena saada kaikki kaupat diplomin piiriin kesään 2009 mennessä
K-maatalouskaupat: 28 K-ympäristökauppaa	K-ympäristökauppakonsepti	Tavoitteena saada kaikki kaupat diplomin piiriin kesään 2009 mennessä
Katajanokan päätoimitalo, Varastot Vantaalla ja Turussa	Toimistotyön ympäristöhallintajärjestelmä	Keskon kehittämä järjestelmä

- Kolmen suurimman K-ruokakaupan ketjun (K-citymarket, K-supermarket, K-market) osuus K-ryhmän sähkön kulutuksesta oli 65 %, veden kulutuksesta 63 % ja lämmön kulutuksesta 57 %.
- K-ryhmä on sitoutunut säästämään runsaat 65 GWh vuoden 2016 loppuun mennessä.

Yksiköt, joilla on ISO 14001 -sertifiointi, ovat kaikki määritelleet omat ympäristötavoitteensa standardin vaatimusten mukaisesti. Nämä toimialakohtaiset tavoitteet ja saavutukset on esitetty alla olevassa taulukossa.

Kiinteistötoiminnot

Keskon hallinnoiman kiinteistökannan yhteenlaskettu kokonaispinta-ala oli Suomessa vuoden 2008 lopussa yhteensä 3,5 miljoonaa neliometriä ja huoneistoala 2,9 miljoonaa neliometriä. Kokonaispinta-alana laskettuna kiinteistöjen pinta-

ala kasvoi 2,0 %. Huoneistoala oli 3,8 miljoonaa neliometriä, josta 0,9 miljoonaa neliometriä oli Suomen ulkopuolella. Suomen ulkopuolella oleva huoneistoala kasvoi 1,7 %.

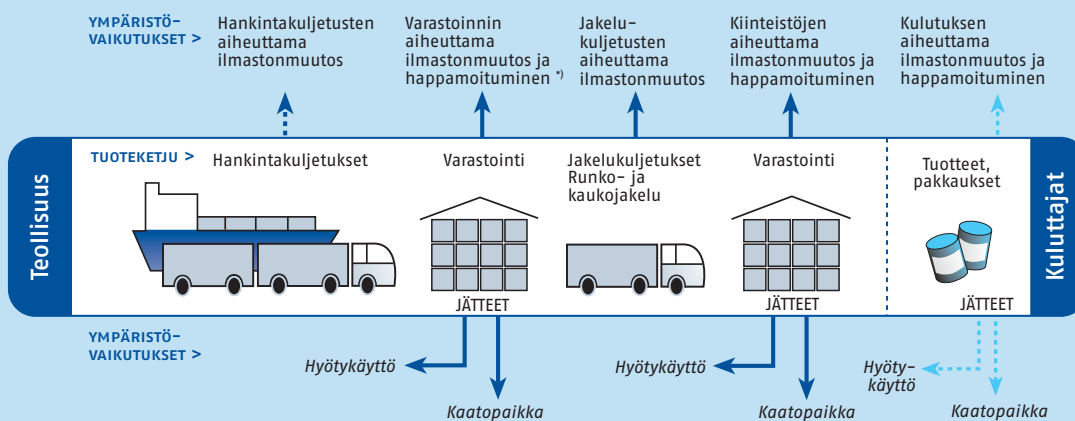
Keskon kauppapaikkainvestointien arvo oli vuonna 2008 noin 279 miljoonaa euroa (188,2 miljoonaa). Kauppapaikkainvestoinnit sisältävät investointeja myös jo olemassa oleviin kiinteistöihin.

Kaupan alan energiatehokkuussopimus

K-ryhmä allekirjoitti marraskuussa kaupan alan energiatehokkuussopimuksen ja sitoutui säästämään energiaa runsaat 65 GWh (65 miljoonaa kWh) vuoden 2016 loppuun mennessä. Sopimus perustuu energiapalveludirektiivin edellyttämään yhdeksän prosentin säästö tavoitteeseen vuosille 2008–2016. Lähtötasona pidetään vuotta 2005. Sopimuksen piirissä ovat kaikki K-ryhmään kuuluvat kaupapakettajat. Sovittu säästö tavoite on merkittävä, sillä se vastaa vuositasolla noin 15 K-citymarketin kokoisen kaupan energiankulutusta. K-ryhmän tasolle laskettuna 65 GWh:n säästö tavoite vastaa 6,7 %:n vähennystä energiankulutuksessa. Sovittu tavoite on pienempi kuin direktiivin edellyttämä 9 %. Tämä johtuu siitä, että lopullista tavoitetta määriteltäessä Kesko saattoi laskea hyväkseen Ruoka-

TOIMINTO	TAVOITE	SAAVUTUS	KOMMENTTI
Keslog Oy	Kuljetusten tehokkuuden lisääminen, €/m ³	Tavoitetta ei saavutettu: kustannukset kuutiota kohden kasvoivat 3,8 %.	Pääsyyinä tavoitteen saavuttamattomuuteen oli polttoaineiden merkittävä hinnannousu.
Keslog Oy	Jättemäärän vähentäminen 4 %:lla kuljetettua kuutiota kohden, kg/m ³	Tavoite saavutettiin: jättemäärä väheni 5,1 %:lla.	Kokonaisjättemäärä väheni 6 %:lla, vaikka kuljetetut volyymit kasvoivat 1 %:lla.
Keslog Oy	Sähkönkulutuksen vähentäminen 3 %:lla, kWh/m ³	Tavoite saavutettiin: kulutus väheni 9,8 %:lla.	
Keslog Oy	Ennakoivan ajotavan koulutus	Tavoite saavutettiin: pidettiin 12 koulutustapahtumaa.	Vuoden 2009 loppuun mennessä kaikki kuljettavat ovat saaneet ennakoivan ajotavan koulutuksen.
Anttila Oy	Sähkönkulutuksen vähentäminen, tavoitteet tavaratalokohtaisia	Tavaratalojen kulutus väheni 4,7 % ja keskusvaraston 5,2 %.	82 % tavarataloista saavutti niille asetetun tavoitteen.
Anttila Oy	Jättemäärän vähentäminen, tavoitteet tavaratalokohtaisia	73 % tavarataloista saavutti niille asetetun tavoitteen.	Muovijätteen erottelu aloitettiin yhdeksässä tavaratalossa.

KESKON YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET

¹ Laskettu mukaan kiinteistöjen ympäristövaikutuksiin

keskon vuosina 1995–2006 saavuttaman suhteellisen 20 %:n säästön sähkö- ja 60 %:n säästön lämpöenergiassa.

Pakastealtaat ja muut kylmäkalusteet kuluttavat merkittävän määrän energiaa K-ruokakaupoissa. Osana Keskon vastuullisuusohjelmaa Ruokakesko päätti varustaa kaikkien uusien kauppapaikkojen pakastimet kansilla, lue case sivulta 55. Tämän lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) myönsi 347 000 euroa olemassa olevien kauppapaikkojen kylmälaitteiden varustamiseksi kansilla ja ovilla. TEM:n osarahoittaman projektin säästötavoite on runsas 1 GWh vuodessa.

K-ruokakauppojen valomainokset valaistetaan ledeillä

K-ruokakauppojen uusissa valomainoksissa käytetään ainoastaan ledejä tammikuusta 2009 alkaen. Samalla tutkitaan mahdollisuutta korvata neon- ja loisteputket vanhoissa valomainoksissa. LED-valaistukseen siirtymisen välittömän ympäristövaikutus on pienentynyt energiankäyttö, sillä LED-valaistus vähentää energiankulutusta jopa 60–80 %.

Maankäytön ympäristöriskit

Pilaantuneita maita koskevia tutkimuksia tehdään vuosittain rakennustöiden tai kiinteistökauppojen yhteydessä.

Maaperäselvityksiä tehtiin kiinteistökauppojen yhteydessä yhteensä 21. Pilaantuneita maita löydettiin viidestä kohteesta, joista neljässä maaperä puhdistettiin rakennustöiden yhteydessä. Viidennen puhdistustyöt odottavat rakentamisen aloitamista.

Suomen ulkopuolella ei tehty puhdistustoimenpiteitä vuoden 2008 aikana.

Energian ja veden kulutuksen seuranta

Energian ja veden kulutus lasketaan Suomen toimintojen osalta lämmitettyjä bruttoneliöitä kohden. Tämä laskentatapa mahdollistaa ominaiskulutusten vertailun yleisesti Suomessa käytettyihin ominaiskulutustilastoihin. Suomen ulkopuolella sijaitsevista kiinteistöistä ilmoitetaan tiedot huoneistoneliöitä kohden.

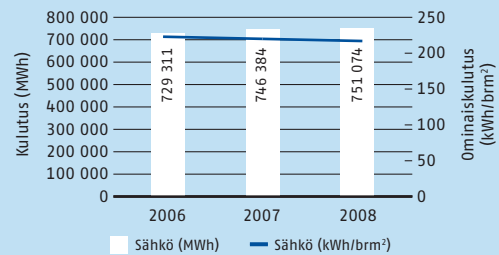
Energiankulutuksen kannalta tärkeimmät kiinteistötyypit ovat K-citymarketit, K-supermarketit, K-marketit, Anttilat sekä toimisto- ja varastorakennukset. Ruokakesko kuluttaa yksin 2/3 koko K-ryhmän kuluttamasta sähköstä Suomessa. Erityisesti näissä kohteissa kulutusseurannassa on pyritty mahdollisimman laajaan kattavuuteen.

Sähkön, lämmön ja veden kulutusseuranta tapahtuu Suomessa Energiakolmio Oy:n Enerkey-järjestelmällä. Enerkey mahdollistaa seurannan automatisoinnin kohteissa, joissa on sähköyhtiön tuntimittauspääte. Useimmissa kohteissa mitauspäätteiden kaukoluenta tapahtuu puhelinverkon kautta vähintään kuusi kertaa kuukaudessa. Manuaalisesti seurattavien mittareiden lukemia keräävät huoltoyhtiöt.

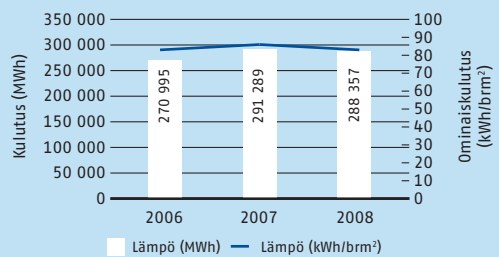
Tavoite lisätä monienergiaseurannan kattavuutta Keskon hallinnoimissa kiinteistöissä on osoittautunut vaikeaksi, ja kattavuus jäi 62 %:iin vuonna 2008 (63 % vuonna 2007). Seurannan ulkopuolella olevat kohteet ovat enimmäkseen pieniä kauppapaikkoja, joissa useinkaan ei ole omia mittareita vaan lämmitysenergia sisältyy vuokraan. Tavoitteena on kuitenkin edelleen nostaa monienergiaseurannan kattavuus 100 %:iin Keskon hallinnoimissa kiinteistöissä vuoden 2009 aikana.

Pelkän sähkön seurannassa oli 20 % (17 % vuonna 2007) kiinteistöistä – lähinnä kohteita, jotka ovat muussa kuin Keskon omistuksessa. Seurannan ulkopuolelle jäävien kohteiden kulutus arvioidaan kiinteistötyypeittäin seurannassa olevien kohteiden ominaiskulutuksia käyttämällä.

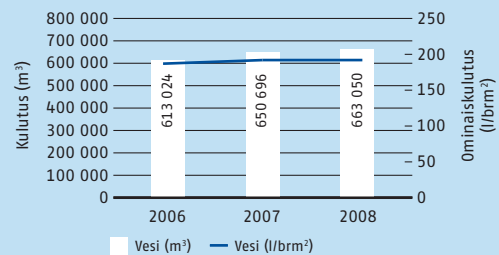
SÄHKÖNKULUTUKSEN SEKÄ SÄHKÖN OMINAISKULUTUKSEN MUUTOKSET SUOMESSA VUOSINA 2006–2008

LÄMMÖNKULUTUKSEN SEKÄ LÄMMÖN OMINAISKULUTUKSEN MUUTOKSET SUOMESSA VUOSINA 2006–2008

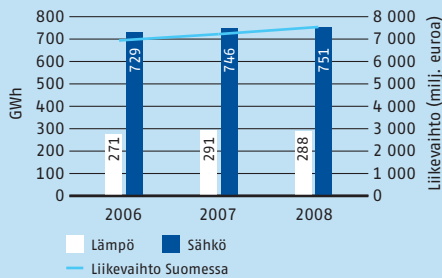
VEDENKULUTUKSEN SEKÄ VEDEN OMINAISKULUTUKSEN MUUTOKSET SUOMESSA VUOSINA 2006–2008

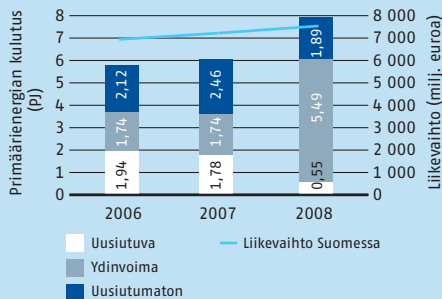
Energian ja veden kulutus 2008

Vuonna 2008 Keskon ja sen hallinnoimissa kauppapaikoissa toimivien K-kauppioiden yhteenlaskettu sähkönkulutus Suomessa oli runsaat 751 GWh. Sähkönkulutus kasvoi 0,6 % kun samanaikaisesti kiinteistöjen kokonaispinta-ala kasvoi 2,0 % ja liikevaihto 4,4 %.

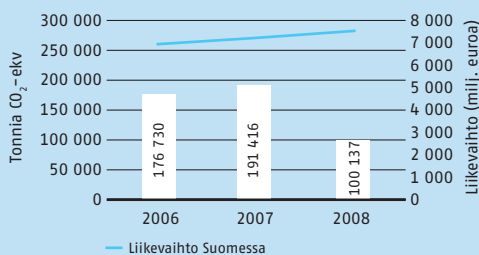
KESKON SUOMESSA HALLINNOIMINEN KIINTEISTÖJEN KOKONAISENERGIANKÄYTTÖ, 2006–2008

KESKON SUOMESSA HALLINNOIMIEN KIINTEISTÖJEN KÄYTTÄMÄN ENERGIAN PROFIILI, 2006–2008

KESKON SUOMESSA HALLINNOIMIEN KIINTEISTÖJEN KÄYTTÄMÄN ENERGIAN ILMASTONMUUTOSVAIKUTUS, 2006–2008

Ominaiskulutus laski keskimääräisesti kaikissa kiinteistötyypeissä 1,4 %. Kokonaiskulutus kasvoi 10 % K-citymarketeissa, mutta laski 4 % K-supermarketeissa. Kulutusmuutokset ovat verrannollisia muutoksiin bruttopinta-aloissa: K-citymarketin pinta-ala kasvoi 11 % ja K-supermarketin laski 4 %. Pienten ruokakauppojen kohdalla K-marketin kokonaiskulutus laski 3 % ja K-extrojen 22 %.

Lämpöenergiaa käytettiin 288 GWh (291 GWh vuonna 2007). Ominaiskulutus koko kiinteistökannalle laski 3,0 %. Anttila-tavarataloissa ominaiskulutus laski 5,1 %. Lämpötilakorjatut kuluksiedot vertailukelpoisista kohteista osoittavat lämmönkulutuksen laskun johtuneen lämmitystarpeen pienentymisestä.

Veden kulutus oli 663 050 kuutiometriä eli 2 % suurempi kuin vuonna 2007. Lisäys vastaa muutosta bruttopinta-aloissa. Ominaiskulutus pysyi edellisvuoden tasolla. Veden kokonaiskulutus kasvoi 1 %:lla K-citymarketeissa ja 3 %:lla K-supermarketeissa. Anttila-tavarataloissa veden ominaiskulutus laski 8 %.

Keskon vuonna 2008 Suomessa käyttämä primäärienergia oli noin 0,3 % energian kokonaiskulutuksesta (Tilastokeskuksen energiatilaston mukaan 1 467 PJ v. 2007). Keskon suomalaisten kiinteistöjen sähkön käyttö oli noin 0,6 % sähkön kokonaiskulutuksesta Suomessa (www.energia.fi:n tilaston mukaan 90 TWh vuonna 2007) ja vastaava osuus kaukolämmön käytöstä noin 0,9 % (Tilastokeskus: 30,7 TWh v. 2007).

Ulkomaissa yhtiöissä energiaseuranta ja siihen liittyvä päästölaskenta saatiin pääosin käyntiin vuoden 2005 aikana. Ulkomaan tytäryhtiöt kuluttivat ostosähköä ja kaukolämpöä vuonna 2008 yhteensä 77,9 GWh (79,4 GWh vuonna 2007). Itse tuotettua lämpöenergiaa kulutettiin ulkomailla 21,4 GWh (8,4 GWh). Venäjän ja Valko-Venäjän sähkönkulutus ei ole laskelmassa mukana.

Energian ympäristöprofiili

Vuoden 2008 ympäristöprofiilit on laskenut Energiakolmio Oy. Laskelma, joka sisältää myös vertailun GRI-raportointisuositusten energiaprotokollaan, on julkaistu kokonaisuudessaan Keskon Internet-sivuilla www.kesko.fi tämän raportin vastauksen kohdan liitetiedostona.

Kesko toimitti vuonna 2008 K-ryhmälle sähköä yhteensä 577,6 GWh eli noin 77 % K-ryhmän yhteisestä sähkönkulutuksesta. Kasvua edellisvuoteen oli 0,1 %. Loput 173,7 GWh K-kauppiat hankkivat itse.

Vuonna 2008 suurin yksittäinen sähkön myyjä oli Fortum Markets Oy, jonka osuus laski 82 %:sta 77 %:iin. Seuraavaksi suurin oli RAO Nordic Oy 15 %:n osuudella. Tammisaaren Energian osuus oli 7,6 % ja tasesähkön noin 0,4 %.

Sähkön tuottajilla ei ollut helmikuussa 2009 saatavissa vuoden 2008 ympäristöprofiilia Keskon vuoden 2008 tunnuslukujen laskentaa varten. Tästä syystä Keskon laskennassa on käytetty kunkin tuottajan ilmoittamaa vuoden 2007 ympäristöprofiilia sekä K-kauppioiden itse hankkimien sähkön osalta Nordpool-pörssisähkön vuoden 2007 ympäristöprofiilia. Samalla Keskon vuoden 2007 tunnusluvut, jotka vuoden 2007 raportissa jouduttiin laskemaan vuoden 2006 ympäristöprofiilien perusteella, on nyt päivitetty vastaamaan vuoden 2007 toteutuneita päästöjä.

Kaukolämmön tuotannon osalta ympäristökuormitus on laskettu käyttäen Tilastokeskuksen julkaisemia vuoden 2006 tuotanto- ja päästötietoja.

Ydinjätteen laskenta perustuu käytetyn ydinpolttoaineen määrään, sillä tämän tunnusluvun energiantoimittajat joutuvat lakisääteisesti ilmoittamaan.

Keskon Internet-sivuilla (www.kesko.fi/vastuullisuus) esitetään erikseen Keskon hankkiman sähkön sekä kaikissa Keskon hallinnoimissa kiinteistöissä käytetyn sähkön ja lämmön – mukana myös K-kauppioiden hankkima sähkö – tuotannon ympäristövaikutukset vuosilta 2006–2008. Edellä esitetyistä syistä johtuen vuoden 2008 luvut ja muutokset vuodesta 2007 vuoteen 2008 ovat suuntaa antavia. Virheen suuruus arvioidaan kuitenkin vähäiseksi, sillä 77 % ostetusta sähköstä oli hiilivapaata vuonna 2008.

Viereisellä sivulla olevissa kuvaajissa esitetään Keskon Suomessa hallinnoimien kiinteistöjen kokonaisenergian käyttö suhteessa liikevaihtoon, energiatuotannon hiilidioksidipäästöt sekä uusiutumattomien ja uusiutuvien energialähteiden ja ydinvoiman käyttö energiantuotannossa. Tällä sivulla olevissa kuvaajissa esitetään Keskon K-ryhmälle hankkiman sähkön tuotannon aiheuttamat hiilidioksidipäästöt sekä tuotantoprofiili.

Hiilidioksidipäästöt vähenivät merkittävästi

Fortum Markets Oy:ltä ostettu hiilivapaa sähkö tuotetaan ydinvoimalla ja uusiutuvilla energialähteillä. Ydinvoiman ja uusiutuvien energialähteiden suhde on tyypillisesti 95:5. Hiilivapaan sähkön hankinnasta johtuen uusiutuvien energialähteiden osuus Keskon ostaman sähkön tuotannossa laski 80 % ja ydinvoimalla tuotetun osuus nousi lähes kolminkertaiseksi. Vastaavasti hiilidioksidipäästöt putosivat Keskon ostaman sähkön osalta 80 %. Ydinvoiman käytöstä johtuen primäärienergian kulutus kasvoi 59 %.

Energiakolmion vuoden 2007 ympäristöprofiilin uusintalaskennan tulos osoitti, että vuonna 2007 kokonaishiilidioksidipäästöt olivat 98 307 tonnia raportoidun 108 419 tonnin sijaan. Korjatulla luvulla laskettuna Keskon K-ryhmälle ostaman sähkön hiilidioksidipäästöt ovat laskeneet 43 % vuosina 2001–2007 ja 89 % vuosina 2001–2008.

Keskon Suomessa omistamien ja hallinnoimien kiinteistöjen kuluttaman sähkön – sisältäen myös K-kauppioiden oman sähköhankinnan – hiilidioksidipäästöt olivat 36 674 tonnia vuonna 2008. Edellisvuoteen verrattuna päästöt vähenivät 71 %. Vuosien 2001–2008 aikana koko K-ryhmän käyttämän sähkön hiilidioksidipäästöt Suomessa ovat vähentyneet 83 %.

Energian kokonaiskulutuksesta (sähkö ja lämpö yhteenlaskettuna) aiheutui hiilidioksidipäästöjä 100 137 tonnia. Vuoteen 2007 verrattuna päästöt vähenivät 48 %. Vuosien 2001–2008 aikana energian kokonaiskulutuksesta aiheutuneet hiilidioksidipäästöt Suomessa ovat laskeneet 66 %.

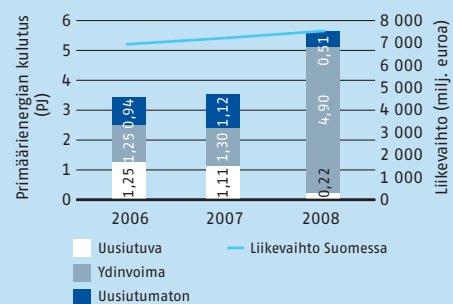
Edellä mainituin varauksin Keskon ja K-kauppioiden sähkön ja lämmön kulutuksesta johtuvat kasvihuonekaasupäästöt olivat vuonna 2008 noin 100 137 tonnia (CO₂-ekv), joka on noin 0,3 % Suomen kokonaispäästöistä (noin 64 miljoonaa tonnia v. 2007, www.energia.fi).

Ulkomaanyhtiöiden laskenta perustuu Viron, Latvian, Liettuan, Ruotsin ja Norjan sähkön- ja lämmöntuotannon primäärienergian kulutuksen osalta maakohtaisiin energiantuotannon tilastoihin sekä IEA:n tilastoihin. Sähkön osalta ominaispäästöt perustuvat Eurelectricin tilastoihin, ja kaukolämmön osalta ominaispäästöt on arvioitu käytettyjen energialähteiden perusteella. Käytetyn ydinpoltoaineen ominaispäästönä on käytetty maasta riippumatta 4,25 g/MWh. Oman tuotannon hiilidioksidipäästöjen laskenta perustuu OECD / IEA ja IPCC 1996 Good Practices Guide -ohjeistuksiin. Oman tuotannon happamoivia päästöjä ei ole laskettu.

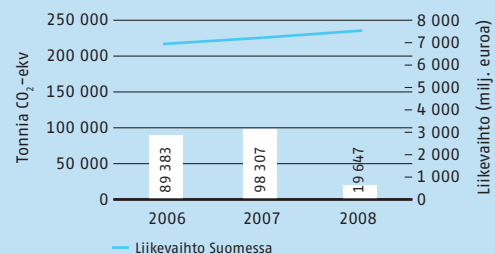
Ulkomaisten kiinteistöjen osuus Keskon kiinteistökannasta oli noin 23 %, yhteenlasketusta sähköstä ja lämmön kulutuksesta 9 % ja kasvihuonekaasupäästöistä 16 %.

- Keskon K-ryhmälle hankkiman sähkön CO₂-päästöt laskivat 80 %.

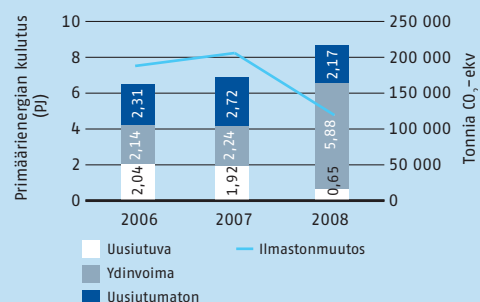
KESKON K-RYHMÄLLE TOIMITTAMAN SÄHKÖN PROFIILI, 2006–2008

KESKON K-RYHMÄLLE TOIMITTAMAN SÄHKÖN ILMASTONMUUTOSVAIKUTUS, 2006–2008

KOKO K-RYHMÄN KULUTTAMAN OSTOENERGIAN PROFIILI JA YMPÄRISTÖVAIKUTUS, 2006–2008
KAIKKI TOIMINTAMAAT

Suomen ja ulkomaan toiminnot yhteenlaskettuina Keskon energiankulutus lisääntyi noin 1,4 %:lla. Ilmaston lämpenemistä kuvaavat päästöt vähenivät noin 42 %:lla ja happamoittavat päästöt noin 27 %:lla. Erityisesti ilmaston lämpenemistä kuvaavan päästön kohdalla on huomioitava edellä esitetyt puutteet energian ympäristöprofiilin laskennassa. Radioaktiivisen jätteen määrä kasvoi 102 %:lla.

Kuljetukset

Keslogin kuljetustilastointi kattoi vuonna 2008 jakelukuljetukset, keskusvaraston ja jakelukeskusten väliset runkokuljetukset sekä kaukojakelut keskusvarastosta ja jakelukeskuksista sellaisiin kauppoihin, jotka olivat varsinaisen jakelualueen ulkopuolella. Lisäksi ulkopuolisten operaattoreiden tilastointi kattoi nyt kaikki Keslogin hoidossa olevat ulkoistettut kuljetukset. Kuljetustilastointi ei siten ole vertailukelpoinen aikaisempiin vuosiin verrattuna. Muutoksesta johtuen jakelukeskusten kuljetusten tunnuslukuja ei esitetä tässä raportissa.

Ulkomaisten tytäryhtiöiden kuljetusten tilastotiedot on raportoitu Rautakeskon Latvian toiminnoista sekä Maatalouskeskon Viron, Latvian ja Liettuan toiminnoista

Ruokakeskon varastotavaroista Suomessa noin 70 % ostetaan ns. tehtaan laituriin - hintaan, jolloin Ruokakesko päättää kuljetusmuodosta. Useimmissa tapauksissa tällaiset hankintakuljetukset hoidetaan Ruokakeskon runkokuljetusten tai jakelun paluukuljetuksilla, jolloin nämä hankinnat sisältyvät jakelun kilometreihin.

Vuonna 2008 Keslogin hoitamien kuljetusten jakelukilometrejä kertyi 38,2 miljoonaa (36,4 milj. vuonna 2007). Tavaraa kuljetettiin yhteensä 1 834 422 tonnia (1 813 813 tonnia). Jakelukuljetusten ajokilometrejä kertyi 17,7 miljoonaa (sama kuin vuonna 2007), kaukojakelun ja runkokuljetusten 11,6 miljoonaa (12,2 milj.) ja ulkoistettujen kuljetusten 8,8 miljoonaa (6,6 milj.). Vuoden 2007 kuljetusluvut on laskettu uudelleen osana

prosessia, jossa määriteltiin vuoden 2007 vertailuluku suhteelliseen CO₂-päästövähennystavoitteelle (kg CO₂/kg kuljetettua kuormaa). Tästä johtuen nyt raportoidut luvut poikkeavat hieman vuonna 2007 raportoiduista kuljetuksen tunnusluvuista.

Suurin osa Anttilan kuljetuksista on Keslogin suorittamaa ja raportoidaan Keslogin tunnuslukujen yhteydessä. Samoin menetellään muiden toimialayhtiöiden kuljetusten osalta, jotka ovat Keslogin hoidossa. Anttilan Keslogin tilastoinnin ulkopuolisia ajokilometrejä kertyi 151 000 km.

Ulkomaisten yhtiöiden kuljetusten osalta ainoastaan päästötiedot on esitetty oheisessa taulukossa.

Keslogin huolitseman tuonnin kokonaisvolyyymi oli 313 341 tonnia, jossa laskua edelliseen vuoteen 7 %. Euroopasta saapuvat kuljetukset tapahtuivat kuorma-autoilla, puoliperävaunuilla ja konteilla, Euroopan ulkopuolelta tulevat pelkästään konteilla. Ruokakeskon osuus tuonnin volyyymistä oli 68 %.

Kuljetusten CO₂-päästöt

Keslogin ja muiden suomalaisten kuljettajien jakelun päästöt on laskettu ajokilometriä pohjalta, koska polttoaineen kulu- tustietoja ei ole käytettävissä. Laskenta perustuu kotimaan kuljetusten osalta VTT:n LIISA 2002 -laskentamallin päästöker- toimiin ja ohjeiden mukaisiin määrityksiin. Kertoimet on il- moitettu kuorma-autotyyppittäin, moottoriluokittain ja ajo- nopeusluokittain. Ulkomaan kuljetusten päästöt on laskettu käytetyn polttoaineen pohjalta GHG Protocol - Mobile Guiden mukaisesti.

Samalla kun kuljetustilastoinnin kattavuutta laajennettiin Suomessa, tarkistettiin myös käytettyjä oletuksia kaupunki- ja maantieajojen osuuksissa.

Kespedin laskennassa on käytetty 50 %:n täyttöastetta kuorma-autoliikenteelle ja 70 %:n täyttöastetta puoli- ja täysperävaunuliikenteelle.

Jakelukuljetuksissa kuorma-autoliikenteen osuudeksi on oletettu 42 %, ja siitä ajosta 70 % on oletettu kaupunkiajoksi ja 30 % maantieajoksi. Ajoista 52 % (78 % vuonna 2007) olete- taan suoritettavaksi täysperävaunulla ja 6 % puoliperävaunulla. Näistä ajoista 30 % on oletettu kaupunkiajoksi ja 70 % maantieajoksi.

Kaukojakelun ja runkokuljetusten osalta oletetaan 100 % ajoista suoritettavaksi täysperävaunuilla (vuonna 2007 oletettiin 20 % ajoista puoliperävaunulla ja 80 % täysperävaunulla ajetuiksi). Tästä ajosta 10 % on kaupunki- ja 90 % maantieajoa.

Ulkoisten kuljetusyriyten jakelusta 17 % hoidettiin kuorma-autoilla ja 82 % täys- ja 1 % puoliperävaunuilla. Kaupunkiajon osuus on kuorma-autoajossa 70 % ja puoli- ja täysperävaunuaajossa 10 %. Puoli- ja täysperävaunuaajosta 90 % tapahtuu maanteillä. Täyttöasteoletukset ovat samat kuin Keslogilla.

Anttilan Keslogilta tilaamien kuljetusten hiilidioksidipäästöt on raportoitu Keslogin tilastoinnissa. Anttilan omista kuljetuksista kertyi hiilidioksidipäästöjä 192 tonnia.

Keslogin CO₂-päästöjen vähennystavoitteet

Osana Keskon vastuullisuusohjelmaa Keslog asetti tavoitteekseen vähentää kuljetusten volyymin suhteutettuja hiilidioksidipäästöjä (kg CO₂/kuljetettu kg) 10 % vuoden 2012 loppuun mennessä.

Keslogin jakelukuljetusten CO₂-päästöt (19 117 tonnia) laskivat 2,6 % edellisvuodesta ja kaukojakelun ja runkokuljetusten CO₂-päästöt (14 975 tonnia) 4,6 %. Ulkoistettujen kuljetusten CO₂-päästöt (10 242 tonnia) kasvoivat edellisvuoteen verrattuna

JAKELUKULJETUSTEN CO₂-PÄÄSTÖT 2006-2008, TONNIA

	2006	2007	2008
Anttilan jakelukuljetukset	687,2	888	191,8
Keslogin jakelukuljetukset	17 558	17 113,1	19 117
Keslogin kaukojakelu ja runkokuljetukset	-	14 458,5	14 975
Ulkoiset kuljetukset (Suomi)	2 232	7 887,5	10 242
Suomi yhteensä	20 477,2	40 347,1	44 525,8
Kesko Agro Viro	660,5	726,3	581,6
Viro yhteensä	660,5	726,3	581,6
Kesko Agro Latvia	-	-	32,4
Rautakesko Latvia	252,5	390,9	321,7
Latvia yhteensä	252,5	390,9	354,1
Kesko Agro Liettua	-	359,9	269,2
Senukai	675,1	-	-
Liettua yhteensä	3 090,6	359,9	269,2
Byggmakker	147,4	160,8	-
Norja yhteensä	147,4	160,8	-
Kaikki yhteensä	22 213	41 985	45 731

Keslog hoitaa suurimman osan Anttilan jakelukuljetuksista ja kuljetusten päästöt on raportin Keslogin luvuissa. Ulkomaan kuljetukset eivät sisällä ulkoistettuja kuljetuksia.

34 %. Kuljetusten hiilidioksidipäästöt on esitetty taulukossa sivulla 50.

Keslogin kuljetusten CO₂-päästöt kasvoivat kokonaisuudessaan 2,2 %. Suhteelliset CO₂-päästöt laskettuina kuljetettua kiloa kohden olivat 0,0240 kg (0,0237 kg CO₂/kg vuonna 2007). Kuljetusten suhteelliset CO₂-päästöt kasvoivat siten 1,1 %. Päästöjen suhteelliseen kasvuun vaikuttivat tiukentuneet kuljetusaikataulut. Kiristyneiden toimitusaikataulujen täyttämiseksi vaadittiin edellisvuotta enemmän kuljetuksia.

Palmuöljyä sisältävää Neste Green -dieseliiä pilotoitiin Keslogin Etelä-Suomen jakelussa vuonna 2008. Kun biopoltoaineen käyttö huomioidaan, laskevat kokonaishiilidioksidipäästöt 44 344 tonnista 43 941 tonniin. Tammikuun 2009 jälkeen ei palmuöljypohjaista biopoltoainetta ole enää käytetty Keslogin jakeluverkostossa.

Ulkomaisten yhtiöiden kuljetuspäästöt ovat olleet raportoinnissa mukana nyt neljänä vuotena. Vertailua vuoden 2007 lukuihin ei ole tehty, sillä tilastoinnin kattavuus on vaihdellut vuosien 2006–2008 aikana.

Liikematkustamisen CO₂-päästöt

Vuonna 2007 tilastoitiin ensimmäisen kerran henkilökunnan lentämät työmatkat ja niistä aiheutuneet hiilidioksidipäästöt. Vuonna 2008 lentomaileja kertyi yhteensä 11,3 miljoonaa ja niistä aiheutui 2 370 tonnia hiilidioksidipäästöjä. Päästötaso oli edellisen vuoden suuruusluokkaa. Lentomatkustamisesta aiheutuneet CO₂-päästöt ovat noin 2 % Keskon kokonaishiilidioksidipäästöistä.

Vaikka lentomatkustamisesta aiheutuneet CO₂-päästöt eivät ole kovin merkittäviä konsernin kokonaispäästötasoon verrattuna, Keskon tavoitteena on osana konsernin vastuullisuusohjelmaa vähentää lentomatkustamisesta aiheutuvia CO₂-päästöjä. Videoneuvottelumahdollisuus on Keskon Katajanokan päätoimitalossa sekä Rautakeskon Suomen, Ruotsin, Norjan, Viron ja Latvian toimistoissa. Tavoitteena on asentaa laitteistot vuoden 2009 aikana Rautakeskon Venäjän toimistoon sekä Ruokakeskon toimistoihin Tampereella, Kuopiossa ja Oulussa.

Keskolla oli vuoden lopussa 590 työsuhteautoa, joista 235 oli bensa- ja 355 dieselkäyttöisiä. Keskon työsuhteautopoliittikka suosittelee päästötasoksi alle 180 g CO₂/km. Keskimääräinen päästötaso vuonna 2007 oli 167 g CO₂/km ja työsuhteautoilun aiheuttamat CO₂-päästöt 3200 tonnia.

Yhteenveto konsernin hiilidioksidipäästöistä

Yhteenveto Keskon ja K-kauppojen kiinteistöissä käytetyn energian tuotannossa syntyvistä päästöistä sekä jakelun ja liikematkustamisen aiheuttamista päästöistä on esitetty sivulla 8. Nämä tiedot kattavat valtaosan Keskon aiheuttamista päästöistä ja ovat suhteutettavissa Keskon liikevaihtoon.

Osa Keskon toimialayhtiöistä on ulkoistanut tavarantoimituksen ja kuljetukset, ja jotkut tavarat toimitetaan valmistajalta suoraan K-kauppoihin, jolloin kuljetustiedot eivät sisälly Keskon tilastoihin. Keskolla ei ole myöskään riittävän tarkkaa tilastointia hankintakuljetuksista. Näistä puutteista johtuen konsernin ns. hiilidioksiditaso on toistaiseksi päätetty jättää laskematta.

Materiaalien käyttö

Kesko on raportoinut GRI-raportointisuosituksen mukaisen materiaalien käyttöä koskevan tunnusluvun sisällyttämällä siihen Keskon maahantuomien ja itse pakkaamien pakkausten materiaalmäärät, jotka EU:n pakkausedirektiivin mukaisesti tulee vuosittain ilmoittaa viranomaisille.

Kotimaan markkinoille toimitettiin 2160 tonnia pakkausmateriaaleja tuotteista, jotka Ruokakesko oli itse pakannut. Pakkausmateriaaleja Anttilan ja Rautakeskon maahantuoduissa tai itse pakkaamissa tuotteissa oli yhteenä 4 334 tonnia.

Ruokakeskon tavoitteena oli kehittää pakkausmateriaalitulostointia maahantuotujen pakkausmateriaalin osalta vuoden 2008 aikana. Tätä työtä jouduttiin kuitenkin lykkäämään resurssipulan takia. Kuten viime vuonna raportoitiin, ei pakkausmateriaalitulostointi enää onnistu tuonnin huolintatilastojen avulla, vaan suomalaisille viranomaisille maaliskuussa 2009 toimitettavat pakkausmateriaalitiedot lasketaan vuonna 2006–2007 raportoitujen tietojen perusteella kertomalla luvut eri tuoteryhmissä tapahtuneilla tuonnin muutoksilla. Tämä laskentatapa katsottiin kuitenkin liian epätarkaksi, jotta tiedot olisi voinut liittää tähän raporttiin, eikä pakkausmateriaalitulostointia maahantuotujen tuotteiden osalta siten raportoida. Ruokakeskon maahantuomien tuotteiden pakkausmateriaalit vastaavat suurinta osaa Ruokakeskon pakkausmateriaalimäärästä.

Kesko toimii edelleen aktiivisesti pakkausten standardisoinnin, ympäristömyönteisten materiaalien käytön ja materiaalmäärien vähentämisen hyväksi mm. suomalaisissa tuotajayhteisöissä ja standardointiorganisaatioissa. Erityisesti omien merkituotteiden kehittämisessä Kesko voi vaikuttaa pakkausmateriaaleihin ja -määriin.

Jätehuolto ja kierrätys

Ruokakeskon varastojen kokonaisjättemäärä oli 6 503 tonnia eli 6 % vähemmän kuin edellisenä vuonna. Muutoksesta suurin osa johtui K-kaupoista kerättävän aaltopahvin määrän vähentymisestä. Suhteessa toimitettuihin kuutioihin (2,33 miljoonaa) kokonaisjättemäärä väheni 3,07 kilosta 2,79 kiloon. Luku sisältää K-kaupoista kerätyn aaltopahvin, jota ilman jättemäärä oli 1,11 kg (1,18 kg) toimitettua tonnia kohti.

Lajittelua onnistuttiin tehostamaan edellisvuodesta, mikä näkyi sekajätteen määrän vähenemisenä. Sekajätettä syntyi

RUOKAKESKON PALUULOGISTIIKAN HYÖTY- JA UUELLENKÄYTTÖÖN TOIMITTAMAT PAKKAUKSET (1 000 KPL)

	2004	2005	2006	2007	2008
Alumiinitölkkit	22 243	33 434	54 662	81 636	81 885
Kierrätysmuovipullot					18 061
Kertapullot	1 959	2 111	2 124	2 763	2 872
Kiertopullot	738	730	708	761	666
Transbox-laatikot	5 506	5 206	4 885	7 087	9 125

0,30 kg (0,32 kg) toimitettua kuutiota kohti. Kokonaisuudessaan jätteiden hyötykäyttöaste (mukaan luettuna biojäte) oli 89,1 % (89,6 % vuonna 2007).

Osana Keskon vastuullisuusohjelmaa Ruokakeskon tavoitteena on vähentää hävikkiä keskinäärin 20 %:lla ja nostaa K-ruokakauppojen hyötykäyttöaste samalle 90 %:n tasolle kuin Ruokakeskon varastotoiminnoissa.

Anttilan jakelukeskuksissa kierrätys toimi edelleen erinomaisesti ja hyötykäyttöaste oli 97 % (96 %, mikäli ongelma-jätettä ei lasketa mukaan hyötykäyttöasteeseen). Puujätteen määrä väheni 45 %. Sähkö- ja elektroniikkaromua kerättiin Anttila- ja Kodin Ykkönen -tavarataloista 101 tonnia (94 tonnia vuonna 2007) hyötykäytettäväksi.

Rautakeskon jätemäärät kasvoivat 8,4 %:lla ja hyötykäyttöaste pysyi 75 %:ssa. Maatalouskeskon jätteet on raportoitu Rautakeskon luvuissa, johtuen Maatalouskeskon toimintojen uudelleen järjestelystä, katso sivu 6.

Turun VV-Auton ja VV-Autotalojen jätteet ovat ensimmäistä kertaa mukana raportoinnissa vuonna 2008. Jätteitä kertyi yhteensä 655 tonnia ja hyötykäyttöaste oli 80 %. Kokonaisjäte-

määrä kasvoi 36 % edellisvuoteen verrattuna. Kasvu johtui pääasiassa tyyppillisten huoltamatoiminnoissa kerättävien jätteiden - kuten jäteöljyn - määrän kasvusta.

Ulkomaisista yhtiöistä saatiin ensimmäistä kertaa kattavat jätetilastot vuonna 2005. Jätteet on näissä yhteenvedoissa ryhmitelty pelkästään kaatopaikka-, hyötykäyttö- ja ongelmajätteisiin. Lajittelu ja tilastointi ei ole kaikissa Baltian yhtiöissä vielä niin tarkkaa kuin Suomessa ja muissa Pohjoismaissa, joten taulukossa esitettyjä hyötykäyttöprosentteja on Baltian osalta pidettävä vain suuntaa antavina.

Ruokakeskon paluulogiikan hyöty- ja uudelleenkäyttöön toimittamien pakkausten määrät pysyivät ennallaan kerättyjen juomatölkkiä sekä kerta- ja kiertopullojen osalta. Kierrätysmuovipullojen (PET-pullot) talteenotto aloitettiin Suomessa vuonna 2008, ja ensimmäisenä vuonna K-ruokakauppojen kautta kierrätettiin yli 18 miljoonaa PET-pulloa. Kierrätettävien Transbox-laatikoiden määrä kasvoi 7 miljoonasta 9 miljoonaa -vuodesta 2005 laskien kierrätettävien Transbox-laatikoiden määrä on kasvanut 75 %. Anttilan kierrätettävien kuljetuspakkausten lukumäärä pysyi edellisvuoden tasolla.

SUOMEN TOIMINTOJEN JÄTEHUOLTOTILASTOT, TONNIA

	Ruokakesko			Anttila			Rautakesko			Turun VV-Auto ja VV-Autotalot	
	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008 ¹⁾	2007	2008
Hyötykäyttöön menevä jäte											
tietosuojamateriaali	-	-	14	5	6	7	-	-	-	6	8
aaltopahvi	4 180	4 273	3 920	425	435	416	118	92	94	62	67
energiajäte	481	519	574	42	54	49	46	51	57	56	80
lasi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18	22
metalli	186	181	112	14	17	17	6	21	13	89	121
paperi	168	136	56	4	5	2	1	2	1	53	45
muovi	253	301	345	25	24	31	9	17	28	4	7
puujäte	797	376	383	83	85	47	152	137	145	5	23
Kaatopaikkajäte											
rakennusjäte	-	-	-	-	-	-	73	76	106	0	9
sekajäte	728	718	705	16	17	23	0	19	5	127	121
biojäte ^{**})	498	419	388	7	7	8	-	-	-	8	8
Ongelmajäte	5	3	2	2	9	3	0	-	-	54	140
SER	-	-	4	52	94	101	-	-	-	3	3
Yhteensä	7 296	6 926	6 503	675	752	702	406	415	450	483	655
Hyötykäyttö-%	90	90	89	98	98	97	82	77	75	74	80

¹⁾ Rautakeskon ja Maatalouskeskon jätteet on raportoitu yhdessä

^{**}) Suurin osa biojätteestä kompostoidaan

ULKOMAAN TOIMINTOJEN JÄTETILASTOT 2006-2008, TONNIA

	Ruotsi			Norja			Viro			Latvia			Liettua		
	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008
Hyötykäyttöön menevä jäte	1 373	1 990	2 022	887	1 001	932	105	198	285	-	-	-	1 600	1 627	1 931
Kaatopaikkajäte	203	660	635	746	884	765	671	600	449	538	773	-	575	779	672
Ongelmajäte	79	37	83	10	12	11	10	10	-	-	-	-	4	11	11
Yhteensä	1 655	2 686	2 739	1 644	1 897	1 708	786	808	734	538	773	-	2 179	2 417	2 614
Hyötykäyttö-%	88	75	93	55	53	57	15	26	39	-	-	-	74	68	100

Kehitys tuotekaupassa

Luumu-, ympäristömerkittyjen ja Reilun kaupan tuotteiden valikoima- ja markkinointilinjaukset sisältyvät K-ruokakaupan ketjukonsepteihin. Ruokakeskon valikoimissa oli vuoden 2008 lopussa luomutuotteita, Reilun kaupan tuotteita ja ympäristömerkittyjä tuotteita noin 600. Valikoimissa olevien tuotteiden lukumäärä vaihteli kaupan koosta riippuen. Pirkka-tuotesarjassa oli 30 luomutuotetta, 16 Reilun kaupan tuotetta ja 59 ympäristömerkittyä tuotetta. Pirkka-tuotesarjassa olevien Reilun kaupan tuotteiden lukumäärä kaksinkertaistui ja ympäristömerkittyjen tuotteiden määrä kasvoi 90 %:lla. Eniten myytiin Pirkka Reilun kaupan ruusuja. Osa luomutuotteista – esimerkiksi maito ja liha – menee K-kauppoihin suoraan toimittajilta, samoin K-kauppiat hankkivat luomuvihanneksia suoraan tuottajilta Keskon valikoimien ulkopuolelta. Näin ollen luomun todellisista vähittäismyynniosuuksista on vaikea saada luotettavaa tietoa.

Ruokakeskolla on laaja yhteistyösopimus Reilun kaupan edistämisyhdistyksen kanssa. Ruokakeskon tavoitteena on olla markkinajohtaja Reilun kaupan tuotteiden myynnissä Suomessa, ja valikoimiin etsitään aktiivisesti uusia Reilun kaupan tuotteita. Reilun kaupan tuotteita oli valikoimissa 120 kappaletta. Uusina tuotteina lanseerattiin Pirkka Reilun kaupan banaanit ja Pirkka-jogurtti, jossa ensimmäisenä suomalaisena yhdistelmätuotteena yhdistyvät Reilun kaupan raaka-aineet ja suomalainen työ. Joulukuun alussa K-ruokakauppoihin tulivat Reilun kaupan Pirkka-spelttiketit.

Reilun kaupan tuotteita myytiin Suomessa vuonna 2008 yli 54 miljoonalla eurolla. Myynti kasvoi 65 % vuodesta 2007. K-ruokakauppojen kautta myydyillä Reilun kaupan tuotteilla tuotettiin Reilun kaupan lisä noin 200 000 euroa. Tästä summasta Pirkka Reilun kaupan ruusut toivat 90 000 euroa. Lue case sivulta 78.

Reilun kaupan edistämisyhdistys huomioi vuosittain kaupallisia ja kansalaisyhteiskuntaa edustavia tahoja, jotka ovat omalla toiminnallaan vieneet Reilun kaupan toimintaa eteenpäin. Vuonna 2008 Reilun kaupan palkinto myönnettiin Ruokakeskelle, jonka Pirkka-sarja on tuonut Reilun kaupan kuluttajien ulottuville kaikkialla Suomessa. Lue case sivulta 78.

K-ruokakauppojen oma Costa Rica -kahvi muuttui UTZ-sertifioituksi vuonna 2007. Ruokakeskon omien kahvimerkkien myynnistä noin 89 % tuli sertifioitujen järjestelmien piiristä vuonna 2008.

Vuoden aikana saatiin valmiiksi useita elintarvikkeiden alkuperää ja tuotanto-olosuhteita koskevia vastuullisuuslinjauksia. Syyskuusta alkaen kaikki Pirkka kananmunat ovat olleet joko vapaiden kanojen munia tai luomukananmunia, lue case sivulta 20. Samaan aikaan tuotiin K-ruokakauppoihin Pirkka Reilun kaupan banaanit. Marraskuussa julkaistiin vastuullista kala- ja äyriäistuotteiden hankintaa ohjaava Ruokakeskon ja Kespron kala- ja äyriäislinjaus.

K-citymarket toi markkinoille oman ympäristöarvon huomioitavan Doogood-vaatemalliston elokuussa. Vaatteet on valmistettu GOTS-luomutekstiilistandardin mukaisesti, lue case sivulta 77. K-citymarketin valikoimiin kuuluu myös Excelgreen-mallisto, joka on valmistettu kierrätysmuovipulloista.

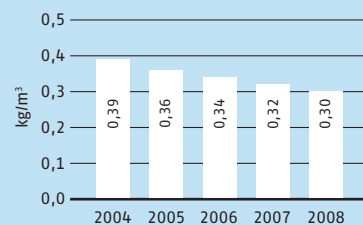
Ruokakeskon hedelmien ja vihannesten tuontituottajista useimmat – noin 95 % ko. tuotteiden tuonnista – ovat hankineet GlobalGAP-sertifikaatin, joka on puolueettoman tahon (Euro-Retailer Produce Working Group) myöntämä todistus ko. tuotannolle asetettujen jäljitettävyyden, tuoteturvallisuuden ja ympäristövaatimusten täyttämistä. GAP tarkoittaa hyvää maatalouskäytäntöä (Good Agricultural Practice).

- *Kierrätimme 9 miljoonaa Transbox-laatikkoa. Säästimme näin 9 miljoonaa pahvilaatikkoa.*
- *Jätteiden keskimääräinen hyötykäyttöaste on Suomen jakelukeskuksissa 88 %.*

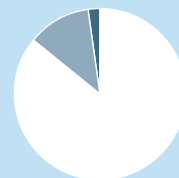
Ruokakeskon suomalaisten vihannestoimittajien tulee olla Kotimaiset Kasvikset ry:n (KK) viljelijöitä eli heillä on oltava oikeus KK:n sirkkalehtitunnuksen käyttöön. KK on laatinut viljelijöille Hyvät tuotantomenetelmät -ohjeituksen.

Rautakeskon valikoimissa on runsaasti ympäristö-, energia- ja päästöluokamerkillä varustettuja tuotteita. Sertifioitun puun – pääosin FFCS-sertifioitua – osuus Keskon myymästä sahatavaraa oli yli 90 %. Käytöstä poistettua teollisesti kylästettyä puutavaraa kierrätettiin K-rauta- ja Rautia-kauppojen kautta 832 tonnia (753 tonnia). Trooppisen puun ja puutavaran myynti on alle 1 % Rautakeskon kokonaismyynnistä. Keskon hankintalinjauksen mukaisesti K-ryhmän kaupoissa myytävät puutarhakalusteet ovat joko FSC-sertifioituja tai

SEKAJÄTE KILOINA TOIMITETTUA KUUTIOTA KOHDEN, RUOKAKESKO 2004–2008

SUOMEN TOIMINTOJEN JÄTEJAKEET, TONNIA

- Hyötykäyttöön menevä jäte 7 087 (86 %)
- Kaatopaikkajäte 970 (12 %)
- Ongelmajäte 153 (2 %)

- *K-kauppojen ympäristöjohtamismalli – K-ympäristö-kauppadiplomi – täytti 10 vuotta vuonna 2008.*

sellaisista puulaajeista valmistettuja, joiden viljely on mahdollista trooppisissa olosuhteissa.

K-rauta- ja Rautia-ketjut jatkoivat Homeloukku-projektia yhteistyössä Hengitysliitto Helin kanssa lahjoittamalla rakennustarvikkeita homevaurioisten kotien kunnostukseen ja korjaukseen. Korjausprojektit kestävät useimmiten useita vuosia. Vuoden 2008 aikana Helin avustuksella korjattiin 15 homevaurioista taloa ja viimeisteltiin suunnitelmat 15 seuraavan korjaamiseksi. Projekteissa kerääntyneen tiedon perusteella on tarkoitus laatia korjausohjeisto, jota voidaan tulevaisuudessa käyttää vastaavien korjaustöiden tekemisessä.

K-ympäristökauppoja 510

K-ympäristökaupan toimintamalli kuuluu K-citymarket-, K-supermarket- ja K-market-ketjukonsepteihin. Keväällä 2008 K-maalousketju otti tavoitteekseen saada kaikki ketjun kaupat toimintamallin piiriin kevääseen 2009 mennessä ja Rautakesko kaikki K-rauta- ja Rautia-kaupat vuoden 2009 loppuun mennessä. Työ on edistynyt ennakoitua nopeammin ja kaikki K-rauta-, Rautia- ja K-maalouskaupat saataneen K-ympäristökaupamallin piiriin kesään 2009 mennessä. Lue case K-ympäristökaupamallista sivuilta 56–57.

Kauppojen koko henkilökunta saa peruskoulutuksen ympäristöasioissa ja säännöllistä täydennyskoulutusta järjestetään vaihtuvilla teemoilla. Diplomia hakevat ruokakaupat tarkastaa Bureau Veritas, joka suorittaa myös otannan perusteella tehdyt vuosittaiset uusintakatsastukset. Vuoden 2008 aikana katsastettiin 96 kaupaa ja vuoden lopussa katsastus oli käynnissä 9 kaupassa. Uusinta-auditointeja tehtiin 23 kaupassa. Katsastuksessa käydään läpi kaikki K-ympäristökaupan tarkastuslistan vaatimukset, jotka koskevat koulutuksen lisäksi mm. tuotevalikoimia ja -merkintöjä, kaupan omien jätteiden synnyn ehkäisyä ja kierrätystä, asiakkaille tarjottuja kierrätyspalveluja ja kulutusta koskevaa ympäristötietoutta, kaupan energian käytön hallintaa ja siivouskäytäntöjä. Keskeiset ympäristöasiat otetaan huomioon myös konseptimittauksessa.

Vuoden 2008 lopussa kaikki K-citymarketit ja kaikki K-supermarketit viittä lukuun ottamatta olivat K-ympäristökauppoja ja yhteensä 199 K-market-kauppaa oli saanut K-ympäristökaupadiplomin. K-market-ketju uudisti tavoitteensa K-ympäristökauppojen lukumäärän osalta vuonna 2008. Uutena tavoitteena on saada 230 K-market-kauppaa (50 % ketjun kaupoista) diplomien piiriin vuoden 2009 loppuun mennessä.

K-rauta- ja Rautia-ketjuissa ketjunohjaus kehittää toimintamallia yhteistyössä kummankin ketjun oman K-ympäristökaupan kehitysryhmän kanssa. Ryhmään kuuluu kauppiaita ja ympäristövastaavia. Katsastuksissa rauta- ja maatalouskaupoilla on yhteistyökumppanina Suomen Ympäristöopisto (SYKLI). Uusintakatsastukset tehdään kolmen vuoden välein. K-ympäristökauppojen määrä lisääntyi yhteensä 18 kaupalla K-rauta-, Rautia- ja K-maalous-ketjuissa.

Sidosryhmäyhteistyö ja -viestintä

Kesko piti entiseen tapaan tiivistä yhteyttä ympäristötoimintonsa sidosryhmiin.

Viranomaisyhteyksiä Suomessa ja Euroopan Unionissa hoidettiin pääasiassa Suomen Kaupan Liiton ympäristövaliokunnan kautta. Keskolla oli edustaja Suomen ympäristökeskuksen neuvottelukunnassa, Ympäristömerkinnän johtoryhmässä KTM (SFS), EuroCommercen ympäristövaliokunnassa ja Kansainvälisen Kauppakamarin energia- ja ympäristövaliokunnassa.

Suomessa Keskon edustajat osallistuivat toimialan sisäiseen yhteistyöhön useissa järjestöissä ja yhteisöissä. Näitä ovat esimerkiksi Päivittäistavarakauppa ry., Suomen Standardisoimisliitto, Suomen Pakkausyhdistys, Suomen Kylmäyhdistys, Elävä kaupunkikeskusta ry. sekä pakkauseräalun ja sähkö- ja elektroniikkaromun kierrätyksestä vastaavat tuottajayhteisöt. Tavarantoimittajien kanssa jatkettiin yhteistyötä mm. luomutuotteiden ja erilaisten kierrätysjärjestelmien hyväksi.

Suomen WWF:n kanssa Kesko teki yhteistyötä Itämeren suojeluohjelman Operaatio Merenneidon merkeissä. Keskon edustaja jatkoi Suomen WWF:n hallituksessa kesäkuuhun 2008 asti.

Kesko oli edelleen kannattajajäsen Suomen Luonnonsuojeluliitossa ja osallistui liiton koordinoimaan kaksivuotiseen Koti-MIPS -hankkeeseen, joka päättyi vuoden aikana. Hanke tutki ja havainnollisti suomalaisten kotitalouksien luonnonvarojen kulutusta MIPS-menetelmää käyttäen. Hanke tuotti MIPS-tietoa kulutuksen eri osa-alueista, asumisesta, matkustamisesta ja liikenteestä. Rahoittajana toimi ympäristöministeriö ja hanke oli osa ympäristöklusterin tutkimusohjelmaa. Lisätietoja hankkeesta löytyy suomeksi osoitteesta www.sll.fi ja englanniksi www.ymparisto.fi.

Ympäristöriskit, -vahingot ja -onnettomuudet

Yksiköt, joilla on ISO 14001 -sertifiointi hallitsevat ympäristöriskejä ja valmiutta toimia poikkeus- ja hätätilanteissa standardin vaatimusten mukaisesti. Myös Keskon turvallisuus-suunnitelmaan kuuluu ympäristöriskien hallinta. Kaupan alan yritykselle suurin riski on tulipalo, jonka varalta henkilökunta on saanut tarvittavat toimintaohjeet ja koulutuksen. Raportoitavia onnettomuuksia ei sattunut vuoden 2008 aikana.

Maa-alueiden pilaantumista koskevia riskejä käsitellään sivulla 47. Ulkomaiset yhtiöt eivät raportoineet ympäristövahinkoja tai -onnettomuuksia.

Case

ENERGIATEHOKKUUTTA JA UUTTA TEKNOLOGIAA ILMASTONMUUTOKSEN HILLINTÄÄN

Energiätehokkuus ja hiilidioksidipäästöjen vähentäminen ovat osa taistelua ilmastonmuutosta vastaan.

K-ryhmä allekirjoitti syksyllä 2008 kaupan alan energiatehokkuussopimuksen, jossa se sitoutui säästämään runsaat 65 miljoonaa kWh vuoden 2016 loppuun mennessä. Tavoite vastaa vuositasolla noin 15 K-citymarketin kokoisen kaupan energiankulutusta. Sopimuksen piirissä ovat kaikki K-ryhmään kuuluvat kaupaketjut.

K-ryhmä on huomattava energiankuluttaja ja kuluttaa vuositasolla noin prosentin Suomen käyttämästä kokonais sähköenergiasta.

– Kesko on energia-asioissa kaupan alan edelläkävijä. Energiätehokkuussopimuksen esiselvityksen mukaan esimerkiksi Ruokakeskossa on onnistuttu säästämään suhteellisesti noin 60 % lämpö- ja noin 20 % sähköenergiasta vuodesta 1995, jolloin kulutusta alettiin järjestelmällisesti seurata, kertoo **Juha Liikainen** Energiakolmiosta.

Tehokas kulutusseuranta, määritellyt ominaiskulutustasot eri kauppatyypeille sekä ammattitaitoinen energiaojohtaminen hyvien yhteistyökumppaneiden kanssa ovat K-ryhmän energiansäästötyön perustana.

– Kiinteistökannastamme 62 % on online-pohjaisen automaattisen kulutusseurannan piirissä. Tavoitteena on, että vuonna 2009 kaikki Keskon hallinnoimat kiinteistöt ovat monienergiaseurannassa, kertoo Ruokakeskon ylläpitöpäällikkö **Jari Suuronen**.

K-CITYMARKET PÄIVÄRANTA PÄRJÄÄ OMALLA LÄMMÖLLÄ PIKKUPAKKASIIN

Kuopion uusi K-citymarket Päiväranta pärjää omalla lämmöllä pikkupakkasiin saakka, sillä ilmanvaihdon ja pakastekalusteiden jäähdyttämiseen tarkoitettu kylmälaitoksesta syntyvä lämpö otetaan talteen ja hyödynnetään kiinteistön lämmityksessä.

Kaupan kannelliset pakastealtaat ja pakastekalusteissa käytetyt led-valaisimet säästävät myös huomattavan määrän energiaa. Lisäksi pakastealtaat jäähdytetään uuden teknologian mukaisella hiilidioksidikylmälaitoksella, jossa on käytetty vain luonnonmukaista kylmäainetta.

K-citymarket Päivärannan uudenlainen kylmätekniikkakokonaisuus vähentää kaupan hiilidioksidipäästöjä 440 tonnilla vuodessa. Lukema on sama kuin noin 70 omakotitalon lämmityksestä vuosittain koituvat päästöt.

RAUTAKESKO LATVIALLE PALKINTO YMPÄRISTÖSTÄVÄLLISYYDESTÄ

Joulukuussa 2008 Rautakesko Latvia palkittiin Labākais Latvijas Tirgotājs -kilpailussa (Paras latvialainen kaupan alan yritys) K-rautojen ympäristöystävällisyydestä suurten vähittäiskauppayritysten sarjassa.

Ympäristöasiantuntijat arvioivat kauppooja 20:n erilaisen ympäristöä säästävän kriteerin mukaan. Arviossa tutkittiin mm. sitä, käytetäänkö kaupassa energiansäästölamppuja, tarjotaanko asiakkaille biohajoavia muovikasseja, onko asiakkaalla mahdollisuus jättää kauppaan käytettyjä sähkö- ja elektroniikkalaitteita ja paristoja sekä miten kierrätys on kaupassa järjestetty.

Kilpailun tavoitteena on kannustaa kaupan alan yrityksiä ympäristöystävälliseen yrittäjyyteen ja tuoda ympäristöystävällisiä yrityksiä tunnetuiksi.

Case

K-YMPÄRISTÖKAUPPAA JO KYMMENEN VUOTTA

K-ympäristökaupparamalli juhli vuonna 2008 kymmenvuotis-merkkipäiväänsä. K-ympäristökauppadiplomin vaatimukset täytti vuoden 2008 lopussa 423 K-ruokakauppaa, 59 K-rauta- ja Rautia-kauppaa ja 28 K-maatalouskauppaa.

K-ympäristökauppa on K-kaupoille tarkoitettu ympäristöasioiden hallintajärjestelmä ja toimintamalli. K-ympäristökauppojen arjen tekemisessä keskitytään muun muassa ympäristömyötäisten tuotteiden valikoimien ja tuotemerkeihin, kaupan omien jätteiden syntyä ehkäisemään ja kierrätykseen, asiakkaille tarjottaviin kierrätyspalveluihin ja kulutusta koskevaan ympäristötietouteen, kaupan energiankäytön hallintaan ja siivouskäytäntöihin.

Toimintamallin avulla kaupat voivat pienentää omaa ympäristökuormitustaan ja tarjota asiakkailleen mahdollisuuden vastuulliseen kuluttamiseen. K-ympäristökauppadiplomi on tunnustus, joka myönnetään työstä ympäristön hyväksi.

Malli on tähän mennessä otettu käyttöön K-citymarket-, K-supermarket-, K-market-, Rautia-, K-rauta- ja K-maatalous-keittujen kaupoissa.

Diplomia hakevat ruokakaupat tarkastaa Bureau Veritas Certification ja rauta- ja maatalouskaupat Suomen Ympäristöopisto SYKLI. Nämä tahot suorittavat myös säännölliset uusintakatsastukset.

Rauta- ja maatalouskaupat vahvasti mukana

K-rauta-, Rautia- ja K-maatalous-keittujen johtokunnat asettivat vuonna 2008 tavoitteekseen saada kaikki keittujen Suomessa toimivat kaupat K-ympäristökaupoiksi vuoden 2009 loppuun mennessä. Työ on sujunut ennakoitua nopeammin ja lähes kaikki vuodenvaihteessa toiminnassa olleet 144 K-rauta- ja Rautia-kauppaa saavat diplomin kesään 2009 mennessä. Myös K-maatalouskaupat saavuttavat tavoitteen samassa aikataulussa.

Ympäristöasiantuntija **Jesse Mether** Rautakeskosta kertoo, että aikataulussa on pysytty hyvin.

- Vuoden 2008 keväällä myönnettiin diplomit 18 kaupalle ja syksyllä aloitettiin systeemin laadinta 95 kaupassa. Ympäristökauppa tulee meillä olemaan ketjumarkkinoinnin kulmakiviä. Kauppiat ja muu kaupan väki ovat ottaneet asian vakavasti ja kunnianhimoisesti.

Vuoden 2008 lopussa diplomin oli saanut 38 Rautia-kauppaa (joista 19 on Rautia- K-maatalous-yhdistelmäkauppoja), 21 K-rauta- ja 28 K-maatalous-kauppaa.

- Kesään 2009 mennessä tavoitteena on, että diplomi on 42 K-raudalla sekä 102 Rautialla. Poikkeuksena tulevat olemaan ne pari kaupaa, joissa tapahtuu lähiaikoina kaupapaikan vaihdos.

Ympäristöasiat linkittyvät arjen tekemisiin

Maatalouspuolen vastaava **Anna Maria Pääkkö** Rautia K-maatalous Nilsiästä kertoo, että kauppa osallistui ensin starttikoulutukseen ja

K-RUOKAKAUPPOJEN UUDET VALOMAINOKSET PALAVAT JATKOSSA LED-VALOILLA

Led-valaistustekniikka korvaa neon- ja loisteputket K-ruokakauppojen valomainoksissa. Kajaanilaisen Imagon Oy:n kanssa tehdyn sopimuksen myötä K-ruokakauppojen uusissa valomainoksissa käytetään jatkossa vain led-valaistusta.

Neon- ja loisteputkien käytöstä luopumisen välittömän ympäristövaikutus on pienentynyt sähkönkulutus, sillä led-valomainoksiin siirtyminen uusien mainosten osalta säästää vuositasolla arviolta 40 sähkölämmitteisen omakotitalon verran sähköä. (Lähde: Imagon Oy.) Väilliset ympäristövaikutukset näkyvät pidemmän käyttöiän myötä vähentyneinä ajokilometreinä huoltotarpeen harventuessa.

- Led-valaistustekniikan käyttö tässä mittakaavassa on ainutlaatuista, sillä ledit ovat vielä harvinaisia kotelovalomainoksissa, joita suurin osa Ruokakeskon kaupapaikkojen valomainoksista edustaa. Kehitämme jatkuvasti uusia ratkaisuja K-ruokakauppojen energiatehokkuuden lisäämiseksi, ja led-teknikka on tähän yksi vastaus, toteaa ostopäällikkö **Vesa Kortensniemi** Ruokakeskosta.

- Tämä on merkittävä linjaus Ruokakeskolta myös kansainvälisesti. Ruokakesko on ensimmäisten joukossa Euroopassa siirtymässä näin laajassa mittakaavassa käyttämään valomainoksissaan ongelmajätteetöntä ja energiataloudellista valonlähdettä, kertoo Imagonin toimitusjohtaja **Mika Okkonen**.

sieltä saadun tiedon ja ohjeistuksen mukaan asiaa lähdettiin viemään kaupassa eteenpäin. Starttikoulutuksessa ympäristökaupan malli tuli kaikille tutuksi.

- Koulutus auttoi jokaista miettimään asiaa oman työnsä, osatonsa ja tavararyhmien näkökulmasta. Etenemme pienin askelin niin, että ympäristöasiat pikkuhiljaa linkittyvät jokaisen työhön normaalina tekemisenä, Pääkkö toteaa.

Kauppa kantaa vastuuta ympäristöstään paitsi tuotevalikoimaan keskittymällä, myös energia- ja jäteratkaisujen kautta.

- Tavoitteena on vähentää kaatopaikalle joutuvaa sekäjätteen määrää ja näin parantaa kaupan ekologista jalanjälkeä tältäkin osalta. Myös logistisia asioita pyritään ohjaamaan tehokkaaseen suuntaan. Ketjun tekemisestä hyvä esimerkki on rauta- ja maatalouden viikkokuormien yhdistyminen yhdeksi yhteiseksi reittikuormaksi, Pääkkö sanoo.

K-supermarket Ylitorniossa osataan

Vuoden 2008 lopussa kaikki K-citymarketit olivat K-ympäristökauppoja. K-supermarketit olivat vuodenvaihteessa K-ympäristökauppoja viittä kauppa lukuunottamatta ja kolmella niistä oli hakuprosessi kesken. K-marketeista noin 200:lla on diplomi ja noin 30:lla on katsastus kesken tai tulossa keväällä 2009.

Vuonna 2008 katsastetuista K-supermarketeista kaksi kauppa ylsi parhaimpaan arvosanaan, AAA. Näistä toinen oli K-supermarket Ylitornio, jossa lajitellaan kunnan jätehuoltomääräyksiä tarkemmin muun muassa muovia ja paperia. K-supermarket Ylitornion tuotevalikoimaan kuuluu runsaasti luomu- ja Reilun kaupan tuotteita sekä paikallisia tuotteita.

Kaupassa järjestetään lisäksi asiakaskyselyjä sekä teemapäiviä pohjautuen ympäristökauppaan ja -tuotteisiin. Valikoimaa myös kehitetään asiakkaiden toivomuksesta. Lisäksi kaupassa jaetaan tietoa tuotteista ja kierrätysmahdollisuuksista.

Plussaa K-supermarket Ylitorniolle tuli vielä omasta tekemisestä ja kaupan lämmitysjärjestelmästä: kaupan kylmäkoneet on rakennettu liuoslauhdutteisiksi, jolloin talteen otettua lämpöä pystytään hyödyntämään. Kylmälaitteiden lauhdelämpö on riittänyt lämmitämään koko kiinteistön myös kovilla pakkasilla.

KOTI+ ANTAA VINKKEJÄ RAKENTAJILLE JA SISUSTAJILLE

K-rauta julkaisi alkuvuodesta 2009 maksuttoman Koti+ -lehden rakentajille ja sisustajille. Lehti jaettiin postitse 100 000:lle K-raudan Plussa-asiakkaalle ja sitä sai myös K-raudoista.

Koti+ -lehti antaa tietoa asunnon energiatehokkuuden parantamisesta ja energiansääs-

tämisestä. Lehdessä kerrotaan käyttökokemuksia tuoreimmista uutuuksista pientalon lämmityksen järjestämiseksi ja uusia näkökulmia jo entuudestaan tuttuihin lämmitysmuotoihin.

Vuoden 2009 alusta vaaditaan energiatodistus kaikilta uudisrakennuksilta, myös pientaloilta. Samoin energiatodistus vaaditaan vanhoilta kiinteistöiltä silloin, kun kiinteistö tai sen tiloja myydään tai vuokrataan. Koti+ -lehti kertoo energiatodistuksen vaatimuksista.

Energiatodistuksessa kerrotaan rakennuksen tarvitsema lämmitysenergia, laite- tai kiinteistösähkö, jäähdytysenergia ja niiden pohjalta laskettu energiatehokkuusluku. Energiatehokkuusluku kertoo, kuinka monta kilowattituntia energiaa rakennus kuluttaa vuodessa neliometrillä. Energiankulutus ilmaistaan asteikolla A-G.

Nykyisten määräysten mukaan toteutettuna rakennus luokitellaan minimissään D-luokkaan. Hyvän energiatodistuksen saa rakennus, jossa on hyvät ulkoseinien, ikkunoiden, katon ja lattian lämmöneristys, tiiviys ja ilmanvaihdon lämmöntalteenotto.

Case

AKUT JA PARISTOT KIERTOON K-RYHMÄN KAUPPOJEN KAUITA

Lainsäädäntö muuttui Suomessa syksyllä 2008, kun käytöstä poistettavien paristojen ja akkujen jätehuolto siirtyi 26. syyskuuta tuottajien vastuulle. Samalla astui voimaan kauppojen vastaanottovelvollisuus. Kyseisen päivämäärän jälkeen kaikkien pienakkuja tai paristoja myyvien liikkeiden on otettava asiakkailta vastaan käytetyt paristot ja pienakut ilman uuden tuotteen ostovelvoitetta. Muutos oli merkittävä, sillä esim. käytettyjen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden (SER-romu) osalta kauppoilla ei ole vastaanottovelvollisuutta.

Paristojen ja pienakkujen kauppakeräys järjestettiin K-ryhmän kaupoissa hyödyntämällä tuottajayhteisö Recserin keräysjärjestelmää. Kauppoihin toimitettiin keräysastiat, ja kauppojen henkilökuntaa opastettiin keräyksen järjestämisestä.

Ajoneuvoakkujen suhteen yksittäisellä kaupalla ei ole vastaanottovelvollisuutta, vaan käytöstä poistettavien ajoneuvoakkujen jätehuolto voidaan järjestää joko kaupakohtaisesti tai alueellisesti.

- VV-Auto Group Oy kuuluu Akkukierrätys Pb Oy:n tuottajayhteisöön ja vastaanottaa ajoneuvoakkuja toimipisteissään. Rautakeskossa ajoneuvoakkujen keräys hoidetaan valtakunnallisesti toimivan operaattorin keräilyverkoston avulla. Molemmissa tapauksissa akut toimitetaan ongelmajäteteräyksen kautta jatkokäsittelyyn, kertoo VV-Autotalojen laaturpäällikkö Jari Huotari.

- VV-Auton kautta kulkee jatkokäsittelyyn vuosittain noin 13 tonnia lyijyakkua. Rautakaupan kautta kulkevat volyymit ovat pienempiä. Lyijyakkua vastaanotettiin 55 rauta- ja maatalouskaupassa. Vuoden 2008 loppuun mennessä niitä palautettiin yhteensä 261 kappaletta, mikä vastasi painoltaan 3,3 tonnia, Jari Huotari sanoo.

VOLKSWAGEN KEHITTYY VÄHÄPÄÄSTÖISEMPÄÄN SUUNTAAN

Vuoden 2008 alussa Suomessa voimaan astui uusi, hiilidioksidipäästöihin perustuva autovero, jonka tavoitteena on ohjata kuluttajaa ostamaan mahdollisimman energiatehokkaita ja vähän polttoainetta kuluttavia autoja.

Verouudistus on tuottanut tuloksia: vuonna 2007 rekisteröityjen autojen keskimääräiset hiilidioksidipäästöt olivat 177,36 g/km. Vuonna 2008 vastaava luku oli 163,1 g/km. (Lähde: Ajoneuvohallintakeskus). EU:n tavoitteena on vähentää kevyiden ajoneuvojen hiilidioksidipäästöt tasolle 120 g/km vuoteen 2012 mennessä.

Myös autotekniikka kehittyi nopeasti ympäristöstävällisempään suuntaan. Volkswagen BlueMotion -mallit vähentävät pakokaasupäästöjä ja polttoainetta. Ympäristöä huomioidaan muun muassa alennettujen ajovastusten sekä start-stop-automaatiikan avulla, joka sammuttaa moottorin automaattisesti esimerkiksi liikennevaloissa odotelun ajaksi.

Auton päästöihin voidaan vaikuttaa myös auton voimansiirrolla. Volkswagenin DSG-vaihteistossa vähäpäästöisyys, alhainen polttoainekulutus ja käyttömukavuus on yhdistetty niin, että automaattivaihteistolla saavutetaan jopa käsivaihteista versiota alhaisemmat päästö- ja kulutuslukemat.

Volkswagenin mallistossa vähäpäästöisyyttä edustavat myös maakaasukäyttöiset EcoFuel-mallit. Bensiinikäyttöiseen autoon verrattuna hiilidioksidipäästöt alenevat 24 %, h-

käpäästöt 80 %, typenoksidipäästöt 53 % ja hiilivetyypäästöt 60 %. Hiukaspäästöjä ei synny lainkaan. (Lähde: Volkswagen AG).

KESLOGIN ILMASTOLÄHETTILÄÄT: 500 KULJETTAJAN ENNAKOIVAN AJOTAVAN KOULUTUS ALOITETTU

Keskon omistama logistiikkapalvelujen tuottaja Keslog Oy kannustaa ja sitouttaa yhteistyökumppaneitaan yhteisiin ympäristötaloksiin. Vuonna 2008 Keslog järjesti eri puolilla Suomea autoilijoilleen sekä heidän kuljettajilleen päivän mittaisen, ennakoivan ajon koulutuksen ensimmäisen puoliskon. Koulutus kuuluu pakollisena kuljettajan ammattipätevyysdirektiiviin.

Ennakoivasta ajosta ja sen periaatteiden noudattamisesta on tuloksena taloudellinen ajotapa, joka vähentää polttoainetta ja säästää siten ympäristöä.

Vuonna 2008 Keslog järjesti 12 alueellista koulutustilaisuutta, joihin osallistui yhteensä noin 500 kuljettajaa. Vuonna 2009 järjestetään 26 koulutustilaisuutta, jolloin vuorossa on ennakoivan ajon jatkokurssi.

- Lisäksi keskitytään Keslogiin ja Kesko-konserniin liittyviin päivittäisiin koulutusasioihin, esimerkiksi uuden lavanvaihtojärjestelmän opettamiseen. Mitä enemmän FIN- ja EUR-lavoja kierrätetään, sitä vähemmän ympäristöä saastutetaan, Keslogin kuljetuspäällikkö Juha Heikkinen toteaa.

Keslog Oy hoitaa kuljetukset pääasiassa sopimusautoilijoiden kanssa sekä ostaa tarvittaessa kuljetuspalveluja vapailta markkinoilta. Omia kuljettajia on noin 16 vuodenaikasta riippuen. Heikkinen kertoo, että koulutukset on otettu kuljettajien keskuudessa hyvin vastaan.

- Kun koulutus tulee valmiina kokonaisuutena, kuljettajat voivat keskittyä ydinbisnekseensä eli tavarankuljettamiseen.

Vuonna 2008 Keslog kuljetti yhteensä noin 1,83 milj. tonnia tavaraa. Ajokilometrejä kertyi 38,2 miljoonaa.

REACH VAIKUTAA MYÖS KAUPAN TOIMINTOIHIN

EU-alueen uusi kemikaaliasetus (REACH) kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista, lupamenettelyistä ja rajoituksista tuli voimaan 1.6.2007. Asetuksen mukainen kemikaalien esirekisteröintiä astui voimaan vuoden kuluttua kesäkuussa 2008 ja päättyi 1.12.2008.

Runas vuosi ennen esirekisteröinnin alkua Keskon käynnistettiin konserninlaajuinen yhteistyö REACH:n vaatimuksiin varautumisen osalta, ja eri toimialojen tuotepäälliköitä ja ostajia koulutettiin ymmärtämään erityisesti REACH:n aineita esineissä koskevia velvoitteita. Ruokakeskon tuotetutkimusyksikkö yhdessä konsernin yhteiskuntavastuutiimin kanssa vastasi koulutuksen sisällöstä ja REACH-ohjeistuksen laadinnasta. Myös viranomaiset osallistuivat koulutuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Keskon eri toimialayhtiöiden tuotevalikoimissa on yhteensä satoja tuhansia tuotenimikkeitä. Osana valmistautumisprosessia kaikkien Keskon toimialayhtiöiden oma maahantuonti käytiin systemaattisesti läpi ja ne tuotenimikkeet, joiden maahantuontivolyyymi ylitti yhden tonnin rajan otettiin ainekohtaiseen tarkasteluun. Aineiden esirekisteröintejä tehtiin seitsemän kappaletta.

- REACH:n velvoitteiden noudattaminen edellyttää tehokasta tavarantoimittajaketjun hallintaa etenkin nk. erityistä huolta aiheuttavien aineiden, kuten ftalaattien, osalta, toteaa kehityspäällikkö **Jorma Österberg** Konekeskosta.

- Tärkeätä on myös REACH:n velvoitteiden sisällyttäminen ostosopimuksiin sekä vakuuden saaminen siitä, että erityisesti EU:n ulkopuoliset tavarantoimittajamme ovat ymmärtäneet uuden kemikaaliasetuksen sisällön ja sen tiedonantovelvoitteiden vaikutukset, jatkaa Jorma Österberg, joka itse konsernityöryhmän jäsenenä on toiminut aktiivisesti myös REACH-tietouden välittäjänä Keskon Baltian maissa toimiviin tytäryhtiöihin.

K-MAATALOUDEN KOETILA KESKITTYY KASVINVIJELYYN JA LAJIKETUTKIMUKSEEN

K-maatalouden koetila sijaitsee Hahkialan kartanon yhteydessä, n. 25 km Hämeenlinnasta.

Koetilan tutkimuskasveja ovat kaikki Suomessa merkittävät viljalajit, öljykasvit, nurmet, peruna ja herne. Kasveja testataan noin 10 m²:n koeruuduilla, joita vuosittain kasvatetaan noin 2 500 kpl.

- Tutkimme kasvinsuojeluaineiden ja lannoituksen vaikutusta satoon ja sadon laatuun. Tutkimustyön tulokset hyödynnetään K-maatalouden viljelyohjelmassa, joka tarjoaa viljelijän tarpeisiin soveltuvat ratkaisut viljelyn kannattavuuden parantamiseksi. Viljelyohjelma sisältää ohjeet mm. kylvösiemenen valintaan, lannoitukseen, kasvinsuojeluun ja kalkitukseen, kertoo K-maatalouden koetilan tilanhoitaja **Kalle Kärki**.

Viljelyohjelman avulla voidaan toteuttaa yhtä aikaa sekä ympäristötietoista että taloudellista viljelyä. Tavoitteena on pienentää päästöjä samalla, kun kasvatetaan sadon määrää ja laatua.

Kasvinsuojeluaine- ja lannoituskokeiden yhdistäminen koetilan monivuotisiin lajikekokeisiin auttaa lajikekohtaisen viljelytekniikan kehittämisessä. Viime vuosien säävaihtelut, uudet muokkausmenetelmät sekä uudet kasvinsuojeluaineet ovat lisänneet lajikekohtaisen tiedon tarvetta.

Koetilalla testataan myös uusia K-lajikkeita ja koetilan talousviljelyksillä tuotetaan ensimmäiset kotimaiset siemenet kokeissa hyvin selvinneistä uusista K-lajikkeista. Työssä huomioidaan kunkin kasvin viljelyohjelma sekä ympäristötuen ehdot.

Lehtivihreämittausten ja satoennusteiden suosio on kasvanut vuosi vuodelta ja mittaupalveluja on tarjottu K-maatalouskaupoissa jo 10 vuoden ajan. Kasvuston satoennusteita, lehtivihreämittauksia ja lohkon ravinnetaseen sekä kasvuston kunnon arviointia tehdään 40 K-maataloudessa eri puolilla Suomea.

SOSIAALISEN VASTUUN KESKEISIÄ TULOKSIA 2008

- + Vastuulliset toimintatapamme -opas jaettiin kaikissa toimintamaissa koko henkilökunnalle ja vastuullisuuteen perehdyttämistä tuettiin esimiesten verkkokoulutusohjelmalla ja esimiesten pitämällä yksikkökohtaisilla tilaisuuksilla.
- + Henkilöstötutkimus uudistettiin ja yhdenmukaistettiin koko konsernissa.
- + Tavoite- ja kehityskeskustelujen toteutumisprosentti kasvoi Suomessa 5 % ja ulkomailla 6 %.
- + Henkilöstötutkimuksen tuloksissa tasa-arvon toteutuminen parani oleellisesti Suomessa ja ulkomailla.
- + Naisten osuus esimies- ja asiantuntijatehtävissä Suomessa nousi 6 %.
- + Tapaturmien määrä ja niiden keskimääräinen vakavuusaste laski Suomessa.
- + Tapaturmien ja ammattitautien aiheuttamien sairauspäivien lukumäärä väheni Suomessa 37 %.
- Sairauspäivät lisääntyivät 28 %:lla ulkomailla.
- Sisäinen tehtävänkierro koetaan henkilöstötutkimuksen tulosten mukaan riittämättömäksi, vaikka sisäinen liikkuvuus on parantunut edellisestä vuodesta.
- Henkilöstötutkimuksen tulosten hyödyntämistä toiminnan kehittämisessä ei koeta riittäväksi.

SOSIAALINEN VASTUU

Henkilöstöjohtaminen

Kesko-konsernin henkilöstöjohtaminen perustuu Keskon arvoihin ja vastuullisiin toimintaperiaatteisiin. Henkilöstöpolitiikan käytännön toteuttamista ohjeistavat ja tukevat Keskon henkilöstöperiaatteet ja henkilöstöstrategia. Henkilöstöperiaatteet ovat pysyväisluonteisia toimintaperiaatteita ja -ohjeita käytännön henkilöstöasioihin. Henkilöstöstrategiassa linjataan henkilöstöjohtamisen päämäärät ja keskeiset kehityshankkeet.

Konsernin HR -yksikkö vastaa henkilöstöstrategian määrittelystä osana vuosittaista Kesko-konsernin strategiaa. HR-ohjausryhmä seuraa ja edistää henkilöstöperiaatteiden ja -strategian toteutumista. Toimiala- ja tytäryhtiöt voivat lisäksi määrittellä liiketoimintansa tavoitteiden saavuttamista tukevia täydentäviä toimitaohjeita.

Vuonna 2008 henkilöstöjohtamisen yksi tärkeimmistä painopisteistä oli uuden Vastuulliset toimintatavat -oppaan jakaminen koko henkilökunnalle kaikissa toimintamaissa. Vastuullisuuden perheyttämistä tuettiin muun muassa esimiesten verkkokoulutusohjelmalla ja esimiesten pitämällä yksikkökohtaisilla henkilöstötilaisuuksilla.

Toinen merkittävä painopistealue oli Keskon ja sen ketjujen kaupat kattavan Työ ja tuottavuus -ohjelman käynnistäminen. Ohjelman keskeinen tavoite on parantaa henkilöstön työn tuottavuutta panostamalla muun muassa henkilöstön osaamisen kehittämiseen ja hyvinvointiin sekä parempaan henkilöstöjohtamiseen. Ohjelma jatkuu vuonna 2009.

Muita keskeisiä pitkän aikavälin kehityshankkeita ovat sairauspoissaolojen vähentäminen ja tarkennettu raportointi, rekrytointiprosessin tehokkuus ja laatu, avainhenkilöstön yhtiöön sitouttamisen vahvistaminen sekä työnantajakuvatyön yhtenäisyys ja vaikuttavuus.

Kansainvälinen HR Summit -seminaari on järjestetty vuosittain konsernin henkilöstöammattilaisille. Vuoden 2008 HR Summitin pääteema oli Työ ja tuottavuus -ohjelman käynnistäminen.

Tytäryhtiöissä oli käynnissä useita pitkäkestoisia työhyvinvointihankkeita. Keskon henkilöstötutkimus uudistettiin ja yh-

denmukaistettiin koko konsernissa. Yksi keskeisistä tavoitteista oli parantaa tutkimustulosten hyödyntämistä esimiestyössä.

Tavoitteet ja tulokset

Keskon henkilöstöpäämäärät ovat: paras henkilöstön työn tuottavuus, osaavin ja innostunein henkilökunta ja houkuttelevin työpaikka kaupan alalla (katso kuva alla).

Keskon strategiset henkilöstöpäämäärät ja niihin liittyvät tunnusluvut on esitetty taulukossa sivulla 62. Tuloksia käsitellään tekstissä kunkin osa-alueen kohdalla.

Työsuhteet ja vaihtuvuus

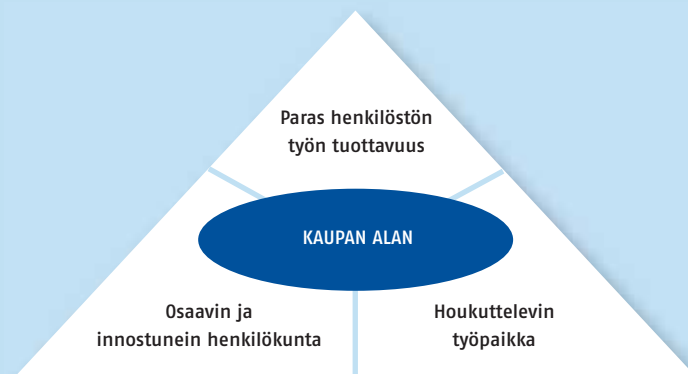
Vuoden 2008 lopussa Kesko-konsernin palveluksessa olleista vakinaisessa työsuhteessa 22 489 henkilöä eli 91,2 % ja määräaikaissa työsuhteessa 2 179 henkilöä eli 8,8 %. Vakinaisiin on laskettu 1 397 pitkäaikaispoissaolevaa, joka sisältää esimerkiksi vanhempainvapailta olijat. Määräaikaisten osuus on vuoden lopussa joulusesongin takia suurempi kuin muuna aikana.

Osa-aikaisten osuus vuoden lopussa oli koko konsernissa 27,5 %. Pääosa osa-aikaisista työsuhteista on vähittäiskaupassa Suomessa harjoitettavissa tytäryhtiöissä. Koko konsernin henkilöstöstä noin kolme neljäsosaa työskentelee vähittäiskaupassa. Tunnuslukujen kehitys osoittaa, että määräaikaisten osuus on hieman kasvanut ja osa-aikaisten laskenut koko konsernissa vuoteen 2007 verrattuna. Katso taulukko sivulla 63.

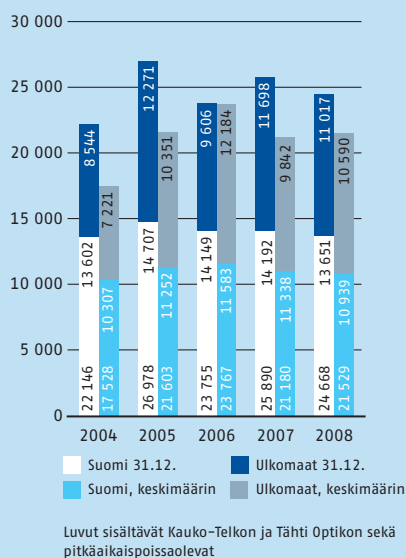
Konsernin palvelukseen tuli vuoden 2008 aikana Suomessa 5 620 (7 390) uutta työntekijää, joista vakituiseen työsuhteeseen 2 025 (2 130). Konsernin palveluksesta lähti Suomessa 5 729 (4 896) henkilöä, joista vakituisesta työsuhteesta 2 506 (1 981). Työntekijöiden vaihtuvuus oli Suomessa 35,0 % (25,8 %). Työntekijöiden vaihtuvuus Suomessa laskettuna vakituisista työsuhteista oli 23,1 % (17,0 %).

Muissa maissa konsernin palvelukseen tuli 5 455 (6 758) ja lähti 5 190 (4 908) työntekijää. Vaihtuvuus ulkomailla oli keskimäärin noin 51 % (37 %) - erot yhtiöiden välillä vaihtelivat Norjan Byggnakkerin 25 %:sta Liettuan 60 %:iin. Byggnakkerin luku on laskettu ilman tietoja kesätyöntekijöistä.

HENKILÖSTÖPÄÄMÄÄRÄT 2011

KESKO-KONSERNIN HENKILÖKUNNAN MÄÄRÄN KEHITYS

Kesko-konsernissa oli kesätyöntekijöitä Suomessa 967 ja ulkomailla 299. Näistä suurin osa työskenteli vähittäiskaupassa ja varastotehtävissä. Tietoja Norjan Bygghälsanin kesätyöntekijöiden määrästä ei ole saatavilla.

Suomessa yleisin syy työsuhteen päättymiseen oli määräaikaisuus - noin 46 % - ja ulkomailla työntekijän oma irtisanoutuminen - noin 86 %. Eläkkeelle jäi Suomessa 181 henkilöä. Ulkomaisissa yhtiöissä työntekijöitä ei siirtynyt eläkkeelle.

Tuotannollisista ja taloudellisista sekä muista työsopimustilanteista syistä päättyneitä työsuhteita oli Suomessa noin 2 % (97 kpl) ja ulkomailla 12 % (615 kpl). Vastaavat luvut vuonna 2007 olivat 3 % (157) ja 11 % (524).

Kesko noudattaa kaikissa toimintamaissaan työläisäädännössä määritellyt irtisanomisaikoja. Suomessa irtisanomisaika on vähintään 0,5-6 kuukautta riippuen työsuhteen pituudesta.

Keski-ikä ja työsuhteen pituus

Konsernin Suomen henkilökunnan ikäjakauma on esitetty kaaviossa sivulla 64. Yli puolet työntekijöistä on alle 36-vuo-

taita, ja yli 55-vuotiaita on vain noin 8 %. Henkilöstön keski-ikä on 36,2 vuotta. Ulkomaisissa tytäryhtiöissä (Norjaa lukuun ottamatta) henkilökunta on keskimäärin nuorempaa kuin Suomessa. Ruotsissa keski-ikä on 31, Norjassa 37, Virossa 34, Liettuassa 32, Latviassa 34 ja Venäjällä 29 vuotta.

Palvelusvuosien jakauma Suomessa on esitetty sivulla 64 olevassa kaaviossa, jonka mukaan yli 20 vuotta talossa olleita oli 14 % henkilöstöstä.

Ulkomaisissa tytäryhtiöissä työsuhteet ovat pisimmilläänkin alle 15-vuotisia lukuun ottamatta Norjaa, jossa noin 5 % työntekijöistä on ollut talossa yli 15 vuotta. Noin 47 % työsuhteista konserniin on kestänyt alle kaksi vuotta, ja vain 16 % työsuhteista on jatkunut yli 5 vuotta.

Rekrytointi ja työkierto

Vuonna 2008 Kesko rekrytoi Suomessa noin 5 600 uutta työntekijää (mukaan lukien kesätyöntekijät). Näistä noin 2 000 oli vakinaisia työntekijöitä ja loput määräaikaisia, mm. kausi-apulaisia. Sisäinen tehtäväkierto avaa mahdollisuudet moniin erilaisiin uravaihtoehtoihin.

Henkilöstöriskejä ovat erityisesti myyntihenkilöstön riittävyys Suomessa ja asiantuntijahenkilöstön riittävyys Venäjällä ja Baltiassa. K-ryhmän sisäisten työmarkkinoiden toimivuus sekä hallittu tehtäväkierto ovat avainasemassa lähivuosina. Suomessa siirtyi sisäisesti uusiin tehtäviin noin 1 600 (1 200) henkilöä. Ulkomaisten yhtiöiden osalta vastaava luku oli noin 400 (370) henkilöä. Tietoa ei ole saatavilla K-rauta AB:n (Ruotsi), Rautakesko AS:n (Viro) ja Senukain (Liettua) osalta.

K-ryhmän rekrytointia Suomessa tukevat K-trainee-ohjelma ja K-kauppiatraine-ohjelma. Kesko valitsee vuosittain noin 20 korkeakoulusta tai ammattikorkeakoulusta valmistunutta valmennettavaksi kaupan esimies-, johto- ja asiantuntijatehtäviin. Järjestyksessä toinen K-trainee-ohjelma päättyi 2009 tammi-kuussa, ja kummankin kurssin (sekä v. 2007 ja v. 2008 alkaneen) opiskelijat ovat sijoittuneet Kesko-konserniin erilaisiin esimies- ja asiantuntijatehtäviin. VV-Auton trainee-ohjelman suorittaneista tuli automyyjiä. Vuoden pituisen K-traine-ohjelman olennainen osa on käytännön harjoittelu vähittäiskaupassa.

Tämän lisäksi Kesko tarjoaa K-kauppiatraine-ohjelman vuosittain noin 100 tulevalle kauppiasryhtäjälle. Muutamassa vuodessa noin 95-99 % osallistuneista aloittaa uran itsenäisenä yrittäjänä.

TUNNUSLUVUT

PÄÄMÄÄRÄ

PARAS HENKILÖSTÖN TYÖN TUOTTAVUUS KAUPAN ALALLA

- Henkilöstökulut / bruttokate, %
- Henkilöstökulut / myynti, %
- Keskimääräinen henkilöstömäärä (kokoaikaisiksi muutettuna)
- Sairauspoissaolotunnit / kokonaistunnit, %

PÄÄMÄÄRÄ

OSAAVIN JA INNOSTUNEIN HENKILÖKUNTA KAUPAN ALALLA

- Henkilöstötutkimus, tavoite- ja kehityskeskustelu, toteutumis-%
- Henkilöstön kehittämiskulut € / henkilö, Koulutuspäivät, pv / henkilö
- Henkilöstötutkimus (oma työ, esimiestoiminta, yksikön toiminta; asteikko 1-5)
- Asiakastytytyväisyys, kaksi omaa mittaria

PÄÄMÄÄRÄ

HOUKUTTELEVIN TYÖPAIKKA KAUPAN ALALLA

- Henkilöstötutkimus (Keskon toiminta ja yhtiön toiminta; asteikko 1-5)
- Lähtövaihtuvuus, %
- Yhtiön / ketjun työnantajakuva

Keskon työnantajakuva

Keskon tavoitteena on olla kaupan alan houkuttelevin työpaikka. Konsernin nykyisen henkilökunnan sitoutumisen ja työtyytyväisyyden parantamisen lisäksi Kesko haluaa olla kiinnostava vaihtoehto myös muille kaupan alan ammattilaisille ja opiskelijoille. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi Kesko on mukana rekrytointimessuilla sekä esittelee K-ryhmää kiinnostavana työnantajana erilaisissa tapahtumissa. Kesko kehittää myös edelleen yhteistyötään eri alojen opiskelijoiden ja opettajien kanssa. Esimerkiksi Suomessa kaupallisten ja teknisten alojen opettajien työelämälähtöisyyttä edistetään Keskon toteuttamissa koulutuksissa.

Kesko seuraa Suomessa kiinnostavuuttaan työnantajana sekä opiskelijoiden että jonkin aikaa työelämässä toimineiden keskuudessa tehtävillä tutkimuksilla.

Vuonna 2008 seurattiin viittä ulkopuolista tutkimusta: kahta opiskelijoiden käsityksiä selvittävää tutkimusta (Universum ja T-Media) ja yhtä nuorten ammattilaisten keskuudessa tehtyä tutkimusta (Universum). Lisäksi kaksi tutkimusta (Universum ja T-Media) kartoitti ammattiin opiskelevien työnantajakäsityksiä.

Keskon sijoitus on kaupan alan opiskelijoiden keskuudessa noussut vuodesta 2000 lähtien, poikkeuksena vuosi 2006. Vuonna 2008 Keskon sijoitus ihannetyönantajana nousi hieman Universumin tutkimuksessa, ja Kesko oli sadan yrityksen jou-

kossa sijalla 22. T-Median tutkimuksessa Keskon sijoitus korkeakouluopiskelijoiden keskuudessa oli 39. T-Median tutkimus jakaa opiskelijat neljään työnhakijasegmenttiin: urasuuntautuneet, työkeskeiset, eettiset ja stressinvälttelijät. Niin kutsuttujen eettisten työnhakijoiden parissa Keskon sijoitus (23.) oli paljon korkeampi kuin yleensä korkeakouluopiskelijoiden keskuudessa.

T-Median tutkimuksessa Keskoa arvioivat opiskelijat eri oppilaitoksista ja korkeakoulujen eri opintolinjoilta. Maa- ja metsätalouden, valtio- ja yhteiskuntatieteen tai kaupallisten aineiden opiskelijat olivat kiinnostuneimpia Keskoa. Kauppatieteiden opiskelijoiden joukossa oli kuitenkin eniten sellaisia, jotka pitivät Keskoa mahdollisena työnantajana (50 %).

Keskon kiinnostavuutta työnantajana kaupallisten ammattioppilaitosten opiskelijoiden keskuudessa tutkittiin ensimmäistä kertaa Universumin ja T-Median toimesta vuonna

HENKILÖKUNTATILASTOJA VUODELTA 2008 TOIMINTAMAITTAIN ERITELTYNÄ

	Suomi	Viro	Latvia	Liettua	Venäjä	Ruotsi	Norja
Henkilökunta yhteensä 31.12.	13 651	585	766	4 871	1 566	1 079	739
Vuonna 2008 keskimäärin ¹⁾	10 939	576	841	4 671	1 375	1 059	596
Työsuhteita alkoi, kpl	5 620	230	239	3 133	1 167	458	228
Työsuhteita päättyi, kpl	5 729	202	438	3 073	912	384	181
työnantajan päättämänä	97	90	207	147	68	56	47
Kesätyöntekijöitä	967	11	22	142	51	73	²⁾
Vaihtuvuus, %	35	32,6	54,3	60,2	55	28,8	24,5 ¹⁾
Sairauspäiviä	138 101	6 325	8 030	52 920	16 496	10 649	6 333
per henkilö	10,1	10,8	10,5	10,9	10,5	9,9	8,6
per miljoonaa työtuntia	6 531	5 409	4 726	5 609	6 059	5 714	6 037
Maksetut palkat, milj. €	350,6	9,1	14,8	55,2	16,4	24,6	28,7
keskipalkka vuodessa, €	32 054	15 811	17 602	11 823	11 926	23 235	48 187
Ammatillinen koulutus, %	65,2	29,8	61,8	1,9	15,8	²⁾	²⁾
Korkeakoulututkinto, %	14,5	69,4	29,4	19	40,4	²⁾	²⁾
Koulutuspäiviä per henkilö	1,8	0,9	1,9	0,1	0,5	²⁾	²⁾
kustannukset, € per henkilö	420	460	248	12	10	310	370
Järjestäytymisaste, %	40,1	²⁾	²⁾	²⁾	²⁾	²⁾	25,5

¹⁾ Sisältää Kauko-Telkon ja Tähti Optikon

²⁾ Sisältää kesätyöntekijät

²⁾ Tieto ei saatavilla

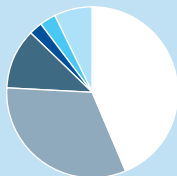
Taulukosta puuttuvat OMAN (Valko-Venäjä) tiedot

MÄÄRÄ- JA OSA-AIKAISTEN TYÖSUHTEIDEN OSUUDET 2004–2008

	2004	2005	2006*	2007*	2008*
Määräaikaisia koko henkilöstöstä 31.12., %					
Suomi	16,2	14,1	16,5	14,8	15,6
Ulkomaiset yhtiöt	1,1	1,0	0,9	0,8	0,5
Koko konserni yhteensä	10,2	8,2	10,2	8,6	8,8
Osa-aikaisia koko henkilöstöstä 31.12., %					
Suomi	40,1	37,1	42,0	43,6	43,0
Ulkomaiset yhtiöt	8,7	9,0	8,8	8,6	6,7
Koko konserni yhteensä	27,8	24,3	28,6	27,8	27,5

* Vuodet 2006–2008 eivät sisällä Kauko-Telkoa eikä Tähti Optikkaa

KESKO-KONSERNIN HENKILÖKUNNAN JAKAUTUMINEN TOIMIALOITAIN 31.12.2008

■	Rautakesko 43,6 %
■	Ruokakesko 32,3 %
■	Anttila 11,5 %
■	Maatalouskesko 2,4 %
■	VV-Auto 3,1 %
■	Muut liiketoiminnot 7,0 %

HENKILÖKUNNAN IKÄRAKENNE SUOMESSA 2008, %

■	alle 26 v. 27,4 %
■	26-35 v. 27,0 %
■	36-45 v. 22,4 %
■	46-55 v. 15,1 %
■	yli 55 v. 8,1 %

HENKILÖKUNNAN PALVELUSVUODET SUOMESSA 2008, %

■	alle 2 v. 34,6 %
■	2-5 v. 16,3 %
■	5-10 v. 16,7 %
■	10-15 v. 10,2 %
■	15-20 v. 7,9 %
■	yli 20 v. 14,4 %

2008. Universumin tutkimuksessa Kesko sijoittui kuudenneksi ja T-Median tutkimuksessa yhdenneksitoista. K-citymarketia arvioitiin myös erillään ja sen sijoitus oli T-Median tutkimuksessa neljäs, mihin ilmeisesti vaikutti K-citymarketin sijoittuminen neljänneksi Suomen paras työpaikka -tutkimuksessa.

Nuorten ammattilaisten eli 1-8 vuotta työelämässä olleiden kaupallisen tutkinnon suorittaneiden henkilöiden arvioissa Kesko sijoittui kolmanneksitoista (Universum).

Painopiste esimiestoiminnassa

Yhtenäisellä, arvoihin ja vastuullisiin toimintaperiaatteisiin perustuvalla johtamismallilla pyritään toiminnan pitkäjänteiseen kehittämiseen. Johto vastaa siitä, että Kesko toimii konsernin arvojen mukaisesti. Tehokkaan suorituksen johtamisen ja innostavan lähiesimiestoiminnan yhtenä keskeisenä työkaluna on koko henkilöstöä koskeva tavoite- ja kehityskeskustelu, jonka toteutumisosuus Suomessa oli 77 % vuonna 2008 (72 %) ja ulkomailla 74 % (68 %). Avainhenkilöiden arviointi laajennettiin kattamaan kaikki Kesko-konsernin yhtiöt.

Johtamistaitoja sekä uralla etenemistä tuetaan Keskon omalla kolmiportaisella esimies- ja johtamisvalmennuksella. Lisäksi Kesko on toteutettu pitkäjänteistä johdon ja johtopotentiaalin kehittämisohjelmaa vuodesta 2004. Ohjelmassa on mukana noin 200 henkilöä, ja sen tavoitteena on varmistaa laadullisesti ja määrällisesti riittävät johtoresurssit. Ohjelma keskittyy johtamiseen, johtajuuteen ja avainliiketoimintaprosesseihin. Vuonna 2008 ohjelman teemoina olivat työ ja tuottavuus sekä mediataidot. Kesko-tason koulutusta tuetaan ketjujen omilla koulutusohjelmilla kuten esimerkiksi K2-tusen chef -ohjelma K-rauta AB:n tuleville esimiehille.

Tammikuussa 2009 päättyi K-ryhmän ensimmäinen oma K-retail eMBA -ohjelma yhteistyössä Teknillisen korkeakoulun kanssa. Tavoitteena on valmentaa vähittäiskaupan johtamisen kansainvälisen tason huippuosaajia.

Henkilöstötutkimus

Hyvä työyhteisö on edellytys työntekijöiden hyvinvoinnille ja erinomaiselle suorituskyvyille. Keskoissa työyhteisön kehittymistä mitataan säännöllisesti henkilöstötutkimuksella, joka sisältää johtamisen laadun mittarit ja joka on ollut käytössä vuodesta 1996. Tutkimus uudistettiin vuonna 2008, joten vuosina 2008 ja 2007 tehdyt tutkimukset eivät ole täysin vertailukelpoisia keskenään. Tutkimus kattaa nyt koko Keskon ja sen ketjujen kaupat (lukuun ottamatta Senukaita Liettuassa, Pikoilia, K-extraa ja Suomen Rautakeskoa). Tutkimuksella mitataan työntekijöiden tyytyväisyyttä omaan työhön, esimiestyöhön, oman yksikön toimintaan ja Kesko-konsernin toimintaan yleensä. Uudistetulla tutkimuksella saadaan kerättyä entistä käytännöllisempää tietoa henkilökunnan vahvuuksista ja kehityskohteista. Tutkimuksen tulokset analysoidaan yhtenäisen mallin avulla ja kehitystavoitteet sisällytetään yksiköiden toimintasuunnitelmiin.

Henkilöstötutkimuksen tulokset on esitetty taulukossa sivulla 65. Tutkimukseen osallistuneissa yrityksissä tutkimukseen vastanneita oli yhteensä 11 282 (68,8 % osallistuneiden yritysten henkilökunnasta) – enemmän kuin vuonna 2007. Suomen yksiköissä tutkimukseen osallistuneiden osuus oli 72,8 %. Muissa maissa vastausprosentit nousivat kaikissa toimintamaissa Venäjää lukuun ottamatta, vaihdellen 50 %:sta 89 %:iin. Pitkäaikaispoissaolevat olivat tutkimuksen ulkopuolella.

Vuonna 2008 vahvuuksia olivat henkilökunnan vahva tietoisuus omista ja yksikön tavoitteista. Tämän katsotaan johtuvan motivoivasta esimiestyöstä, tehokkaasta työhön perehdyttämi-

sestä ja vuosittaisista kehityskeskusteluista sekä konsernin yhteneväisistä johtamiskäytännöistä.

Tasa-arvon toteutuminen Keskossa on arvioitu korkealle ja se on parantunut vuosi vuodelta. Tyytyväisyys sisäiseen tehtävänkiertoon on myös parantunut edellisistä vuosista.

Henkilökunta on sitoutunut Keskokon ja omiin yksiköihinsä, mutta sisäisen työnantajakuvan edelleen kehittäminen, tiedonvaihto ja henkilöstötutkimuksen kattavampi hyödyntäminen nähdään kehittämiskohteina.

Henkilöstötutkimuksen tulokset vaikuttavat Suomen konserniyhtiöissä esimiesten tulospalkkioon.

Muita arviointitapoja

Johtamisen laatua arvioidaan säännöllisesti monen muunkin tutkimuksen avulla. Vuosittaisissa asiakastytyväisyystutkimuksissa selvitetään sekä ulkoisten että sisäisten asiakassuhteiden kehittymistä. Tulokset vaikuttavat tulospalkkioihin yksikötasolla.

Ulkomaisista yhtiöistä esimerkiksi Senukaissa on viisihenkoinen, johdon edustajista koottu Eettinen komitea, joka koontuu tarvittaessa käsittelemään henkilökunnan sille esittämiä valituksia ja ongelmia. Komitea ei saanut valituksia vuonna 2008.

Henkilökunta voi antaa palautetta toiminnasta paitsi omassa yksikössään myös suoraan ylimmälle johdolle Keskon intranetin välityksellä Suomessa. Käytössä on Suora linja –palautekanava, Postia pääjohtajalle –kanava sekä keskustelupalsta, joissa voi nimellä tai nimettömänä antaa kommentteja ja tehdä ehdotuksia. Johdon vastaukset julkaistaan Suoran linjan vastauspalstalla, ja pääjohtaja vastaa saamaansa positiivista henkilökohtaisesti.

Keskon intranetin – Keskonet – uudistusprojekti jatkui. Tavoitteena on uudistaa kokonaan Keskonetin rakenne, sisältö, toiminnot ja ulkoasu. Kun uusi Keskonet on otettu käyttöön, Keskon henkilöstö kaikissa toimintamaissa voi saada tietoa Keskonetin kautta.

- *K-citymarket osallistui Suomen parhaat työpaikat –tutkimukseen, jonka toteuttaa Great Place to Work® Institute Finland. K-citymarket sijoittui edellisvuoden tapaan neljänneksi suurten organisaatioiden sarjassa.*

Tasa-arvo

Kesko Oyj:ssä sekä sen suomalaisissa toimiala- ja tytäryhtiöissä on määritelty yhtiökohtaiset tasa-arvosuunnitelmat ja parannustavoitteet kansallisen lainsäädännön pohjalta. Ne kattavat mm. rekrytoinnin, urakehityksen ja koulutuksen, palkkauksen sekä työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisen. Sukupuolten välisen tasa-arvon lisäksi ne sisältävät linjauksia mm. eri-ikäisten ja eri kulttuuritaustaisten henkilöiden tasa-arvoisesta kohtelusta. Työntekijöiden tasa-arvokokemuksia on seurattu osana henkilöstötutkimusta (entinen työtytyväisyystutkimus) vuodesta 1996 lähtien.

Vuoden lopussa Kesko-konsernin kaikista työntekijöistä Suomessa oli naisia 62 % (62 %) ja miehiä 38 % (38 %). Ulkomaisissa yhtiöissä luvut olivat vastaavasti 45 % ja 55 % (edellisenä vuonna 43 % ja 57 %).

Vuonna 2008 ylimmässä johdossa naisia oli seitsemän (6), eli 20,6 % (16,2 %) koko ylimmästä johdosta. Hallituksen seitsemästä jäsenestä yksi oli nainen, ja konsernijohtoryhmän kahdeksasta jäsenestä naisia oli kaksi.

Suomen toimintojen keskijohdossa naisten osuus laski hieman 20,3 %:iin (21,6 %), mutta esimies- ja asiantuntijatehtävissä naisten osuus nousi 48,8 %:iin (42,6 %).

Muissa toimintamaissa naisten osuus keskijohdosta oli keskimäärin 58 % ja esimies- ja asiantuntijatehtävissä 38 %. Tilastoja ei ole käytettävissä Rautakesko AS:sta ja Kesko Agro

HENKILÖSTÖN TYÖTYTYVÄISYYS SUOMEN YHTIÖISSÄ (ASTEIKKO 1-5)

	2004	2005	2006	2007	2008
Oma työ	3,79	3,82	3,82	3,85	3,75
Esimiestoiminta	3,80	3,84	3,81	3,85	3,76
Yksikön toiminta	3,76	3,78	3,76	3,80	3,79
Keskon toiminta	3,60	3,58	3,58	3,62	3,77

HENKILÖSTÖN TYÖTYTYVÄISYYS ULKOMAIDEN YHTIÖISSÄ (ASTEIKKO 1-5)

	Ruotsi			Viro			Latvia			Liettua			Norja			Venäjä		
	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008
Oma työ	3,86	3,90	3,74	4,15	4,14	3,98	4,11	4,10	4,06	4,10	4,26	4,05	3,95	4,02	3,78	4,14	4,07	4,08
Esimiestoiminta	3,65	3,66	3,48	4,02	3,99	3,88	4,04	3,88	3,93	3,70	4,06	4,15	3,66	3,89	3,52	4,13	4,10	4,26
Yksikön toiminta	3,63	3,67	3,80	4,06	4,00	4,05	3,99	3,93	4,03	3,85	4,12	4,22	3,66	3,91	3,77	4,23	4,18	4,30
Keskon toiminta	3,70	3,75	3,67	4,06	4,07	3,97	3,97	3,92	4,00	3,73	3,73	4,14	3,68	3,80	3,69	3,96	3,86	4,21
Keskisarvo ¹⁾	3,71	3,75	3,67	4,08	4,04	3,97	4,05	3,97	4,01	3,88	4,15	4,14	3,79	3,94	3,69	4,17	4,12	4,21
Vastanneiden määrä	547	491	557	449	582	601	596	621	512	149	145	139	346	381	361	666	744	866
% henkilökunnasta	53	40	50	79	81	82	64	56	58	76	81	89	51	49	53	66	63	58

¹⁾ Keskisarvo lasketaan kategorioiden oma työ, esimiestoiminta ja yksikön toiminta tuloksista.

- *Vähittäiskauppaa harjoittavissa tytäryhtiöissä naisten osuus esimiestehtävissä on merkittävä. K-citymarketien osastopäälliköistä noin 82 % ja Anttila-tavaratalojen osastopäälliköistä 67 % on naisia.*
- *K-instituutin kursseilla sisältäen Mestariomyyjäkoulutukseen osallistuneet opiskeli 25 057 (22 126) keskolaista, K-kauppiasta ja K-kauppojen työntekijää. Opiskelijatyöpäiviä kertyi 36 015 (33 009).*
- *K-instituutti sai opiskelijoilta arvosanan 4,3 asteikolla 1–5 puseyn edellisvuoden tasolla huolimatta opiskelijamäärän merkittävästä noususta.*

AS:sta Virosta, Senukaista Liettuasta eikä Byggnakkerista Norjasta. Ulkomaisissa yksiköissä erot vaihtelevat 20 %:n ja 60 %:n välillä kummassakin luokittelussa.

Suomessa vuosittaisessa henkilöstötutkimuksessa tasa-arvon toteutumiseksi Keskon annettiin arvosana 3,89 (3,64) ja koko konsernissa 3,98 (3,70) asteikolla 1–5. Vuoden 2008 tulos on entistä tarkempi, sillä uudistetussa tutkimuksessa työntekijän organisaatiotasoa koskeva kysymys on muotoiltu täsmällisemmin, eikä tulos sen vuoksi ole täysin vertailukelpoinen vuoden 2007 tuloksen kanssa.

Osaamisen kehittäminen ja koulutus

Keskossa henkilöstön kehittämisen ja koulutuksen tavoitteena on kehittää konsernin liiketoimintastrategioiden ja ketjujen asiakaslupauksen toteuttamiseksi tarvittavaa osaamista.

Keskolaisten peruskoulutus on Suomessa kartoitettu muiden kuin vähittäiskauppayhtiöiden osalta. Tilaston piiriin kuuluvista 5 638 (5 826) henkilöstä 20 %:lla (21 %) on peruskou-

lutuskinto, 65 %:lla (63 %) keskiasteen ammatillinen koulutus ja 15 %:lla (16 %) korkeakoulutuskinto.

Baltian ja Venäjän yhtiöissä korkeakoulun käyneiden osuus on korkeampi kuin Suomessa – Virossa 49 %, Latviassa 23 %, Liettuassa 19 % ja Venäjällä 40 %. Tilastoja Ruotsista ja Norjasta ei ole saatavilla.

Täydennyskoulutukseen käytettiin Suomessa yhteensä 19 900 (16 000) työpäivää eli 1,8 (1,4) päivää työntekijää kohti. Rahaa koulutukseen käytettiin 4,6 (4,8) miljoonaa euroa eli 420 (420) euroa työntekijää kohti. Noin 90 % (80 %) koulutuksesta toteutettiin konsernin sisäisenä, mihin on luettu koulutus K-instituutissa.

Ulkomaisissa yhtiöissä koulutuspäiviä oli 3 230 (7 109) eli 0,5 (0,7) päivää työntekijää kohti. Koulutuspäivätietoja ei ole saatavilla Norjasta, Ruotsista eikä Rautakesko AS Virossa. Sisäisen koulutuksen osuus oli 15 % (67 %); sisäisen koulutuksen tietoja ei ole saatavilla Ruotsista, Norjasta, SIA Kesko Agro Latviasta, Rautakesko AS Virossa eikä Senukaista Liettuasta. Koulutuspäivien lukumäärä oli poikkeuksellisen korkea vuonna 2007 johdolle suunnatuista koulutuksista AS Rautakesko Latviassa. Jatkossa koulutuspäivien määrän odotetaan vähentyvän edelleen tarjolla olevan verkkokoulutuksen ja työssäoppimismahdollisuuksien lisääntyessä.

Ulkomaan toimintojen koulutuskustannukset vuonna 2008 olivat yhteensä 1,1 miljoonaa euroa (0,8) eli rahaa käytettiin 124 (220) euroa työntekijää kohti laskettuna keskimääräisellä työntekijämäärällä.

Keskon tytäryhtiö, koulutuskeskus K-instituutti, tarjoaa koulutusohjelmia Keskon johdolle ja johtopotentialille, esimiehille ja asiantuntijoille. K-instituutin toimintamalli uudistettiin vuonna 2008. K-instituutti suunnittelee nyt osaamisen kehittämiskäsitteitä ketjutoimintojen tarpeiden mukaan ja toteuttaa koulutusohjelmia yhteistyökumppaniverkostonsa kanssa. Myös paikallista koulutusta on lisätty.

Johdon ja johtopotentialin koulutuksia on käsitelty kapaleissa Painopiste esimiestoiminnassa.

K-kauppiaille ja myymäläpäälliköille suunnatut koulutusohjelmat keskittyvät kaupan päivittäiseen johtamiseen, toiminnan suunnitteluun ja yrittäjyyteen. Lisäksi K-instituutti tarjoaa koulutusta asiakaspalvelussa ja myynnissä K-kauppojen henkilökunnalle.

K-instituutti on vastannut myös Suomen suurimpiin kuuluvan aikuiskoulutusohjelman, Mestariomyyjäkoulutuksen, toteuttamisesta vuoden 2007 alusta. Noin 16 600 (15 160) henkilöä osallistui 13 erilaiseen koulutukseen. Rautia-ketju palkittiin työstään kouluttajaketjuna, ja noin 80 % Rautia-ketjun henkilökunnasta läpäisi koulutuksen hyväksyttävästi. Mestariomyyjäkoulutusta toteutettiin edellisten vuosien tapaan myös noin sadassa kaupallisessa oppilaitoksessa ja ammattikorkeakoulussa. Koulutukseen osallistui oppilaitoksissa noin 6 000 (6 000) opiskelijaa.

Syksyllä K-instituutti toteutti K-ruokakauppiaille ja heidän henkilöstölleen käytännön omavalvontakoulutuksen, jossa osallistujat saivat valmiuden toteuttaa kaupan omavalvontaa sekä sähköistä omavalvonnan seuranta. Koulutukseen osallistui yli 500 ruokakaupan ammattilaista.

Oppisopimuskoulutuksessa olevien työntekijöiden määrä lisääntyi 27 %:lla vuodesta 2007 ja on nyt 1 034. Heistä 329 suoritti esimerkiksi myynnin, kaupan esimiehen tai yrittäjän ammattitutkinnon, mikä on 29 % enemmän kuin vuonna 2007. Vuonna 2009 K-instituutti laajentaa oppisopimuskoulutuksen ohjelmavalikoimaa tarjoamalla esimerkiksi retail-merkonomien tutkintoa.

NAISTEN JA MIESTEN OSUUS HENKILÖSTÖRYHMITÄIN 31.12.2008

	Naiset, lkm	Miehet, lkm	Naiset, %	Miehet, %
Ylin johto	7	27	20,6	79,4
Keskijohto	76	298	20,3	79,7
Esimiehet ja asiantuntijat	890	934	48,8	51,2
Työntekijät ja toimihenkilöt	7 430	3 961	65,2	34,8
Yhteensä	8 403	5 220	61,7	38,3

NAISTEN %-OSUUS HENKILÖSTÖRYHMITÄIN SUOMESSA 2004–2008

	2004	2005	2006	2007	2008
Ylin johto	13,3	14,3	15,6	16,2	20,6
Keskijohto	24,1	23,6	24,7	21,6	20,3
Esimiehet ja asiantuntijat	55,4	54,8	48,7	42,6	48,8
Työntekijät ja toimihenkilöt	63,7	63,4	64,4	66,2	65,2
Yhteensä	61,1	60,8	60,9	62,0	61,7

Terveys ja turvallisuus

Kesko ylläpitää työterveys- ja -turvallisuus- sekä sairauspoissaolotilastoja. Tilastot eivät kata urakoitsijoita.

Sairauspoissaolot ja tapaturmat Suomessa

Kesko Oyj on käyttänyt Pohjolan vakuutuspalveluja vuodesta 2007. Suomessa oli työtaturmia, sisältäen myös pientaturmat, yhteensä 609 (696; 2007 luku päivitetty vakuutusyhtiöitä saadun tiedon mukaan edellisen raportin ilmestymisen jälkeen) ja työmatkataturmia 179 (155). Työtaturmia, jotka johtivat kolmeen tai useampaan sairauspäivään, oli Suomessa yhteensä 205 (238). Kahdeksan ammattitautitapausta (2007: 9) raportoitiin konsernin vakuutusyhtiölle. Kuolemaan johtaneita tapaturmia ei sattunut (0).

Tapaturmataajuus kaikista tapaturmista laskettuna (muokanlukien pientaturmat, jotka eivät johtaneet sairauspoissaoloon tai johtivat yhteen tai useampaan sairauspäivään) oli 41,9 (42,8) tapaturmaa miljoonaa työtuntia kohti. Niiden tapaturmien, jotka johtivat kolmeen tai useampaan sairauspäivään, määrä oli 10,8 miljoonaa työtuntia kohti. Työperäisten tapaturmien, pois lukien työmatkataturmat, määrä oli 32,3 (35,0) tapaturmaa miljoonaa työtuntia kohti. Käytetty työtuntimäärä vuodessa on nyt tarkempi, kun aikaisempina vuosina työtuntimääränä on käytetty teoreettista lukua.

Tapaturmien ja ammattitautien aiheuttamien sairauspäivien lukumäärä oli 3 548 (5 918) eli 0,3 (0,5) päivää työntekijää kohden, mikä oli 37 % vähemmän kuin vuonna 2007 (vuonna 2007 määrä oli 25 % suurempi kuin 2006). Tapaturmien keskimääräinen vakavuusaste laski 4,5 poissaolopäivään (6,9).

Sairauspäiviä oli Suomessa yhteensä 138 101 (141 278) eli 10,1 (9,3) päivää työntekijää kohti tai 6 531 (7 080) päivää miljoonaa työtuntia kohti. Päivät miljoonaa työtuntia kohden 2007 ja 2008 eivät ole täysin vertailukelpoisia keskenään johtuen tarkemmasta työtuntimäärästä (kaaviossa sivulla 68 tilastot vuosilta 2004–2008). Vuonna 2008 käynnistetty sairauspoissaolosten tarkennettu seuranta jatkuu vuonna 2009.

Elinkeinoelämän Keskusliiton (EK) mukaan vuonna 2007 keskimääräinen sairauspoissaoloprosentti palvelualan yrityksissä Suomessa oli 4,4 % (3,8 % vuonna 2006) ja teollisuudessa 6,7 % (6,7 %) teoreettisista työtunneista. Poissaoloprosentti Keskon Suomen yhtiöissä vuonna 2008 oli 4,7 % (5,1 % vuonna 2007) ilman lapsen sairastamisesta johtuvia poissaoloja.

Kesko-konsernin yhtiöissä Suomessa toimii työterveys- ja -turvallisuusvaliokunta Suomen työturvallisuus- ja -terveyslain säädännön nojalla. Vuonna 2008 Keskon perustettiin konsernitason työsuojelefoorumi työsuoja- ja työturvallisuustyötä tekevien yhteiseksi tiedonvälitys- ja keskustelufoorumiksi. Samalle kohderyhmälle ja yleisesti esimiehille järjestettiin K-instituutissa kursseja työturvallisuusvastaavien nimellä. Vastaavia kurssipäiviä on järjestetty ja järjestetään myös eri K-kauppaketjuille.

Sivun 68 kaaviossa on esitetty sairauspoissaolojen syitä. Vuoteen 2007 verrattuna merkittävin muutos oli pitkäaikais-sairauspoissaolojen vähentyminen.

Kuntoutukseen käytettyjen palkallisten ja palkattomien sairauspäivien määrä vähentyi 19,7 %:lla. Kuntoutus painottui ns. ASLAK-kursseihin (ammattillisesti syvennetty varhaiskuntoutus). Vuonna 2008 aloitti seitsemän uutta kuntoutusryhmää, joissa yhteensä 62 työntekijää. Lisäksi tavaratalojen työntekijöille suunnattuun kuntoutukseen osallistui seitsemän henkilöä.

Sairauspoissaolot ulkomailla

Ulkomaisissa tytäryhtiöissä sairauspäiviä oli yhteensä 100 753 (78 838) eli 11,0 (7,7) päivää henkilöä kohti ja 5 617 päivää (4 320) miljoonaa työtuntia kohti; työtuntimääränä on käytetty maakohtaista teoreettista työtuntimäärää per vuosi. Poissaoloja oli 4,3 % (3,2 %) työpäivistä, mikä on vähemmän kuin Keskon Suomen yhtiöissä. Maakohtainen erittely on esitetty taulukossa sivulla 63.

Ulkomaiset tytäryhtiöt käyttivät henkilökunnan harrastus- ja virkistystoimintoihin noin 471 600 (362 000) euroa. Tietoja K-rauta AB:sta Ruotsista ja Senukaista Liettuasta ei ole saatavilla.

Työhyvinvointi ja työn tuottavuus

Kesko käynnisti vuonna 2008 Työ ja tuottavuus -ohjelman, jonka päätavoitteena on lisätä työntekijöiden työn tuottavuutta lisäämällä osaamista ja hyvinvointia sekä investoimalla tehokkaampaan henkilöstöjohtamiseen. Ohjelma sisältää myös toimenpiteitä toimintojen tehostamiseksi ja sähköisen viestinnän lisäämiseksi. Työ ja tuottavuus -ohjelma kattaa koko Keskon ja sen ketjuihin kuuluvat kaupat.

Useissa yhtiöissä on käynnissä pitkän aikavälin työhyvinvointiprojekteja, joiden tavoitteena on lisätä työn tuottavuutta sairauspäiviä vähentämällä, ylläpitää fyysistä kuntoa ja nostaa eläke-

TYÖTERVEYSHUOLLON TAVOITTEET VUOSILLE 2008 – 2009

TAVOITE	TULOKSET
Sairauspoissaolojen raportoinnin ja käsittelyn yhtenäistäminen systemaattiseksi toiminnaksi kaikissa toimialayhtiöissä ja yksiköissä.	Systemaattinen toiminta alkoi kaikissa yhtiöissä vuoden 2009 alusta.
Esimiehen, työntekijän ja työterveyshuollon yhteistapaamisten yhtenäistäminen.	Tapaamiset tulivat osaksi päivittäistä työtä 2008 ja ne tulevat osaksi sairauspoissaolojen seuranta.
Vuoden 2009 alusta lakisääteisen yhteisten työpaikkojen työterveyshuollon yhteistyön aloittaminen.	Tavoitteena luoda esimerkiksi läheisempää työterveyshuollon ja -turvallisuuden yhteistyötä kauppaeskuksissa.
Vuoden 2009 oman työterveyshuollon kehityshankkeet ovat organisaatioasiakkaan vuosisuunnitteluprosessin luominen ja työterveyshuoltopainotteisen sairaanhoidon kehittäminen.	Projektit koskevat integroitua omaa työterveydenhoitoa ja hyödynnetään myöhemmin koko Suomessa. Työ aloitettu 2009.

ikä. Myös esimiesten puheeksiottamisen valmiuksia parannetaan. Työn tuottavuuden parantamiseksi keinoja haetaan myös erilaisilla työaikamalleilla ja järjestelmällisellä työajan hallinnalla.

Rautakeskon Timantti-ohjelma saatettiin päätökseen vuonna 2008, ja lisäksi järjestettiin Elämäsi kuntoon -kursseja sekä erilaisia muita kuntotapahtumia. Koko Anttila-ketju otti käyttöönsä uuden sairauspoissaoloihin liittyvän puheeksiottamismallin ja asiaa koskeva esite jaettiin koko henkilökunnalle. Samanlaista mallia pilotoitiin K-citymarketissa vuonna 2008. Ohjelma otetaan käyttöön koko ketjussa vuonna 2009. Vastaavan-

lainen puheeksiottamismalli pilotoitiin vuoden 2008 lopussa myös Kesprossa. VV-Auto ja Konekesko järjestivät useita kaikille työntekijöille avoimia työkykyä ylläpitäviä liikuntakursseja.

Vuosittainen, koko K-ryhmän kattava Liikutaan yhdessä -kampanja rohkaisee henkilöstöä liikkumaan ja kokeilemaan uusia lajeja. Lisäksi Keskon kerho tukee henkilöstön harrastus- ja virkistystoimintaa.

Työterveyshuolto

Keskon oman työterveyshuollon palveluja Suomessa käytti noin 6 100 (6 000) Kesko-konsernin työntekijää, joista runsaat 5 400 (5 200) pääkaupunkiseudulla konsernin omilla työterveysasemilla. Osa Keskon konserniyrityksistä ostaa työterveyspalvelut ulkopuolisilta palveluntuottajilta, joiden osuus on noin 45 % kaikista palveluista. Muissa maissa työterveyshuolto on järjestetty paikallisen lainsäädännön ja käytännön mukaisesti.

Työterveyshuoltoon käytettiin Suomessa vuonna 2008 kaikkiaan noin 4,5 miljoonaa euroa. Tästä summasta Kansaneläkelaitos maksoi noin 1,9 miljoonaa euroa. Suomessa kokonaiskustannus työntekijän työkyvyn ja terveyden edistämiseksi oli 349 euroa henkilöä kohden.

Keskon työterveyshuolto keskittyy työkykyä ylläpitävään ja työyhteisön hyvinvointia edistävään toimintaan, jonka osuus vuonna 2008 oli yli 40 % kokonaiskustannuksista, eli 427 euroa henkilöä kohden (Keskon oman työterveyshuollon piiriin kuuluville työntekijöille). Luotettavat tilastot ulkopuolisista palveluntuottajista raportoidaan vuonna 2009 sen jälkeen kun luvut yrityksiltä on saatu.

Työterveyshuoltoyksikkö avustaa Keskon vähittäiskauppayhtiöitä työpaikan ergonomiakysymyksissä. Työterveyshuolto osallistuu tarvittaessa myös päihdeongelmaisten työntekijöiden hoitoon ja hoitohajukseen sekä kouluttaa esimiehiä yhdessä työpsykologin kanssa käsittelemään päihdeongelmatilanteita, ensisijaisena tavoitteena ehkäistä ongelmien syntymistä. HIV-testejä tehdään vain sairaanhoidon yhteydessä, normaalin työhöntulo- ja terveystarkastuksen yhteydessä niitä ei tehdä.

Vuosien 2007-2008 tutkimusprojektit yhdessä Työterveyslaitoksen kanssa saatiin päätökseen vuonna 2008. Projekti liittyi työyhteisöjen toimivuuden parantamiseen ja työterveyshuollon terveystarkastusten tehokkuuteen raportoidaan keväällä 2009. Projekti fyysisen työkuormituksen arviointijärjestelmän kehittämiseksi keskeytettiin Keskoa riippumattomista syistä; samoin keväällä 2009 saadaan arviointiraportti työperäisten yläraajan rasitus sairauksien varhaisesta diagnosoinnista ja ehkäisystä.

Työterveyshuolto aloitti uuden kaksivuotisen projektin, Stop Flunssa yhdessä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa tammikuussa 2009. Lisäksi uusi masennuksen hoitoon työyhteisössä paneutuva projekti aloitetaan Työterveyslaitoksen kanssa keväällä 2009.

Keskon työterveyshuollon ylilääkäri Pirjo Anttila sai marraskuussa Erialaisten oppijoiden liiton myöntämän ALLVAR 2008 -palkinnon urauurtavasta lukityöstään työterveydenhuollon kentällä. Lue case sivulla 19.

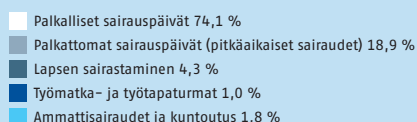
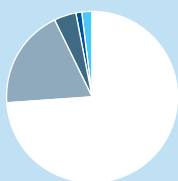
Työterveyshuollon tavoitteet 2008-2009 sekä niiden toteutuminen on esitetty taulukossa sivulla 67.

Palkat ja muut edut

Keskolaisten keskimääräinen vuosipalkka oli Suomessa 32 054 euroa, muissa Pohjoismaissa 32 223 euroa ja Baltian maissa ja Venäjällä 12 803 euroa konsernin keskimääräisen henkilömäärän mukaan laskettuna.

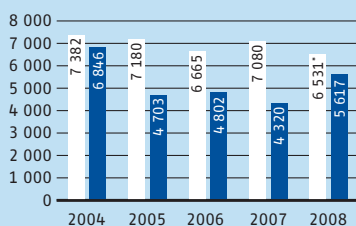
Koska Kesko-konsernin toiminta on monialaista - tehtävännimikkeitä lähes 700 - keskimääräinen palkka ei ole hyvä tun-

SAIRAUSPOISSAOLOT 2008
(SUOMEN TOIMINNOT), %

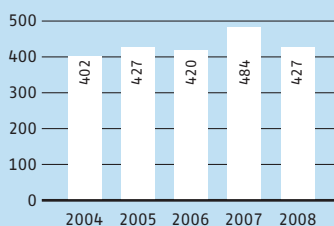
Suomessa sairauspäiviä yhteensä 138 101

SAIRAUSPÄIVIEN MÄÄRÄN KEHITYMINEN,
SAIRAUSPÄIVIÄ/MILJOONAA TYÖTUNTIA

Tarkennettu laskenta

KESKON PANOSTUS TYÖTERVEYSHUOLTOON
SUOMESSA EUROA/HENKILÖ
(KESKON OMA TYÖTERVEYSHUOLTO)

nusluku kuvaamaan palkkauksen tasoa tai rakennetta. Konsernin rakenne on myös siinä määrin muuttunut sekä Suomessa että ulkomailla, että kalenterivuosien välinen vertailu ei anna kuvaa palkkakehityksestä.

Tulospalkkiot

Vuoden 2007 tulospalkkiojärjestelmään perustuvia tulospalkkiota maksettiin keväällä 2008 Suomessa noin 12,5 miljoonaa euroa (14,1 miljoonaa euroa) eli 3,6 % (4,2 %) palkkasummasta (luku ei sisällä Kauko-Telkoa eikä Tähti Optikkaa). Konsernin tulospalkkiojärjestelmä koskee Kesko Oyj:n ja sen suomalaisen tytäryhtiöiden koko henkilökuntaa lukuun ottamatta vähittäiskauppoja, joissa se kattaa Anttila-tavaratalojen ja K-citymarketien esimiehet. Vuonna 2008 jatkettiin työntekijöiden myyntipalkkiojärjestelmän pilotointia Anttiloissa ja Kodin Ykkösissä sekä K-citymarketissa. Yhteensä Suomen toiminnossa vuonna 2008 maksettiin erilaisia palkkiota 14,3 miljoonaa euroa (16,9 miljoonaa euroa) tulospalkkiot, myyntipalkkiot ja muut vastaavat rahalliset palkitsemistavat yhteenlaskien (luvat eivät sisällä Kauko-Telkoa eikä Tähti Optikkaa).

Kesko Oyj:n tulospalkkiojärjestelmässä palkkioon vaikuttavia tekijöitä ovat konsernin ja toimialan kokonaistulos, työntekijän oman yksikön myynti ja tulos sekä asiakastytyväisyys. Esimiesten tulospalkkioon vaikuttaa myös alaisten työttyvyisyys.

Ulkomaisten yhtiöiden tulospalkkiojärjestelmät eivät välttämättä ole verrattavissa Suomessa käytössä oleviin järjestelmiin. Ulkomaiset yhtiöt maksoivat vuonna 2008 tulospalkkiota noin 9 miljoonaa euroa (6,2 miljoonaa euroa) eli noin 6 % (4 %) palkkasummasta. K-rauta AB:n Ruotsissa ja Senukain Liettuassa tietoja ei ole käytettävissä.

Kesko-konsernin johdolla – noin 100 henkilöä – on suoritusperusteinen palkkiojärjestelmä, jonka Keskon hallitus on hyväksynyt. Palkkion enimmäismäärät vaihtelevat henkilön työn tulosvaikutuksen mukaan 3–8 kuukauden palkkaa vastaaviin määriin asti.

Optio-ohjelmat

Keskolla oli vuonna 2008 voimassa kaksi optio-ohjelmaa. Vuoden 2003 optio-ohjelman osakemerkintäaika päättyi optioerästä riippuen vuonna 2009 tai 2010. Vuoden 2007 ohjelman osakemerkintäaika päättyi optioerästä riippuen vuonna 2012, 2013 tai 2014. Optio-ohjelmat ovat luettavissa osoitteessa www.kesko.fi/sijoittajat. Vuoden 2008 tilinpäätöksen henkilöstökuluihin sisältyi myönnettyjä osakeoptioita 6,0 miljoonan euron arvosta.

Eläkkeet

Keskon Eläkekassan jäsenmäärä on noin 8 750 työntekijää ja vuoden aikana eläkeläisten määrä kasvoi 90 henkilöllä.

Kesko-konsernista Suomessa siirtyi eläkkeelle 181 henkilöä (189 vuonna 2007; luku on korjattu edellisen raportin julkaisemisen jälkeen, koska tarkat luvut saatiin vasta maaliskuussa 2008), joista Eläkekassan jäseniä oli 94 (115) ja Varmassa vakuutettuja 87 (74; korjattu luku). Lukuun sisältyvät osa-aika-eläkkeelle ja osatyökyvyttömyyseläkkeelle jääneet. Ammatillista uudelleenoulutusta järjestettiin 16 (13, korjattu luku) henkilölle, jotka eivät enää voineet jatkaa entisessä työssään tai joiden työkyky oli sairauden takia vaarantumassa. Ulkomaisissa yhtiöissä työntekijöitä ei siirtynyt eläkkeelle.

Terveydellisistä syistä täydelle eläkkeelle siirtyneiden määrä nousi 69 henkilöstä (korjattu luku) 78 henkilöön. Työkyvyttömyyseläkkeiden määrä on pysynyt koko 2000-luvun erittäin ma-

talana. Tarkasteltaessa kolmen vuoden keskiarvoa nähdään, että määrä on ollut 1990-luvun puolivälin jälkeen laskeva ja on nyt vakiintunut erittäin matalalle tasolle. Työterveyshuolto on samalla aikajaksolla panostanut voimakkaasti työkykyä ylläpitävään toimintaan.

Eläkekassan A-osastosta myönnettiin taloudellisin ja tuotannollisin perustein varhaiseläke 10 (16) henkilölle.

Keskimääräinen eläkkeellejäänti-ikä laski Keskon Eläkekassan eläkemyönnoissä 55,4 vuoteen (57,7) ja Varma-Sammon myönnoissä 57,4 vuoteen (58,9). Keskon Eläkekassan osalta keskimääräinen eläkkeellejäänti-ikä vaihtelee vuosittain mm. työkyvyttömyyseläkkeelle jäävien henkilöiden iän perusteella. Koko Suomen työeläkejärjestelmässä keskimääräinen eläkkeellejäänti-ikä oli 58,6 vuotta vuonna 2007.

Keskon Eläkekassan maksama eläke oli keskimäärin 1 324 euroa kuukaudessa (1 282 euroa) ja yhteensä 61 miljoonaa euroa (57,7 miljoonaa euroa) kaikkiaan 3 839 henkilölle (3 749).

Toiminta työnantajajärjestöissä

Kesko on jäsen Suomen Kaupan Liitossa, Ruotsissa Handels Arbetsgivareorganisationissa ja Norjassa Näringslivet Hovedorganisasjonissa (NHO). Baltiassa Rautakeskon ja Maatalouskeskon tytäryhtiöt eivät kuuluneet järjestöihin.

Keskon pääjohtaja kuuluu Suomen Kaupan Liiton hallitukseen ja toimii Elinkeinoelämän keskusliiton (EK) hallituksen varapuheenjohtajana.

Yhteistyö henkilöstön edustajien kanssa

Kesko-konsernin Suomessa työskentelevästä henkilökunnasta 40,1 % (38,2 %) oli järjestäytynyt ammattiliittoihin, pääasiassa Palvelualan Ammattiliitto PAMIin. Tilastossa ovat mukana ne työntekijät, joiden ay-jäsenmaksu pidetään palkasta. Norjassa järjestäytymisaste oli 16,2 % (25,5 %). Baltiassa ja Venäjällä ammattiliittoihin järjestäytyneitä oli vain muutama henkilö; Ruotsissa tietoja ei julkisteta. Baltian maissa monissa Keskon tytäryhtiöissä on työpaikkakomitea, jossa on sekä johdon että työntekijöiden edustus. Järjestäytymistä koskevia tietoja ei ole saatavilla Senukaista Liettuasta.

Kaikki työntekijät Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa ovat työehtosopimusten piirissä. Baltian maissa ja Venäjällä ei toistaiseksi ole tehty sitovia, koko toimialan kattavia työehtosopimuksia.

Kesko-konsernissa on yhtiökohtainen luottamusjärjestelmä, joka on käytössä kaikissa suurimmissa tytäryhtiöissä Suomessa. Keslog Oy:n toimipaikkakohtaiset luottamusmiehet edustavat myös muiden toimialayhtiöiden henkilöstöä ao. toimipaikoilla. Anttila Oy:ssä ja Citymarket Oy:ssä on myös tavaratulohtaisia luottamusmiehiä.

Kansalliset yritysneuvostot kokoontuvat kahdesti vuodessa. Kansainvälinen konsernitason eurooppalainen yritysneuvosto (European Works Council, EWC) kokoontuu kerran vuodessa ja siihen osallistuivat vuonna 2008 edustajat Suomesta, Ruotsista ja Virossa.

Vuoden 2008 lopussa Suomen hovioikeudessa oli käsiteltävänä kolme ja käräjäoikeudessa kaksi työsuheriita-asiaa, jotka koskivat mm. työsuhteen päättymistä ja lisätien maksamista. Vuonna 2008 kaksi tapausta ratkaistiin Keskon hyväksi ja kolme sovittiin.

Ulkomaisten yhtiöiden osalta vuoden 2008 lopussa oli vireillä neljä työsuheriita-asiaa koskien mm. työsuhteen päättymistä ja työtaturman korvauksia. Vuoden 2008 aikana kaksi tapausta ratkaistiin Keskon hyväksi ja yksi sovittiin.

Case

KAUPPIAS KUNTOON – BISNES LENTOON

K-kauppiasliitto starttasi maaliskuussa 2008 K-kauppiaille suunnatun hyvinvointiohjelman K-kauppias kuntoon – bisnes lentoon. Kauppiaita kannustetaan ohjelman myötä muun muassa liikunnan lisäämiseen, ruokavalioiden kohentamiseen ja ajankäytön hallintaan. Ohjelma jatkuu myös vuonna 2009.

Kauppiaita tukemaan avattiin oma hyvinvointisivusto, josta löytyy tietoa niin ravinnosta, liikunnasta, sallituista paheista kuin oman elämän eri osa-alueista. Tunnetut asiantuntijat kertovat sivustolla terveellisten elintapojen merkityksestä ja vastaavat kauppiaiden lähettämiin kysymyksiin. Lisäksi liitto tarjoaa erilaisia hyvinvointiin liittyviä jäsenpalveluita ja tapahtumia.

Kauppiasta koottuun kymmenhenkiseen starttiryhmään kuuluva K-supermarket Paimion kauppias **Terhi Wirén** Turusta on ollut ohjelmaan erittäin tyytyväinen.

– Laihdutuskuurit ovat jääneet taakse ja uusi elämäntapa alkanut. Muutos on hitaampi, mutta pysyvämpi. Liikunta on saanut ihan uuden merkityksen. Koetan omalla esimerkilläni kannustaa myös kollegat mukaan. Tämä on loistava tilaisuus tehdä haaveista vihdoin totta!

Starttiryhmän kauppiat sauvakävelyllä Eerikkilän urheilupuistolla. Edessä kauppias Terhi Wirén.

K-RAUTA REZEKNE PALKITTIIN VAMMAISYSTÄVÄLLISYYDESTÄÄN

K-rauta Rezekne palkittiin loppuvuodesta 2008 yhtenä Latvian asiakasystävällisimmistä uusista rakennuksista. Vammaisjärjestö Apeirons ja Latvian talousministeriö tarkastavat vuosittain, kuinka esteettömästi liikuntavammaiset asiakkaat pääsevät kulkemaan uusiin rakennuksiin. Parhaat rakennukset palkitaan Zelta Kruvis –palkinnolla.

Tarkastuksen tehneet asiantuntijat havaitsivat, että K-rauta-myylässä on helppo liikkua, tavarat ovat hyvin esillä, kaikissa tarvittavissa paikoissa on kulkuluiskat, kynnykset ovat matalia ja ovet leveitä. WC-tiloissa on tarvittavat tekniset apuvälineet. Myymälän vieressä on tilavat invalidiparkkipaikat.

Apeironsin mukaan noin 20 % uusista, tarkastetuista rakennuksista Latviassa on asiakasystävällisiä ja esteettömiä kulkea.

– Yksitasoratkaisut, leveät käytävät ja muut kriteereinä mainitut seikat ovat K-raudan konseptin mukaisia, tietoisia ratkaisuja. Huomioimme esteettömän kulun jo suunnitteluvaiheessa toimintamaidemme K-raudoissa, sanoo Rautakeskon konseptipäällikkö **Jouni Jaakkola**.

K-rauta Rezekne Latviassa avattiin lokakuussa 2008.

MESTARIMYYJÄKOULUTUS OJENTAA AVAIMET OSAAMISEEN

Mestari-myjät vuodelta 2008

K-ryhmässä toteutettava Mestari-myjäkoulutus on Suomen suurimpia vuosittaisia ammatillisia aikuiskoulutuksia. Koulutuksen järjestää K-instituutti Oy yhdessä K-kauppojen ja ketju-yksiköiden asiantuntijoiden kanssa. Mestari-myjäkoulutusta on järjestetty jo vuodesta 1960 alkaen.

Vuosittain yli 16 000 K-ryhmäläistä ja 6 000 ammatillisten oppilaitosten opiskelijaa täydentää Mestari-myjäkoulutuksen avulla tuote- ja myyntiosaamistaan. Hyväksytyt suorituksen sai vuonna 2008 kaikkiaan 10 500 opiskelijaa.

Koulutusta käydään itsenäisesti yksilöinjoukoilla ja koko kaupan voimin joukkuekilpailussa. Yleisiin opintolinjoihin kuuluvat Elintarvike-, Tuore-elintarvike-, Kassa-, Kodintarvike-, Koti ja sisustus-, Vapaa-aika- sekä Pukeutumislinjaukset. Ketjuittain räätälöityjä opintolinjoja ovat Kenkä, Urheilu, Musta Pörssi, Maatalous sekä Rauta. Ruotsinkielinen Aktuell Utbildning-linja toteutetaan joka toinen vuosi.

Koulutus koostuu etäopiskeluvaiheesta,

semifinaaleista sekä finaaleista, joissa kilpailee kunkin linjan kolme parasta. Kilpailu huipentuu opintopalkintomatkaan, joka suuntautui tammikuussa 2009 Kiinan Pekingiin. Matkalla tutustuttiin paikalliseen kulttuuriin ja kaupankäyntiin.

Mestari-myjäkoulutuksen etäopiskeluvaiheen sisällöntuotantoon osallistuu vuosittain yli 300 tavarantoimittajaa. Mestari-myjääopiskelijat valitsevat vuosittain linjansa opintomateriaalin parhaan aineiston. Elintarvike-linjan parhaaksi ja selkeimmäksi aineistoksi vuoden 2008 Mestari-myjäkoulutuksessa äänestettiin Suomen Sokeri Oy:n aineisto, jonka oli laatinut **Tiina Palomäki**.

KESÄTYÖNTEKIJÄLLE ILO ONNISTUA

Kesätyö K-ryhmässä on oiva tapa tutustua kaupan alan tehtäviin ja kokeilla, tuntuuko ala omalta. K-ryhmän kaupassa hankitusta osaamisesta on myös hyötyä myöhemmällä uralla Keskossa. Kesätyö toimii hyvänä starttina esimerkiksi matkalla kohti K-kauppiuutta.

Vuonna 2008 K-ryhmään rekrytoitiin noin 5 000 kesätyöntekijää. Myös vuonna 2009 arvioidaan olevan tarjolla tuhansia kesätyötehtäviä.

Valtaosa K-ryhmän tarjoamista kesätyöistä on kaupan alan perustehtäviä. Suurimpia kesätyöntekijöiden työllistäjiä ovat mm. K-citymarket ja Anttila sekä varastot. Tarjolla on myös toimistotehtäviä esimerkiksi taloushallinnon parissa.

Uusien kesätyöntekijöiden tärkein perehdytys tapahtuu kesätyöpaikoissa. Sen lisäksi saatavilla on ketju- ja yhtiökohtaista perehdytysmateriaalia.

"Parasta on hyvä työilmapiiri ja yhteishenki"

25-vuotias **Merju Koljonen** aloitti uransa Keslog Oy:n keskusvarastolla varastomiehenä hedelmä- ja vihannesosastolla. Hänen työtehtäviinsä kuului asiakasyksiköiden keräily.

- Joka viikko työhön sisältyi myös jotain uutta kuten puutekeräystä tai FT-termi-naalikeräystä, jossa pääsin tutustumaan luomutuotteiden ja eksoottisten hedelmien ja vihannesten ihmeelliseen maailmaan.

Kesän jälkeen Merju on jatkanut töitä tarvittaessa työhönkutsuttavana liiketalouden logistiikan amk-opintojensa lomassa. Parasta Keslogilla työskentelyssä on Merjun mielestä hyvä työilmapiiri ja yhteishenki.

- Mieluista on myös se, että huolellisuudella ja tehokkuudella voi nostaa omia ansioitaan. Keslog Oy:llä on myös suuren yrityksen edut. Jäisin mielelläni tänne vakituiseen työsuhteeseen. Olisi hienoa päästä Keslogilla enemmän oman alan hommiin, nyt työskentelen kerääjänä. Aion edetä niin pitkälle kuin mahdollista.

VASTUULLISEN HANKINNAN KESKEISIÄ TULOKSIA VUONNA 2008

- + Kesko perusti oman monitorointitiimin Kiinan Shanghaihin.
- + Keskon vastuullisen hankinnan ohjausryhmä kokoontui viisi kertaa. Keskeisinä aiheina olivat monitorointi Kiinassa, Keskon itsearviointilomakkeen käyttö ja Keskon kemikaalikieltolista, joka määrittelee Keskolle toimitettavissa kodintekstiileissä, vaatteissa, nahkatavaroissa, jalkineissa ja päällystetyissä huonekaluissa kielletyt tai rajoitetusti käytettävät kemikaalit.
- + Keskolla on Suomen kaupparyhmistä laajin Reilun kaupan tuotteiden valikoima: yhteensä 120 (64 vuonna 2007) tuotetta, joista 16 (8) Pirkka-sarjassa.
- + Ruokakeskelle myönnettiin Reilun kaupan palkinto.
- + BSCI on vakiinnuttanut asemansa luotettavana sosiaalisena aloitteena ja edelleen vahvistanut markkinavoimaansa jäsenmäärän noustessa sadasta 265:een.
- Kesko ei saavuttanut tavoitettaan BSCI-auditointien lukumäärässä tehtailta vaadittujen parannusten odotettua hitaamman toteutuksen sekä tavarantoimittajien vaihtuvuuden vuoksi.
- Keskon oma monitorointityö on osoittanut, että kiinalaiset tavarantoimittajat tarvitsevat odotettua enemmän aikaa ja Keskon monitoroijien ammattimaista tukea ja apua suorituakseen BSCI:n edellyttämistä korjaustoimenpiteistä.

VASTUULLINEN HANKINTA

Keskon riskimaatuonti

Kesko keskittyy tavarantoimittajiensa sosiaalisen laadun valvonnassa ensisijaisesti ns. riskimaissa toimiviin tavarantoimittajiin. Riskimaiksi Kesko luokittelee sellaiset maat ja alueet, joissa on olemassa riski ihmisoikeuksien ja työntekijöiden oikeuksien loukkaamisesta pääasiassa kansallisen työläinsäädännön heikon valvonnan vuoksi.

Kesko suomalaisten yhtiöiden riskialueilla toimivilta tavarantoimittajilta tekemien suorien ostojen arvo oli yhteensä 129 miljoonaa euroa ja 1,6 % Keskon kaikista ostoista eli sama kuin edellisenä vuotena. Noin 75 % (70 %) tuonnista tulee EU-maista. Keskon tärkeimmät EU:n ulkopuoliset tavarantoimittajat riskialueilla ovat Kiina (77 miljoonaa euroa), Turkki (8 miljoonaa euroa) ja Intia (7 miljoonaa euroa).

Oman suoran tuonnin lisäksi Kesko ostaa riskimaissa valmistettuja tuotteita myös muilta Suomessa toimivilta maahan tuontiyrityksiltä (katso sivu 37) sekä kansainvälisten ostoryhmitymien välityksellä. Pääosa tästä tuonnista on kansainvälisiä merkkituotteita, joiden valmistuksessa on viime vuosina kiinnitetty runsaasti huomiota sosiaalisen laadun varmistamiseen.

Kesko ei pysty esittämään luotettavia tilastoja näiden tuontituotteiden alkuperämaista, mutta niiden osuuden arvioidaan olevan samaa luokkaa kuin oman riskituonnin. Lisäksi sosiaalisia riskejä saattaa liittyä Suomeen kolmansien maiden kautta tuotavien tuotteiden tai tuotteissa olevien ainesosien tuotantoon.

Keskon ulkomaiset tytäryhtiöt eivät ole vielä ottaneet käyttöön vastaavaa menettelyä oman suoran tuontinsa valvontaan. Koska niiden emoyhtiöt ostavat kaukaisista maista pääasiassa keskitetysti, on tytäryhtiöillä vain muutamia ulkomaisia tavarantoimittajia, joista suurin osa EU:n alueella. Lisä tietoja maakohtaisesta tuonnista on oheisessa taulukossa.

Vastuullisen hankinnan johtamiskäytännöt

Keskon vastuullisen hankinnan johtaminen perustuu ostotoiminnan eettisiin periaatteisiin, jotka Keskon hallitus on hyväksynyt vuonna 1999 (katso www.kesko.fi/vastuullisuus). Periaatteiden mukaan Kesko haluaa varmistaa, että tavarantoimittajat vähintään noudattavat kansallista työsuojelulainsäädäntöä. Mikäli työelämän kansainväliset normit – ennen kaikkea Kansainvälisen työjärjestön ILO:n keskeiset työelämää säätelevät sopimukset – kuitenkin turvaavat työntekijän aseman kansallisia lakeja paremmin, tavarantoimittajien tulee noudattaa näitä kansainvälisiä normeja.

Kesko jatkaa aktiivista työtään Business Social Compliance Initiativessa (BSCI). Kesko on BSCI:n jäsenenä vuodesta 2005 sitoutunut noudattamaan omassa ostotoiminnassaan BSCI:n periaatteita (BSCI Code of Conduct), jotka ovat vaatimuksiltaan vastaavaa tasoa kuin Keskon omat periaatteet.

Keskon vastuullisen hankinnan ohjausryhmä, joka on perustettu vuonna 2007, koostuu riskimaatuontia harjoittavien toimiala- ja tytäryhtiöiden edustajista. Ohjausryhmä koordinoi ja kehittää Keskon vastuulliseen hankintaan liittyviä toimintatapoja.

Ohjausryhmä kokoontui viisi kertaa vuoden 2008 aikana. Keskeisinä aiheina olivat itsearviointilomakkeen käyttö, Keskon kemikaalikieltoista, joka määrittelee Keskolle toimitettavissa kodintekstiileissä, vaatteissa, nahkatavaroissa, kengissä

- Kesko aloitti oman monitorointitoiminnan Kiinassa lokakuussa 2008, katso case sivulta 77.

ja päällystetyissä huonekaluissa kielletyt tai rajoitetusti käytettävät kemikaalit, sekä monitorointityön aloittaminen Kiinassa.

Riskimaissa Keskon itsearviointilomakkeella kerätään perustietoja tavarantoimittajien työolosuhteista. Lomake kattaa kaikki BSCI-kriteerit ja sitä on täydennetty ympäristöasioihin liittyvillä kysymyksillä. Lomake lähetetään kaikille uusille riskimaiden tavarantoimittajille, joiden tulee palauttaa se allekirjoitettuna ennen sopimuksen allekirjoittamista Keskon kanssa. Lomakkeella kerätään tietoa tehtaalla käynnissä olevista tai suoritetuista laatu-, ympäristö- ja sosiaalisista auditoinneista. Itsearviointilomakkeella annettujen tietojen pohjalta laaditaan tavarantoimittajan alustava riskianalyysi.

Kesko aloitti oman monitorointitoimintansa Kiinassa lokakuussa 2008 tukemaan vastuullista hankintaansa. Kaikki Keskon Kiinasta tuontia harjoittavat yhtiöt osallistuvat monitorointiin. Kahden asiantuntijan tiimi ohjaa, kouluttaa ja valvoo Keskon kiinalaisten tavarantoimittajien työehtoja ja työolosuhteita sekä ympäristö- ja kemikaalimääräysten noudattamista. Keskon monitorointiperiaatteet ovat yhtäläisiä BSCI-auditoinnin vaatimusten kanssa ja monitoroinnin lopullisena tavoitteena on saada tehdas hakemaan BSCI-auditointia tai kolmannen osapuolen myöntämää SA8000-sertifiointia.

ESIMERKKEJÄ KESKON OMASTA SUORASTA TUONNISTA V. 2008*

Maa	Tuonnin arvo, milj. euroa
Kiina	77
Saksa	75
Hollanti	68
Ruotsi	60
Ranska	47
Tanska	43
Viro	30
Italia	29
Espanja	29
Belgia	21
Iso-Britannia	14
Japani	10
Yhdysvallat	9
Turkki	8
Puola	8
Liettua	7
Intia	7
Etelä-Korea	6
Vietnam	6
Portugali	6
Thaimaa	5

* Luvuissa vain Keslogin huolitsema suora tuonti, ei VV-Auton tuontia

- *Keskon oma kahvimerkki Costa Rica on ollut UTZ-sertifioitu huhtikuusta 2007. Vuonna 2008 noin 89 % Ruokakeskon omien kahvimerkkien myynnistä oli peräisin kahviplantaa-seilta, jotka ovat läpäisseet puolueettomasti valvotun sertifiointiohjelman.*

Tiimin tavoitteena on tehdä vuodessa 160 käyntiä noin 50 valitun tavarantoimittajan tehtailla.

Kemikaalikieltolista määrittelee Keskolle toimitettavissa kodintekstiileissä, vaatteissa, nahkatavaroissa, kengissä ja päällystetyissä huonekaluissa kielletyt tai rajoitetusti käytettävät kemikaalit ja myös kieltää EU:n kemikaaliasetuksen REACH:in mukaisten, erityistä huolta aiheuttavien aineiden yli 0,1 painoprosenttia ylittävän käytön. Lista lähetetään Keskon kaikille EU:n ulkopuolisille tavarantoimittajille. Kiinassa kemikaalisäännösten noudattamisen tarkistaminen tehdään aina monitorointikäynnin yhteydessä.

Keskon ostajia koulutetaan säännöllisesti vastuullisen hankinnan käytäntöihin. Vuonna 2008 järjestettiin kymmenen koulutustilaisuutta Anttilan, K-citymarketin, Ruokakeskon, Indoorin, Kenkäkeskon, Intersportin, Keslogin ja Kespron ostajille. Koulutus painottui monitoroinnin periaatteisiin ja prosesseihin ja Keskon oman monitoroinnin tavoitteisiin. Lisäksi Keskon ostajille järjestettiin koulutusta BSCI:n tarjoamista työkaluista ja auditoinnin vaatimuksista. Agenteille ei järjestetty erityistä koulutusta vuonna 2008.

Lokakuussa 2008 Rautakesko teki sopimuksen osakkuudesta rautakaupan hankintayhteistyöyrittäjä tooMax-x Handels GmbH -yhtiöön. tooMax-xin perustehtäviä ovat osto- ja hankintatoiminnan tehostaminen ja laadun varmistus Kaukoidän tuonnissa.

Sosiaalisen vastuun periaatteet

Kesko käyttää toimitusketjunsä valvonnassa SA8000-standardia sekä BSCI-auditointeja. Näiden lisäksi markkinoilla on lukuisia samankaltaisia kansallisia ja toimialakohtaisia aloitteita.

Vaikka kaikki olemassa olevat toimintamallit eivät täytä kaikkia Keskon vaatimuksia, on selvää, että myös nämä muut Keskon toimitusketjuun liittyvät aloitteet ovat johtaneet parannuksiin erityisesti maailmanlaajuisissa työolosuhteissa.

Seuraavassa lyhyt esittely yleisimmistä käytetyistä valvontatyökaluista:

SA8000 Social Accountability -standardi (www.sa-intl.org)

SA8000 on Social Accountability Internationalin (SAI) kehittämä standardi, joka pohjautuu YK:n ihmisoikeuksien julistukseen ja lapsen oikeuksien yleissopimukseen sekä Kansainvälisen Työjärjestön ILO:n keskeisiin, työelämää sääteleviin sopimuksiin. Sertifiointeja myöntävät SAI:n akkreditoimat kansainväliset sertifiointilaitokset.

SA8000 on tarjolla olevista valvontatyökaluista vaativin ja kallein. Vuoden 2008 syyskuun lopussa SA8000-sertifikaatteja oli koko maailmassa voimassa 1 835 (1 580); vuosikasvu oli 16 %.

Business Social Compliance Initiative (BSCI) (www.bsci-eu.com)

BSCI on eurooppalaisten kauppaketjujen perustama sosiaalisia auditointeja edistävä organisaatio, joka tekee yhteistyötä SAI:n kanssa. Tammikuussa 2009 BSCI:llä oli jäsenyrityksiä 265 ja sen

jäsenille tarkoitetussa tietokannassa oli noin 7 590 tavarantoi-
mittajaa. BSCI-auditointeja tekevät SA8000-auditoidut, ja
auditointi vastaa työntekijän kannalta SA8000-sertifiointia.
Jos yritys, joka on läpäissyt BSCI-auditoinnin, rakentaa
SA8000-standardin mukaisen johtamisjärjestelmän, sille
voidaan myöntää SA8000-sertifikaatti.

Kesko on ollut BSCI:n aktiivinen jäsen vuodesta 2005. Vuon-
na 2008 Kesko osallistui sekä maataloustuotantoon ja BSCI-
käytäntöihin erikoistuneiden työryhmien työskentelyyn kuin
myös kansallisen tason kokouksiin.

Ensimmäinen BSCI:n sidosryhmäneuvoston kokous pidettiin
vuoden 2007 lopulla ja sen jälkeen neuvosto on kokoontunut
säännöllisesti eri sidosryhmien kanssa mm. Kiinassa, Intiassa
ja Afrikan maissa. Vuonna 2008 neuvosto peräänkuulutti
enemmän synergiaa ja vähemmän päällekkäisyyttä muiden
aloitteiden kanssa.

Kesko edistää tällä hetkellä ensisijaisesti tavarantoimittajiensa
BSCI-auditointia, mutta suosittelee edelleen myös SA8000-serti-
fiointia sosiaalisen laadun lopullisena päämääränä.

Reilun kaupan sertifiointijärjestelmä (www.fairtrade.org.uk)

FLO eli Fairtrade Labelling Organisations International valvoo
yhteistyössä FLO-CERT GmbH -sertifiointiyhtiön kanssa yh-
teensä noin 600 tuottajayhteisön toiminnan sosiaalista laatua
lähes 60 maassa. FLO-CERT:lle on myönnetty ISO65-sertifiointi,
ja standardi varmistaa, että Reilun kaupan sertifiointiprosessi
on luotettava ja läpinäkyvä.

Reilun kaupan sertifiointijärjestelmä noudattaa samoja pe-
riaatteita kuin GlobalGAP -sertifiointi (GlobalGAP on yksityinen
organisaatio, joka määrittelee vapaaehtoisia standardeja
maataloustuotteiden sertifiointille) ja BSCI:n maataloustuo-
tannon auditointimalli. Merkittävimmät erot Reilun kaupan ja
muiden järjestelmien välillä on se, että Reilun kaupan järjes-
telmässä tuottajille taataan maailmanmarkkinahintaa korke-
ampi vähimmäishinta ja että tuottajat velvoitetaan investoi-
maan paikallisten elinolojen parantamiseen.

Reilun kaupan myynnin volyyymi koko maailmassa oli 2,4
miljardia vuonna 2007. Suomessa Reilun kaupan tuotteita
myytiin vuonna 2008 yli 54 miljoonalla eurolla (35 miljoonalla
eurolla vuonna 2007).

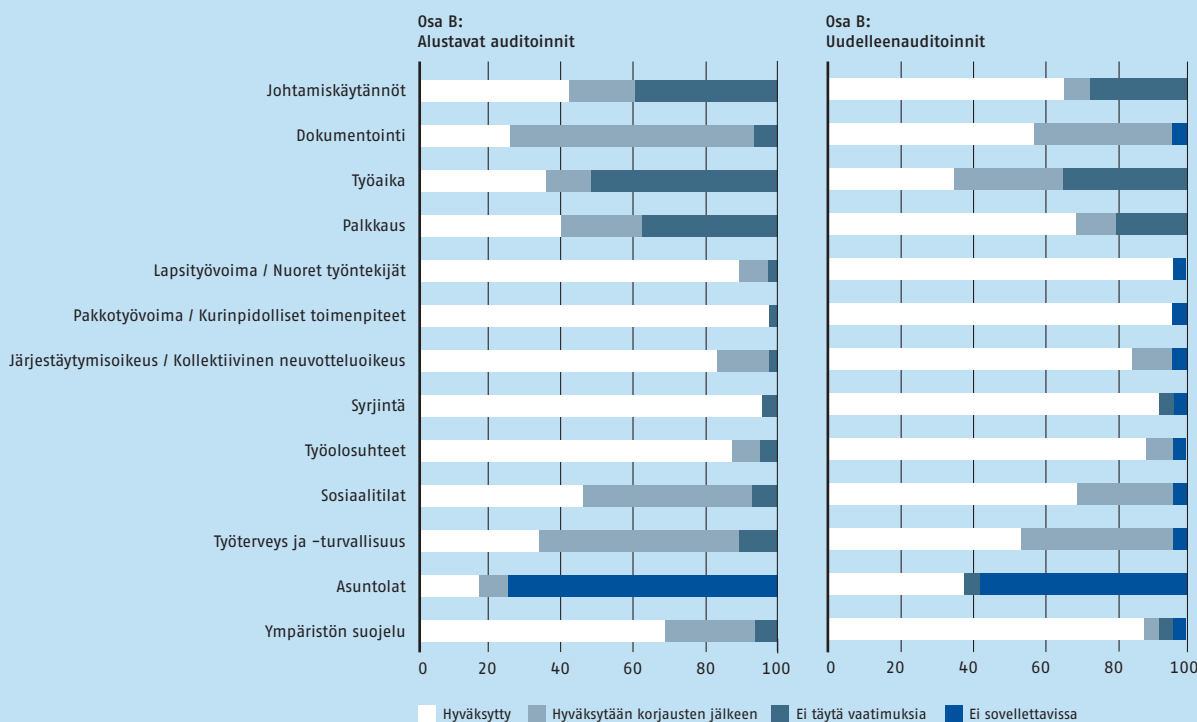
Reilun kaupan merkki on ainoa sosiaalinen tuotemerkki, joka
on maailmanlaajuisesti tunnettu ja hyväksytty. Esimerkiksi
SA8000-sertifiointi ja BSCI-järjestelmä eivät sisällä tuotemerkkiä
Ruokakesko Oy:llä on Suomen Reilun kaupan edistämisyhdys-
tyksen lisenssi Pirkka-sarjalleen.

Yhteistyö muiden aloitteiden kanssa

Elintarviketeollisuuden ja kaupan yhteistyöjärjestö CIES on ke-
hittänyt Global Social Compliance Programme (GSCP) -ohjel-
man. GSCP ei ole itsessään auditointijärjestelmä tai -malli,
vaan sen tarkoituksena on edistää läpinäkyvyyttä ja vertailu-
kelpoisuutta olemassa olevien aloitteiden kesken, mukaan lu-
kien BSCI. Kesko seuraa GSCP-ohjelman kehittymistä ja sen yh-
teistyötä BSCI:n kanssa.

BSCI:n kautta Kesko myös kerää tietoa ja osallistuu keskus-
teluun brittiläisen Ethical Trading Initiative (ETI), ranskalaisen
Initiative Clause Sociale, eteläafrikkalaisen Wine and Agricul-
tural Ethical Trading Associationin sekä yritysveltoisen maatalo-
ustuotannon sertifiointijärjestelmän CECEdin ja GlobalGAP:n
edustajien kanssa. Keskustelun tarkoituksena on löytää yh-
teistyömahdollisuuksia sekä välttää tavarantoimittajien pääl-
lekkäiset auditoinnit.

KESKON BSCI-AUDITOINTIEN TULOKSIA ERI OSA-ALUEILLA, % AUDITOIDUISTA TEHTAISTA

Valvonnan tulokset

Toimitusketjunsä sosiaalisen laadun valvonnan osalta Kesko pystyy raportoimaan tarkkaa tietoa ainoastaan SA8000-sertifioinneista, BSCI-auditoinneista ja Reilun kaupan tuottajista. Keskon tavarantoimittajien itsearviointilomake otettiin käyttöön vuonna 2008 ja samanaikaisesti aloitettiin riskimaiden tavarantoimittajien tietokantaprojekti. Tietokannan käyttöön-oton myötä keväällä 2009 Kesko pystyy antamaan tarkempia tilastoja myös toimittajiensa muista tehdasauditoinneista.

SA8000-sertifiointien tulokset

Kesko on keskittynyt edistämään tavarantoimittajiensa BSCI-auditointeja ja edistymisen SA8000-sertifioinneissa oli vaatimatonta. Vuoden 2009 tammikuun lopussa Kesko oli 23 SA8000-sertifioitua käyttötavarantoimittajaa kuudessa eri maassa. Lisäksi kaikilla Keskoille banaaneja toimittavilla Chiquitan banaaniviljelmillä Costa Ricassa ja Panamassa on SA8000- sekä Rainforest Alliance -sertifioinnit.

Vuonna 2009 Kesko jatkaa SA8000-sertifioinnin suosittelamista tavarantoimittajilleen sosiaalisen laadunvalvonnan lopullisena päämääränä ja viimeisenä askeleena BSCI-auditoinnissa (osa C, parhaat käytännöt).

BSCI-auditointien tulokset

Keskon tavoite vuodelle 2008 oli saada 50 tavarantoimittajaa BSCI-auditoinnin piiriin (40 alustavaa auditointia ja 10 uudelleenauditointia). Valitettavasti Keskon edistyminen oli edelleen hitaampaa kuin odotettiin, pääasiassa tavarantoimittajien vaihtuvuuden ja prosessin hitauden vuoksi. Tästä johtuen Kesko ei pystynyt täyttämään BSCI:lle antamaansa sitoumusta, joka oli 2/3 riskimaatavarantoimittajista auditoituina vuoden 2008 puoliväliin mennessä.

KESKON BSCI-TULOKSET, ALUSTAVAT AUDITOINNIT

Hyväksytty 14,6 %
 Hyväksytään korjausten jälkeen 25,0 %
 Ei täytä vaatimuksia 60,4 %

KESKON BSCI-TULOKSET, UUELLEENAUDITOINNIT

Hyväksytty 19,2 %
 Hyväksytään korjausten jälkeen 38,5 %
 Ei täytä vaatimuksia 42,3 %

- Vuonna 2008 K-kauppojen myymistä Reilun kaupan –tuotteista viljelijöille kertyi noin 200 000 euroa erillistä Reilun kaupan lisää.
- Reilun kaupan edistämiskeskus huomioi vuosittain kaupallisia ja kansalaisyhteiskuntaa edustavia tahoja, jotka ovat omalla toiminnallaan vieneet Reilun kaupan toimintaa eteenpäin. Vuoden 2008 Reilun kaupan palkinnon sai Ruokakesko, jonka Pirkka-sarja on tuonut Reilun kaupan kaikkien kuluttajien saataville Suomessa.

Helmikuussa 2009 Keskolla oli 35 auditoitua tavarantoimittajaa BSCI-tietokannassa. Työntekijöiden määrä auditoiduissa yrityksissä on noin 21 600 (9 700). Aikana tammikuusta 2008 helmikuuhun 2009 Keskon tavarantoimittajayrityksissä tehtiin 13 (11) alustavaa auditointia ja 17 (1) uudelleenauditointia. Lisäksi Keskolla oli 17 (4 maaliskuussa 2008) tavarantoimittajaa, jotka ovat BSCI:n jäseniä ja siten sitoutuneet edistämään auditointeja omassa toimitusketjussaan.

Maataloustuotteiden toimittajissa tavoitteena oli kaksi alustavaa auditointia ja yksi uudelleenauditointi vuonna 2008; tammikuun 2009 lopussa kaksi tavarantoimittajaa oli aloittanut BSCI-prosessin.

Keskon vuoden 2009 tavoite on 59 alustavaa auditointia ja 24 uudelleenauditointia käyttötavarantoimittajien ja elintarviketoimittajien tehtäillä.

BSCI:n tilastoista (helmikuu 2009) käy ilmi, että alustavan auditoinnin aikaan jopa 75 % tavarantoimittajista ei täytä BSCI:n vaatimuksia. Uudelleenauditoinnissa tämä osuus on edelleen 58 %, joskin mitattavaa parannusta on tapahtunut korjaavien toimenpiteiden seurauksena. Kaikkein vaativimmat alueet tavarantoimittajille ovat dokumentointi, työaika, palkkaus sekä tietyt terveys- ja turvallisuusseikat, kun ne liittyvät hyvien johtamiskäytäntöjen puuttumiseen.

Keskon tavarantoimittajien auditointien tulokset sekä oman monitorointityön tähänastiset tulokset ovat samansuuntaisia (katso kaavio sivulla 75).

On selvää, että auditoinnit eivät yksin paranna työoloja. Auditoinnit ovat kuitenkin hyödyllisiä tietoisuuden lisäämisessä ja konkreettisten, helposti korjattavien puutteiden hoitamisessa esimerkiksi työterveys- ja turvallisuusjärjestelyissä. Pysyvästi

työoloja voidaan kuitenkin parantaa vain tavarantoimittajien kouluttamisella sekä yhteistyöllä. Tämän vuoksi Kesko on perustanut Kiinaan oman monitorointitiimin ja rohkaisee tavarantoimittajiaan kaikkialla maailmassa osallistumaan BSCI:n järjestämiin workshop-koulutuksiin ja pätevyittämissohjelmiin. Pysyvät muutokset vaativat kuitenkin yhteistyötä paikallisten viranomaisten, ammattiliittojen ja muiden sidosryhmien kanssa.

Reilun kaupan tuotteet

Keskolla on Suomen kaupparyhmistä laajin Reilun kaupan tuotteiden valikoima – yhteensä 120 (64) tuotetta, joista 16 (8) Pirkka-sarjassa. Tämä vastaa Ruokakeskon tavoitetta olla markkinajohtaja Reilun kaupan tuotteiden myynnissä Suomessa. Tärkeimmät markkinoille tuodut uudet Reilun kaupan tuotteet vuonna 2008 olivat Pirkka Reilun kaupan banaanit sekä Pirkka-jogurtti – ensimmäinen ns. yhdistelmätuote, jossa yhdistyvät Reilun kaupan ainekset ja suomalainen työ.

Vuoden lopussa Keskolla oli Reilun kaupan tilastojen mukaan noin 60 Reilun kaupan tavarantoimittajaa 29 maassa, joilla oli yhteensä 153 500 työntekijää.

SA8000-sertifioinnin, Reilun kaupan järjestelmän ja BSCI-auditoinnin kautta Keskolla on tähän mennessä ollut suora vaikutus noin 120 tavarantoimittajayrityksen työolosuhteisiin.

Muut aloitteet

Koska monet tuotteitaan Eurooppaan vievät tavarantoimittajat toimittavat tavaraa sekä BSCI:n jäsenille että muille erilaisiin valvontajärjestelmiin osallistuville eurooppalaisille ja amerikkalaisille vähittäiskauppiaille, jotkut Keskon tavarantoimittajista on auditoitu tällaisten rinnakkaisten valvontajärjestelmien piirissä.

Käyttötavarapuolella Keskon tavarantoimittajia on auditoitu mm. seuraavien kriteereiden mukaan: Ethical Trading Initiative (ETI), Initiative Clause Sociale (ICS), Worldwide Responsible Apparel Production (WRAP) ja International Council of Toy Industries (ICTI). Maataloustuotannon osalta Keskolle tavaraa toimittavilla viljelmillä on tehty ETI:n, WIETA:n ja Rainforest Alliancen auditointeja.

Tavarantoimittajien koulutus ja tukeminen

BSCI järjesti vuonna 2008 tavarantoimittajakoulutuksia Kiinassa ja Intiassa, jotka ovat tärkeimpiä hankintamaita jäsenyrityksille. Näihin koulutuksiin osallistui noin 40 Keskon tavarantoimittajaa. Lisäksi järjestettiin maataloustuotannon puolella yksi koulutustilaisuus Keniassa. Vuonna 2009 on tavarantoimittajakoulutusta suunniteltu järjestettävän Perussa, Costa Ricassa, Brasiliassa, Kiinassa ja Vietnaminissa.

Keskon vietnamilaisia tavarantoimittajia osallistui kolmi-vuotiseen (2006–2008) kehitysprojektiin, josta saatiin loppuraportti vuoden 2008 lopussa. Projektiin osallistuneet 16 yritystä kävivät läpi alustavan BSCI-auditoinnin vuonna 2007 ja 15 yritystä uudelleenauditoinnin vuonna 2008. Tällä hetkellä kolme yritystä on läpäissyt BSCI-auditoinnin, yhdeksän vaatii parannuksia ja neljä ei edelleenkään vastaa BSCI:n vaatimuksia. Auditointitulokset niillä tehtäillä, jotka eivät täytä vaatimuksia, ovat samansuuntaisia BSCI:n yleisten auditointitulosten kanssa. Kaikilla tehtäillä on kuitenkin tehty merkittäviä parannuksia prosessin kuluessa. Lisäksi yritykset saivat koulutusta työntekijöiden järjestäytymiseen liittyvissä asioissa. Lopulliset arvioinnit on aikataulutettu vuoden 2009 alkupuolelle.

SA8000- JA BSCI-AUDITOINTIEN PÄÄKOHDAT

Auditoinnin osa-alueet	Vastaava ILO:n perussopimus
Lakien ja sopimusten noudattaminen	-
Järjestäytymisoikeus ja kollektiivinen neuvotteluoikeus	87, 98, 135 ja 154
Syrjintä	100, 111, 143, 158 ja 159
Palkkaus	26 ja 131
Työajat	1 ja 14
Työterveys ja -turvallisuus	155 ja suositukset 164 ja 190
Lapsityövoimaa	79, 138, 142, 182 ja suositus 146
Pakkotyövoimaa	29 ja 105
Ympäristösuojelun peruskysymykset	-

Case

KIINALAISTEN TAVARANTOIMITTAJIEN VASTUULLISUUTTA VALVOO MONITOROINTITIIMI

Kesko käynnisti monitorointitoiminnan Kiinassa lokakuussa 2008. Hankkeen tarkoituksena on tukea Keskon vastuullista hankintaa ja hankkeeseen osallistuvat kaikki Keskon toimialayhtiöt, jotka tuovat tavaraa Kiinasta. Hanke on ensimmäinen laatuaan Suomessa ja sitä

ollaan tukemassa ulkoasiainministeriön rahoittamasta Finnpartnership-ohjelmasta.

Ensimmäisten toimintakuukausien aikana monitorointitiimi on vierailut 15 tehtaalla. Ensimmäisen toimintavuoden tavoite on tehdä yhteensä 160 tehdaskäyntiä valittujen 50 tavarantoimittajan tehtailla.

Monitoroijina toimivat kiinalaiset **Margaret Lee** ja **Buick Bie**, joilla molemmilla on virallisen auditoijan koulutus. Heidän tehtävänä on ohjata, kouluttaa ja valvoa Keskon tavarantoimittajia. Monitoroijat keskittyvät työssään työehtoihin, työoloihin sekä ympäristö- ja kemikaalisäädösten noudattamiseen liittyviin asioihin.

- Tavoitteena on saada tavarantoimittajia nopeammin BSCI- ja SA8000-auditoinnin piiriin antamalla neuvoja ja tekemällä tehdasta tukevaa monitorointityötä, Margaret Lee kertoo.

Monitoroijat arvioivat tavarantoimittajia suhteessa Keskon ja toimialayhtiöiden käyttämiin kansainvälisiin vastuullisuuskriteereihin sekä auttavat Keskon itsearviointilomakkeen ja BSCI-itsearvioinnin täyttämiseksi. Lisäksi he seuraavat tavarantoimittajien auditointiprosessia ja avustavat korjaavien toimenpiteiden toteutamisessa.

Tehdaskäynneillä on tähän mennessä havaittu parannettavaa erityisesti johtamiskäytännöissä, työajoissa, palkkauksessa sekä työterveys- ja turvallisuusasioissa.

DOOGOOD ON HYVÄ YMPÄRISTÖLLE

K-citymarketeiden oma Doogood-vaatemallisto ottaa ympäristön huomioon vaateen koko tuotantoprosessin osalta aina puuvillan viljelystä valmiiksi vaatteeksi asti. Tuotteet on valmistettu GOTS-luomutekstiliistandardin (Global Organic Textile Standardin) mukaisesti. Ilmainen ja trendikäs koko perheen vaatemallisto saapui K-citymarketeihin elokuussa 2008.

- Toteutimme oman ympäristöarvot huomioivan vaatemalliston, koska halusimme itse päättää, millaisista malleista, värimaailmoista ja mitoituksesta mallisto koostuu. On hienoa, että voimme tarjota asiakkaille vaihtoehdon tavallisesta puuvillasta valmistettujen tuotteiden lisäksi, toteaa tuoteriikkipäällikkö **Maija-Leena Leppänen** K-citymarket Oy:stä.

Doogood-malliston tuotantoprosessissa vältetään turhia kemikaaleja, seurataan energian- ja vedenkulutusta ja käsitellään jätevedet niin puuvillan tuotannossa kuin värjäyksessäkin. Tuotteen koko valmistuspro-

sessille on asetettu kriteerit, jotka koskevat myrkyttömyyttä ja biohajoa- vuutta. Myös vaateen kaikille lisätarvikkeille, kuten ompelulangoille ja vetoketjuille, on asetettu tarkat raja-arvot muun muassa kemikaalijäämien suhteen. Jopa napit on muovin sijaan tehty pähkinästä.

Doogood-vaatemallisto on K-citymarket-keijun omien suunnittelijoiden ja mallimestareiden kädenjälkeä. Materiaalina on käytetty ekologista puuvillaa tai puuvillaelastaania.

Miesten Doogood-malliston valmistaja on Lets Wear. Tuotteet valmistetaan Lets Wearin Kreikassa sijaitsevassa tehtaassa, jolle on myönnetty GOTS-sertifikaatti.

Naisten ja lasten Doogood-malliston valmistuttaja on IMO:n (Institute for Marketecology:n, www.imo.ch) sertifioima Helge Rasmussen Textiles A/S ja valmistaja on heidän 100 %:sesti omistamansa tehdas Ukrainassa. Työntekijöiden työolosuhteiden tulee täyttää Kansainvälisen työjärjestön ILO:n asettamat vastuullisuuskriteerit.

Case

REILULLA KUKILLA PAREMPAA ELÄMÄNLAATUA

Kuluttajat ovat ottaneet Reilun kaupan kukat todella hyvin vastaan. Viime vuonna myytiin yli 10 miljoonaa ruusua. Niiden myynnistä jäi Keniaan Reilun kaupan lisää noin 90 000 euroa.

Kenialaisella Oserianin kukkatilalla lisästä suurin osa käytettiin kukkatilan työntekijöiden lasten koulunkäyntiin. Rahoilla aiotaan myös rakentaa kaivo sekä järjestää HIV-koulutusta Oserianin yhteisölle.

Pirkka Reilun kaupan neilikat tulevat kolumbialaiselta Colibri Flowersin tilalta. Siellä Reilun kaupan lisäksi on käytetty muun muassa työntekijöiden kouluttamiseen.

Lisillä on parannettu myös työntekijöiden terveydenhuoltoa. Tilalta löytyy terveydenhoitajan vastaanottopiste ja hammaslääkäri. Lisäksi lisillä on kustannettu terveysvalistuskampanjoita.

Reilun kaupan lisästä osa käytetään työntekijöiden lasten päivähoidon järjestämiseen. Nevado Roses -kukatilan päiväkotit sijaitsee tilan yhteydessä. Colibri Flowers -tilan päiväkotit sijaitsee läheisessä kaupungissa.

– Colibrilla palkat ovat paremmat kuin muilla kukkatiloilla, joilla olen ollut töissä, ja ne maksetaan aina ajallaan. Reilun kaupan ansiosta olemme myös saaneet oman kaupan, josta voimme ostaa perustuotteita halvemmalla. Myös lomat ovat pidentyneet. Tulevaisuudensuunnitelmissani on maksaa asunto kokonaan omaksi ja pitää huoli siitä, että lapset käyvät koulunsa loppuun, kertoo tilalla töissä oleva **Esperanza Cardenas**.

RUOKAKESKOLLE REILUN KAUPAN PALKINTO

Reilun kaupan edistämisyhdistys huomioi vuosittain kaupallisia ja kansalaisyhteiskuntaa edustavia tahoja, jotka ovat omalla toiminnallaan vieneet Reilun kaupan toimintaa eteenpäin.

Vuonna 2008 palkinto myönnettiin Ruokakeskolle, jonka Pirkka-sarja on tuonut Reilun kaupan kuluttajien ulottuville kaikkialla Suomessa. Pirkka Reilun kaupan tuoteperhe on vuoden aikana kaksinkertaistunut kahdeksasta kuuteentoista.

– Laajan valikoiman ansiosta kuluttajan on helppo löytää Reilun kaupan tuotteet ja tehdä ostoksia vastuullisesti. Ruokakesko on ottanut Reilun kaupan tuotteiden myynnin edistämisen laajasti osaksi liiketoimintaansa. Kyseessä on toistaiseksi ainoa suomalainen valtakunnallinen päivittäistavaratoimija, joka on solminut yhteistyösopimuksen Reilun kaupan merkkihdytyksen kanssa, kertoo **Tuulia Syvänen**, Reilun kaupan edistämisyhdistyksen toiminnanjohtaja palkinnon perusteista.

Palkinnon vastaanottanut Ruokakeskon tavarakaupan johtaja **Minna Kurunsaari** kertoo, että uusia Reilun kaupan tuotteita haetaan valikoimiin aktiivisesti. Tuotteet sopivat hänen mukaansa hyvin Pirkka-sarjaan.

– Pirkka-tuotteet mielletään luotettaviksi, turvallisiksi ja pysyvästi edullisiksi. Pirkka Reilun kaupan tuotteet laskevat kuluttajan ostokynnystä, Kurunsaari toteaa.

MUITA VASTUULLISUUDEN OSA-ALUEITA

Tässä luvussa raportoidaan ne yhteiskuntavastuun osa-alueet, jotka GRI-ohjeistossa määrittellään otsikoiden Tuotetavastuu ja Yhteiskunta alle. Näitä ovat tuoteturvallisuus, yksityisyyden suoja, markkinointi- ja kilpailulainsäädännön noudattaminen, suhtautuminen väärinkäyttöihin sekä suhteet politiikkaan.

Tuoteturvallisuus

Tuoteturvallisuus liittyy läheisesti Keskon kaikkien liiketoimintaan. Erityisen tärkeää se on ruokakaupassa, jossa turvallisuuteen panostetaan sekä lainsäädännön ja viranomaisvalvonnan keinoin että yritysten omaehtoisilla toimenpiteillä.

Pakkausmerkinnät

Ruokakesko on laatinut omia merkki- ja maahantuontituotteitaan varten pakkausmerkintäohjeistuksen, joka perustuu EU:n ja Suomen lainsäädännön määräyksiin ja viranomaisohjeisiin. Joiltakin osin ohjeistus ylittää lainsäädännön vaatimukset. Esimerkiksi omien merkkituotteiden pakkauksiin merkitään aina – pakkauksen koon ja merkintätilan salliessa – ravintoarvomerkinnät. Pakollisten tietojen lisäksi allergiaa aiheuttavasta ainesosasta ilmoitetaan myös silloin, kun niiden tahaton päätyminen tuotteeseen ristikontaminaatiossa tuotannon aikana on mahdollista. Ulkomaisiin omiin merkkituotteisiin merkitään aina alkuperämaa, kotimaisiin valmistajan nimi ja kotipaikka. Pakkausmerkintäohjeistuksessa määritellään myös erilaisten kotimaisuus-, ympäristö- ja kierrätysmerkkien käyttö.

Kannanotto geenitekniikkaan

Kannanotossaan geenitekniikkaan Kesko ilmoittaa seuraavansa aktiivisesti geenitekniikan käyttöä koskevan lainsäädännön kehitystä sekä asiasta saatavaa uusinta tutkimustietoa ja tuotteita. Erityishuomiota kiinnitetään kuluttajalle lisäarvoa tarjoaviin tuotteisiin. Keskon valikoimapäätökset perustuvat kuluttajan tarpeisiin ja toiveisiin – elintarvikevalikoimat ovat laajoja ja kattavia ja ne tarjoavat kuluttajalle runsaasti vaihtoehtoja. Kesko voi hyväksyä valikoimiinsa sellaisia muuntogeenisiä tuotteita, joiden turvallisuus on varmistettu asianmukaisesti viranomaisten edellyttämällä tavalla. Tällä hetkellä Keskon omat merkkituotteet (Pirkka, Euro Shopper, Rico) eivät sisällä muuntogeenisiä ainesosia eikä Ruokakeskon valikoimiin kuulu muuntogeenisiä elintarvikkeita.

ISO 17025 –akkreditointi

Huhtikuussa 2008 Suomen kansallinen akkreditointielin (FINAS) auditoi Ruokakeskon tuotetutkimuksen laboratorion toiminnan ISO 17025 –akkreditointia varten. Akkreditointiprosessi saatettiin loppuun helmikuussa 2009, jolloin Ruokakeskon tuotetutkimuksen laboratorion tuli ensimmäinen akkreditoitu kaupan alan laboratorio Suomessa. Vuonna 2008 ISO 17025 –akkreditoituja laboratorioita oli Suomessa yhteensä 45.

- *Kaikki Pirkka-tuotteet tutkitaan Ruokakeskon tuotetutkimuksessa.*
- *Vuonna 2008 Ruokakeskon kuluttajapalvelu vastasi 21 482 kuluttajakyselyyn.*

Näistä lähes kaikki olivat viranomaislaboratorioita, poikkeuksena muutaman suuren elintarvikkeiden valmistajan laboratorio.

Elintarvikkeiden turvallisuus

Toukokuussa 2008 Ruokakesko ja Finfood järjestivät yhteisen seminaarin elintarvikkeiden turvallisuudesta. Seminaarissa julkaistiin Ruokakeskon TNS Gallupilta tilaama kartoitus suomalaisten asennoitumisesta elintarvikkeiden turvallisuuteen. Tutkimuksen mukaan luottamus suomalaiseen tuotantoketjuun on pysynyt hyvänä ja suomalainen ruoka koetaan muualla tuotettua turvallisemmaksi. Nuoret luottivat selvästi eniten tuotantoketjun turvallisuuteen. Terveellinen ruokavalio koettiin myös osaksi tuoteturvallisuutta.

Kiinalaisen maidon sisältämä melamiini ja italialaisten juustojen väärennysskandaali nousivat otsikoihin syksyllä sekä irlantilaisen sianlihan dioksiini ennen joulua. Tuotetutkimusyksikkö seurasi kaikkia tapauksia tarkkaan ja varmisti toimillaan Pirkka-tuotteiden raaka-aineiden puhtauden. Melamiinin osalta tuotetutkimus tarkasti kaikki valikoimissa olleet tuotteet ja varmisti, etteivät ne sisältäneet kiinalaista alkuperää olevia maidon ainesosia.

Marraskuussa 2008 Ruokakesko ja Kespro julkaisivat kala- ja äyriäislinjauksen ohjaamaan vastuullista kala- ja äyriäistuotteiden hankintaa.

Ruokakeskon tuotetutkimusyksikön toiminta

Ruokakeskon tuotetutkimusyksikkö vastaa Keskon ostamien tuotteiden laadunvarmistuksesta, kehittää konsernin omia merkkituotteita, koordinoi omavalvontaa, seuraa elintarvikkelainsäädäntöä ja vastaa resepti- ja kuluttajapalvelusta. Elintarvikkeiden lisäksi yksikkö valvoo jossain määrin myös kodintarvikkeiden ja käyttötavaroiden laatua. Yksikkö toimii Keskon omien merkkien tuotekehityskumppanina sekä tiiviissä yhteistyössä Keskon ostajien ja tuotteiden valmistajien kanssa.

Vuonna 2008 yksikkö auditoi 31 tavarantoimittajaa (28 vuonna 2007), joista suomalaisia oli 19. Auditoidut yritykset olivat pääasiassa Keskon omien merkkien valmistajia, ja auditointi tapahtui Ruokakeskon oman auditointiprotokollan mukaisesti. Yleisimmät parannusehdotukset koskivat tuotantotilojen suunnittelua ja hygieniää.

Tuotenäytteitä tutkittiin 8 313 kappaletta (8 053). Näytteistä 51 % oli omien merkkien tuotekehitykseen liittyviä. Uutuustuotteisiin liittyvien näytteiden lukumäärä oli 1 469 (1 654 vuonna 2007). Erävalvonta- ja muita omavalvontanäytteitä tutkittiin 1 341 kappaletta (1 262).

Tuotetutkimusyksikön Suomessa ylläpitämään kuluttajapalveluun tuli vuoden aikana 21 482 (20 305) palautetta. Kaikkiin yhteydenottoihin vastattiin. Yli 76 % yhteydenotoista oli tuotereklamaatioita ja yli 15 % tuotekyselyjä. Joukossa oli myös kiihtoksia, ideoita sekä aloitteita. Kuluttajapalveluun lähetettiin yli 1 900 tuotenäytettä tai -pakkausta, joista yksikkö analysoi noin 60 %, loput lähetettiin tuotteen valmistajalle analysoitavaksi.

Toiminta takaisinvetotilanteissa

Tuotetutkimusyksikkö vastaa myös tuotteiden takaisinvedoista, joita oli vuoden aikana 66 (35). Suurin osa johtui laatu-, maku-, valmistus- tai pakkausvirheestä. Tapauksista 18 (9) koski Ruokakeskon omia merkkituotteita, muissa tapauksissa tuotetutkimusyksikkö avusti valmistajia takaisinvedossa. Neljä tapauksista oli ns. julkisia takaisinvetoja, jolloin tuotevialla tai -virheellä voi olla terveydellisiä vaikutuksia. Tällaisista tapauksista tehdään aina ilmoitus valtakunnallisille valvontaviranomaisille. Yksi julkisista takaisinvedoista koski lujalakkapallosettiä, joka sisälsi sallitun pitoisuuden ylittävän määrän ftalaahteja, yksi johtui tuotteen suunnitteluvirheestä, yksi laatu- ja yksi virheestä pakkauksessa. Ei-julkisista takaisinvedoista eniten mediahuomiota sai Pirkka-oluen takaisinveto. Kyseisissä erissä oli alkoholia 0,1–0,2 tilavuusprosenttia yli päivittäistavarakaupoissa sallitun 4,7 tilavuusprosentin rajan. Yhteensä 735 000 tölkkiä palautettiin tavarantoimittajalle.

Terveellisten elämäntapojen edistäminen

Osana Pirkka-tuotteiden reformulointihanketta yhteensä 19 Pirkka-tuotteesta vähennettiin suolaa, 17 rasvaa ja kuudesta sokeria. Osasta tuotteita vähennettiin samanaikaisesti useampaa ainesosaa. Ruokakeskon tavoitteena on reformuloida kaikki paljon suolaa, rasvaa tai sokeria sisältävät Pirkka-tuotteet vuoden 2010 loppuun mennessä. Viitteellinen päiväsaanti-merkintä (GDA) lisättiin useisiin satoihin Pirkka-tuotteisiin. Tavoitteena on lisätä GDA-merkintä kaikkiin Pirkka-tuotteisiin. Ravitsemusterapeutti Hanna Partanen ja K-ruokakauppiat järjestivät yhdessä 69 Päivän parhaat valinnat -luentoa ympäri Suomen. Tilaisuuksiin osallistui noin 7 000 asiakasta.

Tuotetutkimusyksikön edustajat osallistuvat lukuisiin elintarvikkeiden laatua ja turvallisuutta koskeviin lainsäädäntö- ja kehityshankkeisiin kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Näistä mainittakoon EU/Codex-hygienia- ja pakkausmerkintätyöryhmät, Elintarvikeneuvottelukunnan asiantuntijatyöryhmät sekä Päivittäistavarakauppa ry:n työryhmät. Tuotetutkimusyksikön edustajat osallistuivat lisäksi kahteen ISO/TC-työryhmään. Tarvittaessa yksikkö laatii ja julkistaa Ruokakeskon kannanottoja ajankohtaisiin kysymyksiin.

Yksityisyyden suoja

Keskon tytäryhtiö K-Plus Oy hallinnoi ja ylläpitää K-ketjujen ja K-Plus-yhteistyökumppaneiden K-Plus-kanta-asiakasjärjestelmää. Järjestelmä rajoittuu Suomen toimintoihin. K-Plus-kortteja oli vuoden 2008 lopussa noin 3,9 miljoonaa kappaletta noin 2,0 miljoonassa taloudessa.

- Ruokakeskon tuotetutkimusyksikön laboratorio on ISO 17025 -akkreditoitu.

K-Plus Oy toimii monipuolisessa yhteistyössä OP-Pohjola-ryhmän kanssa. Kumppanuus on tuonut asiakkaiden saataville K-Plussa-ominaisuudella varustetut OP-Visa ja OP-Visa-Electron -kortit sekä K-Plussa MasterCard -kortin. Myös Nordea Pankki Suomi Oyj:n myöntämään Visa Electron -korttiin voi liittää K-Plussa-ominaisuuden.

K-Plussa-kortin haltijoiden asiakastiedoista muodostuu asiakasrekisteri, jota käytetään asiakkaan suostumuksella K-Plussa-ohjelman yhteistyökumppaneiden palvelujen kehittämiseen, asiakassuhteiden hoitamiseen, asiakasyhteydenpitoon ja markkinointiin. Rekisteriin kerätään kortinhaltijoiden ostokäyttäytymistietoja tuoteryhmätasolla. Asiakas voi myös kieltää tuoteryhmätietojen käytön. Tässä tapauksessa tietoja hänen ostoksistaan ei kerätä eikä käytetä valikoimasuunnitelun tai suoramainonnan tukena. Asiakkaat voivat myös kokonaan kieltää tietojensa rekisteröimisen ja hyödyntää vain K-Plussa-kortin välittömät edut. Silloin ostotiedot eivät kirjaudu K-Plussa-järjestelmään eivätkä asiakkaat voi hyödyntää K-Plussa-pisteiden kertymisestä koituvaa etua. Vuonna 2008 noin 4 000 asiakasta kielsi ostotietojensa keräämisen.

Rekisterinpitäjänä K-Plus Oy huolehtii siitä, että asiakastietoja käytetään vain rekisteriselosteessa kerrotulla tavalla. Yksittäistä asiakasta koskevia tietoja suojataan henkilöstölle annetuilla ohjeilla ja teknisesti tehokkaasti. Asiakastietoja ilmoitetaan ulkopuolisille tahoille ainoastaan lakiin perustuvan ilmoitusvelvollisuuden johdosta. Jokaisella rekisterinpitäjällä tulee henkilötietolain mukaan olla rekisteriseloste. K-Plus Oy:n rekisteriseloste on nähtävissä K-Plussa-verkkopalvelussa osoitteessa www.plussa.com.

Markkinointi- ja kilpailusäännökset

Keskon tehtävänä on mm. määrittää K-kauppiasketjujen perusvalikoimat, asettaa osalle K-kauppiaitten myymistä ketjuvalikoimatuotteista ylimmät vähittäishinnat, jotka kauppiaat voivat aina alittaa, sekä suunnitella ja toteuttaa K-kauppiasketjujen markkinointiohjelmat. Kesko ja K-kauppiaat toimivat ns. vertikaalisessa sopimussuhteessa, joten markkinointi ja muu yhteistoiminta toteutetaan kilpailulainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Kilpailunrajoituslain muututtua 1.5.2004 alkaen Kilpailuvirasto ei enää myönnä Keskon toimialayhtiöille poikkeuslupia K-kauppiasketjujen ylimpien vähittäishintojen asettamiseen ja ketjuvalikoimien määrittämiseen. Yritysten tulee siten itse arvioida sopimustensa ja menettelyjensä kilpailuoikeudellinen hyväksyttävyys, ottaen huomioon kilpailusäännökset, oikeuskäytäntö ja kilpailuviranomaisten suuntaviivat.

Kesko sai elokuussa 2004 Kilpailuvirastolta esitysluonnoksen, jonka mukaan Kesko oli 1990-luvun lopulla ylittänyt K-market- ja K-extra-ketjuissa poikkeusluvan sallimat enimmäishinnoittelun rajat. K-ryhmän toiminta perustui tuohon aikaan K-kauppiaiden keskinäiseen horisontaaliseen yhteistyöhön. Helmikuussa 2005 Kilpailuvirasto esitti markkinaoikeudelle, että em. menettelystä määrättäisiin Keskon maksettavaksi 100 000 euron seuraamusmaksu. Markkinaoikeus ei ratkaissut asiaa vuoden 2008 loppuun mennessä.

Suhteet politiikkaan

Kesko osallistuu aktiivisesti kaupan ja elinkeinoelämän järjestötoimintaan kotimaassa ja Euroopan Unionissa ja tarjoaa sitä

- Vuoden aikana noin 7 000 asiakasta osallistui Päivän parhaat valinnat -luennoille.

kautta asiantuntemustaan lainsäädäntötyöhön. Vaikuttaminen tapahtuu Suomessa Keskuskauppakamarin, Suomen Kaupan Liiton ja sen toimialajärjestöjen sekä Elinkeinoelämän Keskusliiton EK:n välityksellä. Suomen Kaupan Liitto kuuluu kaupan EU-keskusjärjestöön EuroCommercen, joka hoitaa kaupan edunvalvonta-asioissa keskitetysti yhteyksiä Euroopan unionin komissioon ja Euroopan parlamenttiin. Kesko kuuluu lisäksi kauppiaaryhmittymien EU-järjestöön UGALiin, joka valvoo jäsentensä etuja asiasta riippuen joko suoraan tai EuroCommercen kautta. Keskon vaikutuskanavia kuvaava kaavio löytyy osoitteesta www.kesko.fi/vastuullisuus.

Keskon tytäryhtiöt Ruotsissa ja Norjassa ovat kansallisten työnantajajärjestöjen jäseniä. Baltian maissa elinkeinoelämän järjestötoiminta ei ole vielä yhtä organisoitunutta kuin Suomessa, mutta niin toimiala- ja keskusjärjestöjä kuin kauppakamareita on perustettu. Keskon ulkomaiset jäsenyydet on lueteltu kohdassa Toiminta työnantajajärjestöissä sivulla 69.

Kesko ei vuonna 2008 maksanut poliittista tukea missään maassa. Suomen puoluelehdissä oli tukiluonteista ilmoittelua 21 905 euron arvosta. Kaaviossa "Keskon tuki yleishyödyllisiin tarkoituksiin" (sivu 39) tämä ilmoittelu sisältyy ryhmään "Kansalais- ja ympäristöjärjestöt".

Suhtautuminen väärinkäyttöksiin

Keskon suhtautuminen väärinkäyttöksiin, myös lahjontaan, on jyrkän kielteinen. Periaatteet on viestitty henkilökunnalle muun muassa Vastuulliset toimintatampamme -oppaassa, joka on ollut käytössä loppuvuodesta 2007 alkaen. Oppaasta on kerrottu tarkemmin sivulla 27. Oppaaseen voi tutustua myös osoitteessa www.kesko.fi/vastuullisuus. Opas on julkaistu suomen, ruotsin, englannin, norjan, venäjän ja kaikilla Baltian maiden kielillä, ja se on jaettu kirjallisena konsernin koko henkilökunnalle.

Sisäinen tarkastus on omassa toiminnassaan kiinnittänyt erityistä huomiota väärinkäyttöksiä ja taloudellisia menetyksiä estävien järjestelmien arvi-

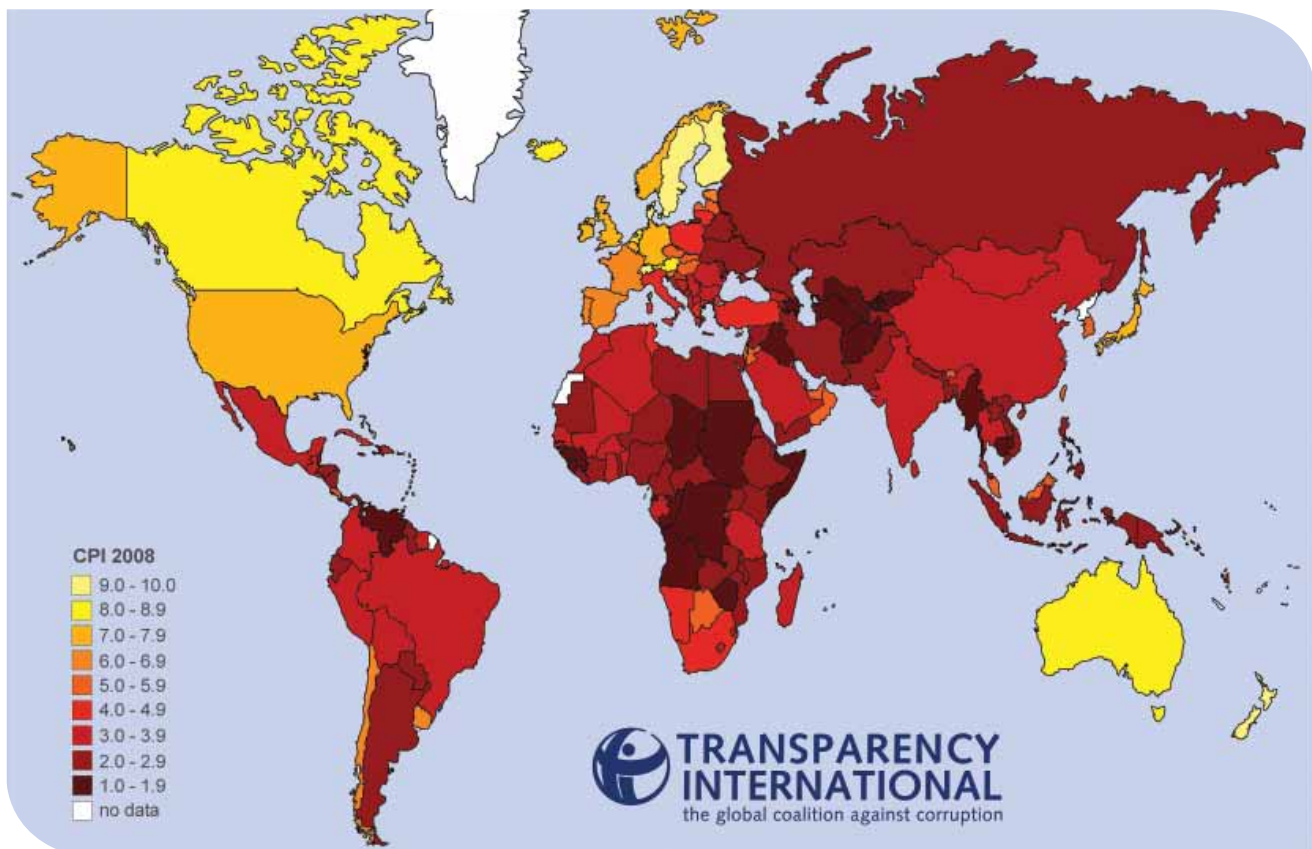

KESKON TOIMINTAMAIDEN SIJOTUS TRANSPARENCYN KORRUPTIOINDEKSISSÄ

	asteikko 1-10
1. Ruotsi	9,3
5. Suomi	9,0
14. Norja	7,9
27. Viro	6,6
52. Latvia	5,0
58. Liettua	4,6
147. Venäjä	2,1
151. Valko-Venäjä	2,0

ointiin. Muutamia väärinkäytöstapauksia havaittiin vuoden 2008 aikana. Tapaukset tutkittiin konsernissa käytössä olevien ohjeistusten mukaisesti.

Keskon ostotoiminnan eettisissä periaatteissa, joita käytetään lähinnä kauppasuhteissa kehitysmaiden tavarantoimittajien kanssa, on julkaistu vastaava kielteinen suhtautuminen lahjontaan. Kesko kuuluu jäsenenä Transparency Internationalin Suomen osastoon. Transparencyn vuoden 2008 korruptioindeksissä Keskon toimintamaista Viro ja Latvia ovat parantaneet arvosanaansa, kun taas Suomen, Ruotsin, Norjan, Liettuan, Venäjän ja Valko-Venäjän saamat pisteet ovat pudonneet edellisvuodesta.

Case

IKÄRAJAPASSI PARANTAA IKÄRAJOJEN VALVONTAA

Ikärajavalvottavia tuotteita koskevan lainsäädännön tarkoituksena on ehkäistä näistä tuotteista aiheutuvia haittoja sekä suojella lapsia ja nuoria.

Ikärajapassi-testin avulla kassalla työskentelevä henkilö voi osoittaa osaamisensa ikärajavalvottavien tuotteiden myynnissä. Testi sisältää kysymyksiä alkoholijuomien, tupakan, nikotiinivalmisteiden, aikuisviihteen, rahapelaamisen sekä tietokone- ja konsolipelien eli kaikkien ikärajavalvottavien tuotteiden myynnistä.

K-ruokakaupoissa Ikärajapassin suorittaminen käynnistyy vuoden 2009 alkupuoliskolla. K-ruokakauppojen tavoitteena on, että kassahenkilöt ja heidän esimiehensä ovat suorittaneet Ikärajapassin vuoden 2009 aikana. Tavoitteen toteutumista seurataan kevään ja syksyn aikana.

Ikärajapassi on osa päivittäistavarakaupan ikärajavalvottavien tuotteiden omavalvonnan kehittämistä. Se on Päivittäistavarakauppa ry:n (PTY) vapaaehtoinen toimenpide, joka liittyy Suomen hallituksen alkoholiohjelmaan. Tavoitteena on antaa kaupan henkilökunnalle entistä

paremmat valmiudet varmistaa, ettei ikärajavalvottavia tuotteita päädy alaikäisille.

Ikärajapassi on todistus testin suorittamisesta. Kaikissa PTY:n jäsenyrityksissä ikärajavalvottavia tuotteita myyvien kassatyöntekijöiden ja heidän esimiestensä tulee suorittaa Ikärajapassi.

Testiin valmistaudutaan perehtymällä itsenäisesti ikärajojen valvontaan liittyvään oppimateriaaliin. Ikärajapassitesti suoritetaan kauppoissa aina valvojan läsnäollessa. Testin läpäisseet saavat suorituksensa todistuksen. Hyvin toimiva ikärajavalvonta on keskeinen osa kaupan vastuullisuutta ja osa kaupan omavalvontaa.

Luonnon omat sydänmerkkituotteet

Kasviksia josta löytyy parhaiten seltänsä, senna, vana, pädäin, väpäläri. Lisäksi maustava pöytä...
...toteutus...

SYDÄNMERKKI VALLOITTI HEDELMÄ- JA VIHANNESOSASTOT

Sydänmerkin käyttö laajeni huhtikuussa 2008 koskemaan tuoreita kasviksia eli marjoja, hedelmiä, vihannuksia ja juureksia. Uuden aluevaltauksen tavoitteena oli tehdä terveellisistä valinnoista kuluttajalle helpompia sekä lisätä kasvisten kulutusta ja Sydänmerkin tunnettuutta.

Kasvikset ovat tärkeä osa terveellistä ruokavaliota, sillä ne sisältävät runsaasti tärkeitä ravintoaineita sekä sairauksia ehkäiseviä ravintokemikaaleja ja kuitua, mutta vain vähän energiaa ja rasvaa.

Sydänmerkistä on apua ravitsemussuositusten mukaisen ruokavaliion koostamisessa, sillä merkki kertoo yhdellä silmäyksellä, että kyseinen tuote on rasvan ja suolan suhteen parempi valinta. Sydänmerkki hevi-osastolle -hankkeen taustalla on kaupan halu vastata Suomessa ja EU-tasolla käytävään ravitsemuskeskusteluun. Terveelliset valinnat, kuten kasvikset, tuodaan näin entistä paremmin esille myymälöissä.

Sydänmerkki tuotiin kauppojen hedelmä- ja vihannesosastoille Päivittäistavarakauppa ry:n, Sydänliiton ja Kotimaisten kasvien yhteistyönä. Hanke sai tukea Sitran ERA-ohjelmalta. Kotimaiset Kasvikset ry myönsi PTY:lle Vuoden porkkana 2008 -tunnustuspalkinnon aloitteellisesta ja aktiivisesta osallistumisesta yhteistyöhön, jonka tuloksena Sydänmerkki laajeni kauppojen hedelmä- ja vihannesosastoille.

K-SUPERMARKETIT KAMPANJOIVAT SYDÄNVIKOILLA TERVEELLISILLÄ TUOTTEILLA

K-supermarketit kampanjoivat huhtikuussa 2008 hyvän olon puolesta. Asiakkaille tarjottiin kampanjahintaan luonnon omia sydänmerkkituotteita, kuten tuoretta parsaa, kirsikkatomaatteja ja appelsiineja.

K-supermarketin Sydänviikot olivat osa ketjun laajempaa hyvään oloon liittyvää kampanjaa. Sydänviikoilla asiakkaita kannustettiin terveellisten ja hyvää oloa tuottavien valikoimien ja tuotteiden pariin maistatuksin ja tarjouksin.

- Aikaisemmat kampanjamme ovat osoittaneet selvästi, että alhaisempi hinta vaikuttaa hedelmien ja vihannesten osuuden kasvuun ruokakorissa. Uskomme vahvasti, että kampanjat voivat omalta osaltaan kannustaa ihmisiä syömään monipuolisemmin ja terveellisemmin sekä herättää kokonaisvaltaista kiinnostusta omaa ja perheen ruokavaliota kohtaan, toteaa K-supermarket-ketjun johtaja **Jaana Hertsberg**.

Case

PEKKA PUSKA USKOO RAVINTOKOODIIN

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen pääjohtaja Pekka Puska tervehtii helmikuussa 2009 K-ruokakauppoihin laajentunutta Ravintokoodi.fi-palvelua lämpimästi. Professorin mukaan palvelu juurruttaa käyttäjänsä terveellisiä ruokailutottumuksia, koska se tarjoaa niin tietoa kuin tukeakin sydänystävällisten ruokaostosten teossa.

– Ruokavalion merkitys kansanterveytemme kannalta on aivan keskeinen. Ruokavalio on monimutkainen asia emmekä me välttämättä tiedä, mikä on meille hyväksi. Tarvitaan ymmärrettäviä käytännön ohjeita, Puska sanoo.

Ravintokoodi.fi-palvelu on K-Plussa-asiakkaille tarjottava maksuton ja helppokäyttöinen palvelu. Ostokset kirjautuvat järjestelmään automaattisesti ja asiakas saa tiedon niiden ravintosisällöstä ja siitä, kuinka hankinnat vastaavat ravintosuosituksia. Palvelu toimii osoitteessa www.ravintokoodi.fi ja sen voi ottaa käyttöön osoitteessa www.plussa.com.

Pekka Puskan mielestä Ravintokoodi on mainio esimerkki siitä, ettei sydänystävälliseen ravintoon tarvitse kannustaa tuputtavan terveysterrorismin keinoin. Suomessa on professorin mukaan edetty hienosti käytännönläheisessä terveystalutuksessa.

– Palvelu on kansainvälisesti ainutlaatuinen ja on saanut osakseen runsaasti kiinnostusta ja myönteistä huomiota maailmalla, kertoo Ravintokoodia EU:n ravintofoorumeilla esitellyt Puska.

Suomessa on puoli miljoonaa diabetesta potevaa ja vielä suurempi joukko riskiryhmiin kuuluvia. Miljoonalla suomalaisella on suosituksia korkeampi verenpaine, ja lihavuutta on 15–20 prosentilla kansasta. Joka toinen suomalainen on ylipainoinen.

– Ravintosuosituksista ja niiden huomioon ottamisesta omaa ruokavaliota suunnitella hyötyvät kaikki, Puska sanoo.

PIRKKA-TUOTTEISTA VÄHENNETÄÄN RASVAA, SUOLAA JA SOKERIA

EU julkaisi toukokuussa 2007 valkoisen kirjan, jossa kuvataan toimenpiteitä väestön lihavoitumisen pysäyttämiseksi. Yksi keskeinen toimenpide on reformulointi eli tuotteiden koostumuksen muokkaaminen rasvaa, suolaa ja sokeria vähentämällä.

Ruokakesko ryhtyi järjestelmällisesti vähentämään rasvaa, suolaa ja sokeria sellaisista Pirkka-tuotteista, joiden suhteen toimenpide on mahdollinen ja mielekäs. Vuoden 2008 loppuun mennessä oli reformuloitu yhteensä 34 Pirkka-tuotetta. Tavoitteena on reformuloida kaikkiaan noin 200 Pirkka-tuotetta.

Suolan vähentäminen helpointa, rasvan ja sokerin vaikeampaa

Suolan vähentäminen osoittautui helpoimmaksi. Suolapitoisuuksia pudotettiin muun muassa lukuisista lihajalosteista ja leipomotuotteista. Esimerkiksi A-luokan Pirkka-grillimakkaran uusi suolapitoisuus on 1,7 % (natriumia 0,8 g/100 g) aiemman 1,8 %:n sijaan.

25-prosenttisen Pirkka-margariinin suolapitoisuus väheni 0,5 prosenttiyksikköä ja 60-prosenttisen margariinin 0,1 prosenttiyksikköä. Vuonna 2008 myytyjen Pirkka-margariinien suolan määrän vähennyksestä muotoutuisi 436 kilon suolakeko.

Rasvan ja sokerin vähentäminen osoittautui työlämmäksi. Hyviä tuloksia saavutettiin kuitenkin

muun muassa valmisruokien rasvan sekä leipomotuotteiden sokerin vähentämisessä. Esimerkiksi Pirkka-luomuhernekeiton rasvamäärä väheni kahdesta prosentista 1,7 prosenttiin.

Pirkka-kardemummakorppujen sokeripitoisuus laski entisestä 8,6 prosentista 6,8 prosenttiin. Rasvapitoisuus laski 15 prosentista kahdeksaan prosenttiin. Pirkka-maalaislimppuviipaleiden koostumuksesta vähennettiin niin rasvan, suolan kuin sokerin määrää.

Työ on pitkäjänteistä ja vaativaa, koska tuotteita on kehitettävä heikentämättä niiden aistinvaraisia ominaisuuksia. Pirkka-tuotteiden reformulointi pyritään tekemään niin, ettei se vaikuta tuotteen makuun tai muihin aistittaviin ominaisuuksiin. Vähentyneiden rasvan, sokerin tai suolan tilalle ei tuoda uusia, korvaavia ainesosia.

RAPORTIN VERTAILU GLOBAL REPORTING INITIATIVEN SUOSITUKSEEN

GRI:N SUOSITUS		KESKON RAPORTTI				
Tunnus	GRI:n sisältö	Global Compact, COP ^{a)}	Sisältyy	Sivu	Raportin otsikko/kuvaaja	Puutteet/Poikkeamat
Profiili						
1. Strategia ja analyysi						
1.1	Toimitusjohtajan katsaus		Kyllä	4	Pääjohtajan katsaus	
1.2	Yhteiskuntavastuun vaikutusalueet, riskit ja mahdollisuudet		Kyllä	12-15	Vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet	
2. Organisaation kuvaus						
2.1, 2.4, 2.5, 2.6, 2.10	Organisaation nimi, Organisaation pääkonttorin sijainti, Toimintamaat, Omistusrakenne ja yhtiömuoto, Raportointijaksolla saadut palkinnot		Kyllä	6-7, 45	Perustietoja Kesko-konsernista, Ympäristövastuu	
2.2, 2.3, 2.7, 2.8	Tärkeimmät brändit ja tuotteet, Organisaation operatiivinen rakenne, Markkina-alueet, Organisaation koko		Kyllä	6-7, Vuosikertomus (s. 58)	Perustietoja Kesko-konsernista, Taloudellinen vastuu	
2.9	Merkittävät muutokset organisaation koossa, rakenteessa tai omistusrakenteessa raportointijaksolla		Kyllä	6-7	Perustietoja Kesko-konsernista	
3. Raportin rajoitukset						
Raportin kuvaus						
3.1-3.3	Raportointiajanjakso, Edellisen raportin julkaisuajankohta, Raportointitiheys		Kyllä	2-3	Raportin sisältö	
3.4	Yhteystiedot		Kyllä	90	Yhteiskuntavastuun yhteyshenkilöitä	
Raportin kattavuus ja laskentarajat						
3.5	Raportin sisällön määrittely		Kyllä	2-3, 18	Raportin sisältö, Olennaisuusmatriisi	
3.6-3.7	Raportin laskentaraja, Laskentakokonaisuus ja siihen liittyvät rajoitukset		Kyllä	2-3	Raportin sisältö, Yhteiskuntavastuun keskeiset tunnusluvut 2006-2008	Aikataulua kaikkien tunnuslukujen sisällyttämiseksi raporttiin ei ole esitetty. Joidenkin tunnuslukujen osalta on raportoitu vuodet 2004-2008.
3.8	Raportointiperiaatteet koskien mm. yhteisyrityksiä, tytäryhtiöitä, vuokratiloja ym.		Kyllä	2-3	Raportin sisältö	
3.9	Mittaus- ja laskentamenetelmät		Kyllä		Mittaus- ja laskentamenetelmät raportoidaan tunnuslukujen esittämisen yhteydessä	
3.10	Muutokset aiemmin raportoiduissa tiedoissa		Kyllä	2-3	Raportin sisältö, muutokset raportoidaan myös tunnuslukujen esittämisen yhteydessä	Muutokset aiemmin raportoiduissa tiedoissa kerrotaan kyseessä olevien tunnuslukujen yhteydessä.
3.11	Merkittävät muutokset raportin kattavuudessa, laskentarajassa tai mittausmenetelmissä		Kyllä	2-3	Raportin sisältö	Jos raportointijakson aikana myytyjen yksiköiden tiedot ovat mukana raportoitavissa tunnusluvuissa, siitä on kerrottu tunnuslukujen yhteydessä.
3.12	GRI Sisältövertailu		Kyllä	85-89	Raportin vertailu Global Reporting Initiativen suositukseen	
Raportin varmennus						
3.13	Periaatteet ja nykykäytäntö liittyen raportin varmennukseen		Kyllä	2-3, 91	Raportin sisällön esittely, Varmennuslausunto	

GRI:N SUOSITUS			KESKON RAPORTTI			
Tunnus	GRI:n sisältö	Global Compact, COP ^{a)}	Sisältyy	Sivu	Raportin otsikko/kuvaaja	Puutteet/Poikkeamat
4. Hallintokäytännöt ja sitoumukset						
4.1	Hallintoelimet		Kyllä	24	Hallinnointiperiaatteet	Hallinnointiperiaatteet esitetty kokonaisuudessaan Keskon vuosikertomuksessa 2008, sivut 58-65.
4.2	Hallituksen puheenjohtajan riippumattomuus		Kyllä	24	Hallinnointiperiaatteet	
4.3	Riippumattomien jäsenten määrä hallituksessa		Kyllä	24	Hallinnointiperiaatteet	
4.4	Osakkeenomistajien osallistuminen		Osittain	24, 21	Hallinnointiperiaatteet, Hallinnointikoodi-case	Esitetty Keskon vuosikertomuksessa 2008.
4.5	Yhteiskuntavastuun tulosten vaikutus hallitusten jäsenten ja muun johdon palkitsemiseen		Kyllä	24	Hallinnointiperiaatteet	
4.6	Intressiristiriitojen ehkäiseminen hallitustyöskentelyssä		Osittain	24	Hallinnointiperiaatteet	Eturistiriitatilanteet käsitellään lain vaatimusten mukaisesti. Esitetty Keskon yhteiskuntavastuun raportissa 2007, sivu 23.
4.7	Hallituksen yhteiskuntavastuu-asiantuntemus		Osittain	24	Hallinnointiperiaatteet	Hallitus nojaa yhteiskuntavastuuasioissa konsernin johtoryhmän ja yhteiskuntavastuun ohjausryhmän asiantuntemukseen.
4.8	Yhteiskuntavastuuseen liittyvät arvot, periaatteet ja menettelytavat		Kyllä	26-29	Keskon vastuullisuustyötä ohjaavat johtamisjärjestelmät, tavoitteet ja saavutukset vuodelta 2008	
4.9	Yhteiskuntavastuunäkökohtien sekä niihin liittyvien riskien ja mahdollisuuksien tunnistaminen		Kyllä	12, 24	Vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet, Hallinnointiperiaatteet	
4.10	Hallituksen toiminnan arviointi		Kyllä	24	Hallinnointiperiaatteet	
Sitoutuminen ulkoisiin yhteiskuntavastuualoitteisiin						
4.11	Varovaisuusperiaatteen soveltaminen		Osittain	79	Tuoteturvallisuus	Keskon tuotetutkimusyksikkö valvoo tuotteiden laatua ja turvallisuutta. Varovaisuuden periaate ei kuitenkaan sellaisenaan (kuten muotoiltu Rion periaatteiden pykälässä 15) sisälly yksikön valvontamenetelmiin.
4.12	Ulkoiset yhteiskuntavastuualoitteet, joihin organisaatio on sitoutunut		Kyllä	26-29	Keskon vastuullisuustyötä ohjaavat johtamisjärjestelmät, tavoitteet ja saavutukset vuodelta 2008	
4.13	Jäsenyydet yhdistyksissä		Kyllä		Katso www.kesko.fi vastuullisuus, vastuullisuuden johtaminen	

GRI G3-tasot

C

C+

B

B+

A

A+

Pakollinen	Itse-arviointi							✓
	Kolmannen osapuolen tarkistama							✓
Vapaaehtoinen	GRI:n tarkistama							

Kesko on oman arvionsa mukaan soveltanut GRI-raportointiohjeita A+-tason laajuisesti. Tasoarvion on tarkistanut kolmas osapuoli, PricewaterhouseCoopers Oyj. A+-tason mukaisesti Kesko raportoi kaikki avainindikaattorit tai kertoo, miksi ei ole raportoinut yksittäistä indikaattoria. GRI:n laskentaperiaatteita ei sovelleta yksityiskohtaisesti kaikkien indikaattorien osalta.

GRI:N SUOSITUS			KESKON RAPORTTI			
Tunnus	GRI:n sisältö	Global Compact, COP ^{a)}	Sisältyy	Sivu	Raportin otsikko/kuvaaja	Puutteet/Poikkeamat
Sidosryhmävuorovaikutus						
4.14	Organisaation sidosryhmät		Kyllä	16–23	Sidosryhmäanalyysi, Katso www.kesko.fi/vastuullisuus/vastuullisuuden_johtaminen	
4.15	Sidosryhmien tunnistaminen ja valinta		Kyllä	16–23	Sidosryhmäanalyysi	
4.16	Lähestymistapa sidosryhmävuorovaikutukseen		Kyllä	16–23	Sidosryhmäanalyysi	
4.17	Sidosryhmävuorovaikutuksessa esiin nousseet asiat		Kyllä	16–23	Sidosryhmäanalyysi, Olennaisuusmatriisi	
5. Johtamisen lähestymistapa ja tulokset						
Lähestymistapa taloudellisen vastuun johtamiseen			Kyllä	26–29, 31	Keskon vastuullisuustyötä ohjaavat johtamisjärjestelmät, Taloudellisen vastuun hallintajärjestelmät	
Taloudellisen vastuun tunnusluvut						
EC1	Organisaation tuottama ja jakama taloudellinen hyöty		Kyllä	6–8, 31, 33, 35–38	Perustietoja Kesko-konsernista, Yhteiskuntavastuun keskeiset tunnusluvut 2006–2008, Taloudellinen vastuu, alkaen sivulta 31	
EC2	Ilmastonmuutoksen taloudelliset vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet organisaation toiminnalle	COP-soveltuva	Osittain	14, 49–51		Kesko osallistuu Carbon Disclosure Project -tutkimukseen. Lisätietoja sivulla 33.
EC3	Organisaation eläkejärjestelyihin liittyvät vastuut		Kyllä	35–36	Työeläke- ja sairausvakuutusjärjestelmät	
EC4	Valtiolta saatu taloudellinen tuki		Kyllä			Ei ole GRI:n tarkoittamia tukia.
EC6	Paikalliset toimittajat		Kyllä	36, 38, 39	Tavaroiden ja palvelujen toimittajat, Taloudellisen hyödyn jakautuminen, Taloudellisen hyödyn jakautuminen maakuntiin	
EC7	Paikallinen rekrytointi	COP-soveltuva	Osittain	35, 38, 39, 63	Työpaikkojen kehitys, Taloudellisen hyödyn jakautuminen, Taloudellisen hyödyn jakautuminen maakuntiin, Henkilökuntatilastot vuodelta 2008	
EC8	Infrastruktuurin kehittäminen		N/A			Ei olennainen Keskon toiminnassa.
Lähestymistapa ympäristöjohtamiseen			Osittain	14, 26–29, 44, 45	Keskon vastuullisuustyötä ohjaavat johtamisjärjestelmät, Ympäristövastuun hallintajärjestelmät, Ympäristöjärjestelmät	
Ympäristövastuun tunnusluvut						
EN1	Materiaalien käyttö	COP-soveltuva	Osittain	51	Materiaalien käyttö	Ruokakeskon osalta raportoitu vain itsepakatut materiaalit.
EN2	Ulkoisen jätteen hyödyntäminen	COP-soveltuva	N/A			Kaupparyityksessä ei hyödynnetä jätettä GRI:n tarkoittamalla tavalla.
EN3	Energian käyttö, välitön	COP-soveltuva	N/A			Välitön energiankulutus ei ole olennainen verrattuna välilliseen energiankulutukseen, joka on raportoitu kohdassa EN4.
EN4	Energian käyttö, välillinen	COP-soveltuva	Kyllä	48, 51	Energian ja veden kulutus 2008	

GRI:N SUOSITUS			KESKON RAPORTTI			
Tunnus	GRI:n sisältö	Global Compact, COP ^{a)}	Sisältyy	Sivu	Raportin otsikko/kuvaaja	Puutteet/Poikkeamat
EN5*	Energiansäästöohjelmat	COP-soveltuva	Kyllä	46-47	Kiinteistötoiminnot	
EN8	Veden käyttö	COP-soveltuva	Kyllä	47-48	Energian ja veden kulutus 2008	
EN11	Omistettut ja hallinnoidut alueet luonnon monimuotoisuuden kannalta	COP-soveltuva	N/A			Maa-alueista ei ole tehty analyysia biodiversiteetin kannalta.
EN12	Vaikutus luonnon monimuotoisuuteen	COP-soveltuva	N/A			Maa-alueista ei ole tehty analyysia biodiversiteetin kannalta.
EN16	Kasvihuonekaasupäästöt	COP-soveltuva	Kyllä	48, 50	Energian ympäristöprofiili (www.kesko.fi/vastuullisuus), Kuljetusten päästöt	
EN17	Muut kasvihuonekaasupäästöt	COP-soveltuva	Osittain	51	Konsernin hiilidioksidipäästöt, liikematkustamisen CO ₂ -päästöt	
EN19	Otsonikatoa aiheuttavien yhdisteiden päästöt	COP-soveltuva	Osittain		Energian ympäristöprofiili (www.kesko.fi/vastuullisuus)	Otsonikatoa aiheuttavien aineiden käyttöä kylmälaitteissa ei raportoitu.
EN20	Muut päästöt ilmaan	COP-soveltuva	Osittain	8	Energian ympäristöprofiili (www.kesko.fi/vastuullisuus)	
EN21	Päästöt veteen	COP-soveltuva	N/A			Ei olennainen Keskon toiminnassa.
EN22	Jätteet	COP-soveltuva	Kyllä	51-52	Jätehuolto ja kierrätys	
EN23	Kemikaali-, öljy- yms. vuodot	COP-soveltuva	Kyllä	47, 54	Ympäristöriskit, -vahingot ja -onnettomuudet	
EN26	Tuotteiden ja palveluiden ympäristövaikutusten vähentäminen	COP-soveltuva	Osittain	52	Kehitys tuotekaupassa	
EN27	Palautetut tuotteet ja niiden pakkausmateriaalit	COP-soveltuva	Osittain	51	Jätehuolto ja kierrätys	Kesko ei tuota tuotteita, mutta on kaupan alan yrityksenä merkittävä tekijä kierrätyksen mahdollistajana.
EN28	Sakot tai sanktiot	COP-soveltuva	Kyllä			Keskolle ei langetettu ympäristöperusteisia sakkoja tai sanktioita.
EN29	Kuljetusten ympäristövaikutukset		Osittain	50-51	Kuljetukset, Kuljetusten päästöt	
Lähestymistapa sosiaalisen vastuun johtamiseen			Kyllä	26-29, 60	Keskon vastuullisuustyötä ohjaavat johtamisjärjestelmät, Henkilöstöjohtaminen	Keskon lähestymistapaa sosiaalisen vastuun johtamiseen ei ole raportoitu G3-ohjeiston mukaisesti erikseen kaikille sosiaalisen vastuun näkökohdille, vaan Keskon henkilöstöjohtamista on kuvattu yhtenä kokonaisuutena. Johtamista on kuvattu myös tavarantoimittajien sosiaalisen laadun valvonnan, tuoteturvallisuuden ja yksityisyyden suojan osalta.
Sosiaalisen vastuun tunnusluvut						
LA1	Työpaikkojen määrä		Kyllä	35, 61, 63	Työpaikkojen kehitys Työsuhteet ja vaihtuvuus	
LA2	Henkilöstön vaihtuvuus	COP-soveltuva	Kyllä	61, 63	Työsuhteet ja vaihtuvuus	Ei eritelty ikäryhmittäin.
LA4	Järjestäytyminen	COP-soveltuva	Kyllä	69	Yhteistyö henkilöstön edustajien kanssa	
LA5	Uudelleenjärjestelytilanteet	COP-soveltuva	Kyllä	62	Työsuhteet ja vaihtuvuus	
LA7	Työterveys- ja turvallisuustilastot	COP-soveltuva	Kyllä	67	Terveys ja turvallisuus	Tapaturmat ja sairauspoissaolot on raportoitu Suomen Kirjanpitolautakunnan (KILA) yleisohjeen mukaisesti. Tiedot urakoitsijoiden tapaturmista puuttuvat.

GRI:N SUOSITUS			KESKON RAPORTTI			
Tunnus	GRI:n sisältö	Global Compact, COP ^{a)}	Sisältyy	Sivu	Raportin otsikko/kuvaaja	Puutteet/Poikkeamat
LA8	Työntekijöiden neuvonta ja valistaminen vakavista sairauksista	COP-soveltuva	Kyllä	68	Terveys ja turvallisuus	
LA10	Koulutukseen käytetty aika		Osittain	63, 66	Työsuhteet ja vaihtuvuus, Osaamisen kehittäminen ja koulutus	Ei eritelty ikäryhmittäin.
LA12*	Suorituskyvyn arviointi ja uraohjaus		Kyllä	64	Painopiste esimiestoiminnassa	Prosenttiosuudet esitetty Suomen henkilöstön osalta.
LA13	Hallintoelinten edustuksen monimuotoisuus	COP-soveltuva	Kyllä	65	Tasa-arvo	Vain sukupuoli- ja ikäjakaukma on raportoitu.
LA14	Miesten peruspalkkojen suhde naisten peruspalkkoihin	COP-soveltuva	Osittain			Kesko-konsernissa on käytössä tehtäväkohtainen vaativustasoluokitus. Palkkatasa-arvoa seurataan osana yhtiökohtaisten tasa-arvosuunnitelmien toteutumista.
HR - HR9	Ihmisoikeuskysymykset	COP-soveltuva	Osittain	72	Vastuullinen hankinta	Kaikki tunnusluvut eivät ole relevantteja Keskon toiminnassa, käsitellään tuotehankintojen osalta.
S01	Toiminta lähiyhteisössä		Ei			Keskolla ei ole käynnissä erillisiä ohjelmia, joilla hallittaisiin vaikutuksia lähiyhteisössä.
S02	Korruptioriskin suhteen arvioitujen yksiköiden määrä ja osuus	COP-soveltuva	Osittain	81	Suhtautuminen väärinkäyttöihin	Sisäinen tarkastus kiinnittää omassa toiminnassaan erityistä huomiota väärinkäyttöihin ja taloudellisia menetyksiä estävien järjestelmien arviointiin. Transparency Internationalin korruptioindeksi eri toimintamaissa on raportoitu.
S03	Korruptionvastaisen koulutuksen saaneen henkilöstön osuus	COP-soveltuva	Osittain	26, 81	Suhtautuminen väärinkäyttöihin, Keskon vastuullisuustyötä ohjaavat johtamisjärjestelmät, tavoitteet ja saavutukset vuodelta 2008	Korruptiota käsitellään Keskon Vastuulliset toimintatapamme -oppaassa, jonka läpiviemi vuonna 2008.
S04	Toimenpiteet ilmenneissä korruptiotapauksissa	COP-soveltuva	Kyllä	81	Suhtautuminen väärinkäyttöihin	
S05	Suhteet politiikkaan	COP-soveltuva	Osittain	81	Suhteet politiikkaan	Keskeiset vaikuttamisalueet on esitelty: www.kesko.fi/vastuullisuus . Järjestöjen kannanottoihin voi tutustua niiden internet-sivuilla.
S06*	Lahjoitukset puolueille	COP-soveltuva	Kyllä	81	Suhteet politiikkaan	
S07*	Markkinaoikeudelliset toimenpiteet organisaatiota vastaan		Kyllä	81	Markkinointi- ja kilpailusäännökset	
S08	Sakot tai sanktiot		Osittain	69, 81		Työsuheriita-asiat on raportoitu sivulla 61 ja markkinointi- ja kilpailulainsäädännön noudattaminen sivulla 81.
PR1	Tuotteiden ja palveluiden turvallisuus kaikissa elinkaaren vaiheissa	COP-soveltuva	Osittain	79	Tuoteturvallisuus	Nämä ovat pääsääntöisesti lakisääteisiä vaatimuksia ja Keskon raportointi keskittyy pääosin omiin merkkeihin.
PR3	Tuotteisiin liittyvät merkintävaihtimukset	COP-soveltuva	Kyllä	79	Tuoteturvallisuus	
PR5*	Asiakastytyväisyys		Osittain	16, 22	Sidosryhmäanalyysi	Tyytyväisyyskyselyjen tuloksia ei julkaistu, poikkeuksena Mainetutka sivulla 17.
PR6	Markkinointiin liittyvien lakien ja säädösten noudattaminen		Osittain	81	Markkinointi- ja kilpailusäännökset	
PR9	Sakot ja sanktiot		Kyllä			Keskolle ei langetettu sakkoja tai sanktioita liittyen tuoteturvallisuus- tai markkinointisäännösten rikkomuksiin.

a) COP (Communication on Progress), Global Compactin periaatteiden mukainen raportointi

* vapaaehtoinen lisäindikaattori

RIIPPUMATON VARMENNUSRAPORTTI

Kesko Oyj:n johdolle

Olemme Kesko Oyj:n johdon pyynnöstä suorittaneet rajoitetun varmuuden antavan toimeksiannon, jonka kohteena on ollut Kesko Oyj:n vuoden 2008 Yhteiskuntavastuun raportti (jäljempänä "Raportti") 31.12.2008 päättyneeltä vuodelta.

Johdon vastuu

Kesko Oyj:n johto vastaa Raportin sisältämien tietojen keräämisestä, Raportin laatimisesta ja esittämisestä raportointikriteeristön eli Global Reporting Initiativen G3-ohjeistuksen, AccountAbilityn AA1000 Accountability Principles Standard 2008:n ja Kesko Oyj:n omien yhteiskuntavastuun raportointiohjeiden mukaisesti.

Varmenantajan velvollisuudet

Meidän velvollisuutenamme on esittää suorittamamme työn perusteella johtopäätös Raportin sisältämistä tiedoista. Tämä varmennusraportti on laadittu toimeksiantomme ehtojen mukaisesti. Vastaamme työstämme, varmennusraportista ja esittämistämme johtopäätöksistä vain Kesko Oyj:lle, emme kolmansille osapuolille.

Olemme suorittaneet toimeksiannon varmennustoimeksiantostandardin (ISAE 3000) "Muut varmennustoimeksiannot kuin menneitä kausia koskevaan taloudelliseen informaatioon kohdistuva tilintarkastus tai yleisluonteinen tarkastus" mukaisesti. ISAE 3000 -standardi edellyttää ammattieettisten periaatteiden noudattamista ja varmennustoimeksiannon suunnittelemista ja suorittamista siten, että saadaan rajoitettu varmuus siitä, ettei tietoomme ole tullut seikkoja, jotka antaisivat aiheen olettaa, ettei Raportti kaikilta olennaisilta osin anna oikeaa ja riittävää kuvaa Kesko Oyj:n yritys vastuun tuloksista käytetyn raportointikriteeristön perusteella.

Olemme lisäksi suorittaneet työmme AA1000 Assurance Standard 2008:n mukaisesti. Suorittaaksemme varmennustoimeksiannon Kesko Oyj:n johdon kanssa sovitulla tavalla (Type 2) AA1000 Assurance Standard 2008 edellyttää varmennustoimeksiannon suunnittelemista ja suorittamista siten, että saadaan rajoitettu varmuus siitä, ettei tietoomme ole tullut seikkoja, jotka antaisivat aiheen olettaa, ettei Kesko Oyj kaikilta olennaisilta osiltaan sovelta AA1000 Accountability Principles Standard 2008:n periaatteita (sidosryhmien osallistaminen, olennaisten yhteiskuntavastuun näkökohtien määrittäminen, sidosryhmien odotuksiin vastaaminen) ja etteikö Raportissa esitetyt tiedot ole luotettavia raportointikriteeristön perusteella arvioituna.

Rajoitetun varmuuden antavassa toimeksiannossa evidenssin hankkimistoimenpiteet ovat rajoitetumpia kuin kohtuullisen varmuuden antavassa toimeksiannossa, minkä vuoksi siinä saadaan vähemmän varmuutta kuin kohtuullisen varmuuden antavassa toimeksiannossa. Toimenpiteiden valinta perustuu varmentajan harkintaan sisältäen arvioinnin riskeis-

tä, että Raportissa esitetyt tiedot eivät olennaisilta osiltaan ole raportointikriteeristön mukaisia. Olemme toteuttaneet muun muassa seuraavat toimenpiteet:

- Haastatelleet viisi (5) Kesko Oyj:n johdon edustajaa varmistaksemme tämänhetkiset tavoitteet, jotka Kesko Oyj on asettanut yhteiskuntavastuulle osana liiketoimintastrategiaa ja toimintoja.
- Haastatelleet yhteiskuntavastuun tietojen keruusta ja raportoinnista vastaavia henkilöitä Kesko-konsernin tasolla samoin kuin valituilla toimipaikoilla Suomessa ja Virossa.
- Arvioineet, miten Kesko-konsernin työntekijät soveltavat Kesko Oyj:n omia yhteiskuntavastuun raportointiohjeita ja menettelytapoja.
- Arvioineet Raportissa esitettyjen tietojen taustalla olevia johtamisjärjestelmiä ja tutkineet asiaankuuluvia politiikkoja ja dokumentteja.
- Arvioineet kvantitatiivisen tiedon keräämiseen, analysointiin ja yhdistelyyn käytettyjä järjestelmiä samoin kuin testanneet otospohjaisesti järjestelmien tietoja.
- Arvioineet yhteiskuntavastuun tietojen yhdistelyprosessia Kesko-konsernin tasolla.
- Perehtyneet dokumentteihin Kesko Oyj:n sidosryhmävuorovaikutuksesta.
- Arvioineet Kesko Oyj:ssä sovellettavaa olennaisuuden määrittelyprosessia Kesko-konsernin tasolla ja olennaisiksi määritellyjä yhteiskuntavastuun näkökohtia sekä arvioineet Raportissa esitetyt tietoja näiden näkökohtien perusteella.

Johtopäätös

Rajoitetun varmuuden antavan toimeksiantomme perusteella esitämme johtopäätöksemme kunkin AA1000 Accountability Principles Standard 2008:n periaatteen soveltamisesta.

Sidosryhmien osallistamisen periaate: Tietoomme ei ole tullut seikkoja, jotka antaisivat aiheen olettaa, ettei Kesko Oyj:n johto ole kaikilta olennaisilta osiltaan sitoutunut yhteiskuntavastuuseen ja sidosryhmävuorovaikutukseen tämän periaatteen mukaisesti AA1000 AccountAbility Principles Standard 2008:ssa esitettyjen kriteerien perusteella.

Olennaisten yhteiskuntavastuun näkökohtien määrittämisen periaate: Tietoomme ei ole tullut seikkoja, jotka antaisivat aiheen olettaa, ettei Kesko Oyj:ssä ole käytössä olennaisuuden määrittelyprosessia, jonka avulla saadaan laaja ja tasapainoinen käsitys olennaisista yhteiskuntavastuun näkökohdista ja niiden priorisoinnista kaikilta olennaisilta osiltaan tämän periaatteen mukaisesti AA1000 AccountAbility Principles Standard 2008:ssa esitettyjen kriteerien perusteella.

Sidosryhmien odotuksiin vastaamisen periaate: Tietoomme ei ole tullut seikkoja, jotka antaisivat aiheen olettaa, ettei Kesko Oyj:ssä ole laadittu politiikkoja, ohjelmia ja menettelytapoja sidosryhmien olennaisiin odotuksiin vastaamiseksi tai ettei Kesko Oyj vastaa merkittäviin sidosryhmien esiin nosta-

miin asioihin yhteiskuntavastuun raportoinnilla ja muulla viestinnällä kaikilta olennaisilta osiltaan tämän periaatteen mukaisesti AA1000 AccountAbility Principles Standard 2008:ssa esitettyjen kriteerien perusteella.

Rajoitetun varmuuden antavan toimeksiantomme perusteella tietoomme ei ole tullut seikkoja, jotka antaisivat aiheen olettaa, ettei Kesko Oyj:n vuoden 2008 Yhteiskuntavastuun raportti anna kaikilta olennaisilta osiltaan oikeaa ja riittävää kuvaa Kesko Oyj:n yritys vastuun tuloksista tai ettei Raportissa esitetyt tiedot ole kaikilta olennaisilta osiltaan luotettavia edellä esitetyn raportointikriteeristön perusteella.

Varmennusraporttiimme luettaessa on otettava huomioon yhteiskuntavastuun luonteeseen kuuluvat tiedon tarkkuutta ja täydellisyyttä koskevat rajoitukset. Tätä riippumatonta varmennusraporttia ei ole tarkoitettu käytettäväksi arvioitaessa Kesko Oyj:n suoriutumista määrittelemiensä yhteiskuntavastuun periaatteiden toettämisessä.

Havainnot ja suositukset

Rajoitetun varmuuden antavan toimeksiantomme perusteella raportoimme seuraavat havainnot ja suositukset, jotka eivät vaikuta edellä esittämäämme johtopäätökseen.

- Kesko Oyj:ssä käytössä olevan olennaisuuden määrittelyprosessin perusteella tuoteturvallisuus ja lahjonnan kielto ovat useille sidosryhmille tärkeitä yhteiskuntavastuun näkökohtia. Suosittelemme tuoteturvallisuutta ja lahjonnan kieltoa koskevan raportoinnin kehittämistä sidosryhmien odotuksiin vastaamiseksi.
- Kesko-konsernin ilmastonmuutosvaikutuksista kuljetus edustaa lähes kolmasosaa Kesko-konsernin CO₂-päästöistä käytetyn sähkö- ja lämpöenergian tuotannon päästöjen merkittävän alentumisen seurauksena. Kuljetuksen kasvi-huonekaasupäästöjen raportointi on vahvistunut, mutta suosittelemme ulkomaisten tytäryhtiöiden kuljetusten CO₂-päästöjen raportoinnin yhdenmukaisuuden kehittämistä ja Suomessa polttoaineen kulutukseen perustuvan laskennan kehittämistä.

- Työhyvinvointi on Kesko Oyj:lle tärkeä näkökohta, ja se on siksi valittu yhdeksi kehittämiskohteeksi vuodelle 2009. Suosittelemme kehittämään strategian ja työhyvinvoinnin mittaamisen yhdenmukaisuutta ja kehittämään raportoidun tiedon tarkkuutta.
- Tiedon yhdistelyprosessin tehostamiseksi suosittelemme jatkamaan raportointiohjeiden kehittämistä toimipaikoille sekä kehittämään yhteiskuntavastuutietokannan käyttöä.
- Suosittelemme jatkamaan alihankkijoiden auditointeja ja raportoimaan työn etenemisestä ja tuloksista.
- Suosittelemme jatkamaan työtä vastuullisuusohjelman liittämisestä osaksi brändi- ja markkinointistrategiatyötä.

Varmentajan riippumattomuus ja pätevyys

Kesko Oyj:n tilintarkastajan, PricewaterhouseCoopers Oy:n on oltava riippumaton tilintarkastuslaissa (459/2007) säädettyjen vaatimusten mukaisesti. Lisäksi PricewaterhouseCoopers Oy:n, sen partnereiden ja asiantuntijatehtävissä toimivan henkilöstön, varmennustoimeksiantotiimi mukaan lukien, on noudatettava PricewaterhouseCoopers-ketjun globaaleja riippumattomuussääntöjä, jotka tietyiltä osin ovat Suomen lakiin perustuvia vaatimuksia tiukemmat.

Moniammatillisella yhteiskuntavastuun ja varmuuden asiantuntijoista koostuvalla tiimillämme on tämän varmennustoimeksiannon suorittamiseksi vaadittavat taidot ja kokemus taloudellisten ja ei-taloudellisten tietojen varmentamisesta, yhteiskuntavastuun johtamisen alalta, sosiaalisissa ja ympäristöön liittyvissä kysymyksissä sekä kaupan toimialatuntemusta.

Helsingissä 3. päivänä huhtikuuta 2009

PricewaterhouseCoopers Oy

Johan Kronberg
KHT

Sirpa Juutinen
Director, Sustainable Business Solutions

YHTEISKUNTAVASTUUN YHTEYSHENKILÖITÄ

Luettelossa on yhteystiedot henkilöistä, joilta ensisijaisesti saa lisätietoja raportin sisältämillä osa-alueilla. Luettelo ei kata kaikkia toimitustyöhön osallistuneita keskolaisia. Keskon puhelinnumero on kaikkialta Suomesta soitettuna 010 5311. Sähköpostiosoite = etunimi.sukunimi@kesko.fi.

NIMI	TEHTÄVÄ	YKSIKKÖ
Kehitys, koordinointi, raportin toimitusvastuu		
Ulla Rehell	Kehitysjohdaja, yhteiskuntavastuu	Kesko Oyj, konsernin viestintä ja yhteiskuntavastuu
Helena Frilander	Yhteiskuntavastuuasiantuntija	Kesko Oyj, konsernin viestintä ja yhteiskuntavastuu
Pirjo Nieminen (pirjo.j.nieminen@kesko.fi)	Tiedottaja	Kesko Oyj, konsernin viestintä ja yhteiskuntavastuu
Taloudellisen vastuun tunnusluvut		
Tiina Nyrhi	Financial controller	Kesko Oyj, konsernitalous
Päivi Avelin	Controller	Kesko Oyj, konsernitalous
Esko Mansikka	Toimitusjohtaja	Vähittäiskaupan Tilipalvelu VTP Oy
Sari Viitanen	Järjestelmäpäällikkö	Vähittäiskaupan Tilipalvelu VTP OY
Riikka Toivonen	Sijoittajasuhdepäällikkö	Kesko Oyj, sijoittajaviestintä
Ympäristövastuun tunnusluvut		
Jari Suuronen	Ylläpitöpäällikkö	Ruokakesko Oy, kenttä, ylläpito
Jari Pihlajamaa	Ylläpitöpäällikkö	Ruokakesko Oy, kenttä, ylläpito
Toni Pelin	Ympäristöasiantuntija	Keslog Oy, toimitusketjun kehitys
Jesse Mether	Ympäristösuunnittelija	Rautakesko Oy, tavarakauppa
Virpi Kantoluoto	Ympäristösuunnittelija	Rautakesko Oy, asiakkuus ja konseptit
Katarina Perkkiö	Projektiassistentti	Kesko Oyj, henkilöstö- ja toimistopalvelut
Harri Ajomaa	Laatu- ja ympäristöpäällikkö	Anttila Oy, kehitys
Sosiaalisen vastuun tunnusluvut		
Sari Kulmala	Henkilöstöpäällikkö	Kesko Oyj, konsernin HR
Mikko Myyryläinen	HR-kehittämispäällikkö	Kesko Oyj, konsernin HR
Lea Heikkinen	Kehityspäällikkö	Kesko Oyj, konsernin HR
Päivi Sariola	Financial Manager	Keskon Eläkekassa, eläkevakuutus ja työterveys
Sosiaalisen laadun valvontajärjestelmä		
Helena Frilander	Yhteiskuntavastuuasiantuntija	Kesko Oyj, konsernin viestintä ja yhteiskuntavastuu
Tuoteturvallisuus		
Matti Kalervo	Tuotetutkimuspäällikkö	Ruokakesko Oy, tuotetutkimus
Yritysturvallisuus ja riskienhallinta		
Juha Pietarinen	Riskienhallintajohtaja	Kesko Oyj, riskienhallinta
Yksityisyydensuoja/kanta-asiakasjärjestelmä		
Kaija Kuusimaa	Kehityspäällikkö	K-Plus Oy, lakiasiat ja riskienhallinta
Konsernin viestintä ja yhteiskuntavastuu		
Paavo Moilanen	Viestintäjohtaja	Kesko Oyj, konsernin viestintä ja yhteiskuntavastuu

TERMIEN SELITYKSET

Tekstissä ja taulukoissa esiintyy termejä ja tunnuslukuja, joiden sisältöä selvitetään tässä tarkemmin.

Sijoitetun pääoman tuotto, %	= $\frac{\text{voitto / tappio ennen veroja + rahoituskulut}}{\text{oma pääoma + korolliset velat}}$	x 100
Omavaraisuusaste, %	= $\frac{\text{oma pääoma}}{\text{taseen loppusumma – saadut ennakot}}$	x 100
Nettovelkaantumisaste, %	= $\frac{\text{korolliset nettovelat}}{\text{oma pääoma}}$	x 100
Osakekannan markkina-arvo	= Tilinpäätöspäivän kurssi x osakkeiden lukumäärä	
Primäärienergia	= jalostamatonta luonnon energiaa, joka jaetaan uusiutuvaan ja uusiutumattomaan energiaan	
GWh	= gigawattitunti = miljoona kilowattituntia (kWh)	
1 kWh	= 3,6 MJ = 3 600 kJ (GRI-suosituksessa energian mittayksikkö on J eli joule)	
CO ₂	= hiilidioksidi, aiheuttaa ilmaston muutosta ("kasvihuoneilmiö")	
CO ₂ -ekv	= hiilidioksidiekvivalentti, se määrä erilaisia kaasuja, joiden yhteisvaikutus kasvihuoneilmiöön vastaa mainittua hiilidioksidimäärää	
SO ₂	= rikkidioksidi, vaikuttaa happamoitumiseen	
C ₂ H ₄	= eteeni, vaikuttaa alailmakehän otsonipitoisuuteen	
Transbox-laatikko	= muovista valmistettu, uudelleen käytettävä kuljetuslaatikko	

441 014
Painotuote

Keskon yhteiskuntavastuun raportti on julkaistu suomen- ja englanninkielisenä ja sitä voi tilata postiosoitteesta Kesko Oyj, Konsernin viestintä ja yhteiskuntavastuu, Satamakatu 3, 00016 Kesko, puhelimitse numerosta 01053 22404. Raportti on tilattavissa ja luettavissa myös Keskon Internet-sivuilta osoitteessa www.kesko.fi.

Raportin on toimittanut Keskon viestintä ja yhteiskuntavastuu -yksikkö (Ulla Rehell, Helena Frilander, Pirjo Nieminen, Anne-Maria Flanagan, Aino Piipari). Valokuvat: kansi, s. 30, s. 44, s. 56: Elina Simonen/KUSTOM, s. 4, 10, 60, 79 Mikko Harma/KUSTOM, s. 19 ylin, s. 55 ylin: Miska Korpelainen/Widelens, s. 19 alin, s. 21 alin: Heikki Tuuli, s. 43 yläoikea: Foto-Ruovesi, s. 43 alaoikea: UNICEF, s. 84 ylin: THL/Maria Kuronen, muut kuvat: Kesko Oyj. Ulkoasu ja taitto: Spokesman Oy
Painopaikka: Libris Oy, Helsinki 2009
Paperi: kansi: Multi Art Gloss, sisus: Multi Art Silk
Paperille ja kirjapainolle on myönnetty Pohjoismaisen Joutsenmerkin käyttöoikeus.

